

The Project Gutenberg eBook of Jerin veli: Erään koiran elämä ja seikkailut, by Jack London

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Jerin veli: Erään koiran elämä ja seikkailut

Author: Jack London

Translator: Aune Tolvanen

Release date: July 20, 2013 [EBook #43258]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK JERIN VELI: ERÄÄN KOIRAN ELÄMÄ JA SEIKKAILUT ***

Produced by Tapio Riikonen

JERIN VELI

Erään koiran elämä ja seikkailut

Kirj.

JACK LONDON

Suomentanut Aune Tolvanen

Otava, Helsinki, 1922.

ALKULAUSE

Jo hyvin varhain alkoi opetettujen eläinten katseleminen tuntua minusta vastenmieliseltä. Siihen oli kenties syynä synnynnäinen, sammumaton uteliaisuuteni. Se pilasi minulta senlaatuiset huvitukset, sillä minua halutti nähdä näyttämön taakse päästäkseni selville siitä, miten sellaiset esitykset olivat mahdollisia. Ja se, minkä havaitsin olevan reippaan ja onnistuneen näytännön edellytyksenä, ei ollut kaunista. Tapasin julmuuksia niin hirvittävän määrän, ettei varmaankaan ole ketään täysijärkistä ihmistä, joka ne kerran keksittyään voisi enää koskaan nautinnolla katsella opetettujen eläinten esityksiä.

En ole hentomielinen houkka. Arvostelijat ja hentomieliset kaunosielut pitävät minua päinvastoin oikeana hirviönä, joka hekumoi veressä ja julmuuksissa. Kajoamatta tässä sen enempää maineeseeni — olkoon kullakin siitä oma mielipiteensä — tahdon vain huomauttaa, että olen käynyt kovan elämänkoulun ja nähnyt enemmän petomaisuutta ja julmuutta kuin ihmiset yleensä: laivankanssista ja vankilasta, köyhäinkorttelista ja erämaasta, mestaushuoneesta ja sairaalasta taistelutantereelle ja kenttäsairaalaan asti. Olen nähnyt ihmisiä silvottavan ja rääkättävän kuoliaaksi. Olen nähnyt tylsämielisten joutuvan hirteen, kun heillä ei ollut rahaa, millä maksaa asianajajalle. Olen nähnyt voimakkaitten miesten murtuvan sielultaan ja ruumiiltaan ja toisten tulevan parantumattomiksi, hurjiksi mielipuoliksi kovasta kohtelusta. Olen nähnyt vanhojen ja nuorten — vieläpä pienten lastenkin — kuolevan nälkään. Olen nähnyt miehiä ja naisia piestävän ruoskilla, patukoilla ja nyrkeillä, ja olen nähnyt sarvikuononahkaisten piiskansiimojen kiertyvän mustien poikien vartalon ympäri, niin että ne joka lyönnillä silpaisivat nahan irti ympäri ruumiin. Mutta kuitenkin ei ihmisten julmuus ole minua koskaan niin kauhistanut ja järkyttänyt kuin nähdessäni opetettujen eläinten esiintyvän näyttämöllä ja yleisön nauravan ja taputtavan käsiään.

Lujahermoinen ihminen voi mahdollisesti sietää paljonkin tiedotonta ja tahatonta julmuutta ja kidutushalua, johon ajattelemattomuus tai tyhmyys on syynä. Minulla on lujat hermot. Mutta se kylmäverinen, täysin tietoinen ja tahallinen julmuus ja kiduttamishalu, johon ainakin yhdeksänkymmentäyhdeksän sadasosa kesytettyjen eläinten näytännöistä perustuu, herättää minussa kuvaamatonta inhoa ja kauhistusta. Taiteeksi kehitetty julmuus on saavuttanut korkeimman kukoistuksensa kesytettyjen eläinten maailmassa.

Vaikka minulla oli lujat hermot ja olin tottunut kieltäytyksiin, julmuuteen ja raakuuteen, huomasin vanhemmaksi tultuani, että vaistomaisesti pakenin eläinnäytäntöjen kauhuja ja nousin paikaltani ja lähdin teatterista heti, kun sellaisen esityksen piti alkaa. Sanon "vaistomaisesti". Tarkoitin sillä, etten silloin vielä tullut ajatelleeksi, että juuri sillä menettelytavalla voitaisiin antaa kuolinisku näille eläinnäytännöille. Minä pelastin vain itseni tuskallisesta näystä.

Mutta ajan oloon olen sen verran oppinut tuntemaan ihmisluonnetta, että ymmärrän, ettei kukaan täysijärkinen ihminen voisi sietää sellaisia esityksiä, jos hän tietäisi, mikä ääretön julmuus on tehnyt ne mahdollisiksi.

Olen siis kyllin rohkea esittääkseni nyt tässä kolme ehdotusta:

Ensiksikin tulisi kaikkien ihmisten ottaa selkoa siitä, mitä julmuuksia eläinten on aina kestettävä, ennenkuin ne saadaan pakotetuiksi tekemään temppujaan maksavan yleisön huviksi. Toiseksi ehdotan, että kaikki miehet ja naiset, pojat ja tytöt, jotka näin ovat tutustuneet "jalon" eläintenkesytystaidon alkeisiin, liittyisivät työskentelemään paikallisissa ja koko maata käsittävissä eläinsuojeluyhdistyksissä.

Kolmatta ehdotustani minun täytyy ensin hiukan perustella. Kuten sadattuhannet muut ihmiset olen minäkin työskennellyt useilla laupeuden työaloilla, koettaen muodostaa järjestöjä ihmisten kurjuuden ja hädän poistamiseksi. Ei ole helppoa houkutella ihmisiä järjestettyyn toimintaan heidän omaksikaan hyväkseen, ja vielä paljon vaikeampaa se on, jos on kysymyksessä eläinten kurjan tilan parantaminen.

Kaikki me varmaankin itkemme katkeria kyneleitä ja hikoilemme verta, kun saamme tietää, minkälaiseen välttämättömään julmuuteen eläintenopetus perustuu. Mutta ei edes joka tuhannes meistä liity silti mihinkään yhdistykseen sen estämiseksi tai pyri sanoillaan, teoillaan ja rahaavustuksella tätä julmuutta poistamaan. Siinä on eräs ihmisluonteen heikkouksia. Meidän täytyy myöntää se, kuten myönnämme lämmön ja kylmyyden, esineiden läpinäkymättömyyden ja ikuisen painolain.

Mutta meille muille, joita on yhdeksänsataayhdeksänkymmentäyhdeksän tuhannesta, jää heikkoudestamme huolimatta toinen keino helposti ilmaista halumme hävittää maailmasta se julmuus, jota eräät meistä harjoittavat toisten huviksi eläimiä kohtaan, jotka sittenkin ovat vain meitä alempia eläimiä maapallon pinnalla. Se on hyvin helppoa. Meidän ei tarvitse ajatellakaan vuosimaksuja tai muita velvollisuuksia. Meidän ei tarvitse ollenkaan ajatella tätä asiaa muulloin kuin silloin, kun teatterissa tai jossakin huvipaikassa esitetään eläinnäytäntöjä. Asiaa sen enempää miettimättä voimme silloin ilmaista paheksumisemme nousemalla paikaltamme ja poistumalla teatterista kävelläksemme hiukan raittiissa ilmassa ja palataksemme sitten, kun eläinesitys on loppunut, katsomaan muuta ohjelmaa. Meidän on

vain äänestettävä eläinten kesytys pois kaikista julkisista huvittelupaikoista. Näyttäkää niiden johtajille, etteivät sellaiset esitykset ketään miellytä, ja vielä sinä päivänä, samalla hetkellä, he herkeävät tarjoamasta yleisölle sellaisia huvituksia.

Glen Ellen, Sonoma County, Kalifornia. Joulukuun 8 p:nä 1915.

Jack London.

1.

Mutta Miksi-koira ei purjehtinutkaan koskaan Tulagista *Eugénie*-laivan villienvarjijana. Joka viides viikko höyrylaiva *Makambo* poikkesi Tulagin satamaan matkallaan Uudesta Guineasta ja Mikronesiasta Australiaan. Ja eräänä iltana, jolloin se tuli satamaan tavallista myöhemmin, kapteeni Kellar unohti Miksin maihin. Sellainen vahinko saattoi helposti tapahtua, sillä kapteeni Kellar palasi vasta puoliyön aikana rantaan käytyään hallituksen asiamiehen bungalolla korkealla mäellä, sillä välin kuin hänen venemiestistensä oli turhaan etsinyt häntä rannalta ja venevajasta.

Tuntia aikaisemmin, juuri kun *Makambon* ankkuria nostettiin ja kapteeni Kellar poistui laivalta alahanganpuoleista lautasilta pitkin, Miksi oli tullut laivaan eräästä ylähangan ikkuna-aukosta. Tämä johtui siitä, että Miksi oli hyvin kokematon ja toivoi tapaavansa Jerin tällä laivalla, koska se viimeksi oli nähnyt veljensä *Ariel*-laivalla, ja sitten vielä siitä, että se oli saanut ystävän.

Dag Daughtry oli hovimestarina *Makambossa*, ja hänen olisi pitänyt ajatella asiaa enemmän, ja hän olisi sitä varmaan ajatellutkin ja menetellyt toisin, ellei hänen omalaatuinen kunnianhimonsa olisi johtanut häntä kiusaukseen. Hän oli lempeä ja iloinen, mutta heikko luonteeltaan, ruumiiltaan hyvin voimakas ja kestävä, ja hänestä kerrottiin, ettei hän kahteenkymmeneen vuoteen ollut kertaakaan lyönyt laimin työtään yhtä vähän kuin päivittäistä kuuden pullon olutannostaan, ei edes — kuten hän itse kehuskeli — Bismarckin saarilla, missä joka olutpulloon oli liuotettu kymmenen graania kiniiniä malarian varalta.

Makambon kapteenilla oli tapana ylpeänä osoittaa matkustajille hovimestariaan ennenkuulumattomana ihmeenä kaikkien hovimestarien joukossa. Dag Daughtry jatkoi työtään alhaalla etukannella ikäänkuin ei olisi mitään kuullut, mutta pälyi kuitenkin salaa komentosillalle, mistä kapteeni ja matkustajat tarkastelivat häntä, ja hänen rintansa paisui ylpeydestä, sillä hän tiesi kapteenin sanovan: "Katsokaa häntä! Se on Dag Daughtry, aika olutratti. Hän ei ole ollut juovuksissa kahteenkymmeneen vuoteen, vaikka hän tyhjentää kuusi pulloa olutta jokikin päivä. Sitä ei uskoisi hänet nähdessään, mutta vakuutan, että se on totta. En voi ymmärtää, kuinka mies voi juoda niin paljon. Ihailen häntä. Hän tekee työnsä reippaammin kuin kukaan muu. Minä saisin kaulanpoltetta jo yhdestä ainoasta olutlasista ja kadottaisin tyystin ruokahaluni. Mutta hänelle se näyttää tekevän vain hyvää. Katsokaa häntä! Katsokaa häntä!"

Dag Daughtry osasi ulkoa kapteenin sanat ja oli täynnä ylpeyttä omasta kunnostaan. Hän jatkoi työtään kahta innokkaammin ja aloitti sinä päivänä vielä seitsemänkin pullon oikein osoittaakseen ihmeellistä kestävyyttään. Se oli omituinen tapa hankkia arvonantoa itselleen, mutta ihmisethän ovat silloin tällöin omituisia, ja Dag Daughtryn mielestä se antoi hänelle olemassaolon oikeutuksen.

Hän ponnisteli kaikella tarmollaan ja koko sielullaan ylläpitääkseen maineensa kuuden pullon miehenä. Senvuoksi hän vapaa-aikoinaan kaupusteli kilpikonnanluisia kampoja ja hiuskoristeita ja oli sangen taitava varastamaan muiden ihmisten koiria. Jonkunhan täytyi maksaa päivittäiset kuusi pulloa, jotka kolmellakymmenellä kerrottuina tekivät jo sievoisen summan kuukaudessa. Koska se "joku" oli juuri Dag Daughtry itse, hän katsoi tarpeelliseksi toimittaa Miksin laivalle lastiaukon kautta.

Miksi oli sinä iltana kuljeskellut Tulagin rannalla *Eugénien* valaanpyyntivenettä haikaillen, ja siellä se tapasi tanakan, lyhyen, harmaatukkaisen hovimestarin. Heistä tuli hyvin pian ystävät, sillä Miksi oli vielä yhtä iloluonteinen kuin pentuna ollessaan. Se oli paljon seuraarakastavampi ja sävyisempi kuin Jeri huolimatta siitä, että se oli tuntenut hyvin vähän valkoihoisia. Sen ensimmäiset tutut olivat herra Haggin, Derby ja Bob Meringella, sitten se oli tutustunut kapteeni Kellariin ja hänen perämieheensä *Eugénie*-laivassa ja vihdoin Harley Kennaniin ja *Arielin* päällystöön. Se oli huomannut heidän kaikkien olevan erilaisia ja paljon miellyttävämpiä kuin mustaihoisten laumat, joita se oli tottunut halveksimaan ja kohtelemaan äreästi.

Ja Dag Daughtry tuntui olevan samanlainen kuin muutkin valkoihoiset, sitä osoitti jo hänen ensimmäinen iloinen tervehdyksensä: "Hei, sinä valkoisen miehen koira, mitä sinä teet täällä mustien maassa?" Miksin vastaus oli hillitty ja ylpeän arvokas, mutta uteliaasti kohoavat korvat ja iloisesti

loistavat silmät puhuivat toista kieltä. Dag Daughtrylta ei jäänyt mitään huomaamatta — hän oli koiraintuntija — hänen tarkastellessaan Miksiä lyhtyjen valossa, joita mustat pojat pitelivät lastauspaikalla.

Hovimestari oli heti selvillä kahdesta seikasta: Miksi oli iloinen, sävyisäluonteinen koira, ja se oli arvokas koira. Sitten hovimestari vilkaisi ympärilleen. Ketään ei ollut näkemässä. Sillä hetkellä oli läsnä vain mustaihoisia, ja nekin katsoivat merelle, mistä lähenevä aironloiske kehotti niitä olemaan valmiina vastaanottamaan lastivenettä. Oikealla puolen, toisen lyhdyn valossa, seisoi hallituksen asiamiehen apulainen ja *Makambon* talouspäällikkö kiihkeästi riitelemässä jostakin rahtikirjan virheestä.

Hovimestari katsahti vielä kerran Miksiin ja teki sitten päätöksensä. Hän kääntyi ja kulki kappaleen matkaa rantaa pitkin pois lyhtyjen valopiiristä. Sadan metrin päässä hän istuutui hietikolle odottamaan.

"Se on ainakin kahdenkymmenen punnan arvoinen", hän mutisi itsekseen. "Ellen saa kymmentä puntaa aivan ilmaiseksi ja vielä kiitoksia kaupan päälle, niin olen totta vie aika poropeukalo enkä osaa erottaa ajokoiraa vinttikoirasta — niin, kymmenen puntaa missä Sydneyn kapakassa tahansa."

Ja hän muutti ne kymmenen puntaa mielessään olutpulloiksi. Se oli mahtava, ihana näky, houkutteleva kuin olutpanimo.

Hietikossa kahisevat nopeat askeleet ja hiljainen nuuskiminen saivat hänet heristämään korviaan. Sitä hän juuri oli toivonut. Koira oli heti mieltynyt häneen ja seurannut jäljestä.

Dag Daughtry tiesi, miten koiria oli kohdeltava. Sen Miksi sai kohta kokea, kun mies ojensi kätensä ja tarttui sitä puoleksi poskeen, puoleksi irtonaiseen niskanahkaan. Tämä liike ei ollut ollenkaan pelottava, mutta ei myöskään varovainen tai arka. Se oli reipas ja itsetietoinen ja herätti luottamusta Miksissä. Se oli karski, mutta ei loukkaava, rohkea, mutta ei tunkeileva. Miksistä tuntui maailman luonnollisimmalta asialta, että tämä aivan vieras ihminen ravisteli sitä niin tuttavallisesti, samalla kun hyvänsävyinen ääni mutisi: "Se on oikein. Tule sinä vain tänne. Etpä tiedä, mikä onni sinua vielä odottaa."

Miksi ei ollut vielä milloinkaan tavannut ihmistä, johon se olisi heti ensimmäisestä hetkestä niin mieltynyt. Ja Dag Daughtry tiesi, vaistosta ehkä, kuinka koiria oli kohdeltava. Hän ei ollut luonnostaan raaka. Hän ei ollut koskaan liian ystävällinen eikä liian tyly. Hän ei nytkään tyrkyttänyt Miksille ystävyyttään. Hän oli hyvin varovainen lähentely-yrityksissään. Hän oli tuskin tarttunut Miksiin, kun hän jo päästi sen irti ja näytti sen kokonaan unohtavan.

Hän ryhtyi sytyttämään piippuaan ja käytti siihen useita tulitikkuja, ikäänkuin tuuli olisi ne sammuttanut. Mutta sillä välin kun ne paloivat aivan hänen sormiinsa saakka ja hän oli voimakkaasti imevinään piippuaan, tutkivat hänen terävät, pienet siniset silmänsä tuuheiden harmaiden kulmien alta Miksiä hyvin tarkoin. Ja Miksi katseli tarkkaavasti vierasta, joka tuntui siitä niin tutulta.

Miksi oli kovin pettynyt, kun ihastuttava kaksijalkainen jumala näytti sen aivan unohtaneen. Koettipa se hieroa tuttavuutta pyytämällä häntä leikkimään: se nosti äkkiä etukäpäälänsä maasta ja laski ne jälleen alas kauemmas eteenpäin, taivuttaen ruumiinsa niin alas, että rinta melkein kosketti hiekkaan, ja samalla se heilutti iloisesti leikattua häntätöpykkäänsä ja päästi lyhyen, kehottavan haukunnan. Mutta mies pysyi välinpitämättömänä ja imeskeli veltosti piippuaan pimeässä.

Tuskin koskaan on harkitumpi keimailu salannut kavalampaa petosyritystä kuin nyt keski-ikäisen, kuuden pullon hovimestarin lähennellessä Miksiä. Kun Miksi, jota miehen välinpitämättömyys loukkasi, kääntyi kuin poistuakseen, äännähti hovimestari sille jörösti:

"Tule tänne, koira, tule tänne."

Dag Daughtry myhäili hyvillään, kun Miksi tuli hänen luokseen ja nuuski innokkaasti hänen housunlahkeitaan. Ja mies käytti tilaisuutta tarkastellakseen koiraan. Hän tuprutteli sauhuja piipustaan ja antoi katseensa liukua pitkin koiran hyvinmuodostunutta vartaloa.

"Komea koira, kerrassaan hieno koira", hän sanoi hyväksyvästi ääneensä. "Kuule, saisit palkinnon missä koiranäyttelyssä tahansa satamakaupungeissa ja nauharuusukkeita rintasi täyteen. Ainoa vika sinussa on tuo ryppyinen korva, mutta sen minä melkein voisin itsekin oikaista. Eläinlääkäri tekee sen milloin tahansa."

Huolettomin elein hän tarttui Miksin korvaan ja alkoi sormenpäillään hyväillen hieroa sitä aivan juuresta, ihan siitä, mistä korva ulkoni kiinteästä päänahasta. Ja Miksi oli mielissään. Ei milloinkaan vielä ihmiskäsi ollut sillä tavoin muokannut sen korvaa kuitenkaan kipeää tekemättä. Sormet aiheuttivat vain niin voimakasta ruumiillista nautintoa, että Miksi kiemurteli hyväntunteesta.

Sitten mies veti korvaa, niin että se liukui hitaasti hänen sormiensa lomitse, ja korvanjuurta kutitti niin ihanasti. Mies otti vuoroin toisen, vuoroin toisen korvan ja puheli hiljaa koko ajan. Sanoja Miksi ei ymmärtänyt, mutta siltä tuntui, että mies puhui sille.

"Pää on hyvänmuotoinen", mutisi Dag Daughtry sivellen ensin koiran päätä ja sytyttäen sitten tulitikun. "Eikä yhtään ryppyä, komeat, voimakkaat leuat ja aivan tarpeeksi pyöreät posket."

Hän pisti sormensa Miksin suuhun ja koetti lujia, tasaisia hampaita, mittasi vatsan ja rinnan leveyden ja kohotti yhtä jalkaa. Uuden tulitikun valossa hän tutki sitten kaikki neljä jalkaa.

"Musta, pikimusta — jokikinen kynsi", sanoi Daughtry, "parempia jalkoja ei koiralla voi olla, tarpeeksi kaarevat ja lyhyet, mutta ei liian lyhyet varpaat. Sinun isäsi ja äitisi ovat varmaankin saaneet monta nauharuusuketta aikoinaan."

Miksi alkoi käydä levottomaksi, kun tarkastuksesta ei tuntunut tulevan loppua, mutta silloin Daughtrykin äkkiä keskeytti ja otti Miksin hännän noidansormiensa väliin, tutki hännän juuressa olevia lihaksia, paineli ja puristeli viimeistä selkänikamaa ja pyöritteli häntää aivan häpeämättömän tuttavallisesti. Mutta Miksi oli haltioissaan ja painoi takapuoltaan hyväileviä sormia vastaan. Sitten mies painoi äkkiä kätensä sen kylkiin puolittain mahan alle ja nosti sen kohoksi maasta. Mutta ennenkuin Miksi ennätti edes hämmästyä, se oli jälleen jaloillaan.

"Kaksikymmentäkuusi tai -seitsemän ... varmasti painat yli kaksikymmentäviisi naulaa nyt, siitä lyön vaikka vetoa, ja painat kolmekymmentä täysikasvuisena", puheli Dag Daughtry. "No niin, monet koirankasvattajat ovat sitä mieltä, että kolmekymmentä on maksimipaino, ja aina siinä voi harjoittelulla laihtua muutaman naulan. Sinulla on erinomainen ruumis, kyllin notkea kilpajuoksuun ja kyllin raskas tappeluun, ja sinun jalkasi ovat aivan virheettömät."

"Niin, herra Hau-hau, painosi on edullinen ja taitava koiralääkäri voi kyllä siistiä tuon korvan. Uskon Sydneyssä olevan ainakin kaksisataa henkilöä, jotka tuossa paikassa hellittäisivät kaksikymmentä puntaa saadakseen sinut."

Mutta jottei Miksi nyt vain olisi niin typerä, että alkaisi pitää itseään kovin tärkeänä, Daughtry suoristautui, sytytti piippunsa ja näytti aivan unohtavan koiran. Sen sijaan, että olisi kerjännyt itse ystävyyttä, hän tahtoi saada Miksin tekemään aloitteen.

Ja Miksi tekikin sen. Se painoi kylkensä Daughtryn polveen, raapi kädellään Daughtryn kättä ja pyysi lisää korvanhierontaa ja hännänpyörytystä. Mutta Daughtry tarttuikin sen leukaan ja käänteli sen päätä hitaasti edestakaisin.

"Kenen koira sinä olet? Ehkä jonkin mustaihaisen, eikä se ole oikein. Ehkä on mustaihainen sinut varastanut; se olisi kamalaa. Ajattelehan, mihin kauheihin kohtaloihin koirat voivat joutua. Se on synti ja häpeä. Ei kukaan valkoinen mies voi sallia, että mustaihainen omistaa sinunlaisesi koiran, ja tässä on valkoinen mies, joka ainakaan ei sitä salli. Jopa nyt jotakin! Mustaihainen omistaisi sinut, mustaihainen, joka ei tiedä, miten sinua on kasvatettava! Tietenkin on mustaihainen varastanut sinut. Jos saisit hänet nyt käsiini, niin kyllä hänet pehmittäisin, sen totisesti tekisin. Ajatella, että mustaihainen komentaisi sinua hyppäämään ja kantamaan tavaroitaan! Ei, herra Hau-hau, sitä et saa enää koskaan tehdä. Sinä tulet minun kanssani, eikä minun tarvitse sinä kahdesti pyytää."

Dag Daughtry nousi ja läksi kävelemään pitkin rantaa. Miksi katsoi hänen jälkeensä, mutta ei seurannut. Se olisi kovin mielellään mennyt mukaan, mutta mies ei ollut sitä kutsunut. Vihdoin Daughtry maiskautti huuliaan hyvin hiljaa. Ääni oli niin heikko, että hän itse sitä tuskin kuuli. Eikä ainoakaan ihminen olisi kuullut sitä sinne, missä Miksi oli, mutta Miksi kuuli sen ja syöksyi ihastuneena hänen jälkeensä.

2.

Dag Daughtry kuljeskeli edelleen pitkin rantaa, ja Miksi seurasi aivan hänen kintereillään tai hyppi riemuiten hänen ympärillään joka kerta, kun hän uudisti tuon maiskuttavan äänen. Hän pysähtyi ulkopuolelle lyhtyjen valopiiriä, missä mustat haamut purkivat tavaroita veneistä ja hallituksen asiamiehen apulainen ja *Makambon* talouspäällikkö yhä riitelivät rahtikirjasta. Kun Miksi tahtoi mennä kauemmas, pysäytti mies sen tuolla omituisella, melkein kuulumattomalla äänellä.

Sillä Daughtry ei suinkaan halunnut, että hänet nähtäisiin koiranvarastamishommissa, ja mietti, miten voisi kenenkään huomaamatta päästä laivalle. Hän pysytteli loitolla lyhdyistä ja kulki edelleen rantaa pitkin kylälle päin. Kuten hän oli otaksunut, kaikki työkelpoiset miehet olivat satamassa lastaustöissä.

Ruohomajat näyttivät olevan kaikki autioina, mutta vihdoin kuului yhdestä kimeä vanhuksen ääni huutavan:

"Mitä nimi?"

"Laivalta ollaan", hän vastasi. "Anna poikasi viedä minut sinne kanootilla, niin saat kaksi tupakkalehteä."

"Sinu anta viisi ja viisi lehti minu itse tulla souta", tuli vastaukseksi.

"Annan viisi lehteä", tinki kuuden pullon hovimestari. "Jos sinulle ei kelpaa viisi lehteä, niin saat mennä helvettiin."

Hiljaisuus.

"Kelpaako sinulle viisi lehteä?" Daughtry jatkoi kurkistaen pimeään majaan.

"Kelpaa minu", kuului pimeästä, ja ruumis, joka tuota ääntä hallitsi, lähestyi niin kummallisella kolinalla, että Daughtry sytytti tulitikun nähdäkseen tulijan.

Hänen edessään seisoj tihrusilmäinen vanhus kainalosauvan varassa. Tämän silmät olivat puoliksi kaihinpeittämät, ja se, mitä niistä vielä näkyi, kiilui iljettävän punaisena. Hänen likainen tukkansa törötti tuuheina harmaina tupsuina. Hänen ihonsa oli arpinen, ryppyinen ja hilseen peittämä, se oli sinipunaista, pinnalla ohut harmaja peite, joka näytti maalilta, mutta oli kuitenkin ukon omaa nahkaa.

Spitaalinsyöjä vanhus, Daughtry ajatteli vilkaisten nopeasti ukon käsiin ja jalkoihin nähdäkseen, montako varvas- ja sorminiveltä häneltä puuttui. Mutta ne olivat kaikki paikoillaan; sensijaan toinen jalka oli puolissäarestä poikki.

"Missä on jalkasi?" Daughtry sanoi viitaten katkenneeseen jalkaan.

"Suuri hai, se jalka sen sisässä", irvisteli ukko avaten inhottavan hampaattoman kitansa.

"Minu olla hyvin vanha", vaikeroy yksijalkainen Metusalemi. "Hyvin pitkä aika minu ei saanu tupakka. Suuri valkea herra anta minu lehti heti, minu pian, pian souta laivalle."

"Mutta ellen annakaan lehteä heti?" kysyi hovimestari kärsimättömästi.

Vanhus kääntyi vastaamatta, heilautti jalantynkäänsä ja alkoy keppinsä varassa hyppiä majaan.

"Hyvä on", Daughtry huudahti. "Saat heti lehden."

Hän pisti käden taskuunsa ottaakseen sieltä tuota Salomonin saarten vaihtorahaa ja irrotti tupakkakääröstä yhden litistetyn lehden. Vanhus loisti kuin aurinko ojentaessaan halukkaasti kätensä lehteä ottamaan. Hän päästi vuoroin hiljaisia kuhertavia ääniä, vuoroin lyhyitä, kimeitä voivotteluja, puoleksi riemuiten, puoleksi toraillen. Hän otti korvalehdessään olevasta reiästä mustan piippunysän ja muserteli vapisevin sormin sen koppaan huonon virginiatupakan lehteä. Painettuaan piipunsisustaa vielä peukalollaan hän heittäytyi äkkiä maahan kainalosauva vieressään ja ainoa jalka allaan niin, että hän näytti aivan jalattomalta. Pienestä, kookoskuiduista letitetyistä pussista, joka riippui hänen sisäänpainuneella rinnallaan, hän otti piikiveä, terästä ja taulaa, ja kärsimättömänä odottavan hovimestarin tarjotessa tulitikkulaatikkoa ukko iski tulta, sytytti taulan, puhalsi sen paremmin palamaan ja sytytti sillä piippunsa.

Ensimmäisen sauhun vedettyään hän herkesi valittamasta ja näytti rauhoittuvan, ja Daughtry, joka uteliaana seurasi hänen puuhiaan, näki, kuinka hänen kätensä ja riippuvat huulensa lakkasivat vapisemasta, sylkeä ei valunut enää suupielistä, ja kipeiden, tulehtuneiden silmien katse rauhoittui.

Mitä näkyjä vanhus seuraavan hiljaisuuden aikana lie nähnyt, sitä Daughtry ei käynyt arvailemaan. Hänen mieltään kiinnitti liaksi toinen näky: likainen, autio, pieni huone jossakin köyhäntalossa, ja siellä ukko, joka kovin paljon muistutti häntä itseään, valitti ja vaikeroy suu kuolaa valuen, kun ei saanut tupakanhiventäkään piippunysäänsä eikä — voi kauhua — kulaustakaan olutta, saati sitten kuutta litraa.

Miksi, joka piipun himmeän hehkun valossa tarkasteli molempia ukkoja, joista toinen kyyrötti pimeässä, toinen seisoj, ei käsittänyt ollenkaan vanhuuden tragiikkaa, vaan tiesi ainoastaan, ja sen sitä varmemmin, kuinka tavattoman rakastettava oli tuo kaksijalkainen jumala, joka oli noidansormillaan voittanut sen sydämen korvien, hännäntyven ja selkärangan välityksellä.

Kun savipiippu oli palanut loppuun, nousi vanha saarelainen kainalosauvansa varassa tavattoman nopeasti pystyyn ja nilkutti rannalle. Daughtryn täytyi työntää apuna pientä kanoottia hietikolta veteen.

Se oli puunrungosta koverrettu ja yhtä vanha ja rapistunut kuin sen omistajakin. Päästäkseen kanoottiin sitä kaatamatta Daughtryn täytyi kahlata veteen, niin että toinen jalka kastui nilkkaa, toinen polvea myöten. Vanhus keikautti itsensä kanoottiin laidan yli niin nopeasti, että se saavutti tasapainonsa juuri ollessaan kaatumaisillaan.

Miksi jäi rannalle ja odotti kutsua; se epäröi vielä. Dag Daughtry maiskutti huulillaan niin hiljaa, ettei vanhus kuullut sitä, ja Miksi otti pitkän loikkauksen hietikolta ja pääsi kanoottiin karvaakaan kastelematta. Astuen Daughtryn olkapäälle se hyppäsi veneen pohjalle. Daughtry maiskutti uudelleen, ja Miksi kääntyi häneen päin, istuutui ja laski päänsä hovimestarin polvelle.

"Luulenpa voivani vanna vaikka viiden raamatun päällä, että sinä seurasit minua omasta halustasi", hän sanoi kuiskaten Miksin korvaan. "Nopeasti, nopeasti", hän komensi sitten. Vanhus pisti tottelevaisena melansa veteen ja alkoi meloa. Kanootti mutkitteli sinne tänne, mutta kulki kumminkin siihen suuntaan, missä sarja pilkottavia valoja osoitti *Makambon* olevan. Mutta vanhus oli kovin heikko, hän ähki ja puhki ponnistuksesta ja keskeytti usein soutunsa. Hovimestari otti kärsimättömänä melan häneltä ja ryhtyi itse melomaan.

Puolimatassa ukko herkesi ähkimästä, nyökkäsi Miksiä kohti ja sanoi:

"Se koira olla suuren valkean herran kuunarilla. — Te anta minu kymmenen lehti tupakka", hän lisäsi hetkisen kuluttua nähdäkseen, mitä hänen ilmoituksensa oli vaikuttanut.

"Annan sinulle melalla kalloon", vastasi Daughtry nauraen.

"Kuunarın valkoinen herra on minun hyvä ystäväni. Hän on juuri *Makambossa*. Vien koiran hänen luokseen *Makamboon*."

Ukko ei sanonut enää mitään, ja vaikka hän eli vielä monta vuotta, ei hän koskaan puhunut siitä keskiyöllä kulkijasta, joka vei Miksin. Nähdessään ja kuullessaan, mikä elämä nousi rannalla myöhemmin yöllä, kun kapteeni Kellar pani koko Tulagin ylösalaisin Miksiä etsiessään, yksijalkainen ukko pysyi visusti hiljaa. Mikä hän oli rakentaakseen riitaa vieraiden valkoisten herrojen kesken, jotka tulivat ja menivät, retkeilivät ja hallitsivat kaikkialla mielensä mukaan?

Tässä ukko ei ollenkaan poikennut muusta heimostaan, tummaihoisesta melanesialaisesta rodusta. Valkoiset toimivat outojen ja käsittämättömien tarkoitusperien mukaan. He muodostivat kokonaan toisen maailman, olivat ylempiä olentoja ja elivät elämänsä korkeammalla tasolla, missä ei tapahtunut mitään mustaihoisten mielestä todellista ja luonnollista, ja valkoiset herrat liikkuiivat kuin unikuivat, kuin varjot maailmankaikkeuden suurella, salaperäisellä taustalla.

Koska laskusilta oli alahangan puolella, kiersi Dag Daughtry ylahangan puolelle ja pysäytti kanootin avoimen luukun kohdalle.

"Kwaque!" hän huusi hiljaa kerran, kahdesti.

Toisella kerralla aukkoon ilmestyi pää, joka kurkisti alas ja sanoi kimeällä äänellä:

"Minu otta vastaan, herra."

"Ota koira vastaan", hovimestari kuiskasi. "Sulje se hyttiin ja odota minua. Pidä varasi! Nyt!"

Hovimestari tarttui nopeasti Miksiin, nosti sen ylös, jätti sen käsiin, jotka ojentautuivat laivan rautaisesta kyljestä, ja souti sitten avonaiselle lastiaukolle. Hän pisti kätensä tupakkakukkaroonsa, ojensi kimpun irtonaisia lehtiä ukolle ja sysäsi kanootin menemään ollenkaan ajattelematta, pääsisikö sen avuton soutaja milloinkaan maihin.

Vanhus antoi melansa levätä eikä katsahnutkaan mahtavaan höyrylaivaan kanootin liukuessa sen kylkeä pitkin takaisin pimeään. Hän oli kokonaan keskittynyt sen suuren tupakka-aarten laskemiseen, mikä oli tipahtanut hänen syliinsä. Viisi oli äärimmäinen luku, minkä hän tunsu. Kun hän oli laskenut viiteen, hän alkoi alusta ja lasu taas viiteen. Niitä oli kaikkiaan kolme viittä ja näiden lisäksi vielä kaksi lehteä, ja niin hän sai lopultakin yhtä varman käsityksen lehtien luvusta kuin valkea mies määrittlemällä ne yhdellä ainoalla luvulla *seitsemäksitoista*.

Se oli paljon enemmän kuin hän ahneudessaan oli toivonut. Mutta hän ei hämmästynyt. Valkoisten miesten teot eivät häntä hämmästyttäneet. Jos siinä olisi ollut kaksi nauhaa seitsemäntoista sijasta, ei hän olisi sitäkään ihmetellyt. Koska valkoisten miesten kaikki teot olivat hämmästyttäviä, ei mustaihoinen voinut niitä enää hämmästyä, paitsi ehkä silloin, kun hän joskus ihmeekseen pystyi jonkun teon käsittämään.

Meloen, ähkien, leväten, unohtaen valkoisten miesten varjomaailman, tajuamatta muuta todellisuutta

kuin Tulagi-vuoren mustan harjanteen, joka piirtyi rauhallisesti välkkyvää tähtitaivasta vasten, meren ja kanootin, jota hän niin suurella vaivalla kuljetti, oman heikkenevän voimansa ja kuoleman, joka siitä viimein oli tekevä lopun, vanhus meloi hitaasti rantaan.

3.

Lyhyen ilmamatkansa jälkeen Miksi pysähtyi näkymättömiin käsiin; ne nostivat sen kapean metallikehyksen läpi valaistuun huoneeseen, missä se katseli ympärilleen Jeriä etsien. Mutta Jeri makasi sillä hetkellä Villa Kennanin vuoteen vieressä *Arielin* keinuvalla kannella. Takanaan Melanesian saaret ja suoraan keulan edessä Uusi Guinea tämä hieno alus kiiti yksitoista solmuväliänsä pasaatituulen ajamana, ja laidan valurei'issä sihi ja loiski, kun ne ryyppäsivät merivettä. — Jerin sijaan, jonka se oli viimeksi nähnyt jossakin laivassa, Miksi näki nyt edessään Kwaquen.

Kwaquen? Niin, Kwaque oli Kwaque, olio, joka hyvin vähän oli muiden ihmisten kaltainen. Lieneekö elämänvirrassa koskaan ajalehtinut omituisempaa hylkyä. Ihmisten tavallisen laskutavan mukaan hän oli seitsentoistavuotias, mutta sadat vuodet olivat painaneet leimansa laihoihin kasvoihin, ryyppiselle otsalle, sisäänpainuneille poskille ja syvällä kiiluviin silmiin. Ohuet, hontelot jalat, joissa näytti olevan vain luut velton nahan peitossa eikä ollut lihaksista merkkiäkään, kannattivat paksua yläruumista. Suurta, esiintyöntyvää vatsaa tukivat tanakat lanteet, ja hartiat olivat leveät kuin Herkuleella. Mutta sivulta katsoen olkapäät ja rinta olivat aivan litteät. Tällä osalla pojan ruumista näytti olevan vain kaksi ulottuvaisuutta. Käsivarret olivat yhtä ohuet kuin sääretkin, ja Miksistä näytti poika ensinäkemältä isomahaiselta mustalta hämähäkiltä.

Kwaque pukeutui nopeasti, veti päälleen purjekankaiset housut ja mekon, jotka olivat pitkäaikaisesta käytöstä sekä liassa että risoina. Kaksi vasemman käden sormea oli aina riepuun käärittyinä, ja ammattimies olisi tästä kohta tehnyt johtopäätöksen, että hän oli spitaalinen. Vaikka hän oli Dag Daughtryn omaisuutta yhtä varmasti, kuin jos tällä olisi ollut kuitti siitä, että oli ostanut pojan, ei omistaja kuitenkaan tietänyt, että tuossa omituisessa tylsähermoisessa oliossa ilmeni niin kamalan taudin oireita.

Daughtryn omistusoikeudella poikaan oli jokseenkin löyhät perusteet. Kuningas Wilhelmin maassa, joka kuuluu Amiraliteetti-saariin, Kwaque oli juossut suoraan Daughtryn syliin spitaaleineen kaikkineen. Kun hovimestari kuljeskeli alkuasukasten teitä ja polkuja viidakon reunassa lähellä rantaa — hän teki usein niin nähdäkseen, eikö sattuisi eteen jotakin saalista — hän oli tavannut Kwaquen. Ja hän sai viimeisellä hetkellä pojan käsiinsä.

Kahden hyvin nopeajalkaisen, tulella karaistuilla keihäillä varustetun nuorukaisen ajamana Kwaque oli ravannut uskomattoman nopeasti hämähäkin jaloillaan, vaipunut aivan näännyksissä Daughtryn jalkoihin ja katsonut häneen rukoilevin silmin kuin metsän eläin, joka pakenee koiria. Daughtry oli sekaantunut asiaan jokseenkin väkivaltaisella tavalla, sillä hänellä oli terveellinen basillikauhu, ja kun nopeajalkaiset nuoret miehet uhkasivat lävistää hänet keihäillään, hän tarttui toisen keihääseen ja löi toisen tainnoksiin iskemällä häntä leukapieleen. Hetkistä myöhemmin makasi sekini, jonka keihästä hän oli saanut otteen, pyörtyneenä.

Vanha hovimestari ei tyytynyt ainoastaan keihäisiin. Pelastetun Kwaquen yhä valittaen ja vaikeroiden vakuuttaessa kiitollisuuttaan hänen jalkojensa juuressa hän ryhtyi ryöstämään alastomia nuorukaisia. Vaatteita näillä ei ollut sipalettakaan päällään, mutta molempien kaulasta hän irrotti pyöriäisvalaan hampaista tehdyn kaulanauhan, jollaisen kauppahinta oli punta kullassa. Toisen alastoman nuorukaisen kiharasta tukasta hän veti käsitemoisen, hienopiisen kamman, jonka korkea yläosa oli koristettu helmiäsupotuksilla, ja sen hän möi Sydneyssä kahdeksasta shillingistä. Luiset ja kilpikonnankuoriset nenä- ja korvakoristeet hän myös anasti, samoin omituisen helmiäisestä tehdyn rintakoristeen, josta voi saada viisitoista shillinkiä missä tahansa. Keihäistä hän sai matkailijoilta viisi shillinkiä kappaleelta Port Moresbyssä. — Köyhän hovimestarin ei totisesti ole helppo säilyttää kuuden pullon mainettaan! Kun hän kääntyi jättäkseen nuo nopeajalkaiset nuoret miehet, jotka toinnuttuaan tähyilivät häntä kirkkain, aroin villieläimensilmin, seurasi Kwaque häntä niin lähellä, että astui hänen kantapäilleen ja sai hänet kompastumaan. Hän sälytti sentähden saaliinsa Kwaquelle ja antoi tämän kulkea edellään rantaan. Ja koko matkan höyrylaivalle hän irvisteli ja hymyili itseksensä katsellessaan saalistaan ja Kwaquea, joka heilui holtittomana sinne tänne ravatessaan eteenpäin kuin tynnyri keppien varassa.

Laivassa — se sattui olemaan *Cockspur* — Daughtry houkutteli kapteenin merkitsemään Kwaquen luetteloihin keittiöapulaiseksi kymmenen shillingin kuukausipalkalla. Hän sai myös kuulla Kwaquen tarinan.

Koko juttu oli koskenut sikaa. Nuo nopeajalkaiset nuoret miehet olivat veljeksiä ja asuivat

naapurikylässä, ja sika oli ollut heidän, kertoi Kwaque kamalalla Etelämeren englannilla. Hän, Kwaque, ei ollut koskaan nähnyt sitä sikaa. Hän ei ollut tietänyt sitä olevan olemassakaan, ennenkuin se kuoli. Nuoret miehet olivat pitäneet paljon siasta. Entä sitten? Eihän se liikuttanut Kwaquea, joka yhtä vähän tiesi heidän rakkaudestaan sikaa kohtaan kuin itse elukastakaan.

Hän väitti ensimmäisen kerran kuulleensa siitä, kun kylässä alettiin jutella, että sika oli kuollut ja että jonkun oli nyt kuoltava sovituksiksi. Se oli aivan oikein, selitti Kwaque kummeksivalle hovimestarille. Niin oli tapa. Kun lempisika kuoli, meni sen omistaja ja tappoi jonkun, kenet tahansa. Tietenkin oli parasta tappaa se, joka taioillaan oli tehnyt sian sairaaksi. Mutta jos häntä ei saatu kiinni, pääsi joku muu hengestänsä. Kwaque oli siis joutunut sovitusuhriksi.

Dag Daughtry aloitti jo seitsemännen pullon juttua kuunnelleensa, niin hänen mielensä oli vallannut tuo satumainen tarina viidakosta, missä ihmiset tappoivat tuntemattoman ihmisen kuolleen sian tähden.

Vakoilijat — kertoi Kwaque — ilmoittivat surevien sianomistajien olevan tulossa, ja koko kylän väki pakeni viidakkoihin ja kiipesi puihin — kaikki, paitsi Kwaque, joka ei osannut kiivetä.

"Tosi sana", sanoi Kwaque, "minu ei teke se sika sairas".

"Varmasti", väitti Daughtry, "sinä noiduit sen sian sairaaksi. Sinä näytät itse pirulta. Sinä teet kaikki, jotka sinut näkevät, sairaaksi. Sinä teet minutkin aivan sairaaksi."

Siitä lähtien hovimestari aina kuudetta pulloa tyhjentäessään illalla ennen maatamenoaa kutsui Kwaquen kertomaan juttuaan. Se palautti hänen mieleensä lapsuuden, jolloin hän oli kiihottanut mielikuvitustaan kertomuksilla villeistä ihmissyöjistä ja uneksinyt itse sellaisia kerran omin silmin näkevänsä. Ja tässä hän nyt oli, hän sanoi virnistellen itseksensä, ja hänellä oli orjana oikea ihmissyöjä.

Kwaque oli orja yhtä varmasti kuin jos Dag Daughtry olisi hänet orjahuutokaupasta ostanut. Aina kun hovimestari siirtyi uuteen toimeen jollakin Burns Philp -linjan laivalla, hän asetti ehdoksi, että Kwaque saisi seurata mukana kymmenen shillingin palkalla. Kwaquella ei ollut siihen mitään sanomista. Vaikka häntä olisi haluttanut paetakin jossakin Australian satamassa, ei Daughtryn olisi tarvinnut häntä etsiä. Australian "aivan valkoinen" politiikka huolehti siitä. Ei ainoakaan tummaihoisen, olipa sitten malaji, japanilainen tai polynesianalainen, saanut astua maihin jättämättä hallitukselle sadan punnan käteistä takuuta.

Eikä Kwaque halunnutkaan paeta, kun *Makambo* poikkesi johonkin saareen. Kuningas Wilhelmin maa, ainoa maa, jota hänen jalkansa olivat astuneet, oli mittapuu, jonka mukaan hän arvosteli kaikkia muita saaria. Ja koska Kuningas Wilhelmin maassa syötiin ihmisiä, hän uskoi, että kaikkialla muuallakin käytettiin samaa ruokaa.

Mitä Kuningas Wilhelmin maahan tulee, oli *Makambon* tapana poiketa sinne joka kymmenes viikko, kuten *Cockspur* sitä ennen, ja kauhein uhkaus, millä Daughtry voi Kwaquea pelotella, oli maihinjättäminen sille paikalle, missä nopeajalkaiset nuoret miehet yhä surivat sikaansa. Ja nämä olivat todellakin ottaneet tavakseen *Makambon* joka käynnillä soudella laivan ympärillä ja irvistellä kamalasti Kwaquelle, joka puolestaan irvisteli heille laivan laidan yli. Daughtry yllytti vain tätä kohteliaisuuksien vaihtoa säilyttääkseen pojan niin, ettei tämä milloinkaan toivoisikaan pääsevänsä takaisin syntymäkyläänsä.

Kwaque ei lisäksi ollenkaan halunnut jättää herraansa, joka oli aina sävyisä ja oikeudenmukainen eikä koskaan kohottanut kättään häntä vastaan. Kun oli selviytynyt meritaudista eikä sitten enää astunut jalallaan maalle, jottei saisi sitä uudelleen, Kwaque huomasi joutuneensa oikeaan paratiisiin. Hänen ei enää tarvinnut surra sitä, ettei kyennyt kiipeämään puuhun, koska häntä ei enää mikään vaara uhannut. Hän sai ruokaa säännöllisesti, ja millaista ruokaa sitten! Ei kukaan hänen kylässään olisi osannut uneksiakaan sellaisista herkuista, joita hän alinomaa sai syödä. Niinpä hän jokseenkin helposti selviytyi pienestä koti-ikävän kohtauksesta ja oli pian onnellisin ihminen, joka koskaan on meriä purjehtinut.

Kwaque se nosti Miksin lastiaukosta Dag Daughtryn hyttiin ja jäi odottamaan, että isäntä itse tulisi sisään alahangan puolelta. — Tarkasteltuaan nopeasti huonetta ja nuuskittuaan makuupaikkaa ja sen alustaa ja tultuaan vakuutetuksi siitä, ettei Jeri ollut siellä, Miksi alkoi tutkia Kwaquea.

Kwaque koetti olla ystävällinen. Hän päästi kurkustaan kaakottavan äänen osoittaakseen ystävyyttään, mutta Miksi vain murisi julkealle mustaihoiselle, joka oli uskaltanut koskea siihen — Miksi oli oppinut, että sellainen oli loukkaus — ja vieläpä uskalsi puhua sille, joka seurusteli ainoastaan valkoisten jumalien kanssa.

Kwaque vastasi koiran murinaan typerästi irvistelemällä ja läheni ovea ollakseen valmiina avaamaan sen herralleen. Mutta heti kun hän nosti jalkaansa, hyökkäsi Miksi hänen kimppuunsa. Kwaque laski

heti jalkansa takaisin, ja Miksi rauhoittui, mutta vartioi häntä valppaana. Mitä se tiesi tuosta pojasta muuta, kuin että se oli musta, ja kaikkia mustia oli valkoisen herran poissaollessa vartioitava hyvin tarkoin. Kwaque koetti siirtää jalkaansa hitaasti pitkin lattiaa, mutta Miksi havaitsi juonen ja teki murinallaan siitä heti lopun.

Silloin tuli Daughtry, ja ihaillessaan Miksiä kirkkaassa sähkövalossa hän ymmärsi heti tilanteen.

"Kwaque, kulje kaksi kolme askelta", hän käski koettaakseen, oliko arvannut oikein.

Kauhistanut katse, jonka Kwaque suuntasi Miksiin, oli jo kyllin vakuuttava, mutta hovimestari piti itsepäisesti kiinni käskystään. Kwaque totteli vastahakoisesti, mutta oli kohottanut jalkaansa tuskin tuuman verran, kun Miksi oli hänen kimpussa. Jalka pysähtyi kuin olisi siihen paikkaan kivettynyt, Miksin kulkiessa uhkaavaa puolikierrrosta pojan edessä.

"Nyt olet totisesti naulattu kiinni lattiaan", Daughtry virnisteli.
"Onpa se koira villienvartija."

"Hei, Kwaque, mene hakemaan kaksi pulloa jääkaapista", hän huusi sitten käskevästi.

Kwaque loi herraansa rukoilevan katseen eikä liikahtanut paikaltaan.
Kun käsky toistettiin, vaikutti se yhtä vähän.

"Tuhat tulimmaista", karjui hovimestari, "ellet heti hae olutta, lyön sinut mäsäksi. Ellet heti hae olutta, ajan sinut maihin Kuningas Wilhelmin maassa."

"Ei minu voi", Kwaque mutisi arkana, "koiran silmä liika paljo katso minu päälle. Minu ei tahto se koira *kai-kai* minu."

"Pelkäätkö sinä tuota koira?"

"Tosi sana, minu liika paljo pelkä se koira."

Dag Daughtry oli ihastunut. Mutta hän oli myös janoinen käytyään maissa eikä tahtonut enää jännittää tilannetta.

"Hei, ressu", hän sanoi Miksille. "Se on kiltti mies. Ymmärräthän?
Hyvin kiltti."

Miksi heilautti häntäänsä ja luimisti korviaan osoittaakseen, että koetti ymmärtää. Kun hovimestari taputti poikaa olalle, meni Miksi nuuskimaan molempia jalkoja, joita se äsken oli pitänyt lattiaan naulittuina.

"Mene", käski Daughtry. "Mene hitaasti", hän varoitti, mutta neuvo oli tarpeeton.

Miksi pörhisti niskakarvansa, mutta salli pojan astua ensimmäisen varovan askeleen. Toisella askeleella Miksi jo katsahti Daughtryyn ollakseen varma asiasta.

"Hyvä on", oli rauhoittava vastaus. "Se on minun mieheni. Se on kiltti mies."

Miksi hymyili silmillään merkiksi, että oli ymmärtänyt, ja kääntyi, teeskennellen olevansa aivan välinpitämätön koko mustasta pojasta, tarkastelemaan lattialla olevaa avonaista laatikkoa, jossa oli kilpikonnan kilpiä, pyöräsahoja ja hiekkapaperia.

"Ja nyt", mutisi Dag Daughtry tärkeänä, nojautuen pullo kädessä taaksepäin tuolissaan, sillä välin kun Kwaque polvillaan lattialla avasi hänen kenkiään, "ja nyt on sinulle, herra Haukku, keksittävä nimi, josta on kunniaa sekä sinun hienolle rodullesi että minun keksimiskyvylleni".

4.

Täysikasvuiset irlantilaiset terrierit eivät ole ainoastaan erikoisen rohkeita, viisaita ja uskollisia, vaan myös hyvin kylmäverisiä ja hillittyjä. Ne eivät hevillä kadota tasapainoaan, ne tuntevat herransa äänen ja tottelevat sitä meluisimmankin tappelun telmeessä, eivätkä ne koskaan raivoa niin mielettömästi kuin esimerkiksi foxterrierit usein tekevät.

Miksi ei ollut ollenkaan hermostunut, vaikka se oli pikaisempi ja kiihkeämpi kuin Jeri-veljensä, ja sen isä ja äiti olivat vakava vanha pari siihen verrattuina. Täysikasvuisena Miksi oli paljon leikkisämpi ja meluisampi kuin Jeri. Sen kuuma luonne oli aina valmis kuohahtamaan vähimmästäkin yllykkeestä, ja

myöhemmin se sai tilaisuuden osoittaa, kuinka se leikissä kykeni uuvuttamaan nuoren penikan. Sanalla sanoen, Miksi oli iloinen sielu.

Käytän vartavasten sanaa "sielu". Mitä ihmissielu lopultakin lienee — havaintokykyä, mukautumista, yksilöllisyyttä, itsetietoisuutta — tätä kaikkea vaikeasti määriteltävää oli Miksissä. Sen sielu erosi vain kehitykseltään ihmissieluista, mutta sillä oli kaikki ihmissielun ominaisuudet. Se kykeni rakkauteen, suruun, iloon, vihaan, ylpeyteen, itsetietoisuuteen, mielialan vaihteluihin. Ihmissielun kolme pääominaisuutta ovat muisti, tahto ja ymmärrys, ja muistia, tahtoa ja ymmärrystä oli Miksissäkin.

Kuten ihminen sekini oli viiden aistinsa avulla kosketuksissa ulkomaailman kanssa. Nämä kosketukset synnyttivät siinä kuten ihmisissäkin tajuntaa. Ja nämä tajutut ilmiöt aiheuttivat aivankuin ihmisellä sielunliikkeitä. Niinikään se osasi kuten ihminen ymmärtää, ja nämä havainnot synnyttivät siinä käsitteitä — ei tietenkään niin laajakantoisia ja syvällisiä kuin ihmissielussa, mutta käsitteitä joka tapauksessa.

Hiukan rajoittaakseni tätä ihmiselle "nöyryyttävää" yhtäläisyyttä elämän korkeimpiin ilmauksiin nähden voin ehkä myöntää, ettei Miksin tajunta ollut yhtä selkeä kuin ihmisen, jos esimerkiksi vertaa neulanpistoa sen kypälään ja neulanpistoa ihmiskäteen. Myönnän myös, että ajatus, jonka tietoisuus sen sielussa synnytti, oli hämälampi, muodottomampi kuin ihmisen ajatus. Vielä myönnän, ettei Miksi milloinkaan, vaikka olisi elänyt miljoonia elinkausia, olisi voinut todistaa yhtään Eukliden väitettä tai ratkaista neljännen asteen yhtälöä. Mutta se tiesi hetkeäkään epäilemättä, että kolme jalkaa oli enemmän kuin kaksi ja että kymmenen koiraa oli paljon pelottavampi vastustajajoukko kuin kaksi koiraa.

Mutta sitä en myönnä, ettei Miksi olisi voinut rakastaa yhtä hellästi, rajattomasti, epäitsekästä, mielettömästi ja uhrautuvaisesti kuin ihminen. Se rakasti niin — ei sen tähden, että se oli Miksi, vaan siksi, että se oli koira.

Miksi oli rakastanut kapteeni Kellaria enemmän kuin omaa elämäänsä. Ja kun aika kului ja se varmistui siitä, että kapteeni Kellar oli auttamattomasti kadonnut samoinkuin Meringe ja Salomonin saaret, se alkoi aivan yhtä rajattomasti rakastaa kuuden pullon hovimestaria, joka niin hyvin ymmärsi koiria ja osasi niin vastustamattomasti maiskuttaa. Kwaquen laita oli toisin, sillä Kwaque oli musta. Kwaque oli Miksistä vain tarvekalu, joka välttämättömästi kuului ympäristöön, Dag Daughtryn kotieläin.

Mutta Miksi ei tiennyt uutta jumalaansa Dag Daughtryksi. Kwaque nimitti häntä "massaksi", mutta Miksi oli kuullut mustaihoisten sillä tavoin nimittävän muitakin valkeita miehiä. Monet mustaihoiset olivat sanoneet kapteeni Kellaria "massaksi". Kapteeni Duncan nimitti Daughtryä "hovimestariksi". Miksi sattui kuulemaan hänen, alipäällystön ja matkustajien käyttävän samaa nimitystä; siis Miksille sen jumalan nimi oli "hovimestari"; sillä nimellä se aina tunsu hänet ja ajatteli häntä.

Sitten tuli kysymys sen omasta nimestä. Seuraavana iltana sen tulon jälkeen Dag Daughtry keskusteli sen kanssa tästä seikasta. Miksi istui hänen edessään kuono Daughtryn polvella. Sen silmät laajenivat ja loistivat innosta, se höristeli korviaan kuunnellakseen, ja häntätöpykkä pieksi innokkaasti lattiaa.

"Niin ovat nyt asiat, poikaseni", sanoi hovimestari. "Sinun isäsi ja äitisi olivat irlantilaisia. Älä kiellä sitä, lurjus..."

Iloisen ja ystävällisen äänen kiihottamana Miksi heilutti ihastuneena koko ruumistaan ja takoi hännällään lattiaa kahta innokkaammin. Se ei tietysti ymmärtänyt sanaakaan, mutta se vaistosi puheen takana olevan jotakin, ja se jokin antoi sanasarjalle sen salaperäisen viehätysten, mikä oli kaikilla valkoisilla jumalilla.

"Et saa koskaan hävetä vanhempiasi. Ja muista, että meidän Herramme rakastaa irlantilaisia. — Kwaque, mene hakemaan kaksi pulloa olutta jääkaapista! Ja sinun pitkästä kuonostasikin näkee, että olet irlantilainen. (Miksin häntä rummutti kuin iltahuutoon.) Älä koetakaan pyrkiä minun suosiooni. Onpa hyvä, että tunnen sinun nöyrän imartelevat tapasi. Minun sydämeni on voittamaton, se sinun tulee tietää. Se on aivan liian kauan uinut oluessa jokikinen päivä. Olen varastanut sinut myydäkseni sinut jälleen enkä suinkaan siksi, että miellyisin sinuun. Olisin ehkä ennen maailmassa voinut sinusta pitää, mutta se oli ennenkuin oluesta ja minusta tuli tuttavat. Möisin sinut heti kahdellakymmenellä punnalla, jos sattuisi tilaisuus. Enkä minä aio miellyä sinuun, tiedä se.

"Mitä minun pitikään äsken sanoa, kun sinä mielistelylläsi keskeytit minut..."

Hän keskeytti puheensa asettaakseen suulleen avatun pullon, jonka Kwaque ojensi hänelle. Hän huokasi, kuivasi huulensa käsiselällä ja jatkoi:

"On se hullua, poikaseni, tämä typerä oluenjuonti. Kwaque, tuo ikivanha apina, joka tuossa seisoo ja

irvistelee, on minun orjani. Mutta minä itse olen oluen orja ... pulloröykkiöiden, pullovuorien, jotka pian hukuttavat koko laivan. Kadehdin tosiaan sinua, joka istut siinä niin tyytyväisenä ja jonka sisuksia alkoholi ei koskaan ole saastuttanut. Minä käsken sinua nyt, ja se, joka maksaa minulle kaksikymmentä puntaa, saa käskeä sinua sitten. Mutta sittenkin olet sinä, ressu rukka, vapaampi kuin minä."

Hän tyhjensi pullon, heitti sen Kwaquelle ja viittasi tätä avaamaan toisen.

"Sinulle on nyt annettava nimi, eikä se ole helppo asia. Irlantilainen sen tietenkin pitäisi olla, mutta mikä? Pai? Niin, pudista vain päätäsi, siinä teet oikein. Se ei kuulosta yhtään hienolta. Sinuahan voitaisiin luulla rakkikoiraksi. Beti menisi mukiin, mutta se on liian tyttömäinen, poikaseni. Ja poikahan sinä olet. Siinä se onkin. Aprikoidaanpa!"

Hän nyökkäsi hyväksyvästi ja ojentautui ottamaan toista pulloa. Hän joi ja mietti, ja joi taasen.

"Nyt olen sen keksinyt", hän ilmoitti sitten juhlallisesti. "Kill on kaunis nimi, ja sinä saat olla Kill. Miellyttääkö se teidän ylhäisyyttänne? Komea se on, kilahtava kuin aatelisherran tai ... tai rikkaan oluenpanijan. Monta oluenpanijaa minä totisesti olenkin rikastuttanut."

Hän joi pullon tyhjäksi, tarttui äkkiä Miksin poskiin, kumartui eteenpäin ja "hieroi nokkaa" sen kanssa. Kun hän sitten yhtä äkkiä päästi Miksin, katsoi tämä loistavin silmin jumalansa kasvoihin. Sielu, yksilöllisyys, jotakin henkistä loisti sen koiransilmissä, ja se oli jo täynnä uskollista rakkautta harmaatukkaista jumalaa kohtaan, jonka puhetta se ei ymmärtänyt, mutta jonka ääni niin käsittämättömän suloisesti vetosi sen sydämeen.

"Hei, Kwaque!"

Kwaque, joka istua kyyrötti lattialla jalat ristissä allaan, heitti hetkiseksi kilpikonnanluisen kamman kiilloittamisen ja katsoi herraansa valmiina kuulemaan käskyjä ja täyttämään ne.

"Kwaque, nyt sinä tiedät koiran nimen. Iske se nimi nyt päänuppiisi. Sinä sanot koiraa aina Kill'iksi. Ymmärrätkö? Jos sen unohdat, halkaisen kallosi. Kill —, kuuletko? Kill, Kill."

Sillä välin kun Kwaque veti häneltä kengät ja auttoi häntä riisuutumaan, katseli Dag Daughtry Miksiä unisin silmin.

"Nyt olen sen keksinyt, poikaseni", hän sanoi nousten ja kömpien makuulavitsansa luo. "Olen keksinyt nimen sinulle — ja saanut selville sinun luonteesi: vilkas mutta taipuisa. Se sopii sinulle erinomaisesti..."

"Vilkas, mutta taipuisa, sellainen juuri olet", hän mutisi yhä Kwaquen auttaessa häntä vuoteeseen.

Kwaque ryhtyi jälleen kiillottamaan. Hänen huulensa liikkuvat kuiskaten kuulumattomia sanoja, ja kulmat mietinnästä rypyssä hän kääntyi vihdoon hovimestariin päin:

"Massa, mikä nimi se koira?"

"Kill, sinä porröpäinen ihmisryöjä", mutisi Daughtry unisella äänellä.

"Kwaque, sinä musta verenjuoja, juokse hakemaan pullo jääkaapista."

"Ei, massa", vikisi musta poika päylen, olisiko mitään heittoasetta herran ulottuvilla. "Kuusi pulloa jo juotu."

Hovimestarin ainoa vastaus oli kuorsaus.

Musta poika kumartui jälleen kampa kiillottamaan — sormet spitaalain jäykistämänä ja otsanahassa tuskin huomattava paksunnus — saman taudin oire — ja hänen huulensa liikkuvat mumisten: "Kill ... Kill ... Kill..."

5.

Muutamiiin päiviin Miksi ei nähnyt muita ihmisiä kuin hovimestarin ja Kwaquen. Sitä pidettiin hovimestarin hyttiin suljettuna. Kukaan muu ei tiennyt, että se oli laivassa, ja Dag Daughtry, joka oli täysin selvillä siitä, että oli varastanut valkoisen miehen koiran, toivoi voivansa salata sen laivassaolon ja kenenkään huomaamatta viedä sen maihin *Makambon* tultua Sydneyhin.

Hovimestari huomasi pian, kuinka tavattoman oppivainen Miksi oli. Kerran syöttäessään Miksiä — toimitus tapahtui aina mitä suurinta varovaisuutta noudattaen — hovimestari sattui antamaan sille

kananluun. Kaksi oppituntia vain — mikäli niitä voinee niin nimittää, sillä ne pidettiin viiden minuutin kuluessa ja kestivät tuskin puolta minuuttia kumpikin —, ja Miksi ymmärsi, että ainoastaan ovinurkassa oli lupa syödä kananluita. Kun Miksi sen jälkeen sai luun, se vei sen aina käskemättä ovinurkkaan.

Ja olihan se aivan luonnollista. Sillä oli kyllin ymmärrystä käsittääkseen, mitä hovimestari toivoi sen tekevän, ja kyllin sydäntä, niin että palveleminen oli sille onnea. Hovimestari oli hyvä jumala, joka ilmaisi rakkautensa äänellään, huulillaan, taputuksillaan ja "nokan antamisella". Palvelevaisuus kehittyi aina rakkauden maaperässä, ja niin oli Miksinkin laita. Jos hovimestari olisi käskenyt sen jättää kananluun, kun se oli vienyt sen nurkkaan, se olisi totellut ja jättänyt luun siihen. Sellainen on koiran tapa; se on ainoa eläin, joka iloisesti ja nurkumatta luopuu ruoastaan ja lähtee innokkaana seuraamaan tai palvelemaan rakasta herraansa.

Kaikki vapaahetkensä — milloin ei nukkunut — Dag Daughtry vietti vangitun Miksin luona, joka oli pian oppinut olemaan ulvomatta ja haukkumatta. Niinä hetkinä Miksi oppi paljon uusia asioita. Daughtry huomasi, että se ymmärsi jo yksityisiä sanoja, kuten "Ei", "Kyllä", "Tule" ja "Pane maata", ja hän meni askelta pitemmälle ja opetti sille: "Mene ja pane maata makuulavalle", "Ryömi lavitsan alle", tai "Nouda kenkä", "Nouda kaksi kenkää". Ja melkein vaivatta se oppi lukemaan iltarukouksen, näyttämään kuollutta, "kääntymään haudassaan", istumaan ja polttamaan tupakkaa hattu päässä, nousemaan takajaloilleen, jopa kävelemään niillä.

Sitten tuli leikki "Saat etkä saa". Daughtry asetti herkullisen ja houkuttelevan liha- tai juustokappaleen lavitsan reunalle, aivan Miksin nenän eteen, ja sanoi pelkästään: "Sinä et saa." Silloin Miksi ei koskenut ruokaan, ennenkuin kuuli odotetun: "Sinä saat." Kun "Sinä et saa" vielä oli voimassa, voi Daughtry lähteä hytistä ja viipyä poissa puoli tuntia tai vaikkapa kuusi tuntia, ja takaisin tullessaan hän löysi lihapalan paikoiltaan ja Miksin mahdollisesti nukkumasta makuulavitsan viereisestä nurkasta, minne sille oli laadittu makuusija. Kerran, kun leikki oli vielä uutta, hovimestari oli poistunut huoneesta. Miksin levoton kuono oli tuskin tuuman päässä kielletystä herkusta, ja kun Kwaque leikillään kumartui ottamaan lihapalasta, hän sai silmänräpäyksessä haavan käteensä Miksin hampaista.

Miksi ei halunnut ainoatakaan niistä tempuista, joita se niin mielellään teki hovimestarille, tehdä Kwaquen käskystä, vaikkei tämä ollutkaan ilkeä eikä paha. Miksi oli varhaisimmasta nuoruudestaan asti oppinut erottamaan mustat miehet valkoisista. Mustat olivat aina valkoisten palvelijoita, sen se kokemuksesta tiesi, ja niitä aina epäiltiin, ne olivat aina valmiit ilkeyksiin, niitä täytyi tarkasti vartioida. Koiran ensimmäinen velvollisuus oli palvella valkoista herraansa pitämällä valppaasti silmillä kaikkia mustaihaisia, joita oli lähistöllä.

Miksi salli kuitenkin Kwaquen palvella sitä, antaa ruokaa, vettä jne., aluksi ainoastaan silloin, kun hovimestari oli poissa tehtäviään hoitamassa, mutta myöhemmin milloin tahansa. Asiaa sen enempää ajattelemta se ymmärsi, että tekipä Kwaque sen hyväksi mitä tahansa, antoipa sille mitä ruokia tahansa, se ei tullut Kwaquelta, vaan Kwaquen isännältä, joka samalla oli senkin isäntä. Mutta Kwaque ei kantanut kaunaa Miksille, ja isännän etu oli hänelle niin tärkeä — olihan isäntä pelastanut hänen henkensä tuona kauheana päivänä Kuningas Wilhelmin maassa, kun surevat sianomistajat ajoivat häntä takaa — että hän rakasti Miksiä herransa tähden. Kun hän näki, että isäntä mieltyi Miksiin, alkoi hänkin vilpittömästi pitää Miksistä — jokseenkin samalla tavalla kuin hän jumaloi kaikkea, mikä oli hovimestarin omaa, kenkiä, joita hän kiillotti, vaatteita, joita hän harjasi ja pesi, tai kuutta olutpulloa, jotka hän joka päivä asetti jääkaappiin herraansa varten.

Tosiaankin Kwaquella ei ollut mitään isännän ominaisuuksia, ja Miksi oli luonnostaan ylimys. Rakkaudesta Miksi palveli hovimestaria, mutta mustalle pörröpäälle se oli äreä. Kwaque oli selvästi orjaluonne; mutta Miksissä oli yhtä vähän orjaa kuin Pohjois-Amerikan intiaaneissa, joita turhaan koetettiin käyttää orjina Kuuban plantaaseilla. Tämä ei ollut Kwaquen oma vika eikä Miksin oma avu. Miksin esi-isiltään perimä luonne, jota ihmiset olivat vuosisatojen kuluessa kehittäneet huolellisella kasvatuksella, oli ennen kaikkea tulinen ja uskollinen. Ja tulisuus ja uskollisuus yhdessä kehittävät aina ylpeyttä. Mutta ylpeyttä ei voi olla olemassa ilman kunniantuntoa eikä kunniantuntoa taas ilman itsehillintää. Miksin suurin ennätys Daughtryn oppilaana alkupäivinä hytissä oli se, että se oppi laskemaan viiteen. Mutta tämä kysyikin monen tunnin työn huolimatta koiran tavattoman terävästä älystä. Sillä ensin sen täytyi oppia numeroiden nimet, sitten nähdä silmillään ja erottaa aivoissaan yksi esine ja kaikki esineryhmät aina viiteen saakka ja kolmanneksi saattaa tietoisuudessaan esine tai esineryhmä yhteyteen sitä vastaavan numeron nimen kanssa, sellaisena kuin hovimestari sen lausui.

Opetuksessa Dag Daughtry käytti apuna purjelangalla kiedottuja paperipalloja. Hän heitti kaikki viisi palloa makuulavan alle ja käski Miksin noutaa kolme niistä, ja palloja, jotka Miksi haki ja toi hänen käteensä, ei ollut kaksi eikä neljä, vaan täsmälleen kolme. Kun Daughtry heitti kolme palloa lavan alle ja pyysi neljää, toi Miksi ensin ne kolme, haki turhaan neljättä, tanssi sitten hovimestarin ympärillä häntänsä heiluttaen, hyppäsi vihdoin makuulavalle ja veti neljännen esiin patjan alta tai lakanoiden

välistä.

Samoin oli muiden esineiden laita. Aina viiteen saakka Miksi sai selvän pyydettyjen esineiden luvusta, olipa sitten kysymys kengistä, paidoista tai tyynynpäällisistä. Miksin ja vanhan tulagilaisen villin välillä, jotka molemmat osasivat laskea viiteen, oli välimatka pienempi kuin villin ja Daughtryn, joka osasi sekä kertoa että jakaa. Ja matemaattisten tietojen mukaan arvostellen ero oli vielä suurempi Dag Daughtryn ja kapteeni Duncanin välillä, joka laskutaidollaan ohjasi *Makambo*. Ja kaikkein suurin matemaattinen ero oli kapteeni Duncanin ja tähtientutkijan välillä, joka kartoitti taivasta ja purjehti tuhansia miljoonia penikulmia tähdestä toiseen ja heitti kapteeni Duncanille almuja omasta suuresta tietoaarteestaan, jotta tämä voi päivästä päivään tietää, missä kohden valtamerta *Makambo* oli.

Yhdessä ainoassa asiassa Kwaque voi vaikuttaa Miksiin. Kwaquella oli huuliharppu, ja kun hän väsyi *Makambon* elämään ja orjan asemaansa, hän pakeni Kuningas Wilhelmin maahan pistämällä tuon yksinkertaisen soittokoneen leukojensa väliin ja houkuttelemalla siitä esiin omituisia säveliä, ja kun Kwaque näin kohosi ajan ja paikan yläpuolelle, Miksi lauloi — tai oikeammin ulvoi mukana, mutta sen ulvonta oli yhtä sulavaa ja pehmeää kuin Jerin. Miksi ei olisi tahtonut ulvoa, mutta sen elimistö oli sellainen, että se vastasi soitannon ärsytykseen aivan yhtä tahattomasti kuin eri aineet vaikuttavat toisiinsa kemiallisessa kokeessa.

Niin kauan kuin Miksi oli piilossa hovimestarin hytissä, sen ääni ei saanut kuulua sieltä, ja Kwaquen täytyi soittaa huuliharppuaan keittiön kuumuudessa. Mutta tätä ei jatkunut kauan, sillä — johtuiko se sitten vain sokeasta sattumasta vai oliko se kirjoitettuna kohtalon kirjaan ennenkuin maailma luotiin — Miksi joutui seikkailuun, joka vaikutti ratkaisevasti ei ainoastaan sen omaan kohtaloon, vaan myös Kwaquen ja Daughtryn, määräsipä suorastaan heidän kuolin- ja hautapaikkansa.

6.

Seikkailu, joka muutti Miksin koko tulevaisuuden, tapahtui, kun Miksi hyvin ilmeisellä tavalla ilmoitti kaikkien tiedoksi läsnäolonsa *Makambossa*. Se johtui suurimmaksi osaksi Kwaquen huolimattomuudesta, sillä hän poistui hytistä sulkematta huolellisesti ovea. *Makambon* keinoissa ovi heilui edestakaisin, lennähti väliin aivan auki ja paiskautui taas kiinni, mutta ei niin kovasti, että olisi mennyt lukkoon.

Miksi astui matalan kynnyksen yli viattomassa aikomuksessa tutkistella vain kaikkein lähintä ympäristöä. Mutta tuskin se oli päässyt ulos, kun kaikkia entisiä kovempi heilahdus löi oven lukkoon. Miksi tahtoi palata heti takaisin. Tottelemisvaisto oli siinä voimakas, se halusi sydämestään täyttää herransa tahdon, ja näiden päivien arestista se ymmärsi tai aavisti tai arvasi, sen enempää ajattelematta, että hovimestari tahtoi sen pysyvän hytissä.

Se istui kauan suljetun oven takana, katsellen sitä odottavasti, mutta oli liian viisas haukkuakseen tai puhuakseen kuolleelle esineelle. Se oli varhaisimman penikkakasvatuksensa aikana oppinut, että ainoastaan eläviin olentoihin voi vaikuttaa rukouksilla tai uhkauksilla ja että jos jotkut odottamattomat esineet liikkuvat, kuten ovi äsken, ne eivät liikkuneet omasta voimastaan ja olivat kuuroja kaikille elämän äänille. — Väliin se juoksi hytin edessä olevaan kapeaan eteiseen ja katseli pitkään käytävään, joka sieltä vei laivan perään.

Näin se teki ainakin tunnin ajan ja palasi aina jälleen ovelle, joka ei vain tahtonut aueta. Sitten se teki keksinnön. Koska ovi ei tahtonut aueta eikä hovimestaria eikä Kwaquea kuulunut palaavaksi, sen oli lähdettävä heitä etsimään. Päästyään tästä selville se lähti vähääkään empimättä juoksemaan pitkin pitkää käytävää. Kun se kääntyi kulmasta, missä käytävä päättyi, se tuli kapeiden portaitten suulle. Monien muiden hajujen joukosta se tunsi Kwaquen ja hovimestarin ja tiesi, että he olivat kulkeneet siitä.

Se juoksi ylös portaita välikannelle ja alkoi kohdata matkustajia. Koska ne olivat kaikki valkeita jumalia, ei sillä ollut mitään sitä vastaan, että ne puhuttelivat sitä, mutta se ei jäänyt sinne, vaan juoksi avoimelle kannelle, jossa useita parempiosaisia jumalia loikoili kansituoleissaan. Ei sielläkään ollut Kwaquea eikä hovimestaria. Se osui kapean, jyrkän portaan luo ja saapui yläkannelle. Siellä istui suuren aurinkotelan alla paljon jumalia — enemmän kuin se oli koko elämässään yhteensä nähnyt.

Yläkansi päättyi samassa tasossa olevaan komennussiltaan. Kun Miksi ravasi ohjaushytin ympäri varjon puolelle, se kohtasi kohtalonsa, sillä kapteeni Duncanilla oli paitsi kahta foxterrieriä laivalla mukanaan iso persialainen kissa, jolla oli kokonainen lauma poikasia. Kissa oli valinnut ohjaushytin asuinpaikakseen, ja kapteeni Duncan antoi sen olla siellä, antoipa sinne vielä laatikon poikasia varten ja uhkasi ruorimiehiä maailman kaikilla kamaluuksilla, jos he nykäisisivätkään pentuja.

Mutta Miksi ei tiennyt tästä kaikesta mitään. Ja iso persialainen kissa huomasi sen tulon, ennenkuin Miksi tiesi, että kissaa oli olemassakaan. Se näki kissan ensimmäisen kerran, kun tämä syöksyi ohjaushytin avoimesta ovesta hyökätäkseen sen kimppuun. Samassa kun huomasi äkillisen vaaran, ehtimättä käsittää, mikä se oikeastaan oli, Miksi hyppäsi syrjään ja pelastui. Miksin kannalta katsoen hyökkäys oli aivan aiheeton. Miksi tuijotti hyökkääjään niskakarvat pystyssä ja huomasi, että se oli kissa, mutta samassa kissa jo hyökkäsi uudelleen, häntä paksuna kuin tukeva miehen käsivarsi ja koko otus pelkinä kynsinä ja rätisevänä raivona.

Tämä oli jo liikaa itseään ainakin hiukan kunnioittavasta irlantilaisesta terrieristä. Miksin viha kuohahti samassa hetkessä kun kissa hyökkäsi uudelleen, ja se hypähti sivulle välttääkseen kissan kynsiä ja karkasi sitten sen kimppuun, iski hampaansa sen selkään, kun se vielä oli ilmassa, ja seuraavassa silmänräpäyksessä kissa makasi potkien kannella selkäranka taittuneena.

Mutta Miksille tämä oli vasta alkua. Se kuuli lähestyvien vihollisten kimeän haukunnan, mutta ei ennättänyt kyllin nopeasti pyörähtää sitä kohti. Sen kimppuun oli hyökännyt sivusta kaksi täysikasvuista foxterrieriä, ja se kierähti kannelle. Molemmat foxterrierit olivat, ohimennen sanoen, tulleet kauan sitten *Makambolle* pieninä pentuina Dag Daughtryn takintaskuissa. — Daughtry oli tapansa mukaan "omistanut" ne Sydneyn satamasta ja myynyt kapteeni Duncanille guineasta kappaleen.

Mutta Miksi kimposi pystyyn, ja nyt se oli suuttunut toden teolla. Sen päälle aivan satamalla satoi koiria ja kissoja, eikä se ollut ollenkaan tahtonut rakentaa riitaa eikä ollut edes huomannut vihollisiaan, ennenkuin ne sokean raivokkaasti hyökkäsivät sen kimppuun. Ja kohta kun Miksi pääsi jaloilleen, ne olivat jälleen sen turkissa. Toisen hampaat kalahtivat Miksin hampaisiin, ja molemmat saivat huulensa verille, ja pienempi koira perääntyi. Toisen onnistui hyökätä Miksin kylkeen ja viiltää siihen hampaillaan verihaava. Salamannopealla, melkein suonenvetoisella ruumiinnykäyksellä Miksi vapautui vihollisestaan, jolla oli suu täynnä karvoja, ja iski samalla hampaansa sen korvaan, niin että hammasrivit kalahtivat yhteen. Päästäen kovan ulinan foxterrieri heittäytyi taaksepäin niin äkkiä, että korva repeytyi riekaleiksi.

Toinen foxterrieri oli jälleen Miksin kimpussa, ja Miksi pyörähti juuri ympäri kohdatakseen sen, kun sitä vastaan tehtiin uusi ja yhtä odottamaton hyökkäys. Tällä kertaa siinä oli kapteeni Duncan, joka aivan raivostui nähdessään pahoinpidellyn kissansa. Hänen jalkansa sattui Miksiä suoraan rinnan alle, niin että siltä salpautui henki ja se lensi ilmaan ja pudota muksahti raskaasti kyljelleen. Molemmat foxterrierit olivat jälleen sen kimpussa ja saivat kitansa täyteen suoraa kankeita karvoja iskiessään hampaansa siihen. Vielä maaten kyljellään Miksi iski hampaansa toisen jalkaan, niin että foxterrieri ulvoi tuskasta ja vetäytyi pois kolmella jalalla pitäen koholla toista etujalkaansa, jonka luut Miksin hampaat olivat melkein murskanneet.

Kahdesti Miksi puri toista nelijalkaista vastustajaansa ja ajoi sitä sitten ympyrässä edellään, kapteeni Duncanin ajaessa sitä itseään. Miksi saavutti koiran ja iski takaapäin sen niskaan. Pysähtyessään niin äkkiä kovasta vauhdista foxterrieri kierrähti kumoon. Samassa tuli kapteeni Duncanin toinen potku sellaisella voimalla, että Miksin hampaat tunkeutuivat koiran niskanahkaan.

Nyt Miksi kääntyi kapteenia vastaan. Mitäpä siitä, vaikka hän oli valkea jumala! Raivostuneena niin monien vihollisten monista hyökkäyksistä Miksi, joka aivan rauhassa oli lähtenyt etsimään Kwaquea ja hovimestaria, ei joutanut ajattelemaan. Ja olihan jumala sille sitäpaitsi aivan vieras — Miksi ei ollut häntä kertaakaan ennen nähnyt.

Alussa Miksi oli murissut ja haukkunut. Mutta jumalan hätyyttäminen oli vakavampi asia, eikä se päästänyt ääntäkään, kun se ponnahti kohti jalkaa, joka uhkasi uudella potkulla. Kuten äsken kissan kanssa taistellessaan se ei nytkään hyökännyt suoraan. Se vältti potkun sivuhyppäyksellä ja antoi sitten nopean iskun hampaillaan. Sellaisen taistelutavan se oli oppinut tapellessaan mustaihoisten kanssa Meringessä ja *Eugéniessä*, ja se oli milloin onnistunut milloin epäonnistunut. Sen hampaat osuivat valkeaan liinaiseen housunlahkeeseen. Tämä nykäys sai vanhan merikarhun tasapainosta. Hän oli vähällä kaatua suulleen, mutta sai kuitenkin suurella vaivalla sen estetyksi, kompastui Miksiin, joka oli valmiina uudelleen iskemään, horjahti ja istuutui kannelle nopeammin kuin olisi tahtonut.

On epätietoista, kuinka kauan hän muuten olisi siinä istunut ilmaa haukkoen, sillä nyt hän ponnahti ylös niin nopeasti kuin lihavuudeltaan suinkin pääsi sen tähden, että Miksi oli iskenyt hampaansa hänen olkapäähänsä. Miksi ei tavoittanut enää kapteenin pohjetta kapteenin noustua, mutta repi rikki hänen toisen lahkeensa ja sai sellaisen potkun, että lensi metrin korkeuteen, kiepahti siellä puoleksi ympäri ja putosi selälleen kannelle.

Tähän saakka kapteeni oli käynyt mitä katkerinta hyökkäyssotaa, ja hän aikoi jatkaa sitä yhä, kun Miksi pääsi jälleen jaloilleen ja tähtäsi uuden hyökkäyksen, mutta ei jalkaan eikä reiteen enää, vaan suoraan kurkkuun. Se ei päässyt niin ylös, mutta se pureutui kiinni liehuvaan mustaan kaulaliinaan ja

raastoi sen pudotessaan riekaleiksi.

Ei yksistään tämä hyökkäys ollut syynä siihen, että kapteeni Duncan herkesi hyökkäämästä ja alkoi puolustautuen perääntyä, vielä enemmän sen aiheutti Miksin äänettömyys. Se oli pahaatietävä kuin kuolema. Ei murinaa, ei uhkaavia kurkkuääniä. Koira katsoi suoraan eteensä ja tähtäsi rauhallisesti. Se ei haukkunut silloin, kun hyökkäsi, eikä silloin, kun se sai potkun. Se ei näyttänyt pelkäävän selkäsaanaa. Samaa Tom Haggin oli usein kerskunut Timistä ja Panusta; sama rotueläimen luonto ilmeni myös Jerissä ja Miksissä siinä, etteivät ne arkailleet lyöntejä eikä potkuja. Aina — sellainen oli niiden luonne — ne hyökkäsivät vastaan, suoraan sen kimppuun, joka löi. Niiden tapaista oli tehdä hyökkäyksensä kuolemanvakavan hiljaisuuden vallitessa.

Niin teki Miksi nytkin. Kun kapteeni vetäytyi takaperin, yhtämittaa potkien, se hyökkäili ja puri. Kapteeni Duncanin pelasti paikalle osunut merimies, jolla oli pitkävartinen kuurausharja kädessään. Hänen onnistui saada se Miksin suuhun ja työntää koira syrjään. Ensin Miksi iski vaistomaisesti hampaansa siihen. Mutta sylkäistyään sen suustaan se ei tahtonut sitä enää purra, sillä se tiesi nyt sen elottomaksi kappaleeksi, jota sen hampaat eivät olisi voineet vahingoittaa.

Merimiehestäkään se ei välittänyt, vaan koetti vältellä häntä. Sen hyökkäysten kohde oli kapteeni Duncan, joka nojasi laivan laitaan kovasti huohottaen ja pyyhkien hikeä kasvoiltaan. Niin paljon aikaa kuin taistelun kuvaaminen — persialaisen kissan onnettomuudesta siihen asti, jolloin kapteenin kaulaliina joutui Miksin kitaan — onkin vienyt, kehittyivät itse tapahtumat niin nopeasti, että matkustajat, jotka olivat hypänneet kansituoleistaan ja kiiruhtaneet ottelupaikalle, tulivat sinne juuri silloin, kun Miksi väisti merimiehen harjanvarren taitavalla hypähdyksellä ja puri niin kovasti kapteeni Duncanin paksua pohjetta, että kapteeni sähisi kuuluville epäselviä kirouksia ja karjui kiukusta ja hämmästyksestä.

Hyvintähdätty potku lennätti Miksin pois ja antoi merimiehelle tilaisuuden vielä kerran sekaantua leikkiin harjoineen. Ja nyt ilmestyi myös Dag Daughtry näyttämölle ja näki kapteeninsa vaatteet revittyinä, verisenä ja hengästyneenä, Miksin, joka pelottavan äänettömänä puolustautui harjaa vastaan, ja ison persialaiskissan, joka vääntelehti selkä poikki purtuna.

"Kill!" huusi hovimestari käskevästi.

Niin raivoissaan kuin olikin, Miksi tunsu heti herransa äänen, ja se rauhoittui melkein silmänräpäyksessä; korvat luimistuivat, pörhistyneet niskakarvat silisivät, ja irvissä olevat ikenet verhoutuivat huuliin, kun se käänsi päätään osoittaakseen, että oli kuullut käskyn.

"Tule tänne, Kill."

Miksi totteli — ei ryöminyt nöyränä, vaan juoksi iloisena hovimestarin luo.

"Pane maata, Kill."

Miksi pyörähti puoleksi ympäri heittäytyessään kannelle ja suuteli nopeasti hovimestarin jalkaa punaisella kielellään.

"Onko se teidän koiranne, hovimestari?" kysyi kapteeni saaden tuskin vihalta ja hengästykseltä ääntään kuuluviin.

"Kyllä, kapteeni. Se on minun koirani. Mitä on tapahtunut?"

Miksi oli ennättänyt tehdä niin monta rikosta, että kapteeni oli menehtymäisillään. Hän saattoi vain viitata kuolevaan kissaan, revittyihin vaatteisiinsa, vertavuotaviin haavoihinsa ja foxterriereihin, jotka puremiaan nuoleskellen ja uikuttaen makasivat hänen jaloissaan.

"Olipa se ikävää...", alkoi Daughtry.

"Ikävää, niin, helvetti, sen uskon", karjui kapteeni. "Venemies! Heitä koira mereen!"

"Mereen — siis mereen ... kapteeni", toisti mies, mutta epäröi.

Dag Daughtryn kasvoilla kuvastui hänen itsensä tietämättään uhka ja osoitti hänen olevan omalla rauhallisella tavallaan valmis vaikka mihin, kunhan vain saisi tahtonsa läpi. Mutta hän vastasi kuitenkin kunnioittavasti, ja suurella ponnistuksella hän sai kasvoilleen tavallisen hyväntahtoisen ilmeensä.

"Se on siivo koira, kapteeni, eikä se ole vihainen. En voi mitenkään ymmärtää, kuinka se on voinut näin raivota. Sillä on täytynyt olla jotakin syytä..."

"Kyllä sillä olikin", puuttui puheeseen eräs matkustajista, mikronesialainen kookosviljelyksen omistaja.

Hovimestari heitti häneen kiitollisen katseen ja jatkoi:

"Se on siivo koira, kapteeni, tavattoman tottelevainen koira — ajatelkaahan, kuinka se heti totteli minua kesken taistelun ja tuli luokseni. Se on viisas kuin ihminen, tekee kaiken, mitä minä sanon. Nyt opetan sen olemaan hyvä ystävä toisten koirien kanssa. Saattepa nähdä..."

Daughtry meni kiihtyneiden foxterrierien luo ja huusi Miksin luokseen.

"Tämä on kiltti koira, ymmärrätkö, Kill, se on kiltti", hän puheli laskien toisen kätensä toisen foxterrierin, toisen Miksin päälle.

Foxterrieri vinkui ja painautui lujasti kapteeni Duncanin jalkaa vasten, mutta Miksi meni hitaasti sen luo häntäänsä heiluttaen ja korvat lerpallaan, katsoi hovimestariin ollakseen varma asiasta, nuuski sitten vihollistaan, jopa nuolaisi sen korvaa.

"Katsokaas, kapteeni, se ei ole pitkävihainen", Daughtry sanoi. "Se on ritarillinen, kelpo koira. — Tänne, Kill! Toinen koira. Tämä on myös kiltti. Olkaa sovussa nyt. Kas niin."

Toinen foxterrieri, se jonka etujalka oli loukkaantunut, vastasi vain äreästi muristen Miksin nuuskimiseen, ja se, että Miksi yritti nuolaista sitä, oli jo liikaa haavoittuneen foxterrierin mielestä. Se tavoitti kiukuissaan Miksin kuonoa, mutta ei osunut.

"Se on kiltti koira, Kill, hyvin kiltti", ehätti hovimestari sanomaan.

Heiluttaen häntäänsä merkiksi, että oli ymmärtänyt, ja ilman vähintäkään kaunaa Miksi nosti kypälänsä ja löi foxterrieriä leikillään kaulalle, niin että se kaatui suulleen vihaisesti muristen. Mutta Miksi kääntyi aivan rauhallisena pois päin ja katsoi hovimestariin nähdäkseen, hyväksyikö tämä, mitä se oli tehnyt.

Matkustajat purskahtivat äänekkääseen nauruun nähdessään foxterrierin kuperkeikan ja Miksin arvokkaan hyväntuulisuuden. Mutta he eivät nauraneet yksistään koirille, sillä juuri kun foxterrieri lensi nenälleen, pääsi kapteenin ärtynyt hermostuneisuus valloilleen, hän säpsähti ja vapisi koko ruumiiltaan.

"Niin, kapteeni", jatkoi hovimestari rohkeampana, "lyön vetoa, että teistäkin ja koirasta on tullut hyvät ystävät jo huomenna näihin aikoihin..."

"Viiden minuutin päästä se näihin aikoihin on meressä", vastasi kapteeni. "Venemies! Koira mereen!"

Venemies astui kokeeksi askeleen eteenpäin, mutta silloin alkoi matkustajien joukosta kuulua paheksuvaa mutinaa.

"Katsokaa minun kissaani ja katsokaa minua itseäni", puolusteli kapteeni Duncan määräystään.

Venemies otti toisen askeleen, ja Dag Daughtry katsoi uhkaavasti häneen.

"Kiiruhda", kapteeni kehotti.

"Seis!" huudahti mikronesialainen plantaasinomistaja. "Teidän tulee olla oikeudenmukainen koiraa kohtaan. Se ei aloittanut meteliä. Kissa hyökkäsi ensin sen kimppuun. Se sai hyökätä kahdesti, ennenkuin koira alkoi puolustautua. Se olisi voinut repiä siltä silmät päästä. Sitten kävivät molemmat koirat sen kimppuun. Se ei ollut tehnyt niille mitään. Sitten puutuitte te asiaan. Teillekään se ei ollut tehnyt mitään. Ja sitten tuli merimies harjoineen. Ja nyt te tahdotte, että merimies heittää sen mereen. Te teette väärin koiralle. Sehän on vain puolustautunut. Mitä muuta koiran pitäisi tehdä, jos se kerran on koira? Pannako maata ja antaa jokaisen koiran ja kissan raastaa sitä? Olkaa nyt järkevä, hyvä kapteeni. Te annoitte sille muutamia aimo potkuja. Ja se vain puolustautui."

"Kyllä se totisesti puolustautui", sanoi kapteeni Duncan, ja äänessä soinnahti jo hiukan tavallista hyväntuulisuutta, samalla kun hän varovasti paineli kädellään vertavuotavaa olkapäätänsä ja katsoi haikeasti revittyjä housujaan.

"Olkoon menneeksi, hovimestari. Jos saatte sen viidessä minuutissa leppymään minulle, niin se saa jäädä laivaan. Mutta silloin teidän täytyy myös antaa minulle uudet housut."

"Sen teen mielihyvällä, kapteeni", Daughtry huudahti. "Ja minä hankin teille myös uuden kissan. Tule tänne, Kill. Tämä herra on hyvin kiltti, usko pois."

Ja Miksi kuunteli. Se ei kuunnellut sellaisella hehkuvalla, kuohuvalla, hermostuneella kiihkolla, minkä vallassa foxterrierit vielä olivat, eikä vapisevin jäsenen ja kiihtynein hermoin, vaan kylmäverisesti ja rauhallisesti, aivan kuin taistelua ei olisi ollutkaan eikä sen ruumiissa olisi tuntunut raatelevien

hampaiden ja voimakkaiden potkujen jälkiä.

Mutta se ei voinut kuitenkaan aluksi olla pörhistämättä niskakarvojaan nuuskiessaan housunlahjetta, jota sen hampaat olivat niin pahoin repineet.

"Pankaa kätenne sen pääläelle, kapteeni", pyysi Daughtry.

Ja kapteeni Duncan, joka jälleen oli sama sävyisä ihminen kuin tavallisesti, kumartui ja laski varmasti ja empimättä kätensä Miksin pääläelle. Niin, hyväilipä hän vielä sen korviakin ja raapi sitä korvanjuuresta. Ja ilomielinen Miksi, joka taisteli kuin leijona ja unohti ja antoi anteeksi kuin ihminen, laski alas niskakarvansa, heilutti häntätöpykkäänsä, hymyili silmillään, korvillaan ja suullaan ja suuteli kielellään kättä, jonka kanssa se hetkistä varhemmin oli ollut sodassa.

7.

Loppumatkalla Miksi sai vapaasti juoksennella laivalla. Se oli ystävällinen kaikille, säästi rakkautensa yksin hovimestarille ja antautui usein villiin ilonpitoon foxterrierien kanssa.

"Se on leikkisin koira, minkä koskaan olen nähnyt, eikä se kuitenkaan ole tyhmä", selitteli Dag Daughtry mikronesialaiselle plantaasinomistajalle, jolle juuri oli myynyt kilpikonnanluisen kamman. "Nähkääs, jotkut koirat pysyvät aina leikkisinä eivätkä koskaan kelpaa mihinkään muuhun. Mutta sellainen ei ole Kill. Hetkessä se on jälleen vakava. Saattepas nähdä ... näytän teille, että se osaa laskea viiteen ja ymmärtää langatonta sähköttämistä. Katsokaas nyt!"

Samassa hovimestari maiskutti huulillaan — niin hiljaa, että hän sitä itse tuskin huomasi ja plantaasinomistaja vielä vähemmän. Miksi makasi noin kahdentoista jalan päässä selällään sääret ilmassa molempien foxterrierien mekastaessa sen ympärillä muka vihaisesti muristen. Ojentaen nopeasti kaikki neljä jalkaansa Miksi kierähti kyljelleen, katseli ympärilleen ja kuunteli silmät kysyvinä, korvat höröllään. Daughtry maiskautti uudelleen. Taaskaan mikronesialainen ei huomannut mitään, mutta Miksi ponnahti jaloilleen ja riensi herransa luo.

"On siinä koira", kehaisi hovimestari.

"Mutta kuinka se tiesi teidän tahtovan sitä luoksenne", plantaasinomistaja kysyi. "Tehän ette kutsunut sitä."

"Sielujen telepatiaa, sukulaissieluja, jotka ovat samassa vireessä ... vai kuinka sitä sanottaneen", hovimestari selitti salaperäisenä. "Nähkääs, Kill ja minä olemme luodut samanlaisesta savesta, vaikka eri muotoihin. Se voisi olla minun veljeni, tai minä sen veli, ellei olisi sattunut jotakin erehdyistä meitä luotaessa. Mutta näytän teille, että se osaa hiukan laskentoakin."

Dag Daughtry otti taskustaan paperipalloja näyttäen matkustajien hämmästykseksi ja ihastukseksi, että Miksi osasi laskea viiteen.

"Niin", sanoi Daughtry lopuksi, "jos jossakin kahvilassa tilaisin neljä lasia olutta enkä hajamielisyydessä huomaisi, että tarjoilija tuokin vain kolme, niin Kill alkaisi heti elämöidä."

Kwaquen ei tarvinnut enää soittaa huuliharppua keittiön kuumuudessa, nyt kun Miksin laivallaolo oli paljastunut, ja hytissä hän teki salaa omia kokeitaan Miksillä. Kun huuliharpan raakalaissävelet alkoivat soida, oli Miksi mennyttä kalua. Sen täytyi pakostakin avata suunsa ja ulvoa. Mutta samoin kuin Jerillä se ei ollut pelkkää ulvontaa. Se oli paremminkin vienoa laulua, eikä kestänyt kauan, ennenkuin Kwaque sai sen äänen taipumaan ylös ja alas määrätyn asteikon rajoissa, melkein virheettömässä tahdissa ja puhtaasti.

Miksi ei pitänyt ollenkaan näistä harjoituksista, sillä se halveksi Kwaquea ja siitä oli inhottavaa antaa tuon mustaihoisen millään tavoin vaikuttaa siihen. Mutta tämä kaikki muuttui pian, kun Dag Daughtry sattui yllättämään heidät tällaisella laulutunnilla. Hän otti esille hanurinsa, jolla hänen oli tapana ravintolassa istuessaan huvitella olutannoksien välillä. Helpointa oli saada Miksi laulamaan mollissa, sen hän huomasi kohta, ja kun koira oli kerran päässyt alkuun, se jatkoi laulamistaan niin kauan kuin soittoa kesti. Soittokoneen puutteessa Miksi lauloi hovimestarin rallatuksen säestämänä. Daughtry veti aluksi "Hoo, hoo, hoo" pitkään ja haikeasti ja siirtyi sitten johonkin vanhaan lauluun tai balladiin. Miksiä oli inhottanut Kwaquen kanssa laulaminen, mutta hovimestarin kanssa se oli hauskaa, silloinkin kun tämä vei sen kannelle esiintymään matkustajille, jotka olivat pakahtua naurusta. Kun matka alkoi loppua, oli hovimestarilla kaksi vakavaa keskustelua, toinen kapteeni Duncanin, toinen Miksin kanssa.

"Niin on nyt asianlaita, Kill", aloitti Daughtry kerran illalla, kun Miksi oli pannut päänsä hänen

polvelle ja katsoi ihailen herraansa kasvoihin. Se ei ymmärtänyt hituistakaan siitä, mitä puhuttiin, mutta nautti äänen ystävällisestä soinnusta. "Varastin sinut saadakseni rahaa olueen, ja kun näin sinut rannalla silloin yöllä, tiesin, että sinä tuottaisit minulle kymmenen puntaa jollakin tavoin. Kymmenen puntaa on hirvuinen rahajoukko. Viisikymmentä dollaria jenkkien laskutavan mukaan ja sata meksiä kiinalaisten laskuissa.

"Viidelläkymmenellä dollarilla saa kamalan paljon olutta — niin paljon, että hukkuisin siihen, jos pistäisin pääni siihen. Mutta tahdon kysyä sinulta jotakin. Luuletko, että voin vaihtaa sinut kymmeneen puntaan? No, laula mietteesi julki. Voitko ajatella sitä?"

Miksi rummutti häntätöpykällään lattiaa ja päästi kimeään haukunnan osoittaakseen täysin hyväksyvänsä, mitä oli puhuttu.

"Tai sanokaammepa kaksikymmentä puntaa. Se on hyvä tarjous. Suostuisinko siihen? Sano, suostuisinko? Ei tule kysymykseenkään. Mitä sanoisit viidestäkymmenestä punnasta. Se olisi jo houkuttelevaa, mutta sata puntaa olisi vieläkin houkuttelevampaa. Sadalla punnalla olutta ... hm — silloin minun vanha ruhoni saisi tosiaankin uida oluessa vuosikaudet. Mutta kuka hullu antaisi minulle sata puntaa? Tahtoisin nähdä hänet — edes yhden kerran. Tahdotko tietää minkä tähden? No, vain siksi, että käskisin hänen mennä helvettiin. Niinpä niin, Kill-poikaseni, aivan niin, mutta hyvin kohteliaasti tietenkin, ainoastaan vain osoittaakseni hänelle kaikessa ystävyudessa paikan, missä ei milloinkaan paleltaisi hänen jalkojaan."

Miksin rakkaus hovimestaria kohtaan oli kasvanut niin voimakkaaksi, että se oli melkein mieletön. Millaisiksi hovimestarin tunteet Miksiä kohtaan olivat kehitymässä, käy parhaiten ilmi hänen keskustelustaan kapteeni Duncanin kanssa.

"Se on varmaankin seurannut jäljissäni laivaan", Daughtry lopetti valheellisen kertomuksensa. "En huomannut sitä ollenkaan. Viimeksi näin sen rannalla. Kun sen sitten taas näin, se nukkui hytissäni. Kuinka se oli päässyt sinne, kapteeni? Kuinka se osui juuri minun hyttiini? Sen saatte itse selittää. Minä väitän, että se on ihme, selvästi ihme."

"Laivamiehen seistessä vahdissa sillalla!" ivaili kapteeni Duncan. "Niinkuin en tuntisi teidän temppujanne, hovimestari. Se ei ole mikään ihme. Selvä varkaus se on. Sekö muka seurannut teitä laivaan? Se koira ei ole tullut laidan yli. Se tuli lastausaukosta, eikä se sitä tehnyt omasta halustaan. Lyön vetoa, että joku mustaihoinen saattoi teitä. Mutta älkäämme koettako kauemmin pettää toisiamme. Antakaa koira minulle, niin en hiisku sanaakaan asiasta."

"Jos puhutte tosissanne, voisitte joutua varastetun tavarahan salaajaksi", Daughtry vastasi ja rypisti kulmiaan itsepintaisen näköisenä kuten aina, kun oli saanut jotakin päähänsä. "Minä olen vain hovimestari, eikä olisi suurikaan kolaus minulle, jos minut vangittaisiin varkaudesta, mutta te olette hienon laivan kapteeni, miltä se nyt näyttäisi? Ei, kyllä on viisaampaa, että minä pidän koiran, joka on seurannut minua laivaan."

"Annan teille kymmenen puntaa", ehdotti kapteeni.

"Ei, ei käy, ja tähän olette kapteeni", toisti hovimestari pudistaen synkän näköisenä päätään. "Muutoin tunnen erään, jolla on ihana angorakissa Sydneyssä. Omistaja on muuttanut maalle eikä tarvitse sitä enää. Olisi armeliaisuuden työ kissaa kohtaan, jos sille hankittaisiin hyvä ja kunnollinen koti täällä *Makambossa*."

8.

Toinen temppu, mikä Dag Daughtryn onnistui opettaa Miksille, kohotti sen arvoa niin paljon kapteeni Duncanin silmissä, että hän tarjosi siitä viisikymmentä puntaa ja lupasi "kokonaan unohtaa kissan". Daughtry harjoitti temppua ensin salaa ensimmäisen koneenkäyttäjän ja plantaasinomistajan kanssa. Vasta sitten kun hän oli täysin tyytyväinen tulokseen, hän näytti sen julkisesti.

"Olettakaa nyt, että olette poliisi tai etsivä", Daughtry sanoi ensimmäiselle ja kolmannelle perämiehelle. "Ja olettakaa, että minä olen tehnyt jonkun kauhean rikoksen. Olettakaa vielä, että Kill on ainoa johtolanka ja että se on teidän hallussanne. Kun se osoittaa tuntevansa isäntänsä, — minut tietenkin — olette saaneet minut kiinni. Kävelkää nyt kannella sen kanssa, taluttakaa sitä nuorassa. Sitten tulette tätä tietä takaisin sen kanssa ja oletatte, että tämä on katu, ja kun se tuntee minut, saatte vangita minut. Mutta ellei se minua tunne, ette voi vangita minua. Ymmärrättekö?"

Perämiehet veivät Miksin pois ja tulivat hetkisen kuluttua takaisin sen kanssa. Miksi riuhtoi köydessä

ja ponnisteli päästäkseen etsimään hovimestaria.

"Mitä koira maksaa?" Daughtry kysyi, kun he lähenivät — se oli tunnussana, joka oli Miksille opetettu.

Vetäen nuoran tiukalle Miksi kulki ohi katsomattakaan hovimestariin ja heiluttamatta häntäänsä. Perämiehet seisahtuivat Daughtryn eteen ja vetivät Miksin luokseen.

"Se on eksynyt koira", sanoi ensimmäinen perämies. "Etsimme omistajaa", täydensi kolmas perämies.

"Komea koira — mitä se maksaa?" osteli Daughtry tarkastellen arvostelevasti koiraa. "Millainen se on luonteeltaan?"

"Koettakaa", vastattiin.

Hovimestari ojensi kätensä silittääkseen sen päätä, mutta veti sen samassa takaisin, kun Miksi pörhisti karvansa, murisi ja näytti vihaisena hampaitaan.

"Silittäkää vain, ei se tee teille pahaa", huusivat ihastuneet matkustajat.

Nyt Miksi oli vähällä purra hovimestaria käteen ja seurasi häntä vihaisena nuoran yltämän.

"Menkää matkoihinne sen kanssa!" kiljui Daughtry. "Senkin kavala peto!
En ottaisi sitä lahjaksikaan."

Ja kun he läksivät sitä viemään, Miksi riuhtoi takaisin hurjassa raivossa ja teki lyhyitä tarmokkaita hyökkäyksiä hovimestaria kohti niin kauas kuin nuora ylti ja murisi aivan kuin mieletön.

"Hei! Luulisiko sen eläessään nähneen minua?" Daughtry kysyi riemastuneena. "Se on temppu, jota en ole itse koskaan nähnyt, mutta olen kuullut siitä puhuttavan. Englannin salametsästäjät opettivat sen ennen vanhaan koirilleen. Jos saatiin kiinni salametsästäjän koira, ei metsästysmaan omistaja tai poliisi voinut sen avulla päästä selville sen isännästä — ei, totta vie, voinutkaan.

"Tiedättekö vielä mitä, Kill osaa yhtä ja toista, se poika. Se osaa englantia. Minun hyttini ovi on nyt auki, olen asettanut useita esineitä niin, että se voi saada ne, kengät, tohvelit, myssyn, pyyheliinan, hiusharjan ja tupakkakukkaron. Minkä esineen valitsette. Sanokaa, ja koira hakee sen."

Matkustajat vastasivat eri tavoin ja kaikki yhtä aikaa, joten kaikki esineet tuli mainituksi.

"Antakaa yhden kärkeä", hovimestari neuvoi. "Valitkaa hänet äänestyksellä."

Kapteeni Duncan valittiin yleisellä äänestyksellä. "Tohvelit", hän komensi.

"Yksi vaiko molemmat?" Daughtry kysyi.

"Molemmat."

"Tänne, Kill", aloitti Daughtry kumartuen koiran yli, mutta hän peräytyi hyvin nopeasti, ja koiran hampaat loksahdivat yhteen aivan hänen nenänsä edessä.

"Se oli minun syyni", hän sanoi. "En sanonut sille, että toinen leikki oli lopussa. Kuunnelkaa nyt tarkoin, annanko sille jonkun salaisen merkin."

Kukaan ei kuullut eikä nähnyt mitään, mutta Miksi ryntäsi hovimestarin luo päästään hurjan ilohaukunnan, sen suu nauroi ja ruumis kiemurteli, kun se nuoli hovimestarin käsiä ja nautti sanomattomasti noiden tuttuujen käsien hyväilystä, joihin äsken olisi ollut valmis iskemään hampaansa. Sitten se yritti hyppäämällä päästä nuolemaan herransa kasvoja. Sillä äskeinen leikki oli ollut Miksille raskas ja kiusallinen ponnistus.

"Se ei aivan pian unohda tätä", selitti Daughtry koettaessaan rauhoittaa Miksiä.

"Kas niin, Kill. Mene hakemaan tohvelit. Odotas. Mene hakemaan tohveli.
Mene hakemaan kaksi tohvelia."

Miksi katsoi ylös korviaan heristäen, kaikki äly keskitettynä kysyviin silmiin.

"Kaksi tohvelia! Mene heti hakemaan ne."

Miksi lensi nuolena tiehensä, jolloin sen takajalat lipesivät liukkailla kansilautoilla kajuutan kulmauksessa.

Hetken kuluttua se palasi molemmat tohvelit suussaan ja laski ne hovimestarin eteen.

"Mitä enemmän opin koiria tuntemaan, sitä enemmän niitä ihmettelen", jutteli Dag Daughtry plantaasinomistajalle samana iltana ennen maatapanaa neljännen olutpullonsa tyhjennettyään. "Kill esimerkiksi. Se ei suorita pieniä temppujaan minulle koneellisesti vain siksi, että se on oppinut ne tekemään. Siinä on muutakin. Se tekee ne siksi, että pitää minusta. En voi sitä oikein selittää, mutta tunnen sen, tiedän sen.

"Ehkä se on näin. Kill ei voi puhua, niinkuin me puhumme, — tarkoitan, eikä siis voi sanoa minulle, kuinka se minua rakastaa, mutta se on pelkkää rakkautta joka ainoaa karvaansa myöten. Ja koska teot puhuvat selvemmin kuin sanat, se vakuuttaa rakkauttaan minulle suorittamalla noita tehtäviä. Temppuja? Niin kyllä. Mutta ne ovat tuhat kertaa kaunopuheisempia kuin kaikki ihmisten korulauseet. Totisesti se on kaunopuheista. Koiran mykkää kieltä. Niin totta kuin elän ja olen köyhä syntinen ihminen, tiedän varmasti, että se on onnellinen, kun saa tehdä palveluksia minulle ... aivan kuten mies on iloinen voidessaan auttaa pulaan joutunutta ystäväänsä tai kuten rakastaja on iloinen saadessaan kietoa takkinsa rakastettunsa ympärille ja lämmittää häntä. Niin sanon teille, että..."

Tässä Dag Daughtry keskeytti voimatta ilmaista ajatuksia, joita risteili hänen oluen sumentamisessa aivoissaan. Änkyttyään pari kertaa hän aloitti uudelleen:

"Tiedättehän, miten tärkeätä puhe on, eikä Kill voi puhua. Varmasti sillä on ajatuksia päässään — näettehän niiden välkkyvän sen kauniissa ruskeissa silmissä — mutta se ei voi ilmaista niitä minulle. Väliin näen sen niin ponnistelevan niiden kanssa, että se on vähällä räjähtää kappaleiksi. Sen ja minun välillä on syvä juopa, jonka yli ainoastaan puhuttu kieli voisi muodostaa sillan. Mutta sitä siltaa se ei voi kulkea kuilun yli, vaikkakin sillä on monenlaisia ajatuksia ja tunteita aivan kuin minulla.

"Mutta kaikkein lähimmäksi toisiamme me pääsemme silloin, kun minä soitan hanuria ja se ulvoo. Soitto on melkein kuin silta, sekin. Se on sanatonta laulua. Ja — en voi selittää, miten se tapahtuu — mutta kun olemme laulumme lopettaneet, tunnen, että olemme ilmaisseet toisillemme jotakin, mikä ei enää sanoja kaipaa.

"Niin, tiedättekö, kun näin soitan ja Kill laulaa, se on oikeata kaksinlaulua ja ylistysvirsi Jumalan kunniaksi, kuten hurskastelijat sanovat. Totisesti saan silloin uskontoa sieluuni ja pääsen oikein lähelle Herraamme. Ja tiedättekö, se on suurenmoista. Suurenmoista kuin maa ja meri ja taivas ja kaikki tähdet. Silloin luulen ymmärtäväni, että lopultakin olemme kaikki samaa ainetta — te, minä ja Kill, vuoret, hietä, suolainen vesi, madot ja linnut, auringot ja tähdenlennot ja loistavat komeetat..."

Dag Daughtry keskeytti korkealentoisen puheensa; sanat loppuivat kesken. Hämälläoloaan peittääkseen hän alkoi uudelleen kehua Miksiä.

"Totta totisesti, sellaista koiraa ette vain joka perjantai tapaakaan. Minä olen sen varastanut. Se miellytti minua. Ja sen jälkeen kun olen oppinut sen tuntemaan, tekisin tuon tekosen uudelleen, vaikka siinä jalkani menettäisin. Sellainen koira se on."

9.

Samana aamuna, jona *Makambo* laski Sydneyyn satamaan, kapteeni Duncan koetti uudelleen saada Miksin haltuunsa. Satamälääkärin vene pysähtyi juuri laivan köysitikkaiden viereen, kun kapteeni nyökkäsi Daughtrylle, joka käveli kannella.

"Hovimestari, annan teille kaksikymmentä puntaa."

"Ei kiitoksia, kapteeni", vastasi Daughtry. "En voi erota siitä."

"No, kaksikymmentäviisi puntaa sitten. Sen yli en voi mennä. Onhan sitäpaitsi muitakin irlantilaisia terrierejä maailmassa."

"Sitä minäkin olen ajatellut, kapteeni. Ja minä hankin teille sellaisen. Juuri täältä Sydneystä. Eikä se maksa teille penniäkään."

"Mutta minä tahdon Killin", penäsi kapteeni.

"Sen minäkin tahdon pitää, siinä pulma onkin. Sitäpaitsi, minä sen olen löytänyt."

"Kaksikymmentäviisi puntaa on suurenmoinen summa ... koirasta", kapteeni Duncan houkutteli.

"Ja Kill on suurenmoinen koira ... moisella hinnalla myytäväksi", hovimestari vastasi. "Jos jätämme

kiintymykseni siihen kokonaan huomioonottamatta, ovat sen temput jo paljon arvokkaammat. Jo yksistään se, ettei se tunne minua silloin, kun en tahdo, korottaa sen hinnan viideksikymmeneksi punnaksi. Ja sitten vielä sen laskutaito ja laulu ja kaikki muut taidot lisäksi. Tulipa se miten tahansa minun haltuuni, niitä temppuja se ei silloin ainakaan osannut. Sen taidot ovat minun. Olen opettanut ne sille. Se ei ole enää sama koira kuin laivalle tullessaan. Siinä on suuri lisä minua itseäni nyt. Jos möisin sen, möisin samalla kappaleen itseäni."

"Kolmekymmentä puntaa", teki kapteeni Duncan viimeisen tarjouksensa.

"Ei, paljon kiitoksia, kapteeni", vastasi Daughtry.

Ja kapteeni Duncanin täytyi nyt kääntyä tervehtimään satamalääkärinä, joka juuri nousi laivaan.

Makambo oli tuskin läpäissyt tarkastuksen ja ohjannut satamaan laskeakseen laituriin, kun siro sotalaivan vene laski sen viereen ja siro luutnantti nousi *Makambon* köysitikkaita. Hänen tehtävänsä oli pian suoritettu. *Albatross*, englantilainen toisen luokan risteilijä, jolla hän oli neljäntenä luutnanttina, oli käynyt Tulagissa viemässä virkakirjeitä Englannin hallituksen Etelämeren saarten edustajalta. Koska oli kulunut vain kaksitoista tuntia sen tulon ja *Makambon* lähdön välillä, olivat Salomonin saarten hallituksen asiamies ja kapteeni Kellar arvelleet, että kadonnut koira oli viety pois *Makambo*-laivalla. — Oliko koira, irlantilainen terrieri, nimeltä Miksi, laivassa?

Kapteeni Duncan myönsi, että oli, mutta asettui vasten parempaa tietoaan puolustamaan Daughtryä toistamalla tämän keksimän jutun koiran tulosta laivalle. — Kuinka koira voitaisiin jättää takaisin kapteeni Kellarille? — oli seuraava kysymys, sillä *Albatross* oli matkalla Uuteen Seelantiin. Kapteeni Duncan ratkaisi pulman.

"*Makambo* palaa Tulagiin kahden kuukauden kuluttua", hän sanoi luutnantille, "ja minä otan jättääkseni koiran takaisin sen omistajalle. Siihen mennessä hoidamme sitä hyvin. Meidän hovimestarimme on sen melkein omistanut itselleen, joten se on hyvissä käsissä."

"Ei kumpikaan meistä näy saavan koira", virkkoi Daughtry alistuvasti, kun kapteeni oli selittänyt hänelle tilanteen.

Mutta kun Daughtry kääntyi ja läksi kulkemaan pois päin pitkin kantta, olivat hänen kulmansa itsepäisesti rypyssä, ja plantaasinomistaja, joka sen huomasi, ihmetteli itsekseen, mitkähän torat hän oli kapteenilta saanut.

Huolimatta jokapäiväisestä olutannoksesta ja silloin tällöin sattuvista häikäilemättömistä tekosista Dag Daughtryssa oli rehellisyyttä. Hän voi kyllä varastaa koiran tai kissan tuntematta siitä omantunnonvaivoja, mutta hän ei voinut olla tekemättä työtä ruokansa edestä. Hän ei voinut ottaa vastaan hovimestarin palkkaa uskollisesti suorittamatta hovimestarin tehtäviä. Niinä päivinä, jolloin *Makambo* oli Sydneystä Burns Philp -laiturissa, hän otti tunnontarkasti osaa puhdistustöihin poistuneen matkustajajoukon jälkeen ja oli mukana kaikissa valmistuksissa uutta matkustajalaumaa varten, joka oli ostanut matkalippunsa aina korallimerille ja ihmissyöjien saarille saakka.

Kesken ahkeran aherruksensa Daughtry pyysi lomaa yhdeksi yöksi ja kahdeksi iltapäiväksi. Yön hän vietti merimiesten yömajassa, missä saa kuulla viimeiset laivoja ja merimiesmaailmaa koskevat uutiset. Tyhjentäessään siellä olutpullon toisensa jälkeen hän sai sellaisia tietoja, että hän vapaan iltapäivän saatuaan vuokrasi kymmenellä shillingillä veneen ja soutu peremmäksi satamaan, Jackson-lahteen, missä siro, korkea kuunarilaiva *Mary Turner* oli ankkuroituna.

Kun Daughtry tuli laivaan ja esitti asiansa, ohjattiin hänet alas kajuuttaan, missä syntyi molemminpuolinen haastattelu hänen ja neljän miehen kesken, joita hän mielessään nimitti "kummaksi joukoksi".

Daughtry oli keskustellut kauan laivan entisen hovimestarin kanssa ja saattoi nyt hyvin tuntea jokaisen noista neljästä. Tuossa oli varmaan "Vanha Merikarhu", joka istui hiukan syrjässä ja jonka vetiset silmät olivat niin vaaleansiniset, että ne näyttivät melkein valkoisilta. Pitkät, hopeanharmaat, kampaamattomat suortuvat kehystivät kasvoja kuin mikäkin sädekehä. Hän oli laiha ja luseva, posket olivat kuopalla, ja iho riippui paksuina tyhjinä poimuina kaulalla peittäen lystikkäällä tavalla kurkunsolmun, niin että se vain silloin tällöin pilkisti esiin noista nahkaisista muumiokääreistään, kadotakseen kohta jälleen.

"Oikea vanha merikarhu", Daughtry ajatteli. "Hän voi olla seitsemänkymmenenviiden vuoden ikäinen, mutta aivan yhtä hyvin sadanviiden vuoden tai vaikkapa sadan seitsemänkymmenenviiden."

Lähtien oikeasta ohimosta kulki miehellä hirvuinen arpi yli poskipään, vajosi sitten poskikuoppaan, jatkui siitä suoraan yli leuan ja katosi kaulan kummallisiin nahkapoimuihin. Molemmissa kuihtuneissa

korvalehdissä oli pienet renkaat kuin mustalaisella. Oikean käden luurangonsormissa oli kokonaista viisi sormusta — ei miesten eikä naisten sormuksia, vaan oikeita narrin helyjä, jotka varmaan olivat maksaneet hyvin paljon, ajatteli Daughtry. Vasemmassa kädessä ei ollut yhtään sormusta, eikä siinä ollut sormeakaan, mihin panna niitä. Siinä oli vain peukalo, ja kämmenestäkin oli iso pala poissa, aivan kuin sen olisi siepannut sama säilä, joka oli halkaissut hänen naamansa ohimosta leukaan saakka ja Herra ties kuinka pitkälle tuota nahkapoimuista kaulaa.

Vanhan Merikarhun vetiset silmät näyttivät lävistävän Daughtryn katseillaan (siltä ainakin Daughtrysta tuntui) ja kiusasivat häntä niin, että hän astui pitkän askeleen taaksepäin. Tämä tuntui varsin luonnolliselta, koska hän oli paikan haussa. Nuo neljä näyttivät aivan kuin odottavan, että hän seisoi heidän edessään kuin syytetty pahantekijä tuomariensa edessä. Vanhuksen katse kiusasi häntä yhä, kunnes hän ukkoa lähemmin tarkastettuaan huomasi, ettei se yltänytkään häneen saakka. Hänestä näytti, että nuo vetiset, vaaleat silmät olivat unien sumentamat ja että äly, joka asui tuon otsan takana, takertui kiinni unien verhoon pääsemättä pitemmälle.

"Paljonko vaaditte?" kysyi kapteeni. Daughtryn mielestä tämä kapteeni hyvin vähän näytti merimieheltä, pikemminkin hän oli vastaleivottu näppärä pikku-liikemies tai viimeisen muodin mukaan pukeutunut puotipalvelija.

"Hän ei saa osuutta", sanoi yksi neljästä, kookas, jykevä, keski-ikäinen mies, ja hänet Daughtry punaisiksi paahtuneista käsistä arvasi kalifornialaiseksi vehnäfarमारiksi, josta eronnut hovimestari oli puhunut.

"Siitä riittää kaikille", sanoi Vanha Merikarhu hämmästyttäen Daughtryä kimeällä äänellään. "Sitä on hirmuiset määrät, hyvät herrat, tynnyreissä ja arkuissa, sylen syvällä hiekassa."

"Mitä sitten?" kysyi Daughtry, vaikka tiesi hyvin, mistä oli kysymys, sillä eronnut hovimestari oli sadatellut hänelle sitä päivää, jolloin hän lähti San Franciscosta sovittuaan epämääräisestä voitto-osuudesta varman palkan asemasta. "Tai, eipä sillä väliä", ehätti hän lisäämään. "Olin kerran kolme vuotta valaanpyyntilaivalla ja sain osuutta kokonaisen dollarin. Palkkaa pyydän kuusikymmentä dollaria kuussa, koska teitä on vain neljä."

"Ja perämies", lisäsi kapteeni.

"Ja perämies", toisti Daughtry. "Siis kuusikymmentä dollaria kullassa eikä mitään osinkoa."

"Entä mikä te sitten olette miehiänne?" puuttui puheeseen neljäs, jättiläinen, näköjään kuin rasvainen lihavuori — Armenian juutalainen ja panttilainaaja, josta entinen hovimestari oli Daughtryä varoittanut. — "Onko teillä papereita — suosituksia, todistuksia?"

"Voisinpa kysyä, hyvät herrat, teidän omia papereitanne", mörähti Daughtry vastaan. "Eihän tämä ole mikään oikea lasti- tai matkustajalaiva, yhtä vähän kuin te hyvät herrat, olette oikeita laivanvarustajia, jotka tavalliseen tapaan toimistossaan hoitavat asioitaan. Kuinka minä voin tietää, onko teillä edes purjehdusoikeutta, tai eikö teidän rahtisopimuksenne ole vanhentunut jo aikoja sitten, tai eikö teitä vastaan nyt juuri panna maissa vireille oikeusjuttua, tai että te ette jossakin jätä minua maihin minun saamatta penniäkään sovituista palkasta. Muutoin" — hän lopetti nolattuaan näin juutalaisen, ennenkuin tämä ehti nolata hänet — "minun paperini ovat tässä".

Hän pisti kätensä takin povitaskuun ja heitti kajuutan pöydälle paksuna pinkkana ne leimoilla ja sineteillä varustetut paperit, jotka hän neljänkymmenenviiden vuoden aikana oli merillä kerännyt ja joista viimeinen oli päivätty viisi vuotta sitten.

"En kysy teidän papereitanne", Daughtry jatkoi. "Pyydän vain täyden käteisen maksun joka kuun ensimmäisenä päivänä, kuusikymmentä dollaria kullassa..."

"Kasoittain sitä on, kultaa, kultaa ja vielä parempaa kuin kulta, tynnyreissä ja arkuissa, sylen syvällä hiekassa", vakuutti Vanha Merikarhu hänelle hyväntahtoisesti hohottaen. "Kuninkaita, ruhtinaita, suurvaltoja ... sitä olemme kaikki tyynni, pienimmästä suurimpaan. Ja paljon enemmän vielä, herrani, paljon enemmän. Minä tunnen leveysasteen ja pituusasteen ja meidän salamerkkimme alhaalta matalikolta aina Leijonanpäähän saakka — minä yksin ne tunnen. Minä ainoa, joka vielä olen elossa siitä komeasta, hurjasta ryövärijoukosta..."

"Tahdotteko allekirjoittaa sopimuksen näillä ehdoilla?" kysyi juutalainen keskeyttäen ukon loruilun.

"Mistä satamasta aloitatte matkan?" kysyi Daughtry.

"San Franciscosta."

"Silloin allekirjoitan San Franciscossa."

Juutalainen, kapteeni ja farmari nyökkäsivät.

"Mutta meidän täytyy ensin sopia vielä muutamista seikoista", Daughtry jatkoi. "Ensiksikin täytyy minun saada kuusi pulloani päivittäin. Olen tottunut siihen ja olen jo liian vanha muuttaakseni tapojani."

"Paloviinaa varmaankin", ivaili juutalainen.

"Ei, vaan olutta, hyvää englantilaista olutta. Meidän täytyy etukäteen sopia siitä, että riittävä varasto otetaan mukaan, miten pitkiä matkoja tehneemmekin."

"Eikö mitään muuta?" kysyi kapteeni.

"Kyllä, herra kapteeni", vastasi Daughtry, "minulla on koira, jonka täytyy päästä mukaan".

"Eikö muuta? — Ehkä vaimo ja lapsetkin?" tiedusteli farmari.

"Ei vaimoa eikä lapsia, herra. Mutta minulla on mustaihoinen palvelija, erinomainen poika, ja hänet minun täytyy saada ottaa mukaani. Hän saa ottaa pestin kymmenellä dollarilla kuussa, jos hän kaiken aikansa tekee työtä teille. Mutta jos hän tekee työtä minullekin, annan hänen ottaa pestin kahdella ja puolella dollarilla."

"Kahdeksantoista päivää isossa veneessä", alkoi Vanha Merikarhu hoilata Daughtryn hämmästykseksi. "Kahdeksantoista päivää isossa veneessä, kahdeksantoista päivää helvetin pätsissä."

"Tuhat tulimmaista", sanoi Daughtry. "Tuo vanha herra voi säikäyttää ihmisen puolikuoliaaksi. Siinä tarvitaan paljon olutta."

"Kylläpä hovimestareilla on nykyään suuret vaatimukset", virkkoi vehnäfarmari ollenkaan välittämättä vanhuksesta, joka yhä puhui ison veneen kuumuudesta.

"Entä ellemme katso voivamme ottaa palvelukseen hovimestaria, jolla on sellaiset vaatimukset?" juutalainen kysyi kuivaten kauluksensa sisäpuolta kirjavalla silkkinenälinalla.

"Silloin ette saa milloinkaan tietää, kuinka erinomaisen hovimestarin olette menettäneet, hyvät herrat", vastasi Daughtry huolettomasti.

"Luulenpa Sydneyn satamissa olevan tarjolla monta muutakin hovimestaria", pisti kapteeni väliin. "Ja muistan hyvin vielä ajan, jolloin pestasin niitä ruokapalkalla, niitä kun oli kuin hietaa meressä."

"Paljon kiitoksia, herra hovimestari, siitä, että olette kunnioittanut meitä käynnillänne", alkoi juutalainen ivaila. "Valitamme, ettemme voi täyttää toivomuksianne."

"Ja minä näin sen vajonneena hiekkaan, sylen syvälle hiekkaan tuntemattomalla korallisaarella, missä mangrovepuut ja kookospalmut kasvavat ja maa kohoaa merestä Leijonanpäättä kohti."

"Pitäkää suunne kiinni", kivahti vehnäfarmari kiukustuneena — ei vanhukselle, vaan juutalaiselle ja kapteenille. "Kuka vastaa tästä retkestä? Eikö tässä minulla ole muka mitään sanottavaa? Eikö kukaan kysy minun mielipidettäni? Tämä hovimestari miellyttää minua. Minusta tuntuu, että hän on oikea mies. Onhan hän kohtelias merimiehen tapaan, ja luulen, että hän osaa totella vastaansanomatta. Tyhmä hän ei myöskään ole, kaukana siitä."

"Siinä se nikara juuri onkin, Grimshaw", vastasi juutalainen lepytellen. "Tässä epätavallisessa yrityksessämme meillä varmaankin olisi enemmän hyötyä tyhmemmästä hovimestarista. Ja sitten pyytäisin teitä olemaan niin erinomaisen hyväntahtoinen ja muistamaan, ettette ole tähän yritykseen käyttänyt penniäkään enempää kuin minä."

"Kuinka te kaikki kolme suoriutuisitte, ellei teillä olisi minua ja minun suurta meritottumustani", kapteeni kysyi harmistuneena. "Puhumattakaan kiinnityksestä minun talooni, sievimpään ja parhaiten tuottavaan vuokrataloon, mitä San Franciscossa on maanjäristyksestä saakka ollut."

"Mutta kuka tämän kaiken maksaa? Kysyn teiltä kaikilta." Vehnäfarmari kumartui eteenpäin kämmenet polvia vasten painettuina, niin että pitkät sormet ulottuivat puolisääreen — siltä Daughtrysta ainakin näytti. — "Te, kapteeni Doane, ette saa enää lainatuksi penniäkään kiinteistöjänne vastaan. Mutta minun maani kasvaa yhä vehnää ja tuottaa käyttövaroja. Ja te, Simon Nishikanta, ette panisi penniäkään lisää tähän yritykseen, vaikka teidän koronkiskomisenne kukoistaa kuten ennenkin ja te saatte, Herra ties, kuinka monta prosenttia juopuneilta merimiehiltä. Te vain annatte koko retkikunnan istua tässä rotanreiässä ja odottaa, että minun taloudenhoitajani toimittaisi lisää vehnärahoja. No niin, minä ajattelen, että me otamme tämän hovimestarin ja annamme hänelle ne kuusikymmentä kuussa ja kaiken muun, mitä hän pyytää, tai minä jätän teidät tähän paikkaan ja matkustan ensimmäisessä

höyrylaivassa San Franciscoon."

Hän ponnahti pystyyn koko pituuteensa, ja Daughtry katsahti vaistomaisesti, eikö miehen pää kolahtaisi kattoon.

"Olen kyllästynyt teihin, jokikiseen, totisesti olenkin", jatkoi vehnäfarmari. "Tarttukaamme kiinni nyt! Niin, tarttukaamme kiinni nyt! Minun rahani ovat tulossa. Ne ovat täällä jo huomenna. Laittautukaamme lopultakin lähtökuntoon pestaamalla hovimestari, joka on todella hovimestari. Minusta on samantekevää, vaikka hänellä olisi kaksikin perhettä mukanaan."

"Olette ehkä oikeassa, Grimshaw", sanoi Simon Nishikanta tynnytellen. "Tämä yritys saa pian meidät kaikki hermostumaan. Saatte antaa anteeksi, että pillastuin. Tietysti otamme tämän hovimestarin, jos te tahdotte. Luulin vain, että hän oli teistä liian koppava."

Hän kääntyi Daughtryyn.

"Tietysti on sitä parempi, kun vähemmän meistä maissa puhutaan."

"Hyvä on, herrat. Voin kyllä pitää suuni kiinni, mutta voin myös sanoa teille, että teistä on jo liikkeellä perin kummallisia juttuja."

"Meidän retkemme tarkoituksestako?" kysäisi juutalainen.

Daughtry nyökkäsi.

"Ja senkö tähden te haluatte olla mukana?" oli seuraava yhtä nopea kysymys.

Daughtry pudisti päätään.

"Niin kauan kuin annatte minulle päivittäisen olutannokseni, en välitä teidän aarteidenetsimestänne. Sitäpaitsi se ei ole uutta minulle. Etelämerellä aivan vilisee aarteiden etsijöitä." Daughtry olisi melkein voinut vannoa, että Vanhan Merikarhun silmät välähtivät levottomasti univerhonsa takana. "Ja minun täytyy myöntää, hyvät herrat", hän jatkoi huolettomasti, sanoen nyt sellaista, mitä ei olisi suinkaan sanonut, ellei olisi ollut melkein varma siitä, että Vanha Merikarhu oli levoton, "että Etelämeri on täpö täynnä tuntemattomia aarteita. Siellä on kookospalmuja, miljoonien puntien arvoisia, vain odottamassa sitä onnenpoikaa, joka sattuu ne löytämään."

Nyt Daughtry olisi voinut vannoa nähneensä helpotuksen ilmeen vilahtavan Vanhan Merikarhun silmissä, jotka jälleen kävivät unista sameiksi.

"Mutta minua eivät aarteet ollenkaan huvita", Daughtry jatkoi. "Minua huvittaa vain olut. Minun puolestani saatte rauhassa metsästä aarteitanne vaikka tuomiopäivään asti, kunhan minä vain saan kuusi pulloani joka päivä. Mutta sen sanon teille etukäteen: jos olut rupeaa ehtymään, alkavat teidän yrityksenne minua huvittaa. Selvä peli, se on tunnussanani!"

"Onko tarkoituksenne, että annamme teille oluen kaupanpäällisiksi?" kysyi Simon Nishikanta.

Daughtry tuskin uskoi korviaan. Juuri nyt, kun juutalainen hieroi sovintoa vehnäfarmarin kanssa, jolta odotettiin rahoja, oli tilaisuutta käytettävä.

"Kyllä, hyvä herra, se kuuluu ehtoihini. Mihin aikaan voitte huomenna tulla laatimaan sopimusta merimiestaloon?"

"Tynnyreitä ja arkkuja, tynnyreitä ja arkkuja, hirmuiset joukot, sylen syvällä hiekassa", hoilasi Vanha Merikarhu.

"Te olette vähän löylynlyömiä kaikki", sanoi Daughtry irvistäen. "Mutta se ei liikuta minua, niin kauan kuin annatte minulle olueni, maksatte säännöllisesti joka kuukauden ensimmäisenä ja teette lopputilin San Franciscossa. Kunhan te vain täytätte sopimuksenne, matkustan teidän kanssanne vaikka helvettiin ja sieltä takaisin ja katselen kaikessa rauhassa, kuinka te hikoillette saadaksenne tynnyrit ja arkut ylös hiekasta. Lähden halusta teidän matkaan, jos vain järjestätte asiat niin, että voin olla tyytyväinen."

Simon Nishikanta katsoi ympärilleen. Grimshaw ja kapteeni Doane nyökkäsivät.

"Kello kolme huomenna iltapäivällä merimiestalossa", sanoi juutalainen.
"Milloin ryhdytte toimeenne?"

"Milloin lähdette, sir?" vastasi Daughtry kysymyksellä.

"Olemme valmiit varhain ylihuomisaamuna."

"Silloin tulen laivalle ja ryhdyn toimeeni jo huomiaisiltana."

Ja noustessaan kajuutan portaita Daughtry kuuli Vanhan Merikarhun hoilottavan: "Kahdeksantoista päivää isossa veneessä, kahdeksantoista päivää tulisessa helvetin pätsissä..."

10.

Miksi lähti *Makambosta* samaa tietä kuin oli sinne tullutkin: ikkuna-aukon kautta. Sekin tapahtui öiseen aikaan, ja Kwaquen kädet olivat jälleen sitä vastaanottamassa. Välikannelta Daughtry oli laskenut spitaalisen palvelijansa odottavaan veneeseen.

Laskeutuessaan alas kannelta Daughtry kohtasi kapteeni Duncanin, joka katsoi parhaaksi varoittaa häntä:

"Ei mitään kieroilua Killiin nähden, hovimestari. Sen täytyy seurata meitä takaisin Tulagiin."

"Aivan niin, herra kapteeni", hovimestari vastasi, "minä olen sulkenut sen hyttiini ollakseni siitä varma. Tahtooko kapteeni nähdä sen?"

Kehoitus oli niin tahallisen suora ja avomielinen, että se herätti epäluuloja kapteenissa. Hänen mieleensä juolahti ajatus, että vanha koiravaras oli jo ehkä piilottanut Killin jonnekin maihin.

"Kyllä, käväisen sitä mielelläni katsomassa", kapteeni Duncan vastasi.

Hän hämmästyti kovin, kun hovimestarin hyttiin astuessaan näki Miksin nousevan lattialta, missä se oli nukkunut keräksi kiertyneenä. Mutta vielä enemmän hän olisi hämmästynyt, jos hän hytistä lähdettyään olisi voinut suljetun oven läpi nähdä, mitä siellä sisällä kohta tapahtui. Avoimesta ikkuna-aukosta Daughtry antoi keskeytymättömänä virtana valua alas kaiken, mitä huoneessa oli. Sinne katosivat kaikki hänen tavaransa, yksinpä kilpikonnankuoret ja valokuvat seiniltä. Miksi, jonka oli käsketty olla hiljaa, meni viimeisenä. Sitten oli jäljellä vain merimiehen arkku ja kaksi matkakoria, jotka eivät mahtuneet aukosta, mutta ne olivat tyhjiä.

Kun Daughtry hetkisen kuluttua kulki välikantta ja pysähtyi laskusillan luona juttelemaan tullivahtimestarin ja aliperämiehen kanssa, ei kapteeni Duncan voinut aavistaakaan näkevänsä hovimestariaan viimeistä kertaa. Kapteeni näki hänen menevän tyhjin käsin laivasta ja kävelevän pitkin rantasiltaa sähkölamppujen valossa, eikä hänellä ollut koiraakaan kintereillään.

Kymmenen minuuttia sen jälkeen kun kapteeni Duncan oli viimeisen kerran nähnyt hovimestarinsa leveän selän, Daughtry istui soutuveneessä kaikkine tavaroineen matkalla Jackson-lahteen. Hän istui kumartuneena Miksin puoleen ja hyväili sitä, sillä välin kun Kwaque, joka hyrisi ilosta saadessaan näin seurata niitä, jotka olivat hänelle rakkaimmat maailmassa, pisti vielä kerran kätensä ohuen takkinsa sivutaskuun todetakseen, ettei ollut unohtanut rakasta huuliharppuaan.

Dag Daughtry sai maksaa kelpo hinnan Miksistä. Hän muun muassa ei ollut tahtonut herättää epäluuloja pyytämällä palkkaansa Burns Philp -yhtiöltä. Hän uhrasi ne kaksikymmentä puntaa, jotka hän oli saava, ja se oli juuri se summa, minkä hän Tulagista lähtöiltä oli arvioinut saavansa myydessään Miksin. Hän oli varastanut koiran myydäkseen sen. Nyt hän maksoi siitä juuri sen summan, mikä häntä oli viekoitellut.

Sillä totta on, että, kuten joku on sanonut, hevonen raa'istaa raa'an ja jalostaa jalon ihmisen. Samoin koira. Miksi oli saattanut Dag Daughtryn varastamaan pelkästä rahanhimosta. Miksin jalostava vaikutus oli saanut aikaan, että hän nyt luopui rahanhimosta kiintymyksensä tähden, jolle minkäänlainen hinta ei olisi ollut liian suuri. Ja veneen liukuessa tyynessä satamassa tähtien valossa Dag Daughtry olisi pannut vaikka henkensä alttiiksi saadakseen edelleen pitää koiran, jonka aluksi oli aikonut vaihtaa muutamaaan olutpullotusinaan.

Pienen höyrylaivan kuljettamana *Mary Turner* lähti merelle kohta päivän noustua, ja Daughtry, Kwaque ja Miksi sanoivat ainiaaksi hyvästi Sydneyn satamalle.

"Vielä kerran vanhat silmäni ovat saaneet nähdä tämän kauniin sataman", soperteli Vanha Merikarhu seisten ja katsellen heidän vieressään, eikä Daughtrylta jäänyt huomaamatta, että vehnäfarmari ja panttilainaja heristivät korviaan ja vaihtoivat merkitseviä silmäyksiä. "Oli vuosi '52, juuri tällainen päivä kuin nyt, ja kaikki joivat ja lauloivat kannella, kun lähdimme Sydneystä *Wide Awakella*. Kaunis laiva, erittäin hieno ja kaunis laiva. Komea miehistö, kaikki nuoria, jokikinen meistä, keulassa ja perässä, ei kukaan ollut yli neljänkymmenen. Iloinen, hurja miehistö. Kapteeni oli vanhanpuoleinen herrasmies — kahdenkymmenenkahdeksanvuotias, kolmas perämies oli kahdeksantoista, poskillaan

sametinpehmoista untuvaa, johon partaveitsi ei vielä ollut koskenut. Hänkin kuoli isossa veneessä. Ja kapteeni veti viimeisen henkäyksensä palmujen alla nimettömällä saarella ruskeiden tyttöjen itkiessä ympärillä ja lehyhtellessä ilmaa hänen sairaisiin keuhkoihinsa."

Dag Daughtry ei kuullut enempää, sillä hän meni alas ryhtyäkseen hoitamaan uusia tehtäviään. Mutta pannaan puhtaita lakanoita vuoteisiin ja valvoessaan Kwaquea, joka ponnisteli lattioiden kauan laiminlyödyssä puhdistustyössä, hän pudisti päätään ja mutisi itsekseen: "Ukko on ovela lurjus. Ovela lurjus. Eivät kaikki ole hulluja, jotka siltä näyttävät."

Mary Turner oli siromuotoinen siksi, että se oli rakennettu hylkeenpyyntilavaksi, ja samasta syystä se oli tilava. Perässä, missä oli tilaa kahdelletoista, nukkui vain kahdeksan skandinaavialaista merimiestä. Viidessä kajuuttahytissä asuivat nuo kolme aartenetsijää, Vanha Merikarhu ja perämies — viimeksimainittu oli kookas, hyväntahtoinen suomalainen, ja häntä puhuteltiin herra Jacksoniksi, koska toverit eivät osanneet ääntää nimeä, minkä hän oli kirjoittanut laivakirjaan.

Sitten oli vielä välikannen kanssi, aivan kajuutan edessä, vahvalla laipiolla siitä erotettuna. Sinne johtivat portaat välikannelta. Tällä kannella, puolikannen ja kanssinportaiden välillä, oli laivakeittiö. Välikannen kanssissa, joka oli paljon tilavampi kuin kajuutta, oli kuusi isoa makuusijaa, joista jokainen oli kaksi kertaa niin leveä kuin perässä olevat makuusijat, aivan kanssin korkuinen ja esiripulla varustettu.

"Komea sänkykamari vai mitä, Kwaque?" Daughtry puheli seitsentoistavuotiaalle ruskeaihoiselle papualaiselle, jonka kasvot olivat kuin satavuotiaan ukon, jalat kuin elävän luurangon ja vatsa kuin vanhan japanilaisen nyrkkeilijän. "No, Kwaque! Mitäs pidät tästä!"

Kwaque oli liian häikäistynyt voidakseen puhua ja mulkoili vain silmillään.

"Pitääkö te tästä kojusta?" kysyi kokki, pieni, vanha kiinalainen, hovimestarilta nöyrän innokkaasti tarjoten kädenelein omaa makuusijaansa valkoisen miehen käytettäväksi.

Daughtry pudisti päätään. Hän oli aikoja sitten oppinut, että oli edullista olla hyvissä väleissä laivakokkien kanssa, koska oli tunnettua, että nämä voivat äkkiä tulla hulluiksi ja vähimmästäkin syystä raadella ja lyödä teurastusveitsellä ja lihakirveellä. Sitäpaitsi kanssin toisella puolella oli yhtä hyvä makuusija. Vasemmalla laidalla olevan makuusijan, mikä oli kiinalaisen makuusijan vieressä, siitä perään päin, Daughtry antoi Kwaquelle.

Kaikki kolme oikealla puolella olevaa makuusijaa otti hän itseään ja Miksiä varten. Sen, mikä oli perän puolella lähinnä hänen omaansa, hän nimitti "Killin paikaksi" ja kehotti Kwaquea ja kokkia muistamaan sen. Daughtrysta tuntui, että kokki, jonka nimen hän kiireessä oli kuullut Ah Moyksi, ei ollut oikein tyytyväinen järjestelyyn, mutta se saattoi Daughtryn vain ohimennen ihmettelemään kiinalaista, joka voi pahastua siitä, että koiran annettiin nukkua samassa huoneessa kuin hän.

Kun Daughtry puolentoista tunnin kuluttua palasi saatuaan kajuutan kuntoon ja antoi Kwaquen avata olutpullon, hän huomasi, että Ah Moy oli muuttanut tavaransa ylähangan puolen kolmannelle makuusijalle. Näin hän tuli Daughtryn ja Miksin naapuriksi, Kwaquen saadessa yksin pitää puolen kanssia, Daughtryn uteliaisuus kasvoi.

"Mikä sillä kiinalaisella on?" hän kysyi Kwaquelta. "Kiinalainen ei näy pitävän siitä, että sinä olet samalla puolella kuin hän. Miksi? Tosiaankin, se kiinalainen harmittaa minua kovasti."

"Se kiinalainen luulla minu *kai-kai* hän", laski Kwaque leikkiä, mikä oli hänelle hyvin harvinaista.

"Hyvä on. Otamme selvän tästä. Muuta minun makuusijalleni, minä muutan kiinalaisen sijalle."

Kun se oli tehty ja Kwaque ja Miksi ja Ah Moy olivat saaneet haltuunsa alahangan puolen ja Daughtry yksin ylähangan, Daughtry palasi kannelle hoitamaan tehtäviään. Uudelleen palattuaan hän huomasi Ah Moyn muuttaneen takaisin ylähangan puolelle, tällä kertaa perimmäiselle makuusijalle. "Se miekkonen näyttää rakastuneen minuun", hovimestari hymyili itsekseen.

Mutta hän ei voinut vielääkään käsittää, miksi kiinalainen ei tahtonut majailta samalla puolella kuin Kwaque.

"Minu muuttaa", selitti pikku kokki Daughtryn häneltä suoraan kysyessä. Hän näytti halukkaalta lepyttämään hovimestaria ja olemaan tämän mieliksi. "Aina niin, muuttaa. Aina muuttaa. Ymmärtääkö?"

Daughtry ei ymmärtänyt, vaan pudisti päätään, eivätkä Ah Moyn vinot silmät ilmaisseet miten levottomasti ja pelokkaasti hän salaa katseli Kwaquen vasemman käden sormia, jotka aina olivat koukussa, ja hänen silmienvälisestä otsanahkaansa, missä iho näytti olevan hiukan tummempaa ja hiukan paksumpaa kuin muualla ja missä ilmeni ensimmäiset oireet niihin kolmeen poikittaiseen poimuun,

jotka jo tekivät hänet leijonan näköiseksi — "leijonanaamastahan" spitaalain erikoistuntijat puhuvat.

Väliin, juotuaan viisi pulloa päivittäisestä olutannoksestaan, Daughtry leikillään vaihtoi makuusijaa Kwaquen kanssa. Myös Ah Moy muutti silloin makuusijaa, mutta Daughtry ei huomannut, että hän ei milloinkaan muuttanut sellaiselle makuulavalle, missä Kwaque oli nukkunut. Eikä hän huomannut sitäkään, että vasta sitten, kun Kwaque oli nukkunut jokaisella kuudella makuusijalla, Ah Moy laati itselleen purjekankaasta riippumaton, ripusti sen kattoon ja sai vihdoin rauhassa pitää ilmavan makuupaikkansa.

Daughtry unohti pian kaiken, lukien sen kiinalaisten tunnetun omituisuuden laskuun. Mutta hän huomasi, ettei Kwaque saanut milloinkaan mennä keittiöön. Hän teki toisenkin havainnon, minkä ilmaisi seuraavalla tavalla: "Enpä ole eläessäni nähnyt toista noin siistiä kiinalaista. Pitää puhtaana keittiön, puhtaana kanssin ja kaiken, mihin ryhtyy. Aina hän on pesemässä astioita kiehuvan kuumalla vedellä, milloin hän vain ei pese itseään tai tamineitaan ja makuuvaatteitaan. Luulenpa hänen keittävän lakanansakin kerran viikossa."

Hovimestarilla oli muuta ajateltavaa. Paljon aikaa vei tutustuminen kajuutan viiteen mieheen ja koko tilanteen arvioiminen sekä kunkin suhteen määrittelemineen niin hyvin toinen toiseensa kuin tilanteeseen. Sitten oli vielä saatava selko *Mary Turnerin* suunnasta. Ei ole ainoatakaan vanhaa merimiestä, joka ei haluaisi tietää, mihin suuntaan hänen laivansa on menossa ja mihin satamaan ensi kerran poiketaan.

"Kuljemme varmasti hiukan Uuden Seelannin pohjoispuolitse", Daughtry päätteli kaikessa hiljaisuudessa kurkistettuaan ainakin sata kertaa kompassikoppiin. Mutta se oli ainoa tieto laivan suunnasta, minkä hän saattoi varastaa itselleen, sillä kapteeni Doane teki itse havaintonsa ilman perämiehen apua ja säilytti aina merikorttinsa ja päiväkirjansa lukon takana. Kajuutassa sattui kiivaita väittelyitä, jolloin sanat pituusaste ja leveysaste lentelivät edestakaisin, sen Daughtry tiesi. Mutta enempää hän ei saanut tietää, koska hänelle heti alussa huomautettiin, ettei hän sellaisten neuvottelujen aikana saanut olla kajuutassa. Hän oli kuitenkin ennättänyt havaita, että nämä neuvottelut olivat oikeita taisteluita, joissa herrat Doane, Nishikanta ja Grimshaw riitelivät ja iskivät nyrkkiä pöytään toisilleen, milloin eivät kärsivällisesti ja kohteliaasti kysyneet neuvoa Vanhalta Merikarhulta.

"Hän antaa niiden tanssia pillinsä mukaan", huomasi hovimestari pian, mutta kuinka hän koettikin, hän ei saanut Vanhaa Merikarhua tanssimaan hänen pillinsä mukaan.

Charles Stough Greenleaf oli Vanhan Merikarhun nimi. Sen Daughtry sai häneltä urkituksi, mutta muuta hän ei sitten saanutkaan hänestä irti lukuunottamatta vanhaa lorua isosta veneestä ja aarteesta sylen syvällä hiekassa.

"Osa meistä pelaa korkeata peliä ja osa kulkee ja ihmettelee peliä", ajatteli hovimestari eräänä päivänä. "Ja minä tiedän, että olen katsojana mielenkiintoisessa pelissä. Kuta enemmän sitä näen, sitä enemmän sitä ihailen."

Vanha Merikarhu vastasi hovimestarin katseeseen uneksivalla, tylsällä katseella, joka ei mitään nähnyt.

"*Wide Awakessa* kaikki hovimestarit olivat nuoria, aivan poikasia", hän mutisi.

"Aivan niin, sir", Daughtry vastasi kohteliaasti, "päättäen kaikesta, mitä sanotte, *Wide Awake* oli kaikkinen poikineen erinomainen alus. Aivan toista kuin tämä narrijoukko meidän ruuhessamme. Mutta epäilenpä kovin, pystyvätkö nuo pojat pelaamaan sellaista peliä kuin täällä nyt pelataan. Ihmettelen, kuinka hienosti sitä pelataan."

"Sanonpa teille jotakin", virkkoi Vanha Merikarhu niin avomielisen näköisenä, että Daughtry pakostakin heristi korviaan. "Ei ainoakaan *Wide Awaken* hovimestareista osannut sekoittaa totia niin kuin minä tahdon ja niin kuin juuri te teette. Emme tunteneet cocktailia siihen aikaan, mutta meillä oli sherryä ja 'karvasta'. Ja hyvä ruokaryyppy myös, aivan erinomainen ruokaryyppy."

"Sanonpa teille vielä toisenkin seikan", jatkoi hän, juuri kun olisi luullut hänen lopettaneen, ja ennätti parahiksi ennen Daughtrya, joka aikoi kolmatta kertaa ryhtyä urkkimaan ilmi *Mary Turnerin* retken oikeata merkitystä ja Vanhan Merikarhun osuutta siinä. "Kohta kello lyö viisi, ja haluaisin saada lasin teidän erinomaista sekoitustanne, ennenkuin menen syömään päivällistä."

Tämän kohtauksen jälkeen Daughtry kävi entistä epäluuloisemmaksi Vanhaa Merikarhua kohtaan. Mutta sitä mukaan kuin päivät kuluivat, hän tuli yhä enemmän vakuuttuneeksi siitä, että Charles Stough Greenleaf oli vanha hupsu mies, joka todella uskoi, että jossakin Etelämeren kolkassa oli aarteita haudattuna.

Kerran kiillottaessaan kanssin portaitten käsinojaa Daughtry kuuli vanhuksen juttelevan Grimshaw'n ja juutalaisen kanssa kauheasta arvestaan ja menetetyistä sormistaan. Miehet olivat kestinneet häntä ylimääräisillä ryyppyillä saadakseen hänet puhumaan sivu suunsa.

"Se oli veneessä", inisi vanha ääni niin kovasti, että se kuului portaille saakka. "Se oli yhdestoista päivä kapinan puhkeamisesta. Me, päällystö, pidimme puoliamme heitä vastaan. Oli villiä sekasotkua. Olimme aivan nälkiintyneitä, mutta jano oli pahin. Vedestä se alkoi. Sillä, nähkääs, meidän oli tapana nuolla kaste airoista, laidoista, tuhdoista ja sisälaudoituksesta, ja jokaisella oli oma erikoinen alueensa tässä kasteen nuolemisessa. Niin kuului esimerkiksi ruorin tanko ja pää ja puolet kajuutan ylähangan laudoituksesta toisen perämiehen osuuteen. Jokainen olimme niin kunniallisia, ettemme kajonneet siihen. Kolmas perämies oli kahdeksantoistavuotias poika, kunnollinen, kelpo poika. Hänelle kuului toinen puoli laudoituksesta ylähangan puolella. He vetivät siihen viivan osoittamaan rajaa, ja kun he imivät yön aikana tulleet kastehiukkaset, ei kummankaan mieleen pälkähtänytkään mennä rajan yli. He olivat aivan liian kunniallisia.

"Mutta miehistö — siitä ei puhuttakaan. He riitelivät kastealoista, ja eräänä yönä iskettiin muuatta puukolla, kun hän oli varastanut. Mutta sinä yönä, jolloin toivoin hiukan enemmän kastetta lankeavan minun alueelleni, kuulin jonkun kasteennuolijan ryömivän ylähangan laidalla, joka oli *minun* paikkojeni, tuhdon peräpuolella, aivan lähellä perälautaa. Se katkaisi tuskallisen uneni kristallikirkkaista lähteistä ja tulvivista virroista, ja aloin kuunnella miehen liikehtimistä, sillä otaksuin hänen varastelevan omaisuuttani.

"Hän tuli yhä lähemmäksi minun alueeni rajaa, ja kuulin hänen hiljaa ähköävän ja vaikeroivan, kun hän nuoli kosteata puuta. Oli aivan kuin olisi kuullut eläimen jyrävän ruokaa yöllä lähenemistään lähteten.

"Minulla sattui olemaan soutajan jalkatuki kädessäni — kerätäkseni siitäkin vähäiset kastepisarat. En tiennyt, kuka se oli. Mutta kun hän tuli rajaviivan yli ja voihki ja sadatteli nuollessaan minun kallisarvoisia kastepisaroitani — löin. Jalkatuki sattui häntä keskelle nenää — se oli puosmanni — ja niin alkoi kapina. Puosun puukko viilsi naarmun kasvoihini ja sieppasi sormeni. Kolmas perämies, tuo poikanen, taisteli urheasti vieressäni ja pelasti minut, niin että yhdessä, juuri ennenkuin pyörriin, viskasimme puosun ruumiin yli laidan."

Kajuutasta kuului askeleita, ja Daughtry ryhtyi jälleen kiillottamistyöhönsä, jonka hän oli hetkeksi unohtanut. Siinä messinkitankoa hangatessaan hän ajatteli itsekseen: "Onpa tuo äijä tosiaankin ollut kuumassa liemessä. Kaikkea sitä voi tapahtuakin."

"Ei", jatkoi Vanha Merikarhu ohuella, kimakalla äänellään vastaukseksi johonkin kysymykseen. "En minä haavasta pyörtynyt. Sen teki rasittuminen tappelun aikana. Olin liian heikko. Ei, ruumiissani oli niin vähän nestettä, ettei vertakaan vuotanut paljoa. Ja hämmästyttävää oli niissä olosuhteissa haavain pikainen paraneminen. Toinen perämies ompeli minua seuraavana päivänä neulalla, jonka hän oli tehnyt norsunluisesta hammastikusta, ja langalla, joka oli purettu rikkinäisestä tervakankaasta."

"Saanko kysyä, herra Greenleaf, oliko noissa poikkileikatuissa sormissa sormuksia", kuuli Daughtry Simon Nishikantan kysyvän.

"Kyllä oli, ja yksi oikein kaunis. Löysin sen sitten veneen pohjalta ja lahjoitin santelipuukauppiaille, joka pelasti meidät. Siinä oli iso timantti. Maksoin siitä satakahdeksankymmentä guineaa eräälle englantilaiselle merimiehelle Barbaroksessa. Hän oli varastanut sen, ja se oli luonnollisesti arvokkaampi. Se oli kaunis jalokivi. Santelipuukauppias ei saanut sitä vain siksi, että oli pelastanut minun henkeni. Hän pani ainakin sata puntaa minun vaatettamiseeni ja matkalipun ostoon Torstaisaarilta Shanghaihin."

"Ei voi olla katselematta hänen sormuksiaan", kuuli Daughtry Simon Nishikantan puhuvan Grimshaw'lle samana iltana pimeässä kajuutan kannella. "Sellaisia ei nykyään näe. Ne ovat vanhanaikaisia, todella vanhanaikaisia. Ne eivät ole tavallisia sormuksia, vaan entisaikaan niitä olisi sanottu kuninkaallisiksi sormuksiksi. Tarkoitin, että vain ylen ylhäiset henkilöt käyttivät sellaisia. Toivoisin, että ihmiset nykyään panttaisivat minulle sellaisia sormuksia. Niistä saisi paljon rahaa."

"Sanonpa sinulle, Kill-poikaseni, että ennen matkan loppua ehkä jo toivon, että olisin pestautunut voitto-osuutta vastaan varman palkan sijasta", jutteli Dag Daughtry Miksille samana iltana nukkumaan mennessään, kun Kwaque veti kenkiä hänen jaloistaan ja hän keskeytti kuudennen olutpullonsa juonnin. "Usko pois, Kill, että tuo vanha herra tietää, mitä puhuu, ja on ollut aikoinaan iso pomo. Ei sitä vain tyhjän vuoksi saada sormiaan poikki ja naamaansa halki — eikä kuljeta sormuksissa, jotka panevat veden kihoamaan juutalaisen panttilainajan kielelle."

Ennenkuin *Mary Turnerin* matka äkkiä katkesi, Dag Daughtry istui kerran lastiruumassa vesisäiliöiden välissä ja risti aluksen nauraen ja pilailien "Hullujen laivaksi". Tämä sattui muutamia viikkoja hänen tulonsa jälkeen. Tänä aikana hän oli täyttänyt tehtävänsä niin, ettei edes kapteeni Doane voinut keksiä mitään valituksen syytä.

Daughtry oli erikoisen huomaavainen Vanhalle Merikarhulle, jota kohtaan hän oli alkanut tuntea suurta ihailua, melkeinpä kiintymystä. Vanhus oli aivan toisenlainen kuin hänen kajuuttatoverinsa. He olivat rahanahneita, heidän pyrkimyksensä supistui pelkkien dollarien hankkimiseen. Daughtry, joka itsekin oli luonteeltaan huoleton ja antelias, ei voinut olla ihailematta suurisuuntaisuutta Vanhassa Merikarhussa, joka näytti aina eläneen kevyen huolettomasti ja oli nytkin valmis jakamaan aarteensa, jota he etsivät.

"Te saatte osanne, hovimestari, vaikka se pitäisi ottaa minun osuudestani", hän vakuutti usein Daughtrylle, kun tämä oli ollut erikoisen ystävällinen. "Siellä on suunnattomat rikkaudet, ja kun minulla ei ole sukulaisia enkä enää kauan eläkään, en tarvitse niitä niin paljoa."

Niin purjehti "Hullujen laiva" edelleen, ja peräpuolella käyttäytyi toinen toistaan hullummin, alkaen hyväntahtoisesta suomalaisesta perämiehestä, jolla oli niin viattomat silmät ja joka aarteenhajua vainuten tunkeutui väärällä avaimella kapteeni Doanen suljettuun laatikkoon ottaen selville laivan päivittäisen suunnan, aina Ah Moyhin, kokkiin, joka pysytteli itse erillään Kwaquesta, mutta ei sanallakaan varoittanut toisia siitä vaarasta, mihin nämä joutuivat ollessaan alituisesti kosketuksissa hirveää tautia sairastavan pojan kanssa.

Kwaque itse ei ollenkaan ajatellut sairauttaan eikä pelännyt sitä. Hän tiesi vain, että sellaista väliin sattui ihmisille. Se ei tuottanut hänelle juuri ollenkaan tuskia, eikä pörröpään mieleen pälkähtänyt, ettei hänen herransa siitä tiennyt. Samasta syystä hän ei koskaan arvannut, minkä tähden Ah Moy pysytteli niin erillään hänestä. Kwaquella ei ollut muitakaan huolia. Hän palvoi jumalaansa enemmän kuin kaikkia meren ja viidakon jumalia yhteensä, ja kun hän aina sai olla jumalansa läheisyydessä, hänellä oli paratiisi kaikkialla, missä hän oli jumalansa, hovimestarin, kanssa.

Entä Miksi? Suunnilleen samaan tapaan kuin Kwaque rakasti ja palvoi jumalaansa, sekin rakasti ja palvoi kuuden pullon miestä. Miksille jokapäiväinen ja jokahetkinen yhdessäolo Dag Daughtryn kanssa oli ainaista oleskelua Abrahamin helmassa. Herrojen Doanen, Nishikantan ja Grimshaw'n jumala oli metallista tehty jumala, nimeltään Kulta. Kwaquen ja Miksin jumala oli elävä jumala, jonka äänen voi aina kuulla, jonka syli oli aina lämmin ja jonka sydän aina sykki, jonka mieli ilmeni tuhansissa eleissä ja liikkeissä.

Miksin suurin ilo oli istua tuntikaudet hovimestarin vieressä ja laulaa hänen kanssaan kaikki laulut ja sävelet, jotka hän lauloi tai hyräili. Koska se oli paljon lahjakkaampi ja erikoisempi kuin Jeri, se oppi nopeammin, ja koska laulu oli sen kasvatuksen välineenä, se oppi laulamaan paremmin kuin Villa Kennan oli voinut opettaa Jerin.

Miksi osasi ulvoa, tai paremminkin laulaa (koska sen ulvonta oli niin pehmeää ja hillittyä) kaikki sävelet, jotka hovimestari lauloi sen kanssa ja jotka eivät menneet sen äänialan ulkopuolelle. Sitäpaitsi se osasi yksin aivan selvästi laulaa "Koti, koti armas", "Suojaa Herra kuningasta", "Suloista sanaa Kohta". Myöskin ollessaan yksin se voi pitkän matkan päässä seisovan hovimestarin kehotuksesta laulaa "Shenandoah" ja "Aalto, vie minut Rioon".

Kun hovimestari ei sattunut olemaan saapuvilla, Kwaque kiiruhti ottamaan esille huuliharppunsa ja hokutteli tälläkin yksinkertaisella soittokoneella Miksin laulamaan kanssaan Kuningas Wilhelmin maan viljejä, synkkiä säveleitä. Myös eräs kolmas laulunopettaja sai Miksin valtoihinsa, ja siihen koira oli ihastunut. Sen nimi oli Cocky. Sen se sanoi Miksille heidän ensimmäistä kertaa tavatessaan.

"Cocky", se sanoi reippaasti äänen ollenkaan värähtämättä, kun Miksi sen näki ja ryntäsi sitä kohti purrakseen sen kuoliaaksi. Ja ihmisääni, jumalanääni, joka tuli tuon pienen linnun kurkusta, sai Miksin pysähtymään ja silmin ja sieraimin etsimään kanssista ihmistä, joka oli puhunut. Mutta huoneessa ei ollut yhtään ihmistä, vaan ainoastaan pieni papukaija, joka sangen itsetietoisesti pani päänsä kallelleen ja toisti: "Cocky."

Miksi oli varhain lapsuudessaan Meringessä saanut oppia, että kanoja suojasi *tabu*. Kanat olivat herra Hagginin ja muiden valkoisten jumalien mielestä olentoja, joita koirien piti puolustaa ja joiden kimppuun ne eivät saaneet hyökätä. Mutta tuo elävä, joka selvästi ei ollut kana, vaan jonkinlainen siivekäs viidakkoeläin, jota mikä koira tahansa sai hätyyttää, se puhui nyt Miksille jumalan äänellä.

"Nouse ylös", lintu komensi niin itsevaltiaasti, niin ihmisten tapaan, että Miksi hämmentyi uudelleen

ja alkoi katsella ympärilleen etsien sitä jumalankurkkua, joka oli lausunut sanat.

"Nouse ylös, tai muuten annan sinulle näpsäyksen", kuului pienen höyhenpukuisen olennon seuraava käsky.

Sitten tuli pitkä loru kiinankielellä, niin Ah Moyn tapaan, että Miksi taaskin, mutta nyt viimeisen kerran, katseli ympärilleen kanssissa.

Cocky päästi niin hurjan ja omituisen naurun, että Miksi korvat hörössä ja pää kallellaan kuunnellen tunsu tässä naurussa jälleen kaikki ne erilaiset ihmisäänet, jotka se äsken oli kuullut.

Ja Cockysta, joka painoi vain muutaman unssin, ei täyttä puolta naulaa, ja jossa oli vain pieni hento luuranko ja sen päällä kourallinen höyheniä, mutta sisällä sydän niin urhea kuin kenen muun tahansa *Mary Turnerilla*, tuli pian Miksin ystävä, toveri ja ojennusnuora. Aloitekykynsä ja rohkeutensa ansiosta Cocky voitti heti Miksin kunnioituksen. Ja Miksi, joka yhdellä ainoalla varomattomalla käpäläniskulla olisi voinut katkaista Cockyn hennon kaulan ja ainoaaksi sammuttaa sen silmien rohkean tulen, kohteli sitä hellästi ensimmäisestä hetkestä alkaen. Se soi sille tuhansia vapauksia, joita ei olisi suonut Kwaquelle.

Perintönä esi-isiltä, aina niiltä ajoin, jolloin ensimmäiset nelijalkaiset koirat ilmestyivät maan päälle, sillä oli vaisto *puolustaa ruokaansa*. Sitä ei tarvinnut ajatellakaan. Itsestään ja tahattomasti kuin sydämen sykintä tai hengitys Miksi puolusti ruokaansa, niin pian kuin se oli asettanut käpälänsä sen päälle ja iskenyt siihen hampaansa. Ainoastaan hovimestarin se voi, tahtoaan ja itsehillintäänsä ylenmäärin ponnistaen, sallia koskea ruokaan, sitten kun itse oli siihen kerran ryhtynyt. Kwaque, joka tavallisesti ruokki koiraa herransa määräysten mukaan, tiesi voivansa pelastaa sormensa vain siten, ettei enää kajonnut ruokaan sen jälkeen kun Miksi oli ottanut sen haltuunsa. Mutta Cocky, valkea untuvapallo, pieni välähdys valoa ja elämää, jolla oli jumalan kurkku, loukkasi röyhkeästi ja häikäilemättä Miksin *tabua*, kieltoa koskea sen ruokaan.

Istuen Miksin peltikupin reunalla tuo vähäpätöinen seikkailija, joka oli singahtanut pimeydestä elämän auringonpaisteeseen ja oli vain kipinä, atomi kahden pimeän äärettömyyden välillä, voi ainoastaan pörhistämällä lohenlihanväristä helттаansa ja avaamalla äkkiä mustat helmisilmänsä ja päästämällä käheän, käskevän huudon, aivan kuin sillä olis ollut kaikkien jumalien äänet kurkussaan, saada Miksin perääntymään ja sallimaan sen valita itselleen parhaat palat ruoasta.

Sillä Cockyllä oli omat keinonsa kohdella Miksiä. Se voi olla kuin terässäilä, kun sen käskevä tahto purkautui esiin, mutta se voi myös rähistä ja riidellä kuin pahin merikarhu ja tappelupukari tai liehakoida yhtä pirullisen vastustamattomasti kuin ensimmäinen nainen Eedenissä tai kuin hänen viimeisin jälkeläisensä. Kun Cocky hoippuen yhdellä jalalla, toinen jalka ilmassa ja kynnet iskettyinä lujasti Miksin niskakarvoihin, kumartui lavertelemaan Miksin korvaan, niin Miksi ei osannut muuta kuin suoristaa pörhistetyt niskakarvansa ja silmissään tyhmänautuas ilme alistua kaikkeen, mitä Cockyn tahto tai oikku määräsi.

Cocky kiintyi kiintymistään Miksiin, koska Ah Moy ei enää ollenkaan välittänyt linnusta. Ah Moy oli ostanut sen Sydneyssä eräältä merimieheltä kahdeksallatoista shillingillä ja käyttänyt kokonaisen tunnin tinkimiseen. Mutta kun hän eräänä päivänä näki Cockyn istuvan lavertelemassa Kwaquen vasemman käden koukistuneilla sormilla, lintu kävi hänelle yhtäkkiä niin vastenmieliseksi, etteivät ne kahdeksantoista shillinkiäkään enää merkinneet hänelle mitään.

"Te pitää siitä. Te ottaa sen", hän ehdotti.

"Vaihtaa?" kysyi Kwaque, joka piti selvänä, että tässä oli kyseessä vaihtokauppa, ja arveli pikku kokin rakastuneen hänen kallisarvoiseen huuliharpuunsa.

"Ei vaihtaa, te ottaa se vaan, olkka hyve", vastasi Ah Moy.

"Mitä on 'olkka hyve'?" kysyi Kwaque, jonka Etelämeren englannissa ei ollut tätä sanayhtymää. "Jos minulla ei olla, mistä te pitää?"

"Ei vaihtaa", toisti Ah Moy. "Te ottaa, te pitää siitä, te ottaa se, olkka hyve."

Ja niin korea pieni höyhenpallo, jolla oli niin urhea sydän, vaihtoi omistajaa. Se itse ja ihmiset nimittivät sitä Cockyksi. Se oli syntynyt viidakossa Santo-saarella, joka kuuluu Uusiin Hebrideihin. Siellä sen oli pyydystänyt verkkoonsa kaksijalkainen ihmissyöjä ja myynyt sen kuudesta tupakkatangosta ja vuoluveitsestä malariaa sairastavalle skotlantilaiselle kauppiaille. Sitten se oli kulkenut kädestä käteen, se oli myyty neljästä shillingistä orjakauppiaille, kilpikonnanluukammasta, jonka oli espanjalaisen mallin mukaan valmistanut englantilainen hiilenkantaja, kuudesta shillingistä kuudesta pencestä pokeripelissä lämmittäjien kanssissa ja sitten vanhasta hanurista, joka oli ainakin

kahdenkymmenen shillingin arvoinen, ja vihdoin kahdeksantoista shillingin käteissummalla pienelle ryppyiselle kiinalaiselle. Nyt Cocky siirtyi Ah Moylta, joka neljäkymmentä vuotta sitten oli Macaiossa lyönyt kuoliaaksi nuoren vaimonsa ja paennut merille, Kwaquelle, spitaaliselle papualaiselle, valkoisen miehen Dag Daughtryn orjalle, jonka isäntä vuorostaan palveli muita miehiä, joille hän nöyrästi sanoi: "Niin, sir" ja "Ei, sir" ja "Kiitän, sir".

Toisenkin toverin Miksi sai, mutta tässä ystävytydessä ei Cocky ollut mukana. Se oli Saul, kömpelö newfoundlandilaispenikka, joka ei ollut kenenkään oma, ellei kuunari *Mary Turnerin*. Sillä kukaan laivalla ei tunnustanut sitä omakseen eikä kukaan myöntänyt tuoneensa sitä laivalle. Se sai nimekseen Saul, ja koska se ei ollut kenenkään koira, se oli pian kaikkien — siinä määrin, että herra Jackson uhkasi halkaista kallon Ah Moylta, ellei tämä antaisi pennulle kyliksi ruokaa, kun taas Sigurd Halvorsen kanssissa koetti parastaan halkaistakseen kallon Henrik Gjertseniltä, kun tämä oli potkaissut Saulia. Ja vielä enemmänkin. Kun Simon Nishikanta — iso liikkuva lihavuori, joka aina maalaili vaaleita, hempeämielisiä, tyhjänpäiväisiä vesivärikuvia — oli heittänyt Saulia telttatuolillaan, kun se oli, kömpelösti kyllä, sattunut kaatamaan hänen maalaustelineensä, niin hän sai sellaisen iskun olkapäähänsä Grimshaw'n tulipunaisesta nyrkistä, että oli vähällä kellahtaa kumoon kannelle, ja olkapää oli vielä monta päivää sen jälkeen täynnä helliä sinelmiä.

Vaikka Miksi olikin jo täysikasvuinen koira, se oli vielä siksi iloinen ja vallaton, että jaksoi väsymättä yhtä mittaa mellastaa Saulin kanssa. Niin voimakas oli vielä leikinhalu siinä ja niin vahva sen ruumis, että se leikki aina niin kauan, kunnes Saul oli väsymyksestä puolikuollut ja voi vain kannella maaten läähättää ja nauraa suupielet vaahdossa ja huitoa umpimähkään ilmaan raukeilla etukäpäpällään vastustaakseen Miksin teeskennellyn raivokkaita hyökkäyksiä. Ja tämä huolimatta siitä, että Saul oli ainakin kolme kertaa Miksiä kookkaampi ja raskaampi ja yhtä huoleton ja tiedoton kähäliensä ja ruumiinsa painosta kuin nuori elefantti kukkatarhassa. Kun Saul oli hieman hengähtänyt, se oli valmis uuteen taisteluun, ja Miksi puolestaan oli valmis vastustamaan sen hyökkäystä. Tämä kaikki oli erinomaista harjoitusta Miksille ja piti sen ruumiillisessa huippukunnossa ja henkisesti virkeänä.

12.

"Hullujen laiva" purjehti purjehtimistaan. Miksi kisaili Saulin kanssa, kunnioitti Cockya, joka sitä komensi ja liehakoi, ja lauloi jumaloimansa hovimestarin kanssa. Daughtry tyhjensi kuusi olutpulloansa joka päivä, nosti palkkansa aina kuukauden ensimmäisenä päivänä ja ihaili Charles Stough Greenleafia laivan hienoimpana miehenä. Kwaque rakasti ja palveli herraansa, samalla kun edistyttyä spitaali kehitti hänen otsansa poimut yhä paksummiksi ja tummemmiksi. Ah Moy karttoi mustaa papualaista kuin ruttoa, peseytyi vähän väliä ja keitti lakanansa kerran viikossa. Kapteeni Doane piti huolta suunnasta ja oli huolissaan talonkaupoistaan, Grimshaw istui punaiset kädet mahtavilla polvillaan ja näykki panttilainajaa, joka ei antanut yhtä paljon yhteiseen yritykseen kuin hän antoi vehnäfarminsa tuloista. Simon Nishikanta kuivaili hikistä kaulaansa rasvaisella silkkinenäliinallaan ja maalasi ainaisia vesivärikuviaan. Perämies varasti väsymättä tietoja pituus- ja leveysasteista väärällä avaimellaan, ja Vanha Merikarhu joi virkistykseksen ja poltti havannasikareja — kolme dollarilla; ne laskettiin matkakuluihin — ja lorusi yhtä mittaa isonveneen helvetistä ja aarteesta sylen syvällä hiekassa.

Tuli sitten valtameritaival, joka Daughtrysta oli kaikkien muiden kaltainen. Maata ei näkynyt. Laiva oli maailman keskus ja taivaanranta sen muuttumaton, ikuinen ääri. Kompassin magneettineula oli se vipu, jonka varassa *Mary Turner* liikkui. Aurinko nousi epäilemättä idästä ja laski varmasti länteen, tietenkin pienet deklinaatio-, deviaatio- ja variaatiopoikkeukset huomioon otettuina, ja tähtisarjat vaelsivat yöllistä kulkuaan taivaalla kuten aina muulloinkin.

Ja tällä valtameritaipaleella tähyistäjä komennettiin mastonhuippuun aina päivän sarastaessa, ja hän sai istua siellä pimeän tuloon asti *Mary Turnerin* jatkaessa yhä matkaansa läpi yön samaan suuntaan. Kun aika kului ja ilma, Vanhan Merikarhun vakuutuksen mukaan, kävi yhä kuumemmaksi, kaikki kolme aartenetsijää kapusivat mastoihin tähystelemään. Grimshaw tyytyi seisomaan isonmaston puomilla. Kapteeni Doane kiipesi korkeammalle ja istuutui hajareisin etumaston märssytangolle. Ja Simon Nishikanta jätti iänikuiset vesiväriinsä ja antoi kahden irvistelevän, hoikan merimiehen laahata hänet, niin paksu ja raskas kuin olikin, ylös mesaaniköystöön, kunnes he saivat hänet köytetyksi lujasti kiinni poikkipuihin, ja siellä hän sitten istui ja tuijotti kullanjanoisin silmin auringonpaahteiselle merelle hienoimman kiikarin läpi, mikä oli milloinkaan jäänyt lunastamatta hänen panttilaitokseensa.

"Kummallista", mutisi Vanha Merikarhu, "kovin kummallista. Tämä on se paikka. Siitä ei ole epäilemistä. Saatoin aivan täydellisesti luottaa kolmanteen perämieheen. Hän oli vain kahdeksantoistavuotias, mutta hän oli taitavampi purjehtija kuin kapteeni. Eikös hän löytänytkin koralliriuttaa, kun olimme kahdeksantoista päivää olleet isossa veneessä. Ei ollut standarttikompassia,

ja tiedätte hyvin, mitä sekstantti hyödyttää pienessä veneessä kovassa aallokossa. Hän kuoli, mutta suunta, jonka hän viimeisellä hetkellään minulle ilmaisi, oli niin oikea, että saavuimme koralliriutalle jo seuraavana päivänä."

Kapteeni Doane kohautti olkapäitään ja kohtasi uhmaillen Armenian juutalaisen epäluuloisen katseen. "Eihän se ole voinut mereen vajota", virkkoi Vanha Merikarhu keskeyttääkseen sopivalla tavalla kiusallisen äänettömyyden. "Saari ei ollut mikään kari tai riutta. Leijonanpää oli 3855 jalkaa korkea. Näin kapteenin ja kolmannen perämiehen määräävän sen korkeuden."

"Olen etsinyt ja harannut koko meren, eivätkä minun harani piit ole niin harvassa, että neljäntuhannen jalan korkuinen vuorenhuippu olisi huomaamatta livahtanut läpi."

"Kummallista, kummallista", mutisi Vanha Merikarhu puoleksi itselleen, puoleksi aartenetsijöille. Sitten hän virkkoi kasvot äkkiä kirkastuen:

"Mutta tietenkin variaatiopoikkeus on muuttunut, kapteeni Doane. Oletteko ottanut huomioon sen muuttumisen puolen vuosisadan kuluessa? Siitä tulee jo suuri ero. Minun luullakseni ei variaatio siihen aikaan ollut niin määrätty ja tarkoin tunnettu kuin nykyään."

"Leveysaste on aina leveysaste ja pituusaste on pituusaste", vastasi kapteeni. "Variaatio ja deviaatio otetaan huomioon ainoastaan määrättäessä suuntaa puhtaasti matemaattisin keinoin."

Tämä oli silkkaa hepreaa Simon Nishikantalle, joka kuitenkin asettui heti Vanhan Merikarhun puolelle.

Mutta Vanha Merikarhu oli tasapuolinen, äsken puolustettuaan juutalaista hän asettui seuraavalla hetkellä kapteenin puolelle.

"On synti, että teillä on vain yksi kronometri. Vika onkin ehkä juuri siinä. Miksi otitte vain yhden matkaan?"

"Minä äänestin kahta", puolustautui juutalainen. "Sen muistatte kyllä, Grimshaw?"

Vehnäfarmari nyökkäsi vastahakoisesti, ja kapteeni ärjäisi:

"Mutta ette äänestänyt kolmea."

"Mutta ellei kaksi ole parempi kuin yksi, kuten itse sanoitte — ja Grimshaw voi sen todistaa — niin ei myöskään kolme ole parempi kuin kaksi, paitsi hintaan nähden."

"Mutta, jos nyt on vain kaksi kronometriä, niin kuka silloin voi sanoa, kumpi niistä käy väärin?" kysyi kapteeni Doane.

"Niin, sanokaapas se", matki panttilainaja olkapäitään kohauttaen. "Ellei voi sanoa, kumpi kahdesta käy väärin, niin kuinka sitten voisi tietää, mikä käy väärin kahdesta tusinasta? Jos niitä on vain kaksi, voi ainakin virheen panna kahtia."

"Mutta ettekö käsitä..."

"Käsitän vallan hyvin, että kaikki tuo loruilu suunnasta on pelkkää pötyä. Minulla on ollut liikkeessäni nelitoistavuotiaita apulaisia, jotka ovat ymmärtäneet purjehtimisesta yhtä paljon kuin tekin. Kysykää niiltä: Ellei kaksi kronometriä ole parempi kuin yksi, niin kuinka voi silloin kaksituhatta olla parempi kuin yksi? Ja he vastaisivat empimättä, että ellei kaksi dollaria ole parempi kuin yksi, niin ei kaksituhattakaan dollaria ole parempi kuin yksi. Sanoohan sen jo terve järki."

"Juuri niin, ja sittenkin te olette aivan väärässä", pisti Grimshaw väliin. "Minähän sanoin silloin, että ainoa syy, minkä tähden otimme kapteeni Doanan osalliseksi yritykseemme, oli se, että me tarvitsimme purjehdustaitoista henkilöä, koska meistä ei kukaan niitä asioita ymmärrä. Te sanoitte silloin: Aivan niin, ja kuitenkin uskoitte tietävänne enemmän kuin hän, koskette suostunut kolmen kronometrin ottoon. Teitä peloittivat kustannukset. Se onkin ainoa asia, mikä teidän aivoihinne mahtuu. Te tahdotte kaivaa maasta kymmenen miljoonaa dollaria lapiolla, jonka olette romukauppiaalta tinkinyt kuudellakymmenelläkahdeksalla sentillä."

Dag Daughtry ei voinut olla kuulematta näitä keskusteluja, joista sukeutui pikemmin riitoja kuin neuvotteluja. Simon Nishikantalle ne aina päättyivät "meri-ikävään", kuten merimiehet sanovat. Tuntikausiin tuo suuttunut juutalainen ei puhunut sanaakaan eikä ollut kuulevinaan, kun häntä puhuteltiin. Hän yritti maalata, mutta joutui äkkiä villin raivon valtaan, repi harjoitelmansa, heitti ne

kannelle, otti sitten isoreikäisen rihlapyssynsä, istuutui perään ja ammuskeli jokaista pyöriäisvalasta, maneettia ja delfiiniä, joka sukelsi esiin aalloista. Hänelle näytti tuottavan suurta riemua se, että sai lähettää kuulia jonkin ohivilahtavan koreanvärisen kalan ruumiiseen, siten ainiaaksi lopettaa sen salamannopeat liikkeet ja kellauttaa sen kyljelleen, minkä jälkeen se hitaasti vajosi meren syvyyteen.

Väliin, kun parvi isoja, mustia valaita ui ohitse, Simon Nishikanta joutui aivan haltioihinsa tuskantuottamisen riemusta. Hänen onnistui osua ehkä kymmenkuntaan mahtavaan valaaseen. Hänen kuulansa sattuiivat niihin kuin piiskaniskut. Ne hypähtivät ilmaan kuin iskun saaneet nuoret hevoset tai pyrstöllään iskien sukelsivat veden pinnan alle uidakseen sitten hurjaa vauhtia kauas merelle, jonne katosivat kohiseviin kuohuihin.

Vanha Merikarhu pudisti surullisena päätään, ja Daughtry, josta myös oli tuskallista nähdä viattomia eläimiä kiusattavan, tuli sääli vanhusta, ja hän kiiruhti pyytämättä noutamaan kalliita sikareja — kolme dollarilla. — Grimshaw irvisteli harmissaan ja mutisi itsekseen: "Sellainen lurjus! Sellainen haiseva elukka! Ei kukaan kunnon mies pura kiukkuaan viattomiin eläimiin. Mutta hän on sellainen, että ellei hän jostakin pidä tai jos joku sattuu arvostelemaan hänen ääntämistään tai laskutaitoaan, niin hän voi kostoksi potkaista sen miehen koiraa ... tai myrkyttää sen. Vanhaan hyvään aikaan oli meillä Colusassa tapana hirttää tuollaiset vain puhdistaksemme ilman, jota hengitimme."

Mutta kapteeni Doane ilmaisi suoraan vastenmielisyytensä:

"Kuulkaahan, Nishikanta", hän sanoi kalpeana, huulet kiukusta väristen, "tuo on raakaa, ja ainoa, minkä sillä saatte aikaan, on se, että teitä itseänne kohdellaan raa'asti. Minä tiedän mitä sanon. Teillä ei ole oikeutta saattaa meitä kaikkia hengenvaaraan turhan tähden. Eikö luotsilaiva *Annie Minea* upottanut valas Golden Gate salmessa? Nuorena ollessani purjehdin toisena perämiehenä *Berncastle*-prikillä Hakodataan, ja sain silloin pumputa kaksi vahtivuoroa, kun alus oli uppoamaisillaan vain siksi, että valas oli sitä pyrstöllään huitaissut. Ja valaanpyytäjäfregatti *Essex* upposi Etelä-Amerikan länsirannikolla kahdensadan meripenikulman päässä maasta, minkä matkan pelastusveneet sitten saivat soutaa, ja tämä sattui vain sen tähden, että iso naarasvalas löi sen säpäleiksi."

Mutta Simon Nishikanta oli niin pahalla päällä, ettei viitsinyt edes vastata, vaan ammuskeli edelleen jokaista valasta, minkä huomasi.

"Muistan hyvin *Essexin*", virkkoi Vanha Merikarhu Dag Daughtrylle. "Siitä teki lopun naarasvalas, jolla oli poikanen. Laiva oli täydessä lastissa ja upposi vajaan tunnin. Yksi pelastusveneistä hävisi tietymättömiin."

"Eikö yksi veneistä tullut Havaijiin?" kysyi Dag Daughtry kunnioittavasti. "Ainakin minä tapasin kolmekymmentä vuotta sitten Honoluluissa erään vanhan miehen, joka väitti olleensa harppuunamiehenä valaanpyytäjälaivalla, jonka valas oli upottanut Etelä-Amerikan rannikolla. En ole sittemmin kuullut siitä puhuttavan, ennenkuin te nyt mainitsitte sen, sir... Se on varmaan ollut sama laiva, vai mitä arvelette?"

"Elleivät valaat ole upottaneet kahtakin laivaa Amerikan länsirannikolla", vastasi Vanha Merikarhu. "Ei ole epäilystä siitä, että ainakin *Essexin* niin kävi. Onhan mahdollista, että mies, josta puhuitte, oli ollut *Essexissä*."

13.

Kapteeni Doane ahersi uupumatta. Hän seurasi auringon päivittäistä kulkua taivaalla, laski deklinaatioerotuksen, joka johtui maan kääntymisestä akselinsa ympäri, ja laati lukemattomia olettamuksia ja laski, kunnes hänen päänsä oli aivan pyörällä.

Simon Nishikanta teki kaikkien kuullen pilaa kapteenin puutteellisista meritiedoista, kuten hän sanoi, ja maalaili vesivärikuvia hyvällä tuulella ollessaan ja ammuskeli haikaloja, merilintuja ja kaikkia mahdollisia merieläimiä, kun alakuloisuus ja meri-ikävä alkoi vaivata eikä vieläkään näkynyt Leijonanpäätä, vanhan Merikarhun aarresaaren korkeinta huippua.

"Näytän teille, etten ole kitupiikki", lausui Nishikanta kerran oltuaan kovassa auringonpaahteessa viisi tuntia maston huipussa merelle tähyämässä. "Kapteeni Doane, millä hinnalla luulisitte San Franciscosta saavan ostaa kronometrejä — käytettyjä, mutta hyviä, tarkoitan?"

"Sanokaamme sadalla dollarilla", kapteeni vastasi.

"Hyvä. Tämä ei ole kitupiikin ehdotus. Kustannukset sellaisen kronometrin hankkimisesta olisi jaettu meidän kolmen kesken. Minä otan nyt yksin maksaakseni koko hinnan. Sanokaa miehistöille, että minä, Simon Nishikanta, maksan sata dollaria sille, joka ensiksi huomaa maan herra Greenleafin ilmoittamalla leveys- ja pituusasteella."

Mutta merimiehet, joita kohta oli parvittain mastojen huipuissa, pettyivät pahasti, sillä he saivat vain kaksi päivää jatkaa tähystelyään. Tämä ei ollut yksistään Dag Daughtryn syytä, vaikka kyllä sekin kepponen, mihin hän ryhtyi, olisi jo riittänyt tekemään lopun heidän tähystelystään.

Dag Daughtry oli varastohuoneessa kajuutan lattian alla katsastamassa olutlaatikoita, jotka oli otettu matkaan erikoisesti häntä varten. Hän laskee laatikot, epäili tulosta, jonka sai, sytytti tulitikun toisensa jälkeen, laskee uudelleen ja etsii sitten kaikkialta varastohuoneesta toivoen löytävänsä jostakin lisää laatikoita.

Hän istuutui kajuutan lattiassa olevan luukun alle ja mietti pitkän aikaa. — Tässä on taas juutalainen pelissä — hän ajatteli — tuo sama juutalainen, joka oli suostunut ottamaan *Mary Turnerille* kaksi kronometriä, mutta ei millään ehdolla kolmea. Sama juutalainen oli sitoutunut hankkimaan riittävän olutvaraston, jotta Daughtry saisi kuusi pulloansa joka päivä. — Hovimestari laskee varmuuden vuoksi laatikot vielä kerran. Niitä oli kolme. Ja koska joka laatikossa oli kaksi tusinaa pulloja ja hänen päivittäinen annoksensa oli puoli tusinaa, niin oli selvää, että varasto, joka hänellä oli edessään, kestäisi ainoastaan kaksitoista päivää. Eikä kahdessatoista päivässä mitenkään ennättäisi purjehtia lähimpään satamaan, mistä saisi ostaa olutta.

Kun hovimestari oli päässyt selville asiasta, hän ei hukannut hetkeäkään. Kello oli neljänestä vailla kaksitoista, kun hän kapusi ylös varastohuoneesta, painoi luukun kiinni ja kiiruhti kattamaan pöytää. Hän palveli kohteliaana seuruetta päivällisen aikana, vaikka hän vaivoin voi hillitä itsensä kaatamasta suurta liemimaljaa hernekeittoineen Simon Nishikantan päähän. Itse asiassa häntä pidatti vain ajatus siitä teosta, minkä hän äsken varastohuoneessa istuessaan oli päättänyt suorittaa vielä saman päivän iltapuolella lastiruumassa, missä vesitynnyreitä säilytettiin.

Kello kolme, kun Vanha Merikarhu luultavastikin torkkui hytissään ja kapteeni Doane, Grimshaw sekä puolet laivan miehistöstä riippui mastojen huipuissa koettaen manata Leijonanpäättä esiin kirkkaansinisestä merestä, Dag Daughtry laskeutui alas portaita, jotka avonaiselta aukolta johtivat lastiruumaan. Täällä olivat vesitynnyrit monessa pitkässä rivissä, kapeat käytävät välillä.

Hovimestari veti povestaan poranvarren ja asetti siihen puolen tuuman pituisen terän, minkä kaivoi esille housuntaskustaan. Hän laskeutui polvilleen ja porasi ensimmäisen tynnyrin alareunaa, kunnes vesi pursui esiin ja virtasi solisten ruumaan. Hän työskenteli nopeasti, poraten tynnyrin toisensa jälkeen ja eteni yhä kauemmas lastiruuman pimeimpään perukkaan. Kun hän tuli ensimmäisen rivin päähän, hän pysähtyi kuuntelemaan monien puolentuuman levyisten purojen solinaa. Ja hänen tarkka korvansa oli kuulevinaan samanlaista solinaa oikealta, siltä taholta, missä seuraava tynnyrien välinen käytävä oli. Tarkkaavasti kuunneltuaan hän erotti aivan selvästi kovaan puuhun uppoavan poran kitinän.

Hetkestä myöhemmin Daughtry oli huolellisesti piilottanut poran varren ja terän ja laskee kätensä miehen olkapäälle, miehen, jota hän ei hämärässä tuntenut, mutta joka oli polvillaan tynnyrin vieressä ja porasi huohottaen reikää sen kylkeen. Rikollinen ei yrittänyt paeta, ja kun Daughtry sytytti tulitikun, hän näki edessään Vanhan Merikarhun säikähtyneet kasvot.

"No, kaikkea sitä sattuu...!" mutisi hovimestari hämmästyneenä. "Miksi helvetissä laskette veden pois?"

Hän tunsu vanhuksen ruumiin vapisevan pelosta, ja hänen mielensä heltyi.

"Samapa se", hän kuiskasi. "Älkää pelätkö minua. Kuinka monta tynnyriä olette jo porannut."

"Kaikki tässä rivissä", kuiskasi vanhus vastaan. "Ettehän mene kertomaan ... noille toisille?"

"Kertomaan toisille?" Daughtry naurahti. "Voinpa sanoa teille, että olen täällä samalla asialla, vaikka en voi käsittää, miksi te sitä teette. Olen juuri saanut poratuksi kaikki tynnyrit ylähangan puolella. Mutta sen sanon teille, herra Greenleaf, menkää täältä heti kaikessa hiljaisuudessa, kun se vielä käy päinsä. Kaikki ovat ylhäällä tähystämässä, eikä kukaan huomaa teitä. Minä suoritan loppuun tämän tekosen ... ja jätän ainoastaan sen verran vettä, että se riittää ... sanokaamme, kahdeksitoista päiväksi."

"Tahtoisin puhella kanssanne ... selittää asian", kuiskasi Vanha Merikarhu.

"Aivan niin, herra Greenleaf, en kiellä olevani hiton utelias kuulemaan sitä selitystä. Tulen luoksenne kajuuttaan kymmenen minuutin kuluttua, niin että saamme jutella rauhassa. Mutta mitä tarkoituksia

teillä sitten lieneekin, olen teidän puolellanne. Minullekin sattuu sopimaan parhaiten, että pääsemme pian satamaan, ja sitäpaitsi tunnen teitä kohtaan suurta kiintymystä ja kunnioitusta, herra Greenleaf. Menkää nyt. Tulen kymmenen minuutin kuluttua."

"Pidän teistä paljon, hovimestari", kuiskasi vanhus vapisevalla äänellä.

"Ja minä pidän teistä, herra Greenleaf — niin hiton paljon enemmän kuin noista kullankalastajista. Mutta puhukaamme tästä toiste. Menkäähän nyt. Minä lasken maahan loput vedestä."

Neljännestunnin kuluttua, kun kolme kullankalastajaa kieppui vielä mastonhuipuissa, Charles Stough Greenleaf istui kajuutassa totilasäänessä, ja Dag Daughtry seisoi pöydän toisella puolen ja joi suoraan olutpullosta.

"Ette ehkä ole osannut sitä arvata", aloitti Vanha Merikarhu kertomuksensa, "mutta tämä on jo minun neljäs aarteensintäretkeni".

"Te tarkoitatte...?" sanoi Daughtry.

"Niin, aivan niin. Aarretta ei ole olemassakaan. Eikä ole koskaan ollutkaan sen enempää kuin on ollut Leijonanpäättä, isoa venettä ja salaisia merkkejä."

Daughtry repi hämmästyneenä tuuheata harmaata tukkaansa ja sanoi:

"Olette pettänyt minut täydelleen, herra Greenleaf. Olette saanut minut uskomaan tuohon aarteeseen."

"Tunnustan, että tuo on erittäin hauska kuulla. Se osoittaa, etten ole kovinkaan tyhmä, kun voin petkuttaa teidänkaltaistanne miestä. On helppo pettää ihmisiä, jotka eivät ajattele mitään muuta kuin rahaa. Mutta te olette toisenlainen. Ette elä yksistään rahan tähden. Olen tarkannut, miten suhtaudutte koiraanne, mustaan poikaanne, olueen. Ja juuri siksi, ettei teidän sydämenne riipu kiinni suuressa kätkeyssä aarteessa, on teitä vaikeampi pettää. Niitä, jotka intohimoisesti haluavat jotakin, on hämmästyttävän helppo pettää. He ovat alhaisia mieleltään. Jos heitä houkuttelee sadan dollarin voitolla, niin he iskevät kuin kalat onkeen. Jos heille tarjoaa tuhat dollaria tai kymmentuhatta, niin he kadottavat viimeisenkin järkensä. Olen vanha mies, hyvin vanha. Tahdon mielelläni elää, kunnes kuolen — tarkoitan elää kunniallisesti, mukavasti."

"Ja te pidätte pitkistä merimatkoista. Alan ymmärtää. Juuri kun he ovat lähellä sitä paikkaa, missä — aarretta ei ole, pakottaa jokin pieni onnettomuus, kuten vesivaraston loppuminen, heidät palaamaan satamaan, ja sitten he lähtevät uudelleen etsimään."

Vanha Merikarhu nyökkäsi, ja hänen auringon vaalentamat silmänsä loistivat.

"*Emma Louisa* esimerkiksi! Pidän sitä matkoilla yli puolitoista vuotta vedenpuutteella ja muilla pienillä onnettomuuksilla. Sitäpaitsi he maksoivat minun edestäni yhteen New Orleansin hienoimmista hotelleista yli neljän kuukauden ajan ennen matkan alkua ja antoivat minulle runsaat etumaksut, niin, oikein runsaat."

"Mutta kertokaa enemmän, herra Greenleaf, olen kovin utelias", Dag Daughtry sanoi ja ryyppäsi viimeisen oluen pullostaan. "Se on kerrassaan mainio kepponen. Tahtoisin oppia sen vanhojen päivien varalle, mutta lupaan kunniasanallani, herra Greenleaf, etten rupea kilpailemaan kanssanne. Aloitan sitten vasta, kun te olette poissa."

"Ensiksikin täytyy valita ihmisiä, joilla on rahaa — paljon rahaa, niin ettei tee mitään, jos he hiukan menettävätkin yrityksessä. Ja sellaiset on myös helpompi saada innostumaan asiaan."

"Koska he ovat ahneempia", pisti hovimestari väliin. "Mitä enemmän rahaa heillä on, sitä enemmän he tahtovat."

"Aivan niin. Ja saavathan he korvauksen rahoistaan. Sellaiset merimatkat ovat heille erittäin terveellisiä. Lopultakaan en tee heille mitään vahinkoa, vaan pelkästään hyvää."

"Mutta entä nuo arvet sitten — haava teidän kasvoissanne ja puuttuvat sormet? Te ette saanutkaan niitä isossa veneessä, kun merimies iski puukkonsa teihin. Miten hitossa te olette ne saanut? — Odottakaa hetkinen, herra Greenleaf. Antakaa minun ensin täyttää lasinne."

Ja täytetyn lasin ääressä Charles Stough Greenleaf kertoi arpiensa tarinan.

"Ensiksikin teidän tulee tietää, hovimestari, että minä olen ... no niin, herrasmies. Minun nimeni esiintyy Yhdysvaltojen historiassa jo aikoja ennen kuin ne olivat muodostuneet Yhdysvalloiksi. Olin toisena luokallani korkeakoulussa, jonka nimeä en halua mainita. Muutoin ei se nimi, jota käytän, ole

omani. Olen itse tekäissut sen. Minulla on ollut huono onni elämässä. Laivan kantta aloin polkea jo nuorena miehenä, mutta *Wide Awaken* kannella en ole milloinkaan ollut. Se laiva on vain satua ja minun elinkeinoni nyt vanhoilla päivillä.

"Te kysyitte, kuinka sain tämän arven ja kadotin sormeni. Näin se kävi. Oli aamu, juuri ylösnousun aika makuuvaunussa, kun se tapahtui. Koska vaunu oli aivan täynnä, olin saanut tyytyä ylävuoteeseen. Siitä ei ole vielä kovin kauan, muutamia vuosia vain. Olin silloin jo vanha mies. Olimme matkalla Floridasta. Sattui junien yhteentörmäys korkealla sillalla. Vaunut syöksyivät päällekkäin yhteen kasaan ja jotkut putosivat yhdeksänkymmenen jalan korkeudelta kuivuneen joen uomaan. Se oli kuiva, pohjalla oli vain vesirapakko, joka oli kymmenen jalkaa läpimitaten ja kahdeksantoista tuumaa syvä. Sen ympärillä oli kiviroykkiöitä. Minä osuin putoamaan rapakkoon.

"Se tapahtui näin. Olin juuri saanut kengät jalkaani, paidan ja housut päälleni ja olin aikeissa laskeutua alas makuupaikaltani. Siinä istuin juuri penkin reunalla jalat riipuksissa, kun veturit törmäsivät yhteen. Vastaisen puolen vuoteet junailija oli jo korjannut.

"Siinä istuin siis jalat riipuksissa, enkä ollenkaan tiennyt, missä olimme, rautatiesillallako vai tasaisella maalla, kun onnettomuus sattui. Minä viskauduin tietenkin paikaltani, lensin lintuna yli käytävän, sukelsin pää edellä vastakkaisen ikkunan läpi, heitin ilmassa useampia kuperkeikkoja kuin haluan ajatellakaan ja olin, kumma kyllä, melkein vaakasuorassa asennossa pudotessani tuohon vesilätäkköön. Se oli ainoastaan kahdeksantoista tuuman syvyinen. Ajoin siitä pudotessani kaiken veden pois ja sain sen sitten peitteeksi ylleni. Olin vaunussani ainoa, joka pelastui. Vaunu sortui neljänsänkymmenen jalan päähän minusta, ja siitä poimittiin ainoastaan ruumiita. En ollut edes pyörtenyt, kun minut nostettiin lätäköstä. Ja kun lääkärit olivat minua kyliksi puoskaroineet, olivat sormeni poissa ja minulla oli tuo arpi kasvoissa ja — sitä te ette voi nähdä — olin kadottanut kolme kylkiluuta.

"Oh, minulla ei ollut valittamisen syytä. Ajatelkaa toisia, jotka olivat olleet samassa vaunuosastossa — kaikki olivat kuolleet. Pahaksi onneksi satuin matkustamaan jäniksenpassilla enkä voinut vaatia korvausta rautatieyhtiöltä. Mutta tässä olen nyt, varmaankin ainoa ihminen, joka on tehnyt yhdeksänkymmenen jalan ilmatankan, pudonnut kahdeksantoista tuumaa syvään vesilätäkköön ja jäänyt sittenkin henkiin. — Hovimestari, olkaa hyvä ja täyttäkää lasini..."

Dag Daughtry täytti pyynnön ja avasi kuulemastaan innostuneena uuden olutpullon itselleen.

"Jatkakaa, herra Greenleaf, jatkakaa", hän kuiskasi pyyhkien huuliaan. "Entä aarteenetsijä juttu. Aivan kuolen uteliaisuudesta. Terveydexsenne, herra Greenleaf."

"Voinpa sanoa", jatkoi Vanha Merikarhu, "että synnyin hopealusikka kädessäni, mutta se suli ja minusta tuli tuhlaajapoika. Vielä sain syntyessäni ylpeyden, joka ei koskaan ole sulanut pois. Perheeni hylkäsi minut — ei tuon surkean rautatieonnettomuuden vuoksi, vaan monien muiden seikkojen tähden, joita oli sattunut sekä ennen että jälkeen. Ja minä — minä annoin heidän elää rauhassa. Välitin viisi heistä. Ei ollut muuten perheeni syy, että se minut hylkäsi. En koskaan pyytänyt omaisteni apua. En antanut heille tietoja itsestäni. Annoin hopealusikkani viimeisenkin tähteen sulaa — se oli Etelän pumpulia — ymmärrättekö — Tengon kaakaota, Yacatanin kumia ja mahonkia! Ja lopulta sain nukkua köyhien yömajoissa ja syödä hylkiöitten viheliäisissä ruokapaikoissa. Monen monta kertaa seisoin puoliyön aikana leipäjonossa ja aprikoin, kestäisinkö pyörtymättä, kunnes saisin jotakin suuhuni."

"Ettekö koskaan valittanut perheellenne?" virkkoi Dag Daughtry ihmetellen, kun vanhus vaikeni.

Vanha Merikarhu suoristautui, heitti päänsä taaksepäin ja painoi sen jälleen alas sekä toisti sitten: "En, en valittanut milloinkaan. Jouduin köyhäinhuoneelle eli kunnantaloon, kuten sitä nimitetään. Elin surkeaa elämää. Elin kuin eläin. Kuusi kuukautta olin siellä kuin eläin, mutta sitten keksin keinon. Aloin rakentaa tulevaisuutta itselleni.

"Rakensin *Wide Awaken*. Panin sen kokoon lankku lankulta, laudoitin sen, valitsin mastopuut, jopa jokaisen rakennusparrunkin yksitellen ja pestasin itse koko miehistön, sekä merimiehet että päällystön, annoin juutalaisen maksaa kulut ja purjehdin sitten Etelämerellä, missä oli aarre haudattuna sylen syvyyteen saaren hiekkaan.

"Katsokaas", hän selitti, "kaiken tämän tein mielikuvituksessani sinä aikana, jolloin olin hoidokkina, haaksirikkoutuneiden miesten köyhäintalossa."

Vanhan Merikarhun kasvot synkkenivät, ja hän tarttui oikealla kädellään Daughtryn ranteeseen sulkien sen laihojen rautasormiensa väliin.

"Vasta pitkäaikaisella vaivalloisella työllä pääsin köyhäintalosta ja sain toteutetuksi pienen, surullisen seikkailuni *Wide Awakella*. Kuulkaahan, tein kaksi vuotta työtä köyhäinhuoneen pesulaitoksessa puolentoista dollarin viikkopalkalla. Ainoalla terveellä kädelläni, toinen hiukkasen apuna, lajittelin

likaisia vaatteita ja laskin lakanoita ja tyynynpäällisiä, kunnes vanha selkäni tuntui olevan katkeamaisillaan ja rintaa pakotti, juuri siltä kohdalta missä poisotettujen kylkiluiden olisi pitänyt olla. — Te olette vielä nuori mies..."

Daughtry irvisti tahtoen väittää vastaan ja pudisteli sakeata harmaata tukkaansa.

"Te olette vielä nuori mies, hovimestari", penäsi vanhus hiukan ärtyisästi. "Ette ole vielä koskaan ollut elämän ulkopuolelle suljettuna. Köyhäinhuoneessa ihminen on elämän ulkopuolella. Köyhäinhuoneessa ei ole mitään kunnioitusta vanhuutta tai edes ihmisen elämää kohtaan. Kuinka sen sanoisinkaan? Siellä ei ole kuollut. Mutta ei eläkään. Siellä on jotakin, joka kerran on elänyt ja nyt tekee kuolemaa. Spitaalisia kohdellaan sillä tavoin. Samoin hulluja. Tiedän sen. Kun olin nuori mies ja purjehdin merillä, tuli eräs toverini hulluksi. Väliin hän raivosi, ja silloin me painiskelimme hänen kanssaan, me väänsimme hänen kätensä melkein sijoiltaan, pieksimme häntä, sidoimme hänet niin, ettei hän voinut liikahtakaan, istuimme hänen päälleen, ettei hän voisi vahingoittaa itseään tai laivaa. Ja vaikka hän vielä eli, hän oli meille kuollut. Ymmärrätekö? Hän ei ollut enää yksi meistä, meidän kaltaisemme. Hän oli jotakin muuta. Siinä se on — *jotakin muuta*. Samoin oli köyhäinhuoneessa. Me hoidokit, me olimme *jotakin muuta*. Olettehan kuullut minun juttelevan isonveneeseen helvetistä. Se on vain hauska seikkailu verrattuna köyhäinhuoneeseen. Sen ruoka, lika, solvaukset, raaka kohtelu — sen kaikki elämellisyys!

"Kaksi vuotta tein työtä pesutuvassa puolestatoista dollarista viikon. Ja ajatelkaa minua, joka olin kasvanut ylellisyydessä, suuressa ylellisyydessä, kuvitelkaa vanhoja kipeitä jalkojani, minun vanhaa vatsaani, joka muisti nuoruudenaikaiset herkut, minun vanhaa suutani, joka vielä tunsu maun eikä ollut kokonaan pilaantunut niistä kadotuksen keitoksista, joista nuorena olin oppinut pitämään — niin, kuten sanottu, hovimestari, ajatelkaahan, että minä, joka aina olin ollut antelias, tuhlaavainen, nyt säästin kuin saituri noita puoltatoista dollariani koskemattomina, en milloinkaan pannut senttiäkään tupakkaan enkä milloinkaan koettanut lepyttää jotakin hyvää ostamalla vatsaparkaani, joka ei voinut sietää kurjaa, syötäväksi kelpaamatonta ruokaa. Minä kerjäsinkin tupakkaa, huonoa, halpaa tupakkaa, viheliäisiltä ikälopuilta raukoilta, jotka tuskin pysyivät jaloillaan. Ja kun tapasin Samuel Merrivalin eräänä aamuna kuolleena viereisestä kopista, anastin ensin hänen taskustaan tupakkatangonpuolikkaan, mikä oli koko hänen jälkeenjättämänsä omaisuus, ja ilmoitin sitten vasta kuolemantapauksen.

"Oi hovimestari, kuinka huolellisesti säilytinkään puoltatoista dollariani. Nähkääs, minä olin vanki, joka pienellä käsisahalla avasi itselleen tien vapauteen. Minä sahasin aukon vankilani seinään!" — Vanhuksen ääni kohosi kimakaksi riemuitsevaksi vinkunaksi. — "Hovimestari, minä sahasin aukon seinään!"

Dag Daughtry kohotti olutpulloaan virkkaen vakavana ja liikutettuna.

"Juon terveydeksenne, herra Greenleaf."

"Kiitos, hovimestari ... te ymmärrätte", vastasi Vanha Merikarhu teeskentelemättömän arvokkaasti ja kilisti lasiaan Daughtryn pulloa vasten katsoen häntä suoraan silmiin.

"Minulla olisi ollut satakuusikymmentä dollaria jättäessäni köyhäintalon", vanhus jatkoi. "Mutta kadotin kaksi viikkoa influenssan ja yhden viikon kirottun keuhkopussin tulehduksen vuoksi, joten minulla jättäessäni sen elävien vainajien olinpaikan oli vain sataviisikymmentäyksi dollaria ja viisi senttiä."

"Ymmärrän, herra Greenleaf", keskeytti Daughtry syvää ihailua tuntien. "Pienestä rahasta oli tullut murtokanki, ja sillä aioitte nyt raivata itsellenne tien takaisin elämään."

Charles Stough Greenleafin arpiset kasvot ja vetiset silmät säteilivät, kun hän kohotti lasinsa.

"Maljanne, hovimestari. Te ymmärrätte. Ja te olette ilmaissut sen hyvin. Lähdin murtautumaan jälleen sisälle elämän taloon. Se oli murtokanki, tuo mitättömän pieni rahasumma, jonka olin kerännyt kahden vuoden orjuudella. Muistakaa se! Entiseen aikaan, ennenkuin hopealusikka oli sulanut, olin heittänyt sellaisen summan huolettomasti panoksena korttipeliin. Mutta kuten sanoitte, palasin murtovarkaan tavoin murtautuakseni takaisin elämään ja tulin Bostoniin. Te käytätte taitavasti vertauksia, ja minä juon teidän maljanne."

Jälleen lasi ja pullo kilahtivat vastakkain, ja molemmat miehet joivat katsoen toisiaan silmästä silmään, ja molemmat tunsivat, että ne silmät, joihin he katsoivat, olivat rehelliset ja että ne ymmärsivät.

"Mutta murtokankeni oli kovin heikko, hovimestari. En tohtinut heittäytyä sen varaan koko painollani, tehdäkseni uhkayrityksen. Vuokrasin huoneen pienestä, mutta siististä hotellista ... se oli Bostonissa, kuten varmaan jo sanoinkin. Oi, kuinka säästelinkin kankeani! Söin juuri sen verran, että pysyin hengissä. Mutta tarjosin usein muille — tarkoin valituille henkilöille — ryyppyä, tarjosin kuin olisin ollut varakas

mies; sehän teki juttuni uskottavaksi. Ja ollen itsekkin juopuvinani latelin satuani *Wide Awakesta*, isostaveneestä, salaisista luotauksista, ja aarteesta, joka oli hiekassa — sylen syvällä hiekassa. Se oli kirjallinen, se oli sielullinen vaikutuskeino. Se viekoitteli suolaisen veden tuoksulla, rohkeilla retkillä ja rikkaalla aarteella.

"Olette kai huomannut tämän kultakimpaleen minun kellonperissäni. Siihen aikaan minulla ei vielä ollut varaa sellaiseen, mutta sen sijaan minä puhuin kullasta, Kalifornian kullasta, lukemattomista kultakimpaleista. Se oli kirjallista. Se antoi paikallisiväriä. Myöhemmin, tehtyäni ensimmäisen retkeni, kykenin hankkimaan kultakimpaleen. Se oli syötti, johon ihmiset tarttuivat kuin kalat onkeen. Nämä sormukset ovat myöskin syöttejä. Nykyään ette näe missään tällaisia sormuksia. Kun aloin rikastua, ostin ne. Katsokaa tätä kultakimpaletta. Puhellessani leikin sillä huolettomasti, kertoilen suuresta kultaaarteesta, jonka me hautasimme hiekkaan. Kullan säihke herättää minussa uusia muistoja. Puhun isostaveneestä, nälästämme ja janostamme ja kolmannelta perämiehestä, vaaleasta nuorukaisesta, jonka poskea partaveitsi ei vielä ollut koskettanut, ja kerron, kuinka hän juuri käytti sitä painona onkiessamme kaloja.

"Mutta palatkaamme Bostoniin. Kun muka olin juonut itseni humalaan, kerroin lukemattomia merimiesjuttuja satunnaisille juomaveikoilleni — noille yksinkertaisille nauoille, joita halveksin. Mutta huhu levisi, ja eräänä päivänä tuli nuori sanomalehtimies haastattelemaan minua aarten ja *Wide Awaken johdosta*. Minä olin loukkaantuvinani, suuttuvinani. Tuskastelin, hyvä hovimestari, teeskentelin. Itse asiassa olin sydämestäni iloinen kieltäessäni haastattelun tuolta nuorukaiselta, sillä tiesin varmasti hänen saaneen juomaveikoiltani kuulla jo kyllin paljon yksityiskohtia.

"Aamulehdet sisälsivät kaksi tiheästi painettua palstaa minun seikkailuistani. Luonani alkoi käydä vieraita. Tutkin heitä tarkoin. Monellakaan, joka halusi olla mukana seikkailussa, ei ollut itsellään varoja. Ne minä pilailen karkotin ja odotin edelleen ja itse söin entistä vähemmän pienen omaisuuteni hupenemistaan huvetessa.

"Vihdoin tuli hän, iloinen, nuori tohtorini, ja hän oli hyvin rikas. Sieluni lauloi ilosta, kun näin hänet. Viimeiset kaksikymmentäkahdeksan dollariani muistuttivat minulle, että pian uhkasi köyhäinhuone tai kuolema. Olin jo päättänyt valita kuoleman mieluummin kuin palata sen kurjan vankilan elävään vainajain pariin. Mutta minun ei tarvinnut palata sinne eikä minun tarvinnut kuollakaan. Iloisen nuoren tohtorin veri lämpeni hänen ajatellessaan Etelämerta. Suitsutin hänen sieraimiinsa kaukaisten maitten kukkalemun kyllästyttämää ilmaa ja loihdin hänen silmiinsä ihastuttavina näkyinä pasaatipilvet ja monsuunitaivaan, palmusaaret ja koralliriutat.

"Hän oli iloinen vallaton koiranpentu, suurenmoisen antelias huolettomuudessaan, peloton kuin leijonanpenikka ja villi, hiukan hurjistunut ainaisten hullutusten ja päänäpistöjen takoessa hänen ylen kekseliäessä päässään — korvat auki nyt, hovimestari! Ennenkuin lähdimme matkalle *Cloucester*-kuunarilla, jonka hän oli ostanut ja varustanut kuntoon, hän kutsui minut kotiinsa antamaan neuvoja hänen omissa matkavarusteluissaan. Tarkastelimme juuri erästä vaatekomeroa, kun hän äkkiä sanoi: 'Tulee mieleeni, että mitähän tyttöseni sanoo pitkästä poissaolostani. Mitä sanotte? Ottaisinko hänet mukaani?'

"En ollut tiennyt, että hänellä oli vaimo tai 'tyttönen'. Ja ilmaisin hämmästykseni ja epäilyni.

"Vain siksi, ettette usko minua, otan hänet mukaani matkalle', hän virkkoi vallattomasti nauraen hämmästykselleni. 'Tulkaa mukaan, niin saatte nähdä hänet.'

"Hän vei minut suoraan makuuhuoneeseensa, sänkynsä viereen, kohotti peitettä ja näytti minulle hentojäsenisen egyptiläistyön muumion, joka näytti nukkuneen siinä tuhat vuotta.

"Tyttö seurasi meitä tuolle pitkälle, turhalle Etelämerenmatkalle, ja minäkin aivan rakastuin siihen suloiseen olentoon."

Vanha Merikarhu tuijotti uneksien lasiinsa, ja Dag Daughtry käytti hyväkseen hänen vaitioloaan kysyäkseen:

"Entä nuori tohtori? Miten hän suhtautui siihen, että ette löytäneetkään aarretta?"

Vanhan Merikarhun kasvoja kirkasti ilo.

"Hän nimitti minua ihastuttavaksi vanhaksi veijariksi kiertäen kätensä olkapäitteni ympäri sen sanoessaan. Oi, hovimestari, aloin pitää tuosta nuoresta miehestä kuin omasta kelpo pojasta. Ja käsi yhä minun olkapäälläni — ja minä tiesin, ettei se ollut pelkästään vain kohteliaisuutta — hän kertoi, että olimme tuskin päässeet River Plattelle, kun hän huomasi petokseni. Nauraen ja vähän väliä taputtaen minua olkapäähän, enemmän hyväillen kuin iloaan osoittaakseen, hän huomautti, että kertomuksessani oli ristiriitaisuuksia (ne korjasin sitten hänen avullaan ja hyvin korjasinkin), ja selitti, että matka oli

ollut ihana ja saattanut hänet ainaiseen kiittolisuudenvelkaan minulle.

"Mitä voin tehdä? Kerroin hänelle vaiheeni ja seikkailuni. Hänelle sanoin myös oikean nimeni ja kerroin, mistä häpeästä olin sen pelastanut lakkaamalla sitä käyttämästä.

"Niin, hän laski kätensä olkapäälleni..."

Vanha Merikarhu vaiken, ääni petti, ja pari kyyneltä vierä poskelle.

Dag Daughtry kilisti ääneti hänen kanssaan, ja otettuaan pari kulausta lasistaan vanhus voitti liiketuksensa.

"Hän pyysi, että muuttaisin hänen luokseen, ja vielä samana päivänä, kun saavuimme Bostoniin, hän vei minut suureen autioon taloonsa. Hän aikoi myös puhua lakimiestensä kanssa minun ottamisestani perheeseen — se houkutteli hänen mielikuvitustaan. 'Otan teidät molemmat perheeseeni, teidät ja Istharin.' — Isthari oli pienen muumiotytön nimi.

"Näin olin jälleen päässyt elämän taloon ja olin tulemaisillani kunnioitetun perheen lailliseksi jäseneksi. Mutta elämä pettää meitä yhtenä.

"Kahdeksantoista tuntia myöhemmin, aamulla, löysimme hänet kuolleena sängystään pienen muumiotytön vierestä. Sydänhalvausko vaiko verenvuoto aivoissa — sitä en saanut milloinkaan tietää.

"Pyysin ja rukoilin, että heidät haudattaisiin yhdessä. Mutta hänen serkkunsa ja tätinsä olivat jäykkää ja kylmää uusenglantilaista väkeä, ja he lahjoittivat Istharin museoon, ja minua he kehottivat viikon kuluessa poistumaan talosta. Lähdin tieheni tunnin kuluttua, ja he tarkastivat vähät tavarani, ennenkuin antoivat minun mennä.

"Lähdin New Yorkiin. Siellä toistui sama juttu, minulla oli nyt vain enemmän rahaa ja voin hoitaa asiani kunnollisesti. Samoin kävi New Orleansissa ja Galvestonissa. Tulin Kaliforniaan. Tämä on viides matkani. Oli kova työ saada nuo kolme innostumaan asiaan, kulutin koko pienen omaisuuteni, ennenkuin he kirjoittivat sopimuksen alle. He olivat sanomattoman alhaisia. Antaa minulle rahoja etukäteen! Pelkkä ajatuskin siitä oli mahdottomuus. Mutta minä odotin aikani, hankin pitkän hotellilaskun, tilasin lopuksi runsaan varaston sikareja ja likööriä kuunarin omistajan maksettavaksi. Voi, mikä elämä siitä nousi! Kaikki kolme raivosivat ja repivät tukkaansa ... minunkin tukkaani. He sanoivat, ettei se käynyt päinsä. Silloin minä heti sairastuin. Sanoin, että he kiusasivat minun hermojeni ja tekivät minut sairaaksi. Kuta enemmän he raivosivat, sitä sairaammaksi tulin. Silloin he myöntyivät. — Ja tässä me nyt olemme ilman vettä ja ohjaamme todennäköisesti pian kulkumme Marquesas-saaria kohti täyttääksemme vesisäiliömme. Sitten he palaavat tänne ja yrittävät uudelleen."

"Luuletteko?"

"Kyllä heidät tunnen." Vanha Merikarhu hymyi. "He palaavat varmasti. He ovat pikkumaisia, ahnaita hulluja, jotka eivät koskaan saa kyllikseen kultaa."

"Hulluja! Hulluja kaikki tyynni! Hullujen laiva!" huudahti Dag Daughtry riemuissaan toistaen mitä äsken oli lastiruumassa sanonut, kun hän oli porannut viimeisen tynnyrin ja kuuli juomaveden solisten virtaavan pois sekä huomasi, että Vanha Merikarhu ja hän olivat samassa työssä.

14.

Varhain seuraavana aamuna aamuvahti, jonka tehtävänä oli tuoda päivän vesivarasto keittiöön ja kajuuttaan, huomasi, että tynnyrit olivat tyhjiä. Herra Jackson kävi tästä niin levottomaksi, että hän heti hälyytti kapteeni Doanen, eikä ollut kulunut montakaan minuuttia, ennenkuin tämä oli herättänyt Grimshaw'n ja Nishikantan kertoakseen heille onnettomuudesta.

Aamiainen oli kovin jännittävä Vanhalle Merikarhulle ja Daughtrylle, sillä kolmikko raivosi ja vaikeroi. Etenkin kapteeni Doane oli suunniltaan harmista. Simon Nishikanta puhkesi synkkiin kirouksiin sitä konnaa kohtaan, joka oli tehnyt ilkityön, ja kuvaili, mitkä kamalat rangaistukset häntä odottaisivat. Grimshaw puristeli yhtä mittaa mahtavia lihanpunaisia nyrkkejään, aivan kuin hän olisi kiristänyt jotakin kurkusta.

"Muistanpa, kuinka vuonna '47 — ei '48, niin '48", lörpötteli Vanha Merikarhu. "Silloin olin samanlaisessa ellen vieläkin pahemmassa pulassa. Meitä oli kuusitoista isossaveneessä. Ajauduimme Glisterin matalikolle. Sen nimen matalikko sai sen jälkeen kun meidän pieni, sievä laivamme löysi sen eräänä pimeänä yönä ja sai jättää sinne runkonsa. Matalikko on merkitty amiraliteetin karttoihin,

kapteeni Doane voi sen todistaa..."

Ei kukaan muu kuunnellut kuin Dag Daughtry, joka tarjoili paahdettua leipää ja ihmetteli Vanhan Merikarhun mielenmalttia. Mutta Simon Nishikanta, joka sattui huomaamaan, että vanhus laverteli taas jotakin, ärjäisi vihaisesti:

"Vaiti. Suu kiinni. En jaksa kuulla teidän ainaista 'muistanpa'."

Vanha Merikarhu oli hämmästyvinään, aivan kuin olisi erehtynyt kertomuksessaan.

"Ei, vakuutan teille", hän jatkoi, "vanha kieleni lienee erehtynyt. Ei se ollut *Wide Awake*, se oli vain priki *Glister*. Sanoinko *Wide Awake*? *Glister* se oli, pieni sievä priki, leikkilaiva melkein. Keula oli kuparia. Rakenteeltaan se oli siro kuin delfiini. Oikea aaltojenhalkoja ja myrskylintu se oli. Nopea liikkeissään. Kyllä oli vahdeilla työtä, kun se pääsi vauhtiin. Minä olin superkargöörinä. Lähdimme New Yorkista, ilmeisesti lounaisrannikkoa kohti, mutta suljetuin määräyksin..."

"Jumalan nimessä, vaietkaa, vaietkaa! Teette minut hulluksi loruillanne!" huusi Nishikanta todella suunniltaan. "Armahtakaa toki! Mitä minä välitän teidän *Glisteristänne* ja salaisista määräyksistänne."

"Salaiset määräykset", jatkoi Vanha Merikarhu kasvot ilosta loistaen. "Niissä sanoissa on taikavoimaa." Lausueessaan hän ikäänkuin hyväili sanoja. "Niinä aikoina, hyvät herrat, laivat vielä purjehtivat toisinaan salaisin määräyksin. Ja superkargöörinä — pieni pääomani sijoitettuna yritykseen, ja oikeutettuna voitto-osuuteen — olin tärkeämpi henkilö kuin itse kapteeni. Salaiset määräykset eivät olleet hänellä, vaan minulla. Vakuutan, etten itsekään tiennyt, mitä ne sisälsivät. Vasta kun olimme sivuuttaneet Kap Hornin ja purjehtineet kappaleen matkaa Tyynellemerelle, mursin sinetin ja sain tietää, että meidät oli määrätty Van Diemenin maahan. Siihen aikaan sitä sanottiin Van Diemenin maaksi..."

Se oli oikea yllätysten päivä. Kapteeni Doane yllätti perämiehen varastamasta tietoja laivan asemasta väärällä avaimellaan hänen kirjoituspöytänsä laatikosta. Siitä tuli kohta, mutta ei mitään muuta, sillä suomalainen oli aivan liian kookas ja voimakas tappelutoveriksi, ja kapteeni Doane tyytyi ainoastaan haukuskelemaan hänen menettelyään lakkaamatta toistaen: "Niin, sir", "ei, sir" ja "Valitan kovin, sir".

Tärkein yllätys sattui varmaankin Dag Daughtrylle, vaikkei hän itse sitä silloin vielä ymmärtänyt. Kun laivan suunta oli muutettu ja kaikki purjeet nostettu ja Vanha Merikarhu oli ilmoittanut hänelle, että Taiohae Marquesas-saarilla oli nyt heidän päämääränsä, ryhtyi Dag Daughtry iloisena ajamaan partaansa. Yksi huoli hänellä vielä kuitenkin oli. Hän ei ollut aivan varma siitä, oliko niin kaukaisessa maailman kolkassa kuin Taiohaessa saatavana hyvää olutta.

Kun hän, suurin osa kasvoja saippuavaahdon peitossa, valmistautui ensimmäisen kerran vetäisemään partaveitsellä, hän huomasi tumman kohdan ihossaan, kulmakarvojen välillä, hiukan niiden yläpuolella. Saatuaan partansa ajetuksi hän kosketti tummaa pilkkua ja ihmetteli, kuinka juuri se kohta oli voinut ahavoitua. Mutta koskettaessaan sitä hän ei tuntenut mitään. Tumma kohta oli kuoleentunut.

"Kummallista", hän ajatteli, mutta sitten hän kuivasi kasvonsa ja unohti koko asian.

Yhtä vähän kuin hän tiesi, mitä kauhuja se tumma pilkku toi mukanaan, hän aavisti, että Ah Moyn vinot silmät olivat jo aikoja sitten sen keksineet ja tarkkasivat sitä päivä päivältä kasvavalla pelolla.

Luovien kaakkoispasaattia vastaan *Mary Turner* aloitti pitkän matkansa Marquesas-saarille. Miehistö oli iloissaan. He olivat vain yksinkertaisia merimiehiä, mutta kumminkin he ottivat riemuiten vastaan uutisen, että purjehdittiin trooppiliselle saarelle täyttämään vesisäiliöitä. Kolme toverusta kajuutassa oli huonolla tuulella, ja Nishikanta puhui suorastaan solvaten kapteeni Doanesta ja epäili, löytäisikö hän Marquesas-saaria. Välikannen kanssissa kaikki olivat iloisia — Dag Daughtry siitä syystä, että tiesi pian saavansa palkkansa ja oli varma, että hankittaisiin uusi olutvarasto; Kwaque iloitsi, koska hänen herransakin oli iloinen, ja Ah Moy siksi, että toivoi pian voivansa paeta laivasta ja jättää molemmat spitaaliset, joiden kanssa oli joutunut asumaan.

Miksi otti osaa yleiseen iloon kanssissa ja teki ahkerasti työtä herransa kanssa oppiakseen ulkoa viidennen laulunsa. Se oli "Näytä tietä, kirkas pilvi". Laulussaan, joka lopuksikin oli vain kouluttua ulvontaa, Miksi etsi jotain, tietämättä itsekään mitä. Itse asiassa se etsi *kadonneita tovereitaan*, esihistoriallisen ajan koiralaumojia, jolloin koirat eivät vielä olleet joutuneet elämään ihmisten tulilla, jolloin ihmiset eivät vielä osanneet tehdä tulta eivätkä vielä olleet ihmisiä.

Se oli tosin elänyt vain kaksi vuotta tässä maailmassa, joten sillä ei ollut omia kokemuksia kadonneista tovereista. Monen tuhannen sukupolven ajan sen esi-isät olivat eläneet laumasta erillään, mutta syvällä sen joka lihakseensa ja hermoon juurtuneena eli muisto erämaa-ajoista, jolloin johtajat olivat juosseet lauman rinnalla kuin varjot, ponnistaen voimansa äärimmilleen ja saaden toiset

ponnistelemaan. Miksin nukkuessa nämä alkuaikojen muistot väliin kohosivat sen tajuntaan. Nämä unet olivat todellisia kuin elämä, mutta herättyään Miksi muisti ne vain hämärästi, mikäli muisti niitä ollenkaan. Mutta kun se nukkui tai lauloi hovimestarin kanssa, se kaipasi kadonneita tovereitaan ja innostui etsimään kadonnutta tietä takaisin niiden luo.

Hereillä ollessaan Miksillä oli muita eläviä tovereita: oli hovimestari, Kwaque, Cocky ja Saul, ja se seurasi niiden kintereillä samoin kuin sen esi-isät olivat seuranneet heimolaisiaan yhteisillä retkillään. Nyt oli lauman alueena vain välikannen kanssi, ja sieltä se vaelsi ulos avaraan maailmaan, jona oli *Mary Turner*, levottomalla merellä keinuileva laiva.

Mutta kanssin asukkaat olivat Miksille muutakin kuin pelkkä toverilauma. Kanssi oli taivas, sillä Jumala asui siellä. — Ihmiset keksivät varhain Jumalan, usein se oli kiveä tai savea tai tulta, ja ihmiset panivat sen asumaan puihin, vuorille tai tähtien joukkoon. Näin teki ihminen siksi, että hän huomasi olevansa katoavainen ja häviävänsä heimosta tai perheestä — tai miten hän lie nimittänytään ryhmäänsä, joka oli vain ihmislauma. Mielikuvituksessaan hän silloin loi uuden toverijoukon, johon hän voi kuolemansa jälkeen liittyä. Peläten pimeyttä, jonne hän näki kaikkien vaipuvan, hän rakensi pimeyden taakse valoisamman maailman, autuaamman metsästysmaan, kauniimman ja komeamman juhlasalin ja pitopaikan ja nimitti sen "taivaaksi".

Nykyajan alkeellisimpain alkuihmisten tavoin Miksi ei laatinut itselleen varjoa omasta varjostaan sitä Jumalana palvellakseen. Se ei palvellut varjoja. Se palvoi todellista, ilmielävää Jumalaa, ei oman nelijalkaisen, karvaisen muotonsa mukaista kuvaa, vaan elävää, kaksijalkaista, karvatonta, pystyssä kulkevaa olentoa hovimestarin hahmossa.

15.

Jos pasaatituuli ei olisi tyyntynyt jo toisena päivänä sen jälkeen kun laiva oli kääntynyt Marquesas-saaria kohti; jos kapteeni Doane ei olisi päivällispöydässä valitellut sitä, että hänellä oli ainoastaan yksi kronometri; jos Simon Nishikanta ei olisi raivostunut siitä ja mennyt kannelle rihlapyssyineen surmataksaan jonkun meren asukkaista, ja jos tämä meren asukas, joka sattui nousemaan pintaan aivan laivan vieressä, olisi ollut delfiini, pyöriäisvalas, makrilli tai joku muu kuin kahdeksankymmenen jalan pituinen naarasvalas poikasineen — jos tästä tapauksien ketjusta olisi puuttunut jokin rengas, niin *Mary Turner* olisi epäilemättä päässyt Marquesas-saarille, täyttänyt vesiasiansa ja lähtenyt jälleen aarretta etsimään, ja Miksin, Daughtryn, Kwaquen ja Cockyn kohtalot olisivat muodostuneet aivan toisenlaisiksi ja ehkä vähemmän kauheiksi.

Mutta nyt oli ketjussa kaikki renkaat. — Ei tuntunut tuulen henkäystäkkään. Kuunari keinuili mahtavilla, sileillä mainingeilla. Isossapurjeessa kuului hiljaista suhinaa ja köysistöissä kajahteli, kun Simon Nishikanta ampui kuulan pienen valaanpoikasen ruumiiseen. Kuin ihmeen kautta kuula surmasi valaanpoikasen. Melkein yhtä helppoa olisi tappaa elefantti hernepyssyllä. Mutta poikanen ei kuollut heti. Se herkesi hyppelemästä ja makasi hetkisen väristen meren pinnalla. Emo oli samalla hetkellä, jona luoti sattui, sen vieressä, ja ne, jotka katselivat sitä laivankannelta, huomasivat selvästi, että se kävi hyvin levottomaksi. Se sysäsi poikasta mahtavalla ruumiillaan, kierteli sen ympärillä, asettui sitten sen viereen ja alkoi jälleen sysiä. Kaikki, jotka olivat *Mary Turnerissa*, sekä päällystö että miehistö seisivat laidan luona ja tarkastelivat levottomina hirviötä, joka oli laivan pituinen.

"Ajatelkaa, jos meidän laivamme kävisi kuin Essexin", virkkoi Dag Daughtry Vanhalle Merikarhulle.

"Se olisi aivan oikein meille", tämä vastasi. "Oli tarpeetonta ampua — ajattelematon ja julma teko."

Miksi, joka huomasi, että alhaalla vedessä tapahtui jotakin, mutta ei voinut nähdä sinne laidan yli, hyppäsi kajuutan katolle ja alkoi käheästi haukkua hirviön nähdessään. Kaikkien silmät suuntautuivat kauhistuneina koiraan ja hovimestari vaiensi sen kuiskauksella.

"Tämä on viimeinen kerta", mutisi Grimshaw kiukusta värisevällä äänellä Nishikantalle. "Jos vielä kerrankin tällä matkalla ammutte valasta, väännän niskanne nurin. Niin, katsokaa vain minua. Tarkoitin juuri sitä, mitä sanon. Puristan silmät päästänne, roisto."

Juutalainen hymyili väsyneesti ja vikisi: "Ei tässä mitään tapahdu. En usko, että *Essexiäkään* valas upotti."

Emonsa yllytyksestä kuoleva poikanen ponnisteli epätoivoisesti päästäkseen uimaan, mutta ei onnistunut, se vain huojuu sinne tänne.

Poikasensa ympärillä kiertelevän valasemon kylki osui kerran *Mary Turnerin* vasemman puolen alle. Laiva kallistui oikealle kyljelle perän kohotessa runsaan metrin. Eikä tämä ollut pelkkä sattuma. Valas vavahti koskettaessaan laivan runkoa ja huitaisi pyrstöllään. Isku sattui laitaan juuri etumaston etupuolelle, teki siihen reiän aivan kuin sikarilaatikkoon ja mursi etukannen.

Siinä kaikki. Laivallaolijat tuijottivat kauhistuneina merihirviötä, joka oli suunniltaan surusta kuolevan poikasensa tähden.

Noin tunnin ajan valaanpoikanen ponnisteli turhaan päästäkseen uimaan. Sillä välin kuunari ja molemmat valaat ajautuivat yhä kauemmaksi toisistaan. Sitten valaanpoikanen päästi valittavan äänen ja alkoi raivoisasti kieriskellä ja pieksää pyrstöllään.

"Se on kuolinkamppailua", virkkoi Vanha Merikarhu heltyneenä.

"Nyt se on kuollut", sanoi kapteeni Doane viiden minuutin kuluttua. "Kuka olisi uskonut? Kiväärin kuula! Toivon, että saisimme edes puoli tuntia kestävän tuulenpuuskan päästäksemme hiukan kauemmaksi noista vaarallisista naapureista."

"Tämä olisi voinut olla meidän tuhomme", sanoi Grimshaw.

Kapteeni Doane pudisti päätään, levottomana silmäillen löysiä purjeita ja tarkastellen, eikö näkyisi värähdystäkään meren pinnassa. Mutta kaikkialla oli liikkumattoman tyyntä ja isot mainingit kohoilivat loivien kukkulain tavoin, harmaina kuin elohopea.

"No, kaikki käy hyvin", Grimshaw virkkoi. "Se on jo menossa, ui suoraan pois päin meistä."

"Tietysti kaikki käy hyvin, kuka on muuta ajatellutkaan", rähisi Nishikanta kuivaten hikeä otsaltaan ja kaulaltaan ja toisten tavoin katsellen pois uivaa valasta. "Kyllä tekin olette hienoa joukkoa, kun säikähdätte kalaa."

"Näin kyllä, että olitte tavallista keltaisempi naamaltanne", Grimshaw ivasi. "Teillä oli sydän kurkussa."

Kapteeni Doane veti syvään henkeä. Hän tunsi mielensä niin keventyneeksi, ettei ollenkaan välittänyt tästä riidasta.

"Keltainen olitte kuin olitte", jatkoi Grimshaw, "enempi ei ollut mahdollista". Sitten hän nyökkäsi Vanhaan Merikarhuun päin. "Tuossa näette rehdin miehen. Hän ei ainakaan ollut keltainen. Hän ei räpäyttänyt silmäänsäkään, ja hän käsitti kuitenkin vaaran paremmin kuin me. Jos minun pitäisi valita haaksirikko asumattoman saaren rannalla joko hänen kanssaan tai teidän kanssanne, valitsisin tuhat kertaa enemmän hänet. Jos..."

Mutta merimiesten huuto keskeytti hänet.

"Laupias Jumala", mutisi kapteeni Doane itsekseen.

Iso naarasvalas oli kääntynyt takaisin ja tuli suoraan heitä kohti. Sen vauhti oli niin kova, että nokan edessä kuohui hyökyline.

"Pitäkää kiinni, pojat, jokainoa!" huusi kapteeni Doane.

Kaikki etsivät tukea kestääkseen iskun. Henrik Gjertsen, ruorimies, asettui jalat haralleen, kumartui ja tarttui molemmin käsin tukevasti ruorirattaaseen. Monet miehistä pakenivat välikannelta peräkannelle ja toiset kiipesivät köysistöön. Daughtry tarttui toisella kädellään laitaan ja kietoi vapaan käsivartensa Vanhan Merikarhun ympäri.

Kaikki pysyttelivät kiinni jossakin. Valas iski *Mary Turneriin* aivan etuvantin taakse. Siitä seurasi parikymmentä tapausta, joita mikään silmä ei voinut kerralla huomata. Merimies, joka oli kiivennyt köysistöön, lensi päistikkaa mereen väylinki molemmissa käsissä, mutta toinen merimies ennätti tarttua hänen nilkkoihinsa ja sai hänet pelastetuksi. Kuunari natisi ja huojuu, alahanka kohosi ilmaan, ylähanka painui niin, että vesi virtasi sisään laidan yli. Miksi, joka seisoj kajuutankatolla, luisui alas jyrkkää vierrettä myöten ylähangan puolelle ja hävisi muristen ja kypälillään räpiköiden kuohuvaan veteen. Etumaston perävantti irtaantui, ja etumärssytanko kaatui kuin juopunut ylähangan puolelle.

"Se tuntui", virkkoi Vanha Merikarhu.

"Herra Jackson", huusi kapteeni Doane perämiehelle, "olkaa hyvä ja tarkastakaa pumput".

Perämies totteli, katseltuaan levottomana valasta, joka oli kääntynyt ja uida porhalsi nyt itään päin.

"Kas, siinä nyt saitte", ärisi Grimshaw Nishikantalle.

Nishikanta nyökkäsi kuivaten hikeä ja mutisi: "Ja se riittääkin minulle. En olisi uskonut, että valaalla on sellaiset voimat. En koskaan enää tee sitä."

"Teillä on siihen tuskin tilaisuuttakaan", vastasi kapteeni. "Emme ole vielä päässeet valaasta. Se, joka hyökkäsi *Essexin* kimppuun, yritti kerran toisensa perästä, ja luulenpa, etteivät valaat ole nykyvuosina tapojaan muuttaneet."

"Kuiva on kuin ruuti", ilmoitti Jackson tarkastuksensa tuloksen.

"Nyt se kääntyy", huusi Daughtry.

Noin puolen mailin päässä valas teki täyskäännöksen ja lähti uimaan takaisin.

"Pitäkää varanne siellä keulassa!" huusi kapteeni Doane merimiehelle, joka ilmestyi kanssista matkalaukku kädessään ja jonka pään päällä etumärssyn tanko uhkaavasti huojuu.

"Hän on jo koonnut tavaransa lähdön varalta", kuiskasi Daughtry Vanhalle Merikarhulle. "Aivan kuin rotta, joka jättää laivan."

"Rottia me kaikki olemme", vastasi vanhus. "Sen minä opin ollessani rottana muiden viheliäisten rottien joukossa köyhäinhuoneessa."

Kaikkien pelko oli nyt tarttunut Miksiinkin. Se seisoi kajuutankatolla, mistä voi nähdä valaan ja haukkua sitä, miehistön etsiessä uudelleen tukea odotetun iskun varalta.

Mary Turner sai nyt iskun mesaanivantin taakse. Sen painuessa oikealle kyljelle, minne Miksinkin täytyi surkeasti seurata, kuului selvästi rikkoontuneen puun ritinää. Henrik Gjertsen tarttui rattaaseen kaikin voimin, mutta lensi ilmaan rattaan pyöriessä hurjaa vauhtia. Hän paiskautui kapteeni Doanea vastaan, jonka oli täytynyt hellittää otteensa laidasta. Molemmat miehet kaatuivat lähättäen kannelle. Nishikanta nojasi sadatellen kajuutanseinään; hänen molempien käsiensä kynnet olivat repeytyneet irti, kun hänen täytyi hellittää irti laidasta.

Daughtryn kiertäessä köyttä Vanhan Merikarhun ja mesaanirikin ympärille kapteeni Doane kompuroi valittaen laidan luo ja nousi seisomaan sitä vasten.

"Se oli hirmuisku", hän kuiskasi käheällä äänellä perämiehelle painellen kädellä pakottavaa kylkeään. "Tarkastakaa pumpput uudelleen aina vähän ajan kuluttua."

Monet merimiehistä pitivät nyt varansa ja syöksyivät keulaan huojuvan märssytangon alitse, sukeltausivat kanssiin ja säälivät kokoon tavaransa. Kun Ah Moy tuli kanssista pyöreä merimiehennytti kädessään, Dag Daughtry lähetti Kwaquen hakemaan heidän molempien tavarat.

"Kuiva kuin ruuti, herra kapteeni", ilmoitti perämies.

"Tarkastakaa yhä edelleen, herra Jackson", määräsi kapteeni. Hänen äänensä oli jo voimakkaampi, kun hän oli hiukan toipunut yhteentörmäyksestään ruorimiestä vastaan.

Daughtrylla oli Miksi kainalossaan ja toinen käsi valmiina heilauttamaan hänet köysistöön seuraavan iskun tullessa.

Kun naarasvalas kääntyi jälleen hyökätäkseen, se joutui pois suunnasta, ja isku osui parin kymmenen jalan päähän *Mary Turnerin* perästä. Laivan perä kohosi kuitenkin hiljalleen, ja kuunari teki kohteliaan kumarruksen merelle.

"Jollei se nyt olisi iskenyt harhaan...", mutisi kapteeni Doane, mutta vaiken samassa.

"... niin se olisi merkinnyt 'hyvää yötä'", täydensi Daughtry. "Sehän olisi iskenyt sisään koko peräpuolen."

Valas kääntyi jälleen takaisin, tällä kertaa ainoastaan kahdensadan metrin päästä, ja hyökkäsi uudelleen. Mutta nyt se osui kuunarin kylkeen oikealta puolelta. Sen selkä sattui kokkaan ja tuntui vain raapaisevan keikuntataakia, mutta *Mary Turner* vajosi kuitenkin niin alas, että vesi nousi perässä rintanojan tasalle. Eikä siinä vielä kaikki. Keikuntataaki ja väliköydet irtaantuivat, samoin kaikki ylähangan köydetkin aina kokkapuuhun saakka, niin että se kääntyi vasemmalle suoraankulmaan ja jäi riippumaan jäljelläolevien märssytangon köysien varassa. Märssytanko lennähti ilmaan ja pudota romahti kannelle, niin että kokkapuu painui syvälle veteen, irtautui ja uiskenteli laivan vieressä.

"Tukkikaa suu tuolta koiralta", komensi Nishikanta raivoissaan

Daughtrya. "Muutoin..."

Hovimestarin sylissä oleva Miksi haukkui, ei ainoastaan valasta, vaan myöskin kaikkia niitä vihamielisiä, uhkaavia voimia, jotka olivat saaneet tämän uiskentelevan maailman kaksijalkaiset jumalat pelon valtaan.

"Juuri siksi annankin sen haukkua", riiteli Daughtry vastaan. "Te olette keittänyt tämän sopan, ja jos nostatte sormennekaan koskeaksenne minun koiraani, ette näe enää tämän jutun loppua, te viheliäinen panttilainaja."

"Aivan oikein, aivan oikein", nyökkäsi Vanha Merikarhu hyväksyen. "Luuletteko, hovimestari, voisitte hankkia palan purjekangasta tai lakanan tai jonkin muun pehmeän ja leveän vaatekaistaleen tuon köyden sijaan. Se painaa niin kovasti kolmen poistetun kylkiluuni kohtaa."

Daughtry laski Miksin vanhuksen syliin.

"Pitäkää sitä, sir", hovimestari sanoi. "Jos tuo panttilainaja koskee sormellaankaan Killiin, niin sylkekää häntä silmille, purkaa häntä tai tehkää mitä tahansa. Palaan hetken kuluttua, ennenkuin hän ennättää tehdä teille pahaa ja ennenkuin valas antaa meille uuden iskun. Ja antakaa Killin meluta kuinka paljon tahansa. Yksi ainoa sen karva on kalliimpi kuin kaikki maailman saastaiset koronkiskurit."

Daughtry hyökkäsi kajuuttaan, palasi takaisin, mukanaan tyyny ja kolme lakanaa, pani tyynyn alustaksi ja solmi lakanat yhteen vetosolmuilla, niin että Vanha Merikarhu sai pehmeän ja hyvän olinpaikan. Sitten hän otti jälleen Miksin syliinsä.

"Vettä tulee sisään, herra kapteeni", huusi perämies. "Kuusi tuumaa — ei, seitsemän tuumaa."

Merimiehet hyppivät märssytangon pätkien yli syöksykseen kanssiin hakemaan tavaroitaan.

"Päästäkää irti oikeanpuolinen vene, herra Jackson", kapteeni komensi pitäen tarkasti silmällä valasta, joka syöksyi uuteen hyökkäykseen. "Mutta älkää laskeko sitä alas. Antakaa sen riippua laidan yläpuolella, muutoin tuo kadotuksen kala lyö sen säpäleiksi. Irrottakaa se vain valmiiksi, antakaa miesten ottaa tavaransa ja sullokaa sinne sitten ruokatavaroita ja vettä."

Vene irrotettiin, miehet hyökkäsivät siihen päästäkseen pakoon, ennenkuin valas ehtisi iskeä. Isku sattui keskelle *Mary Turnerin* vasenta kylkeä. Perästä voi nähdä ja kuulla, kuinka pitkäsivu painui sisään ja ponnahti takaisin kuin keinulauta. Oikeanpuolinen laita vajosi veden alle kuunarin painuessa kyljelleen. Kun laiva kovasti nytkähtäen jälleen kohosi, huuhto vesi yli kannen, ulottui polviin saakka merimiehille, jotka seisoivat pelastusveneen ympärillä, ja virtasi sitten kohisten ulos vasemman puolen valurei'istä.

"Nostakaa!" komensi kapteeni Doane peräkannelta. "Nostakaa ylös! Hellittäkää! Antakaa riippua! Pankaa kiinni!"

Vene riippui laivan kyljessä, sen parraskansi oli *Mary Turnerin* laidan tasalla.

"Kymmenen tuumaa, herra kapteeni, ja kohoaa nopeasti", ilmoitti perämies tarkastettuaan luotausmittapuuta.

"Menen hakemaan tavarani", virkkoi kapteeni Doane ja läksi kajuuttaa kohti. Puolitiessä hän pysähtyi ja lisäsi kasvoillaan pilkallinen ilme, joka tarkoitti Nishikantaa: "Ja ainoan kronometrini."

"Puolitoista jalkaa, eikä se siihen pysähdy", huusi perämies hänen jälkeensä.

"Parasta lienee meidänkin sääliä tavaramme", sanoi Grimshaw Nishikantalle, "menkää hakemaan minun makuuvaatteeni. Lopusta huolehdi itse."

"Menkää helvettiin, herra Nishikanta ja te muut myös", Daughtry vastasi rauhallisesti, mutta samaan hengenvetoon hän virkkoi kohteliaasti ja rauhoittavasti Vanhalle Merikarhulle: "Pitäkää Killiä. Pidän huolen teidän tavaroistanne. Onko jotakin erikoista, mitä tahtoisitte pelastaa?"

Jackson liittyi alhaalla näihin neljään mieheen, ja heidän tulisella kiireellä kerätessään tavaroita, joilla oli arvoa tai joita voitiin tarvita, sai *Mary Turner* uuden iskun. Kannen alla he eivät olleet voineet etukäteen nähdä, miten asiat olivat, ja paiskautuivat kaikki vasemmalle puolelle. Simon Nishikantan hytistä kuului valitusta ja kirouksia hänen satutettuaan rintansa makuusijansa reunaan. Mutta hänen meluamisensa hukkuu kannelta kuuluvaan kauheaan rätinäan ja paukkeeseen.

"Polttopuita, muuta ei tästä ruuhesta jää jäljelle", selitti kapteeni Doane melun hiljettynä — varovasti nousten ylös kajuutanportaita, kronometri painettuna rintaa vasten.

Hän jätti sen erään laivamiehen haltuun, meni jälleen alas ja kantoi hovimestarin avulla merimieskirstunsa kannelle. Sitten hän puolestaan auttoi hovimestaria kantamaan Vanhan Merikarhun kirstua. Senjälkeen hän ja Daughtry laskeutuivat ruokavarastoon ja ryhtyivät raahaamaan kannelle ruokatavaroita — peltilaatikoita, joissa oli lohta ja lihaa, hilloa ja laivakorppuja, voita ja tiivistettyä maitoa ja kaikenlaisia kuivattuja ja säilykkeiksi valmistettuja ruoka-aineita, jotka nykyään kuuluvat jokaisen laivan varusteihin.

Daughtry ja kapteeni tulivat viimeisinä kannelle, ja molemmat jäivät hetkeksi sanattomina tuijottamaan ammottavia aukkoja sirossa ylärikissä, missä märssytangot olivat vielä äsken olleet. He tarkastelivat hetkisen niiden kannella ajelehtivia sirpaleita; mesaanimärssytanko oli tunkeutunut mesaanipurjeen läpi ja riippui sen vahvassa kankaassa heiluen edestakaisin purjeen liikahdellessa; isomärssytanko lojui särkyneillä kanssinportailla.

Kun valasemo, joka näin hurjalla ja tuhoisalla tavalla ilmaisi surunsa, oli peräytynyt valmistuen uuteen hyökkäykseen, kokoontui *Mary Turnerin* miehistö ylähangan pelastusveneeseen luo, joka riippui valmiina alaslaskettavaksi. Mahtava kasa laatikoita, vesiastioita ja matkatavaroita oli ladottu kannelle. Tarvitsi vain silmätä sitä ja miehistöä ymmärtääkseen, että veneeseen tulisi vaarallisen suuri kuorma.

"Meidän täytynee joka tapauksessa ottaa laivamiehet mukaan — osaavathan he soutaa", virkkoi Simon Nishikanta.

"Mutta mitä teemme teillä?" kysyi Grimshaw katkerasti. "Teidän ruhonne vie aivan liian paljon tilaa, ja te olette vain elukka."

"Luulen, että minulla tehdään jotakin", vastasi panttilainaja kiskaisten auki paitansa rintamuksen — kiireessä hän repäisi irti neljä nappia — ja näytti Colt-revolveria, joka oli hänellä kotelossa paljaalla iholla vasemmassa kainalossa, perä helposti oikean käden ulottuvilla. "Luulen, että minulla tehdään jotakin. Mutta epämiellyttävistä olennoista kyllä pääsemme erillemme."

"Jos aivan välttämättä niin tahdotte", ivaili vehnäfarmari, jonka oikea käsi puristui aivan kuin hän olisi kuristanut jotakuta kurkusta. "Muutoin, jos ruokamme käy vähäksi, voitte te olla tarpeen — kokonne vuoksi, laatua en nyt ajattele. No, kuka teistä olisi epämieluisa? Papualainen ehkä? Eihän hänellä ole revolveria."

Mutta hänen ivailunsa keskeytyi, kun valas hyökkäsi uudelleen. Isku repäisi ruorin sijoiltaan ja särki perälaudoituksen.

"Paljonko on vettä?" kysyi kapteeni Doane perämieheltä.

"Kolme jalkaa — luotasin juuri", vastasi perämies. "On varmaankin parasta lastata pelastusvene osittain ja laskea se alas valaan ensi hyökkäyksen jälkeen, säilyttää sinne loputkin tavaroista, laskeutua itse alas ja lähteä."

Kapteeni Doane nyökkäsi.

"Sen täytyy käydä nopeasti", hän virkkoi. "Olkaa valmiina. Hovimestari, te hyppäätte ensin veneeseen, ja minä annan kronometrini teille."

Nishikanta astui taisteluhaluksena kapteenin eteen, avasi paitansa ja näytti revolveria.

"Veneeseen tulee aivan liian monta", hän sanoi, "ja hovimestari kuuluu niihin, jotka eivät saa tulla mukaan. Pankaa se mieleenne. Hovimestari ei saa tulla mukaan."

Kapteeni Doane silmäili kylmäverisesti suurta revolveria, mutta tahtomattaankin hän muisti äskenrakennettua San Franciscon taloansa. Hän kohautti olkapäitään. "Veneeseen tulee tosiaankin liiaksi lastia, jos säilytetään kaikki nämä rojut. No, ottakaa ne vain mukanne, jos välttämättä tahdotte. Mutta muistakaa, että minä käsken laivalla ettekä te, ja jos tahdotte vielä nähdä panttikonttorinne, niin on parasta, että olette kohtelias minulle. — Hovimestari."

Daughtry astui esiin.

"Teille ei ole tilaa ... eikä myöskään parille muulle, ikävä kyllä."

"Mainiota", vastasi Daughtry. "Aloinkin juuri pelätä, että tahtoisitte minut mukanne. — Kwaque, sinä otat minun tavarani ja panet ne toiseen, toisella puolella olevaan veneeseen."

Kwaquen täyttäessä käskyä perämies luotasi viimeisen kerran ja ilmoitti kolme ja puoli jalkaa. Ja miehet lastasivat ylihangan veneeseen kevyemmät tavarat.

Hento, kapeaharteinen ruotsalainen merimies, yli kuusi jalkaa pitkä ja hoikka kuin pajuvitsa, silmät

vaaleansiniset, iho ja tukka sitä mukaa, liittyi Kwaqueen ja auttoi häntä lastaamaan tavaroita.

"Täällä, Pitkä John", huusi perämies, "täällä on teidän veneenne. Teidän tulee auttaa täällä."

Hoikka mies hymyili hämillään ja sanoi vahvasti murtaen: "Paljon kiitoksia, menen mieluummin kokin kanssa."

"Antakaa hänen mennä, sitä parempi, mitä kevyempi meidän veneemme on", pisti Nishikanta väliin. "Vieläkö muuta?"

"Onpa hyvinkin, herraseni", irvisteli Daughtry hänelle vasten kasvoja, "kaiken oluen vien minä veneeseeni, ellei teillä ole mitään sitä vastaan."

"Seis, ette saa sitä kahden sentin arvosta", ärisi Nishikanta raivoissaan.

"Ette kahden biljoonan sentin hinnasta tohdi käydä minun kimppuuni, rahanimijä", vastasi Daughtry. "Teistä on paisunut aika pomo, mutta minä tiedän, mikä te oikeastaan olette. Ette kahden biljoonan sentin hinnasta tohtisi ärsyttää minua huutamaan sen julki juuri nyt. — Pitkä John! Kantakaa tuo olutlaatikko tänne ja puolilaatikkoinen myös ja asettakaa ne minun veneeseeni. — Asettukaa poikkiteloin, jos tohditte, Nishikanta."

Simon Nishikanta ei uskaltanut, eikä hän myöskään tiennyt, mitä hänen pitäisi tehdä. Siitä pulmasta hänet pelasti huuto:

"Tuossa se tulee!"

Kaikki kiiruhtivat etsimään tukea, valas murskasi jälleen muutamia lankkuja, ja *Mary Turner* huojui hitaasti puoleen ja toiseen.

"Nostakaa! Antakaa mennä! Joutukaa!"

Kapteeni Doanen määräyksiä toteltiin reippaasti. Oikeanpuolinen pelastusvene laskeutui hitaasti veteen laivan viereen ja loput tavaroista ja eväistä heitettiin siihen.

"Voin hiukan auttaa teitä, kapteeni, koska teillä näyttää olevan niin kiire joutua pois täältä", sanoi Daughtry ottaen kronometrin kapteeni Doanen kädestä ja seiso valmiina antamaan sen hänelle heti, kun hän oli ennättänyt veneeseen.

"Tulkaa nyt, Greenleaf", huusi Grimshaw Vanhalle Merikarhulle.

"En, paljon kiitoksia, hyvä herra", kuului vastaus. "Luulen, että toisessa veneessä on paremmin tilaa."

"Me otamme kokin mukaamme!" huusi Nishikanta perätuholta. "Tule nyt, sinä keltainen marakatti! Hyppää, hyppää!"

Pieni ja ryppyinen Ah Moy -vanhus taisteli mielessään. Hän näytti kovasti miettivän, vaikk'ei kukaan voinut arvata hänen ajatuksiaan hänen tuijottaessaan vuoroin panttilainaaajan revolveria, vuoroin spitaalista Daughtrya ja Kwaquea. Hän punnitsi molempia mahdollisuuksia, ottaen vielä lukuun veneiden lastin painoeron.

"Minu mennä se toinen vene", sanoi Ah Moy ja alkoi raahata tavaroitaan kannen yli.

"Irrottakaa", komensi kapteeni Doane.

Kun Saul, lihava newfoundlandilaispenikka, joka oli leikkinyt ja mellastanut kaiken tämän touhun keskellä, näki *Mary Turnerin* miehistä niin monen olevan veneessä laivan vieressä, se hyppäsi matalan laidan yli, joka oli painunut aivan veden rajaan ja osui sätkytellen kirstu- ja muonataravaraalatikkovuoren huipulle.

Vene heilahti, ja Nishikanta huusi revolveri kädessään:

"Ajakaa se takaisin! Heittäkää se laivan kannelle."

Laivamiehet tottelivat, ja lyhyen ilmaretken jälkeen sätkyttelevä Saul makasi selällään *Mary Turnerin* kannella. Se piti sitä vain kovakouraisena leikkinä ja heittelehti ihastuksissaan, kiemurteli kuin mato odottaen, mitä uusia kepposia sille tehtäisiin. Päästäen hiljaisen, hyväntuulisen haukunnan se tavoitteli kypälällään Miksiä, joka oli nyt vapaana kannella, mutta se sai vastaukseksi vain äreän murinan.

"Meidän täytynee ottaa sinutkin joukkomme jatkoksi, vai kuinka, hyvä herra", sanoi Daughtry, ja pysähtyi kesken kiireensä rauhoittaen taputtamaan penikan päätä. Palkaksi pentu nuolaisi hänen

kättään pehmeällä kielellään.

Ei ole olemassa ensiluokkaista laivanhovimestaria, jolla ei olisi tavallista enemmän käytännöllistä älyä. Dag Daughtry oli ensiluokkainen hovimestari. Asetettuaan Vanhan Merikarhun turvaisaan paikkaan hän pani Pitkän Johnin irrottamaan toista pelastusvenettä, lähetti Kwaquen täyttämään vesisäiliöt niukasta varastosta ja Ah Moyn hakemaan kaikki keittiössä olevat ruokavarat.

Ylähangan vene sullottuna täyteen ihmisiä, ruokatarpeita ja tavaroita sousti reippaasti pois päin vaaran keskuksesta, jona oli *Mary Turner*, mutta oli tuskin päässyt sadan metrin päähän, kun valas, joka oli hyökännyt uudelleen laivaa vastaan siihen osaamatta, palasi takaisin ja hyökkäsi eteenpäin sellaista vauhtia, että oli törmätä pelastusveneeseen. Se tuli niin lähelle, että soutajien piti sen puolella venettä vetää aironsa sisään. Aalto painoi raskaasti lastatun veneen laitaa, niin että vettä tuli veneeseen, ennenkuin se jälleen kohosi. Nishikanta, yhä revolveri kädessään, seiso perässä sen mukavan paikan edessä, jonka hän oli itselleen vallannut. Veneen kallistuessa hän horjahti. Hänen vaistomaisesti, epätoivoisesti ponnistellessaan pysyäkseen tasapainossa revolveri heltisi hänen kädestään ja putosi mereen.

"Ha-haa", pilkkasi Daughtry. "Minkä arvoinen Nishikanta nyt on? Minä tiedän, mikä hän on, ja teihin toisiinkin hän on kadottanut kaiken valtansa. Nyt hän on teillä satimessa. Varmasti satimessa, sanon minä. Ja kun alatte syödä toisianne, syökää hänet ensin. Hän on tosin haisueläin ja maistuu pahalle, mutta väliin saavat rehelliset miehet syödä haisueläimiä pelastuakseen pälkäystä. Mutta parasta lienee, että panette hänet ensi yöksi suolaveteen."

Grimshaw, jonka paikka perätuhdolla ei ollut kehuttava, huomasi tilanteen yhtä aikaa kuin Daughtry, nousi nopeasti ja tarttui paksua panttilainaaajaa takaapäin niskasta kiinni, pudisteli häntä sangen kovakouraisesti ja paiskasi hänet sitten päistikkaa veneen pohjalle.

"Ha-haa", huusi Daughtry yli satametrisen meren pinnan.

Sitten Grimshaw asettui itse rauhallisesti parhaalle istumapaikalle.

"Tahdotteko tulla mukaan?" hän huusi Daughtrylle.

"En kiitos, hyvä herra", tämä vastasi. "Siellä on jo liian monta, me mahdumme paremmin toiseen veneeseen."

Toiset viskasivat vettä, toiset soutivat, ja pelastusvene eteni mainingeilla. Daughtry meni Ah Moyn kanssa varastohuoneeseen hakemaan lisää ruokatarpeita.

Hänen ollessaan alhaalla valas pyyhkäisi ruumillaan laivan vasenta laitaa keulanpuolelta, päästi ammuksen äänen ja iskeä leiskautti valtavalla pyrstöllään, repäisten irti perämaston poikkipuun ja rustiraudat. Seuraavan korkean, sileän mainingin tullessa perämasto kaatui mereen.

"Onpa siinä valas", virkkoi Daughtry Ah Moyle, kun he nousivat ylös kajuutan portaita ja näkivät tämän viimeisen tuhoteon.

Ah Moy katsoi tarpeelliseksi hakea lisää ruokaa keittiöstä. Daughtry, Kwaque ja Pitkä John heittäytyivät sillä välin koko painollaan nostoköysien kimppuun, yhden kerrallaan ja heilauttivat pelastusveneeseen laidan ulkopuolelle.

"Odotamme seuraavaa iskua, sitten laskemme veneen alas, heitämme kaikki rojumme siihen ja lähdemme", puheli hovimestari Vanhalle Merikarhulle. "Meillä on kyllin aikaa. Kuunari ei vajoa sen nopeammin jouduttuaan vedenpintaan, kuin se nyt vajoaa."

Hänen puhuessaan valureiät olivat jo aivan vedenrajassa, ja laiva keinui hiljalleen korkeilla mainingeilla.

"Hoi!" hän huusi yhä kasvavan vedenpinnan yli kapteeni Doanelle. "Millä suunnalla Marquesas-saaret ovat? Juuri tästä? Ja kuinka pitkälti sinne on?"

"Pohjois-koillisessa, neljännes itään", oli tuskin kuuluva vastaus. "Silloin tulette Nuka-Hivalle. Noin kaksisataa mailia! Pyrkikää ajoissa pasaatituuleen, niin se kyllä käy!"

"Kiitoksia, kapteeni", huusi hovimestari vastaukseksi, ennenkuin juoksi laivan perään, riuhtaisi auki kompassikopin oven ja kantoi ohjauskompassin veneeseen.

Kun valas viivytteli palaamistaan, he luulivat sen jo luopuneen hyökkäämästä. Ja sillä välin kun he odottelivat ja näkivät sen keinuvan mainingeilla kahdeksannesmailin päässä, *Mary Turner* vajosi yhtämittaa.

"Nyt voisimme melkein yrittää", puheli Daughtry Pitkälle Johnille, kun uusi ääni sekaantui keskusteluun.

"Cocky, Cocky", kuului valittava ääni alhaalta kanssista päin.

"Piru viekoon!" tuli sitten harmistuneesti. "Piru viekoon! — Piru viekoon!"

"Luonnollisesti se on otettava mukaan", päätteli Daughtry kiipeillessään yli isontangon ja sen monien väliköysien, jotka sulkiivat tien. Hän löysi pienen elävän kipinän makuulavan reunalta, missä se istui ja pörhisteli höyheniään. Se laski alas ruusunpunaisen töyhtönsä ja sadatteli aito inhimillisellä kielellä maailman pahuutta ja laivojen ja ihmisten hulluutta.

Papukaija lensi Daughtryn ojennetulle etusormelle, kiipesi nokkelasti hänen paidanhihaansa pitkin, istuutui sitten hänen olkapäällään painaen kyntensä niin syväälle pehmeään kankaaseen, että se tuntui ihoon saakka, kallisti päänsä hänen korvaansa ja sanoi keventyneellä, kiitollisella äänellä, kuin esitellen itsensä: "Cocky, Cocky."

"Poika kulta", lepersi Daughtry sille.

"Mainiota", vastasi Cocky äänellä, joka niin muistutti Daughtryn ääntä, että tämä säpsähti.

"Sinä poika kulta", vastasi Daughtry painaen poskensa ja leukansa linnun höyhenpeitteistä töyhtökoriasteista päätä vasten. "Ja jotkut houkat ajattelevat, että ihmiset ne vain tässä maailmassa jotain merkitsevät."

Valas viipyi yhä, ja meri huuhteli jo heidän varpaitaan laivan kannella, kun Daughtry komensi laskemaan alas pelastusveneeseen. Ah Moy hyppäsi kiireesti kokkaan. Mutta Daughtry erehtyi luullessaan pienen kiinalaisen pelkäävän vajoavaa laivaa. Ah Moylle oli tärkeää päästä mahdollisimman kauas Kwaquesta ja hovimestarista.

Vene laskettiin vesille, he sysivät ruokatarpeet ja muut tavarat alas tuhdolta ja asettuivat istumaan. Ah Moy souti etuairolla, sitten tulivat Pitkä John ja Kwaque, Daughtryn — papukaija yhä olkapäällään — pitäessä perää. Perällä tavarakasan päällä istui Miksi katsellen odottavasti *Mary Turneria* ja yhä vihaisesti muristen Saulille, joka oli kyllin typerä houkutellakseen toista leikkimään. Vanha Merikarhu seiso i peräairon vieressä ja antoi, kun kaikki oli valmista, käskyn soutaa. Miksi varoitti muristen ja niskakarvojaan pörhistellen heitä valaasta, joka oli lähtenyt liikkeelle ja ennättänyt jo aivan lähelle heitä. Mutta valas ei hyökännyt enää. Sen sijaan se kierteli hitaasti kuunaria, ikäänkuin olisi tahtonut lähemmin tarkastaa vastustajaansa.

"Lyönpä vetoa, että sen pää on hellänä tämän puskemisen jälkeen ja että se alkaa nyt tuntua", pilaili Daughtry rohkaistakseen tovereitaan.

He olivat soutaneet tuskin kahtatoista aironvetoa, kun Pitkän Johnin huudahdus sai heidät seuraamaan hänen katsettaan laivan etukannelle, missä laivan kissa ahdisteli isoa rottaa. He näkivät muitakin rottia, jotka nouseva vesi oli ajanut esille koloistaan.

"Emme voi jättää kissaa kuolemaan", virkkoi Daughtry kuin itseään siitä vakuuttaen.

"Emme tietenkään", vastasi Vanha Merikarhu heittäytyen koko painollaan peräairoa vasten ja peräyttäen siten veneen.

Kahdesti he saivat keinua laivan ympärillä kiertelevän valaan nostamalla mainingeilla, ennenkuin olivat saaneet kissan veneeseen, ja he ryhtyivät jälleen soutamaan. Valas ei näyttänyt heistä välittävän. Tuosta korkeasta esineestä, kuunarista, oli kuolema hyökännyt sen poikasen kimppeun, ja kuunariin se purki vihansa ja surunsa.

Heidän soutuessaan pois valas kääntyi ja ui merelle. Puolen mailin päästä se palasi ja hyökkäsi jälleen.

"Nyt kuunari varmaan vajoaa, niin täynnä vettä se on", sanoi Daughtry.

"Antakaa airojen levätä, katsotaan kuinka käy."

Isku sattui keskilaivaan ja oli ankarin, minkä *Mary Turner* oli saanut. Köysiä ja laidan pirstaleita lenteli ilmassa, ja laiva kallistui niin, että puolet sen pohjan kuparipeitteestä loisti auringossa. Kun se hiljalleen kohosi, huojui isomasto kuin juopunut, mutta ei kuitenkaan kaatunut.

"Surmanisku!" huudahti Daughtry nähdessään valaan halkovan vettä mahtavin, mielettömin vedoin. "Luulenpa, että ne molemmat ovat saaneet näpäyksen kalloonsa."

"Laiva ihan olla loppu", huomautti Kwaque *Mary Turnerin* laidan kadotessa veden pinnan alle.

Laiva vajosi nopeasti. Hetkisen kuluttua maston huippukin oli kadonnut. Valas oli yksin paikalla keinahdellen puoleen ja toiseen meren pinnalla.

"Siitä tohtii tuskin puhua", lausui Daughtry *Mary Turnerin* muistopuheeksi. "Ei kukaan uskoisi meitä kuitenkaan. Tuollaisen komean aluksen upottaa, tahallaan upottaa naarasvalas! Ei kiitoksia! En koskaan uskonut, että se vanha merimies Honoluluissa puhui totta väittäessään olevansa ainoa, joka pelastui uppoavasta *Essexistä*, ja yhtä vähän uskottaisiin minua."

"Kaunis alus, kaunis, komea alus", valitteli Vanha Merikarhu. "En ole vielä koskaan nähnyt niin hienosti varustettua kolmimastoa, eikä milloinkaan toinen kolmimasto ole ollut sellainen peijakas luovimaan vastatuuleen."

Dag Daughtry, joka aina oli ollut vapaa ja yksinäinen, antoi katseensa liukua yli kaikkien näiden olentojen, joista hän nyt oli edesvastuussa: Kwaque, musta papualainen epäsiikiö, jonka hän oli pelastanut joutumasta toveriensa vatsoihin; Ah Moy, pieni laivakokki, jonka iästä voi erehtyä ehkä kokonaisia vuosikymmeniä; rakastettu ja kunnioitettu Vanha Merikarhu; hento Pitkä John, nuori ruotsalainen, joka pituudeltaan oli jättiläinen, mutta mieleltään lapsi; Kill, ihme koirien joukossa; Saul, paksu, häpeämättömän typerä penikka; Cocky, valkohöyheninen pieni elämänkipinä, terävä kuin terässäilä ja kiehtovan viehättävä kuin suloinen lapsi, ja sitten vielä kanssikissa, keltainen rotantappaja, joka nyt oli paennut Ah Moyn jalkojen väliin. — Ja Marquesas-saarille oli kaksisataa mailia, ja pasaatituuli, jonka piti auttaa heitä sinne, oli tyyntynyt, mutta se heräisi jälleen yhtä varmasti, kuin aurinko aamuisin nousi taivaalle.

Hovimestari huokasi, ja hänen mieleensä johtui kuva eräästä lapsuudenaikaisesta kuvakirjasta. Se esitti mummoa, joka asui kengässä. Hän pyyhki kädenselällä hien otsaltaan ja tunsi ohimennen kuoleentuneen kohdan silmäkulmiensa välissä sanoessaan:

"No niin, ystävät, soutaa emme jaksaa Marquesas-saarille. Tarvitsemme tuulta avuksi. Mutta nyt meidän on saatava maili tai kaksi itsemme ja tuon raivostuneen naarasvalaan välille. Ehkä se tointuu siitä, ehkä ei, mutta sääliksi sitä käy joka tapauksessa."

16.

Kaksi päivää myöhemmin, kun höyrylaiva *Mariposa* oli tavanmukaisella matkallaan Tahitista San Franciscoon, lopettivat matkustajat äkkiä kiekonheittonsa kannella, keskeyttivät korttipelinsä tupakkahuoneessa, unohtivat romminsa ja telttatuolinsa ja kokoontuivat laidan luo ihmettelemään pientä venettä, joka kiisi pitkin ulappaa laivaa kohti heikon myötätuulen tuomana. Kun Pitkä John ja Kwaque laskivat alas purjetta ja irrottivat mastoa, kuului matkustajien joukosta sipinää ja naurua. Tämä kohtaus rikkoi kaikki heidän kuvitelmansa haaksirikkoisten pelastamisesta valtamerellä.

Omituisine lasteineen vene oli kuin Noan arkki. Siinä oli sänkyvaatteita, matkakirstuja, olutlaatikoita, kissa, kaksi koiraa, valkea papukaija, kiinalainen, villatukkainen papualainen, vaaleahiuksinen jättiläinen, harmaapäinen Dag Daughtry ja Vanha Merikarhu, joka näytti olevan kaikkien merikarhujen perikuva. Nokkela, lomamatkalla oleva arkkitehtioppilas risti vanhuksen heti Noaksi ja tervehti häntä huutaen:

"Terve, isä Noa! Vedenpaisumustako olette paossa? Tiedätte varmaankin sanoa, missä Ararat on."

"Oletteko saaneet paljon kaloja?" huusi joku toinen irvihammas yli laidan.

"Hei, mutta katsokaa, millaista olutta! Parasta englantilaista olutta! Saanko tilata laatikon?"

Tuskin lienee haaksirikkoutuneita milloinkaan pelastettu sellaisella remulla ja naurulla. Nuori väki oli kovin huvittunut Noasta, joka oli saapunut laivalle hajonneen heimonsa jätteiden kanssa, ja vanhemmille naismatkustajille kerrottiin pöyristyttäviä juttuja maanjäristyksistä ja tulivuorenpurkauksista ja kokonaisista mereen vajonneista saarista.

"Olen hovimestari", selitti Dag Daughtry *Mariposan* kapteenille. "Olen iloinen ja kiitollinen, jos saan asua laivan hovimestarien kumppanina. Pitkä John on merimies, kansi sopii hänelle. Kiinalainen on kokki, ja mustaihoinen on palvelijani. Mutta herra Greenleaf on hieno herra, eikä paras salonkiruoka ja matkustajahytti ole liikaa hänelle."

Ja kun tuli tunnetuksi, että he olivat pelastuneet kolmimasto *Mary Turnerista*, jonka valas oli pala palalta iskenyt säpäleiksi ja upottanut, niin vanhat naiset uskoivat sitä yhtä vähän kuin olivat äsken

uskoneet juttua vajonneesta saaresta.

"Kapteeni Hayward", tiedusteli eräs heistä, "voisiko valas upottaa *Mariposan*?"

"Ei sille ole sellaista vielä milloinkaan sattunut", oli vastaus.

"Tiesinhän sen", selitti kysyjä innokkaasti. "Eihän laivojen ole tapana antaa valaiden upottaa niitä, vai kuinka, kapteeni?"

"Ei, hyvä rouva, sen voin vakuuttaa", vastasi kapteeni. "Mutta nämä viisi miestä vakuuttavat kuitenkin, että niin on käynyt."

"Merimiehet ovat suuria valehtelijoita, eivätkös olekin?" — Hän oli itse varma asiasta, mutta esitti sen kuitenkin epäroivänä kysymyksenä.

"He ovat pahimpia valehtelijoita, mitä milloinkaan olen tavannut. Ajatelkaahan, oltuani neljäkymmentä vuotta merillä voin tuskin luottaa enää omaan kunniasanaani."

Yhdeksän päivää myöhemmin *Mariposa* kulki läpi Golden Gaten ja laski San Franciscon satamaan. Kaupunkilaisten mielikuvitus sai vähäksi aikaa virikettä lystikkäistä puolen palstan artikkeleista, joita reportterinulikat sepittelivät *Mariposan* pelastamista haaksirikkoisista. Eivät edes nämä keltanokat uskoneet niitä merimiesjuttuja, joita pelastuneet olivat kertoneet. Typerät ja valhevalmiit reportteripojat eivät milloinkaan usko mitään, mikä vähänkin poikkeaa tavallisuudesta. Niin on aina laita sanomalehtiin kirjoittavien nulikoiden, uutislehtien ja roskaväen, joka uskoo jännittävän seikkailun mahdolliseksi vain elokuvissa ja jolle todellista elämää merkillisine mahdollisuuksineen ei näytä olevan olemassakaan.

"Valasko upottanut laivan?" kysyi "tavallinen" ihminen. "Tyhmyyksiä. Häpeämättömiä valheita! Ei, mutta minäpä kerron teille, mitä näin 'Eleonoran seikkailuissa', se vasta oli filmi, se..."

Daughtry saapui siis pienen seurueensa kanssa varsin huomaamattomana kaupunkiin. Ja seuraavana aamuna satamareportterit tarjosivat yötyönsä tuloksina mitä kummallisimpia juttuja kalastajaveneestä, jota jättiläismaneetti oli hätyyttänyt. Pitkä John hävisi kohta johonkin merimiesten täysihoitolaan ja otti viikon kuluttua pestin höyrykuunariin, jonka oli määrä lastata punapuuta Bandonissa, Oregonissa. Ah Moy ei ennättänyt siirtolaiskaranteenia kauemmaksi, mistä hänet lähetettiin kotimaahansa Kiinaan ensimmäisessä postilaivassa. *Mary Turnerin* kissa asettui *Mariposan* kanssiin ja matkusti takaisin Tahitiin. Saulin vei eräs aliperämies maihin ja jätti perheensä hoiviin.

Dag Daughtry nousi maihin pienine säästöineen ja vuokrasi pari halpaa huonetta itseään ja jäljelläolevia seuralaisiaan varten. Niitä oli vielä Charles Stough Greenleaf, Kwaque, Miksi ja Cocky. Mutta hän ei antanut Vanhan Merikarhun olla kauan toimeettomana.

"Ei tämä kelpaa, herra Greenleaf", hän jutteli. "Me tarvitsemme pääomaa. Meidän täytyy saada joku rahapomo kierrokseen, ja teidän tehtävänne on houkutelua hänet ansaan. Vielä tänään saatte ostaa pari matkalaukkuja, ottaa ajurin ja ajaa hurauttaa Bronxin hotellin pääovelle kuin mikäkin hiivatin rahamies. Se on hiton hieno hotelli, mutta sovittelemalla siellä voi asua varsin kohtuulliseen hintaan. Pieni huone pihanpuolella, tietenkin, ja sitten voitte säästää syömällä muualla."

"Mutta, hovimestari, minulla ei ole rahaa", vastusteli Vanha Merikarhu.

"Ei se tee mitään, hyvä herra, autan teitä niin kauan kuin voin."

"Mutta, rakas ystävä, tiedättehän te, että minä olen vanha petturi. Teiltä en voi ryöstää, kuten joltakin muulta ... tehän olette ystävä. Ettekö ymmärrä?"

"Ymmärrän kyllä ja kiitän teitä, herra Greenleaf siitä, että sen sanotte. Juuri siksi tahdon auttaa teitä. Ja kun olette löytänyt uuden aarteensijäjoukon ja teillä on laiva valmiina, pestaatte minut siihen hovimestariksi, Kwaquen, Killin ja muun perheen seuratussa mukana. Kun kerran olette ottanut minut perheeseenne, saatte nyt luvan kuunnella minua. Bronx on teille sopiva hotelli. Nimellä on hieno kaiku. Se luo oikeat puitteet teidän toiminnallenne. Ihmisten luottamus teihin on suureksi osaksi hienon hotellinne ansio. Kun loiotte nahkapeitteisessä nojatuolissa aarteesta puhellen, kallis sikari suussanne ja kaksikymmentä senttiä maksava tuutinki vieressänne, on kaikessa oikea sävy. Ihmiset uskovat pakostakin teidän juttuunne. Ja jos tahdotte yrittää, täytyy teidän nyt käydä ostamassa nuo matkalaukut."

Vanha Merikarhu ajoi reippaasti Bronxiin, merkitsi päiväkirjaan Charles Stough Greenleaf vanhanaikaisella käsialalla ja aloitti jälleen toiminnan, joka jo moneksi vuodeksi oli pelastanut hänet

joutumasta köyhäinhuoneeseen. — Yhtä reippaasti Dag Daughtry lähti etsimään työtä. Se oli välttämätöntä, sillä hänellä oli suuret menot. Perheen — Kwaquen, Miksin ja Cockyn — piti saada asunto ja ruokaa, kalliimmaksi vielä tuli Vanhan Merikarhun ylläpito hienossa hotellissa, ja sitten hänellä itsellään oli kuuden pullon janonsa.

Mutta teollisuudessa sattui silloin olemaan seisahdusaika. Työttömyys uhkasi tavallista pelottavammin San Franciscon asukkaita. Ja mitä höyrylaivoihin ja purjealuksiin tuli, oli vähintään kolme hovimestaria kilpailemassa jokaisesta hovimestarin toimesta. Daughtryn ei onnistunut saada vakinaista tointa, eivätkä hänen satunnaiset ansionsa riittäneet jokapäiväisiä menoja korvaamaan. Hän oli kaupungin hätäaputoissakin, mutta vain kolme päivää kerrallaan, sitten hänen täytyi luovuttaa työnsä toiselle tarvitsevalle, joka noiden kolmen päivätyön avulla voi hiukan pitkittää kurjaa olemassaoloaan.

Daughtry koetti saada Kwaquenkin työhön, mutta tämä ei pystynyt mihinkään. Tuo papualainen oli nähnyt Sydneyn vain laivankannelta eikä ollut ennen astunut koskaan jalallaan kaupunkiin. Hän tunsu tästä maailmasta vain höyrylaivan ja kaukaiset Etelämeren saaret sekä oman saarensa, Kuningas Wilhelmin saaren Melanesiassa. Niinpä Kwaque pysytteli vain noissa kahdessa huoneessa, keitti ruokaa, siisti ja huolehti Miksistä ja Cockystä. Miksille tämä aika oli vankilaelämää, se kun oli tottunut vapaasti juoksentelemaan laivan kannella, koralliriutoilla ja plantaaseilla.

Mutta iltaisin Miksi meni ulos hovimestarin kanssa, ja väliin seurasi heitä Kwaquekin muutaman askeleen päässä kulkien. Lukemattomat ihmisjumalat, joita katukäytävillä tungeskeli, vaivasivat kovin Miksiä. Ja ihmisjumalien arvo laski huomattavasti sen silmissä. Mutta sitä enemmän se kunnioitti hovimestaria, sitä jumalaa, jota se oli vannoutunut uskollisesti palvomaan. Kuta avuttomammaksi Miksi tunsu itsensä niin monen jumalan joukossa, sitä enemmän hovimestarin Aabrahamin helma muuttui sille turvalliseksi satamaksi, missä mitkään vaarat eivät uhanneet.

"Varo jalkojasi!" on ensimmäinen ja viimeinen varoitus kahdennenkymmenennen vuosisadan kaupunkilaiselämässä. Sen Miksi oppi varsin pian. Se tottui pelastamaan omat jalkansa lukemattomien tuhansien nahkakenkäisten ihmisjalkojen alta, jotka alati kiiruhtivat eteenpäin ollenkaan välittämättä nelijalkaisen koiran olemassaolosta ja oikeuksista.

Iltakävelyillä hovimestarin seurassa kuljettiin ravintolasta toiseen. Miehiä seisoskeli sahalastujen peittämällä lattialla myyntipöytien ääressä tai istui pienten pöytien ympärillä. Kaikki joivat ja juttelivat. Samoin teki hovimestari. Juotuaan päivittäiset kuusi pulloansa hän läksi kotiin nukkumaan. Hän sai paljon uusia tuttavuuksia ja Miksi myös. Useimmat niistä olivat rannikkomerimiehiä, mutta joukossa oli myös satamatyöläisiä ja kulkureita.

Eräs näistä uusista tuttavista, jokialuksen kapteeni, joka purjehti edestakaisin lahdella ja San Joaguin- ja Sacramento-joella, oli luvannut pestata Daughtryn kokiksi ja kansimieheksi kuunariinsa. Kuunarin nimi oli *Howard*, ja se kantoi kahdeksankymmentä tonnia, kansilasti siihen luettuna. Kapteeni Jörgensen, kokki ja kaksi muuta laivamiestä työskentelivät yhdessä toverillisesti, lastaten ja purkaen alusta mihin vuorokauden aikaan milloinkin sattui, ja purjehtivat sillä yötä päivää, olipa ilma millainen tahansa. Yksi miehistä oli ohjaamassa alusta sillä välin kun muut nukkuivat tai lepäsivät. Ylityötä oli hirmuisesti, mutta ruoka oli hyvä ja palkka neljästäkymmenestäviidestä kuuteenkymmeneen dollariin kuukaudessa.

"Saatte luottaa siihen", sanoi kapteeni Jörgensen, "eräänä kauniina päivänä lölytän kokkini Hansonin ja ajan hänet pois, te voitte tulla heti ... ja teidän hauvanne myös..." Hän hyväili Miksin päätä jyrkevällä, auringonpaahattamalla työkurallaan. "Hieno koira. Koira on jokialuksella hyvä olemassa, kun kaikki miehet ovat satamassa."

"Sanokaa Hanson irti nyt heti", kehotti Daughtry innokkaana.

Mutta kapteeni Jörgensen pudisti verkkaisesti hidasjärkistä päätään.

"Ensin minä lölytän hänet."

"No, lölyttäkää sitten ja ajakaa pois", penäsi Daughtry. "Tuossa hän seisoo tarjoilupöydän luona."

"Ei. Minun täytyy saada ensin jokin syy. Kyllähän minulla jo aihetta onkin. Mutta minulla täytyy olla selvä syy, jonka koko miehistö ymmärtää. Odotan, että hän pakottaa minut lölyttämään itsensä niin, että koko miehistö sanoo: 'Hei, kapteeni, siinä teitte oikein.' Sitten saatte paikan, Daughtry."

Ellei kapteeni Jörgensen olisi viivytellyt aiottua selkäsaunaa ja ellei Hanson olisi viivytellyt antamasta siihen kyllin selvää aihetta, olisi Miksi seurannut hovimestaria kuunari *Howardiin*, ja kaikki koiran seuraavat vaiheet olisivat kehittyneet aivan toisenlaisiksi kuin ne nyt olivat määrätty muodostumaan. Mutta niiden kehityksen määräsi nyt kohtalo ja joukko tapahtumia, joihin Miksi ei mitenkään voinut

vaikuttaa ja joita se osasi aavistaa yhtä vähän kuin hovimestari itse. Tähän aikaan Miksillä ei vielä ollut hämääntäkään aavistusta vastaisesta teatteriurastaan ja julmasta kohtelusta. Eikä hurjinkaan oopiumiuni olisi voinut manata esiin kohtaloa, mikä odotti Kwaquea ja hovimestaria.

17.

Eräänä iltana Daughtry istui ravintolassa, jota nimitettiin "Juntaksi". Hän oli ilkeässä pulassa. Oli ollut tavallista vaikeampaa saada satunnaista työtä, ja säästöt olivat loppuneet. Aikaisemmin samana iltana hän oli keskustellut puhelimitse Vanhan Merikarhun kanssa, joka voi ilmoittaa vain, että samana päivänä eräs vanhuuden lepoon vetäytynyt puoskari-tohtori oli osoittanut tavattoman suurta harrastusta asiaan.

"Antakaa minun pantata sormukseni", pyysi Vanha Merikarhu innokkaasti, eikä se tapahtunut ensimmäistä kertaa.

"Ei, herra Greenleaf", oli Daughtry vastannut. "Me tarvitsemme niitä asioissamme. Ne ovat liikepääomaa. Ne lisäävät luottoa. Ne ovat niin sanottua välttämätöntä ulkokuorta. Koetan keksiä jonkin keinon ja tulen tapaamaan teitä aikaisin aamulla. Pitäkää sormuksenne, älkääkä osoittako liian huomattavaa harrastusta tohtoria kohtaan. Antakaa ihmisten pyrkiä luoksenne. Se on ainoa keino. Olette oikealla tiellä, ja kaikki käy hyvin. Älkää hätäilkö. Dag Daughtry osaa kyllä selviytyä."

Mutta kun Dag Daughtry istui "Juntassa", näytti siltä, että hän oli vähällä kadottaa rohkeutensa. Kukkarossaan hänellä oli juuri sen verran rahaa, kuin tarvittiin seuraavan viikon vuokraan, ja se olisi pitänyt maksaa etukäteen jo kolme päivää sitten; heidän äksylyntoinen emäntänsä oli sitä jo kovaäänisesti vaatinut. Kotona oli ruokaa vielä yhdeksi päiväksi. Vanhan Merikarhun vaatimatonta hotellilaskua ei ollut maksettu kahteen viikkoon — summa oli jo huimaava näissä olosuhteissa, hotelli kun oli ensiluokkainen. Vanhalla Merikarhulla oli vain pari dollaria, joiden kilinällä hänen piti houkutellessa entistä tohtoria aarteensintään.

Mutta pahinta kaikesta oli se, että Dag Daughtry oli saanut vain kolme pulloa olutta tänä päivänä, eikä hän tohtinut koskea vuokratarkoituksiin, jotka yksin voivat pelastaa hänet ja hänen perheensä joutumasta kadulle. Sentähden Dag Daughtry nyt istui olutpöydässä kapteeni Jörgensenin kanssa, joka oli juuri palannut Petaluma Flatsista, kuunari heinälastissa. Kapteeni oli jo kahdesti tilannut olutta eikä näyttänyt enää olevan janoissaan; hän sen sijaan haukotteli työstä ja valvomisesta väsyneenä ja katsoi vähän väliä kelloonsa. Ja Dag Daughtry oli saanut vain kolme pulloa! Eikä Hanson ollut vielääkään saanut selkäsaunaansa, joten kokinpaikka häipyi kauas epävarmaan tulevaisuuteen.

Epätoivoissaan Daughtry keksi keinon saadakseen puuttuvat olutpullonsa.

"Kuulkaas, kapteeni, ette voi aavistaakaan, kuinka viisas Kill on. Se osaa laskeakin yhtä hyvin kuin te tai minä."

"Ohoh", murahti kapteeni Jörgensen. "Olen nähnyt sellaista teatterissa. Se on pelkkää petosta. Eivät koirat eivätkä hevoset osaa laskea."

"Tämä koira osaa", jatkoi Daughtry aivan rauhallisesti. "Ette saa sitä erehtymään. Lyön vaikka vetoa, että jos minä nyt tilaan kaksi olutta niin, että se kuulee sen, ja kuiskaakaan sitten tarjoilijalle, että hän toisikin vain yhden, niin Kill alkaa raivota tarjoilijalle."

"Hohoo, kuinka paljon panette vetoon?"

Hovimestari käänteli kolikoita taskussaan. Jos Kill pettäisi hänet, hänen täytyisi ottaa vuokratarkoituksista. Mutta Kill ei voi eikä tahdo pettää herraansa, ajatteli Daughtry ja vastasi:

"Lyön vetoa kahdesta oluesta."

Tarjoilija kutsuttiin, ja kun hän oli saanut salaiset ohjeensa kutsuttiin esille Miksi, joka makasi nurkassa Kwaquen jaloissa. Kun hovimestari asetti kolmannen tuolin pöydän ääreen ja viittasi Miksille sille istumaan, alkoi koira höristellä korviaan. Hovimestari varmaankin odotti siltä jotain, tahtoi sitä näyttämään temppujaan. Ei itse temppujen näyttäminen innostanut Miksiä, vaan rakkaus hovimestaria kohtaan. Rakastaminen ja palveleminen oli Miksin yksinkertaisen ajattelutavan mukaan samaa. Se olisi mennyt vaikka tuleen hovimestarin tähden ja oli valmis palvelemaan hovimestaria millä tavalla tämä vain toivoi. Sellainen sen rakkaus oli.

"Tarjoilija!" huusi hovimestari, ja kun tarjoilija tuli, hän sanoi: "Kaksi olutta ... — Kuulitko, Kill? Kaksi olutta."

Miksi kääntyi tuolillaan, pani innoissaan käpälänsä pöydälle ja nuolaisi hovimestarin kasvoja.

"Kyllä se muistaa", virkkoi Daughtry jokilaivan kapteenille.

"Ei varmasti muista, jos me vain sillä välin puhelemme muuta", vastasi tämä. "Me petämme koiran. Minä sanon aluksi, että paikka on teidän heti, kun minä olen löylyttänyt Hansonin. Ja te sanotte, että minun on löylytettävä Hanson juuri nyt. Sitten minä sanon, että Hansonin on ensin annettava jokin aihe. Ja sitten alamme riidellä kuin hullut, haukumme toisiamme ja meluamme riivatusti. Oletteko ymmärtäneet?"

Daughtry nyökkäsi, ja sitten alkoi änekäs riita, joka sai Miksin ihmetellen katselemaan vuoroin toista, vuoroin toista miestä.

"Nyt joudutte kiinni", sanoi kapteeni Jörgensen nähdessään tarjoilijan tulevan yksi olutlasi tarjottimellaan. "Nyt ainakin on koira sen unohtanut, jos se lienee sen joskus muistanutkin. Se on kuunnellut, kuinka me riitelimme. *Yksi* olut ja *kaksi* olutta on haihtunut sen mielestä kuin tuhka tuuleen."

"Luulenpa, ettei sen laskutaito niinkään helposti unohdu, vaikka kuinka riitelisitte", sanoi Daughtry rohkaistakseen itseään. "Tarkatkaa nyt, mitä se tekee."

Korkea olutlasi asetettiin kapteenin eteen, joka nopeasti tarttui siihen. Miksi istui jännittyneenä tietäen, että sen nyt tuli tehdä jotain. Se halusi palvella. Se muisti entisiä *Makambon* harjoituksia ja tarkkasi turhaan hovimestarin kasvoja saamatta mitään vihjettä, katsoi sitten pöydälle eikä nähnytäkään *kahta* lasia, *vaan yhden*. Niin hyvin se oli oppinut erotuksen *yhden* ja *kahden* välillä, että sille selveni heti — miten, sitä ei terävinkään sielutieteilijä voine selittää, yhtä vähän kuin hän voi selittää, mitä ajatus on — että pöydällä oli vain *yksi* lasi, vaikka *kaksi* oli tilattu. Miksi hypähti samassa ylös, pani molemmat etukäpälänsä pöydälle ja alkoi haukkua tarjoilijaa ääni suuttumuksesta käheänä.

Kapteeni Jörgensen iski nyrkkinsä pöytään:

"Te voititte", hän huusi, "minä maksan oluen. Tarjoilija, yksi olut lisää!"

Miksi katsoi hovimestariin hyväksymistä odottaen. Daughtry lasi kätensä sen päälle; se oli paras vastaus.

"Koetetaan vielä kerran", sanoi kapteeni paljon virkeämpänä, pyyhkien käsiselällä olutvaahdon viiksistään. "Se näkyy osaavan erottaa yhden ja kaksi, mutta kuinka on kolmen laita? Ja neljän?"

"Aivan samoin, kapteeni. Se osaa laskea viiteen ja huomaa, jos on enemmän kuin viisi, mutta ei tunne seuraavien lukujen nimiä."

"Hoi, Hanson!" huusi kapteeni Jörgensen salin yli *Howardin* kokille. "Tulkaa tänne, paksupää. Tulkaa, niin saatte ryypyn."

Hanson tuli ja siirsi tuolin itselleen.

"Minä maksan oluen", kapteeni sanoi. "Mutta te saatte tilata, Daughtry. Katsokaas, Hanson, koira on tempujentekijä. Se osaa laskea paremmin kuin te, Hanson. Meitä on tässä kolme miestä. Daughtry tilaa kolme olutta. Koira kuulee, että niitä pyydetään *kolme*. Minä kohotan tarjoilijalle kaksi sormea, näin. Hän tuo vain kaksi. Koira raivostuu tarjoilijalle. Saatte nähdä."

Kaikki meni niinkuin pitikin, ja Miksi raivosi tarjoilijalle, kunnes tilaus oli suoritettu oikein.

"Se ei osaa sittenkään laskea", päätteli Hanson. "Se näkee vain, että yhdellä meistä ei ole lasia. Siinä koko juttu. Se tietää, että jokaisen tulee saada lasinsa, ja siksi se haukkuu."

"Kyllä se selviää", kehaisi Daughtry. "Meitä on nyt kolme. Tilaamme neljä olutta, ja tarjoilija tuo kolme. Silloinhan jokainen saa lasinsa, mutta Kill raivoaa kuitenkin tarjoilijalle."

Ollen täysin selvillä leikistä Miksi haukkui raivokkaasti tarjoilijaa, kunnes tämä toi neljännen lasin. Pöydän luo kerääntyi paljon miehiä, ja kaikki halusivat tilata olutta ja koetella Miksiä.

"Tämä on mainiota", ajatteli Daughtry mielessään. "Maailma on hullunkurinen. Äskän minun oli jano ja nyt olen hukkumaisillani olueen."

Monet tahtoivat ostaa Miksin ja tarjosivat siitä naurettavia summia, viisitoista, kaksikymmentä dollaria.

"Sanonpa teille jotain", Jörgensen kuiskasi Daughtrylle vedettyään hänet syrjään. "Jos annatte minulle tuon koiran, löylytän heti Hansonin ja te saatte paikan — saatte huomenna tulla työhön."

"Juntan" omistaja veti Daughtryn mukanaan toiseen nurkkaan ja kuiskasi hänelle:

"Tulkaa joka ilta tänne koiranne kanssa. Se vetää ihmisiä. Annan teille ilmaiseksi olutta ja viisikymmentä senttiä illassa."

Tämä ehdotus herätti rohkean suunnitelman Daughtryn mielessä, ja Kwaquen avatessa kotona hänen kenkiään hän puheli Miksille:

"Niin on nyt asiat, Kill. Jos sinä sille kapakan isännälle olet oluen ja viidenkymmenen sentin arvoinen illalta, olet sinä sen arvoinen minullekin ... ja enemmän, poikaseni, paljon enemmän. Sillä hän haluaa tietysti ansaita. Sitä varten hän myy olutta, sen sijaan että ostaisi sitä. Ja sinä, Kill, tahdot mielelläsi työskennellä minun hyväkseni, sen tiedän. Me tarvitsemme rahaa. Meillä on Kwaque ja herra Greenleaf ja Cocky, sinusta ja minusta puhumattakaan, ja me syömme aivan kauhean paljon. Vuokra on tiukassa ja ansion saaminen vieläkin tiukemmassa. Mitäs sanot siitä, että lähdemme yhdessä ulos huomisiltana ja koetellemme, kuinka paljon rahaa voimme saada kokoon."

Ja Miksi, joka istui hovimestarin polvilla, silmä silmää ja nenä nenää vasten, isännän kätet poskillaan, väänteli ihastuksissaan, lipoi kielellään ja heilutti häntätöpykkäänsä. Mitä se lieneekin kuullut, hyvää se oli, sillä hovimestari oli puhunut.

18.

Harmaatukkainen hovimestari ja pörröinen irlantilainen terrieri olivat pian hyvin tunnettuja Barbary Coastin yöelämässä. Daughtry laajensi laskutempua ottamalla Cockyn mukaan. Kun tarjoilija ei tuonut kyllin monta lasia, pysytteli Miksi aivan hiljaa, kunnes Cocky, saatuaan merkin hovimestarilta, asettui yhdelle jalalle, pani toisen jalkansa Miksin niskaan ja oli kuiskaavinaan jotakin sen korvaan. Sitten Miksi katsahti pöydälle asetettuihin lasihin ja alkoi haukkua tarjoilijaa.

Mutta vasta kun Daughtry ja Miksi yhdessä lauloivat "Aalto, vie minut Rioon", he saivat suuren voittonsa. Se tapahtui merimiesten tanssialissa Pacific-kadun varrella. Tanssi taukosi, ja kaikki halusivat kuulla enemmän laulua. Isännälle tämä ei tuottanut tappiota, ja yleisö kasvoi kasvamistaan, kun Miksi lauloi koko ohjelmansa: "Herra suojaa kuningasta", "Suloinen sana Kohta", "Johda mua, kaunis pilvi", "Koti, koti armas" ja "Shenandoah".

Se tuotti jo enemmän kuin ilmaisen oluen Daughtrylle. Kun hän nousi lähteäkseen, ravintolan isäntä pisti kolme hopeadollaria hänen käteensä ja pyysi häntä tulemaan koirineen jälleen seuraavana iltana.

"Tälläkö palkalla?" Daughtry kysyi silmäten halveksivasti rahoja.

Isäntä lisäsi heti kaksi dollaria, ja Daughtry lupasi tulla.

"Kuulepas, Kill-poikaseni", hän puheli Miksille maata pannessaan. "Luulenpa, että me yhdessä voimme ansaita enemmän kuin viisi dollaria illasta. Katsos, ei kukaan ole nähnyt sinunlaistasi koiraa. Oikea laulajakoina sinä olet, voit laulaa minun kanssani minkä sävelen tahansa ja itsekseksi puolisen tusinaa laulua. Väitetään Caruson saavan tuhat dollaria illassa. No, sinä et ole Caruso, mutta ainoa laulaja-koira sinä olet koko maailmassa. Minä rupean konserttien järjestäjäksi, poikaseni. Ellemme voi täällä ansaita kahtakymmentä dollaria illassa, siirrymme hienoimpaan kaupunginosaan. Ja vanha herra saa muuttaa hotellissaan kadunpuoleiseen huoneeseen. Ja Kwaque saa uuden puvun. Kill-poikaseni, meistä tulee pian rikkaita. Ja ellei vanhus saa ketään muuta petkutettavakseen, varustamme hänelle kuunarin ja annamme hänen purjehtia sillä aarteita etsimään. Hän saa petkuttaa sitten meitä, sinua ja minua, ja meille se on suuri ilo."

San Franciscon Barbary Coast, joka oli ollut vanhanaikainen merimieskortteli jo silloin, kun kaupunki mainittiin rannikon kaikkein vaikeapäisyisimmäksi satamaksi, oli paljon muuttunut ja kehittynyt kaupungin kasvaessa. Nyt se sai ainakin puolet tuloistaan rikkailta kaupunkilaisilta, jotka tekivät sinne huviretkiä kylvään rahaa ympärilleen. Hienoimmissa piireissä oli tapana — etenkin, jos oli kaukaisia vieraita — viettää päivällisen jälkeen tunti tai pari ajelemalla siellä tanssipaikasta tai halvasta kabaretista toiseen. Sanalla sanoen, Coast oli yhtä suuri nähtävyys kuin kiinalaiskaupunki tai Cliff House.

Ei kulunut kauan, ennenkuin Dag Daughtry ansaitsi kaksikymmentä dollaria illassa kahdesta kaksikymmentä minuuttia kestävästä esityksestä, ja hänelle tarjottiin enemmän olutta kuin mitä

kokonainen tusina yhtä janoisia miehiä kuin hän olisi jaksanut juoda. Daughtryllä ei ollut vielä koskaan ollut niin paljon rahaa käytettävänä. Miksistä tämä meno oli sanomattoman hauskaa. Se iloitsi etenkin hovimestarin vuoksi. Se sai palvella hovimestaria, ja palveleminen oli sen hartain halu.

Miksi elätti nyt koko perheen, ja kaikilla heillä oli hyvä olla. Kwaque keikaili ruskeissa kengissä, derbyhatussa ja harmaassa puvussa, housut aina moitteettomasti silitettyinä. Hän alkoi myös käydä elokuvissa, tuhlassi siihen pari-kolmekymmentä senttiä illassa ja istui aina itsepintaisesti paikoillaan, kun ohjelma toistui. Talouspuuhiin ei kulunut paljon aikaa, sillä Daughtry oli alkanut syödä ravintolassa. Vanha Merikarhu oli muuttanut kalliimpaan kadunpuoleiseen huoneeseen Bronx-hotellissa, ja Daughtry tyrkytti itsepintaisesti hänelle runsaasti taskurahoja, jotta hän voisi tilaisuuden sattuessa kutsua lupaavan tuttavan teatteriin tai konserttiin ja saattaa hänet autolla kotiin.

"Tätä ei voi kestää iän kaiken, Kill", hovimestari puheli Miksille. "Juuri niin kauan, että vanha herra saa käsiinsä uuden joukon rikkaita ja urheiluintoisia aarteensijöitä, mutta ei kauemmin. Sitten lähdetään taas siniselle valtamerelle, poikaseni, missä tukeva laivankansi keinuu jalkojen alla, kostea suihku lyö yli laidan ja aalto pärskähtää silloin tällöin sisään valurei'istä.

"Yhtä hyvin veimme mennä Rioon kuin laulaa sitä tuolle roskajoukolle. Saavat pitää itse tämän kaupunkipahansa. Meri — se on meidän elämämme — sinun ja minun, Kill-poikaseni, ja vanhan herran ja Kwaquen ja Cockyn, meidän kaikkien. Emme ole luodut kaupungissa elämään. Se ei ole terveellistä. Et ehkä usko minua, poikaseni, mutta minä luulen rupeavani jäykistymään. Vieterit höltyvät. Käyn aivan veltoksi, kun ei ole päivisin muuta tehtävää kuin istua ja vetelehtiä. Tulen aivan sairaaksi, kun ajattelen, miltä tuntuisi kuulla vielä kerran vanhan herran, sanovan: 'Luulenpa, hovimestari, että hyvä cocktail ennen päivällistä maistuisi erinomaisesti.' Ensi matkalle otamme mukaamme pienen jäähdtyskoneen ja annamme hänelle parasta, mitä voi saada.

"Ja katsohan Kwaquea, poikaseni. Tämä ilmanala ei sovi hänelle. Hän kuihtuu kuihtumistaan. Jos hän istua kököttää kauemmin elokuvissa, hän saa vielä basillitartunnan. Hänen ja minun ja sinun ja meidän kaikkien terveyden tähden meidän täytyy pian nostaa ankkuri ja lähteä pasaatituulten valtakuntaan ja niiden suudelmista imeä itseemme meren suolaa ja raitista elämää."

Kwaque ei milloinkaan valittanut, mutta kuihtui silmin nähden. Oikeaan kainalokuoppaan ilmestyi hitaasti kasvava paise, jota alussa tuskin huomasi. Mutta sitten sitä alkoi yhtä mittaa hiljakseen jäytää. Poika ei voinut enää nukkua yhtään yötä monta kertaa heräämättä. Ellei siirtolaisvaltuuskunta olisi jo aikoja sitten lähettänyt Ah Moyta takaisin Kiinaan, tämä olisi voinut sanoa, mitä paise merkitsi. Samoin hän olisi voinut Dag Daughtrylle selittää, mitä tiesi yhä laajeneva kuoleentuma hovimestarin silmien välissä, missä ohuet poikittaiset vaot kävivät yhä selvemmiksi. Hän olisi myös voinut sanoa, mikä Daughtryn vasemman käden pikkusormea vaivasi. Daughtry oli ensin luullut, että siinä oli jänne niukahtanut. Sitten hän päätteli sen olevan San Franciscon kostean ja sumuisen ilman aiheuttamaa pitkäaikaista luuvaloa. Tämä oli yhtenä syynä hänen toivoonsa päästä jälleen merille, missä trooppilinen aurinko kyllä paahtaisi luuvalon pois hänen ruumiistaan.

Hovimestarina Dag Daughtry oli tullut kosketuksiin myös yläluokkien miesten ja naisten kanssa. Mutta ensimmäisen kerran elämässään hän kohtasi täällä San Franciscon alamaailmassa sellaisia henkilöitä täysin tasa-arvoisina. Vieläpä jotkut heistä halusivat innokkaasti tavata häntä. He aivan etsivät häntä. He imartelivat häntä saadakseen istua hänen pöydässään ja tarjota hänelle olutta. He olisivat tarjonneet hänelle myös huikkeen kalliita viinejä, ellei hän olisi itsepintaisesti pysynyt oluessaan. Jotkut kutsuivat häntä kotiinsa — "ja ottakaa tuo ihmeellinen koira mukaanne hiukan laulamaan" — mutta Daughtry, joka oli mielessään ylpeä siitä, että Miksi aiheutti tällaisia kutsuja, selitti, että taiteilijaelämä oli niin rasittavaa, etteivät sellaiset huvit voineet tulla kysymykseen. Mutta Miksille hän sanoi: "Luvatkoote meille viisikymmentä dollaria, niin menemme kyllä molemmat ja aivan heti."

Niiden monien tuttavien joukossa, jotka he kabarettielämänsä aikana saivat, oli kaksi, jotka pian tulivat ratkaisevasti vaikuttamaan Daughtryn ja Miksin elämään. Toinen oli poliitikko ja lääkäri, nimeltään Emory — Walter Merrit Emory. Hän istui usein Daughtryn pöydässä Miksin istuessa tavallisesti tuolillaan heidän vieressään. Muun muassa tohtori Emory antoi pääsylipun vastaanottoihinsa ja lupasi ilmaiseksi hoitaa sekä herran että koiran, jos he sattuisivat sairastumaan. Daughtryn mielestä tohtori Emory oli älykäs mies, epäilemättä taitava ammatissaan, mutta häikäilemättömän itsekäs kuin nälkäinen tiikeri. Daughtry virkkoi kerran tohtorille niin arastelemattoman avomielisesti kuin voi näissä muuttuneissa olosuhteissa: "Te olette kummallinen tohtori. Sen näkee jo puolella silmällä. Mitä tahdotte saada, sen otatte. Teitä ei estäisi mikään muu kuin..."

"Kuin mikä?"

"No, että se, että mielitekonne esine olisi kiinninaulittu tai lukon takana tai poliisi seisoi sitä vahtimassa. Enpä tosiaan tahtoisin omistaa mitään, mitä teidän mielenne tekisi."

"Mutta sellainen teillä on", sanoi tohtori Emory katsahtaen Miksiin, joka istui tuolilla heidän välissään.

"Huh!" Daughtry värisi. "Te saatte kylmät väreet karmimaan selkäpiitäni. Jos uskoisin, että todella tarkoitatte sitä, en viipyisi San Franciscossa kahta minuuttia." Hän tuijotti hetkisen miettiväisenä olutlasiinsa, mutta naurahti sitten rauhoittuen. "Ei kukaan voi ottaa koiraa minulta. Ennen tapan sen, joka sitä yrittää. Sanoisin sen hänelle suoraan, kuten sanon sen nyt teille. Tiedätte, että tarkoitan totta. Samoin ymmärtäisi hänkin minun tarkoittavan mitä sanon. Oh, tuo koira..."

Voimatta ilmaista syvää tunnettaan Dag Daughtry keskeytti lauseensa ja hukutti liikutuksensa olutlasiin.

Toinen kohtalokas henkilö oli aivan toisenlainen. Harry Del Mariksi hän nimitti itseään; tämä nimi oli ohjelmissa hänen esiintyessään Orpheum-teatterissa. Hän oli ammatiltaan eläintenkesyttävä, mutta sitä Dag Daughtry ei tiennyt, sillä mies oli nyt lomalla. Hänkin halusi kestityä Daughtryä. Hän oli nuori, tuskin yli kolmenkymmenen, ja tumma. Suurissa, pitkien ripsien varjostamissa silmissään hän usko olevan sähköistä voimaa. Suu ja kasvojen piirteet olivat enkelimäisen hienot. Mutta hänen kylmästi harkitseva, liikemiesmäinen ajatustapansa ei ollut ollenkaan sopusoinnussa hänen ulkonäkönsä kanssa.

"Mutta ei teidän rahanne riitä sitä ostamaan", vastasi Daughtry, kun toinen oli kohottanut tarjouksensa viidestäsadasta tuhanteen dollariin.

"Minulla on tuhat dollaria, jos sitä tarkoitatte."

"En", pudisti Daughtry päätään. "Tarkoitan, etten myy sitä millään hinnalla. Ja mitä te sillä tekisittekään?"

"Minä pidän siitä", vastasi Del Mar. "Minkä tähden minä käyn täällä? Ja mitä varten käyvät muut täällä? Miksi ihmiset ostavat viiniä, pitävät kilpa-ajoneuvosia, pitävät yllä näyttelijättäriä, rupeavat papeiksi tai kirjatoukiksi? — Siksi, että he siitä pitävät. Siinä on selitys. Kaikki teemme sellaista, mikä meitä miellyttää, jos vain voimme. Me koetamme saada haltuumme esineen, mistä pidämme. Nyt minä olen mieltynyt teidän koiraanne. Ja minä tahdon saada sen, vaikka se maksaisi tuhat dollaria. Katsokaa timanttia tuon naisen sormessa tuolla. Hän luultavasti ihastui siihen ja osti sen hintaa ajattelematta. Timantti merkitsi hänelle enemmän kuin sen hinta. Teidän koiraanne..."

"Se ei näytä pitävän teistä", keskeytti Dag Daughtry hänet. "Se on omituista. Sillä se pitää yleensä kaikista ihmisistä erotuksesta. Mutta teille se on alun pitäen murissut. Eikä kukaan tahtone omakseen koiraa, joka ei pidä hänestä."

"Se ei kuulu tähän", Del Mar selitti rauhallisena. "Minä pidän siitä. Minun asiani on, pitääkö se minusta vai eikö. Ja luulenpa siitä selviytyväni."

Daughtry luuli toisen muuttumattoman enkelinilmeen takana huomaavansa hetyntöytä julmuutta, joka oli suorastaan helvetillistä, koska se oli tietoisista ja hillittyä. — Daughtry ei näin eritellyt havaintoaan. Se oli hänessä vain tunne, eivätkä tunteet tarvitse sanoja ilmetäkseen ja vaikuttaakseen.

"Tässä lähellä on pankki, joka on auki koko yön", toinen jatkoi. "Voimme mennä sinne, minä kirjoitan maksuosoituksen, ja puolen tunnin kuluttua teillä on rahat käsissänne."

Daughtry pudisti päätään.

"Sitä ei kannata ajatella edes liikevoiton vuoksi", hän sanoi. "Kuulkaahan. Tuo koira ansaitsee kaksikymmentä dollaria illassa. Sanokaamme, että se työskentelee kaksikymmentäviisi päivää kuukaudessa. Se tekee viisisataa kuukaudessa ja kuusituhatta vuodessa. Jos nyt puhumme viidestä prosentista, koska se on helppo laskea, se on sadankahdenkymmentätuhannen dollarin suuruisen pääoman korko. Olettakaamme, että minulla on menoja kaksikymmentä tuhatta dollaria. Silloin koira on sadantuhannen arvoinen. Tai jos nyt, anteliaita ollaksemme, panemme summan kahtia, se on kuitenkin viidensadasentuhannen koira. Ja te tarjoatte siitä tuhat dollaria."

"Luulette varmaan, että se on ikuinen kuin maapalanen", virkkoi Del Mar ja hymyili.

Daughtrylla oli heti vastaus valmiina.

"Olettakaamme, että se tekee työtä kuusi vuotta — se on kolmekymmentä tuhatta. Vuoden työ oli kuusi tuhatta. Ja te tarjoatte minulle yhden tuhannen kuudentuhannen sijasta. Se yritys ei kannata — minulle ... eikä koiralle. Muutoin, kun se ei enää voi työskennellä eikä ole sentinkään arvoinen, se on minulle kokonaisen miljoonan arvoinen, ja jos joku tarjoisi minulle siitä miljoonan, pyytäisin vielä enemmän."

"Vielä tavataan", sanoi Harry Del Mar Daughtrylle heidän keskusteltuaan jo neljännen kerran Miksin kaupasta.

Mutta siinä Harry Del Mar erehtyi. Hän ei tavannut Daughtrya enää milloinkaan, sillä Daughtry ennätti sitä ennen tavata tohtori Emoryn.

Kwaque oli alkanut käydä yhä levottomammaksi öisin kainalopaiseensa takia, ja Daughtry heräsi hänen valituksiinsa. Muutaman tällaisen levottoman yön jälkeen Daughtry päätti toimittaa Kwaquen lääkärin hoitoon. Sentähden hän eräänä aamuna otti pojan mukaansa ja saapui klo 11 tohtori Emoryn täpötäyteen odotushuoneeseen.

"Eiköhän hänellä vain liene syöpä, herra tohtori", sanoi Daughtry Kwaquen riisuessaa paitaa päältänsä. "Hän ei ole milloinkaan vaikeroinut eikä valittanut, sehän ei ole mustaihoisten tapa. En huomannut mitään, ennenkuin hän alkoi heittelehtiä vuoteessaan ja voihtia unissaan. No, miksi sitä sanotte? Onko se syöpää, vai mitä?"

Mutta Walter Merrit Emoryn tarkat silmät olivat huomanneet Kwaquen vasemman käden koukistuneet sormet. Hänellä ei ollut ainoastaan tarkat silmät, vaan oli myös "spitaalililmät". Ollessaan nuorena vapaaehtoisena Filippiineillä sotilaslääkärin apulaisena hän oli tehnyt huomioita niin monesta spitaalitapauksesta, että hän voi, paitsi aivan taudin alkuasteilla, tuntea sen kohta ensimmäisellä silmäyksellä. Koukistuneista sormista — hermohajaannuksen synnyttämä lamautumisilmiö — siirtyi hänen katseensa ryppyiseen leijonanotsaan — sekin lamautumisilmiö — ja siitä edelleen oikeassa kainalossa olevaan paiseeseen, ja hänen aivoissaan syntyi heti taudinmääritys: tuberkuloottinen ilmiö.

Ja samassa hetkessä hänen päässään välähti kaksi ajatusta. Toinen niistä oli: *Milloin ja missä ikinä näetkin spitaalisen, etsi heti toista*. Toinen ajatus kohdistui hänen haluamaansa Daughtryn irlantilaiseen terrieriin, Daughtryn, jonka kanssa Kwaque oli niin kauan elänyt yhdessä. Tässä Walter Merrit Emory lopetti nopean tarkastelunsa. Hän ei tiennyt, minkä verran hovimestari tunsu spitaalia vai tunsiko hän sitä ollenkaan, eikä hän halunnut herättää tämän epäluuloa.

Hän veti aivan kuin sattumalta kellonsa esille nähdäkseen ajan kulun, kääntyi sitten Daughtryyn päin ja sanoi hänelle:

"Hänen verenkiertonsa on häiriintynyt. Hän on aivan näännöksissä. Hän ei ole tottunut sellaiseen elintapaan, mitä hän viime aikoina on viettänyt, eikä myöskään eurooppalaiseen ravintoon. Varmuudeksi tutkin vielä, olisiko se syöpää, mutta ei ole kovin todennäköistä, että se sitä on."

Tämän sanottuaan hän vaikenä hetkiseksi ja katsahti Daughtryn otsaan, silmien väliin, juuri niiden yläpuolelle. Se riitti. Hänen "spitaalililmänsä" huomasi kohta spitaalil aiheuttaman "leijonamerkin".

"Te olette itsekä aivan lamassa", tohtori jatkoi rauhallisesti. "Lyön vetoa, ettette tunne voivanne oikein hyvin. Vai kuinka?"

"Enpä juuri voi kehua", myönteli Daughtry. "Minun täytynee lähteä jälleen merille ja kuumiin seutuihin ajaakseni luuvalon ruumiistani."

"Missä teillä on paise?" tohtori kysyi hajamielisesti ja oli lähemmin tutkivinaan Kwaquen sairautta. Daughtry ojensi vasemman kätensä ja osoitti sairasta kohtaa. Walter Merrit Emory katsoi sitä näköjään välinpitämättömänä alasluotujen silmäluomiensa alta. Hän näki, että pikkusormi oli koukussa ja hiukan ajettunut ja että nahka siinä oli ohutta, sileää ja melkein kiiltävää. Kääntyessään katsomaan Kwaquea hän silmäsi ohimennen leijonaryppyjä Daughtryn otsassa.

"Luuvalo on yhä suuri salaisuus", tohtori Emory virkkoi kääntyen jälleen Daughtryn puoleen, aivan kuin se ajatus olisi juuri silloin juolahtanut hänen mieleensä. "Se on melkein joka yksilössä erilainen, niin monta muunnosta sitä on! — Tuntuuko sormi kankealta?"

Daughtry liikutti vaivalloisesti pikkusormeaan.

"Tuntuu, tohtori, se ei ole yhtä notkea kuin ennen."

"Vai niin", Walter Merrit Emory virkkoi karskisti. "Olkaa hyvä ja istuutukaa tuohon tuoliin. Minä en ehkä voi hoitaa teitä, mutta voin ainakin neuvoa teille sopivimman oleskelupaikan, mikä sairaus teillä sitten lieneekin. — Neiti Judson!"

Sillä välin kun nuori sairaanhoitajattaren pukuun pukeutunut nainen auttoi Dag Daughtryn emaljoituun leikkaustuoliin asettaen hänet puoleksi makaavaan asentoon, tohtori Emory kastoi

sormensa väkevimpään antiseptiseen liuokseen, mitä hänellä oli, ja sitä tehdessään hän näki ilmielävänä mielessään pörröisen irlantilaisen terrierin, joka teki temppuja merimieskapakoissa ja totteli Kill-nimeä.

"Teillä on luuvaloa muuallakin kuin pikkusormessa", tohtori sanoi Daughtrylle. "Lyön vetoa, että teidän otsassanne on myös sairas paikka. Pyydän teidän hetkisen olemaan liikkumatta. Antakaa minulle merkki, jos tekee kipeätä. Istukaa muuten aivan hiljaa, tahdon vain tutkia, olenko oikein ymmärtänyt taudin. — Kas niin, liikahtakaa heti kun jotakin tunnette. Luuvalolla on kummallisia oikkuja. — Katsokaas tänne, neiti Judson, luulenpa, ettette tunne tätä luuvalon muotoa. Katsokaa. Hän ei tunne mitään. Hän luulee, etten ole vielä alkanutkaan."

Puhuessaan tohtori Emory teki sellaista, mistä Dag Daughtrylla ei ollut aavistustakaan ja minkä Kwaque luuli näkevänsä unissaan, niin epätodelliselta ja mahdottomalta se hänestä tuntui. Tohtori tutki paksulla neulalla hovimestarin poikittaisten otsaryppyjen mustaa kohtaa. Hän ei koetellut sitä ainoastaan pinnalta. Hän pisti neulan viistoon nahan alle ja työnsi sen niin syvälle, että se upposi kokonaan tunnettomiin lihasosiin. Kwaque katseli silmät hämmästyksestä selällään, kun hänen herransa ei liikahtanutkaan eikä siis tuntenut mitään.

"Miksi ette jo aloita", kysyi Dag Daughtry kärsimättömästi. "Eihän teidän pitänyt tutkia minun luuvaloani, vaan papualaispojan paisetta."

"Te tarvitsette myös hoitoa", vastasi tohtori Emory. "Luuvalo on sangen ikävä juttu. Se ei saa käydä kroonilliseksi. Määrään teille hoitotavan. Nouskaa nyt tuolista, niin katson teidän mustaa palvelijaanne."

Ennenkuin Kwaque ennätti istuutua tuoliin, tohtori levitti sen yli verhon, joka tuoksui palaneelle. Juuri kun hänen piti ryhtyä tutkimaan Kwaquea, hän katsahti kelloonsa, ikäänkuin olisi muistanut jotakin. Nähdessään, paljonko kello oli, hän säpsähti ja katsoi moittivasti apulaiseensa.

"Neiti Judson", hän sanoi kylmän ankarasti, "olette unohtanut velvollisuutenne. Kello on kahtakymmentä vailla kaksitoista, ja te tiedätte, että minun oli määrä täsmälleen puoli kaksitoista neuvotella tohtori Hadleyn kanssa. Tiedättehän, kuinka ärtyisiä hän on."

Neiti Judson painoi päänsä alas katuvaan ja nöyrän näköisenä, ikäänkuin olisi tiennyt, mistä oli kysymys, vaikka hän, joka muutoin tunsu hyvin herransa asiat, nyt vasta sai kuulla, että tämän olisi pitänyt tavata tohtori Hadley kello puoli kaksitoista.

"Tohtori Hadley asuu eteisen toisella puolen", tohtori Emory selitti Daughtrylle. "En viivy viittä minuuttiakaan. Olemme eri mieltä eräästä sairaustapauksesta. Hän pitää sitä uusivana umpisuolentulehduksena ja tahtoo ryhtyä leikkaukseen. Minusta se on pyorrhé, joka suusta on siirtynyt vatsaan, ja sentähden olenkin ehdottanut suun emeettistä hoitoa vatsahäiriöiden parantamiseksi. Te ette tietysti tätä ymmärrä, mutta asia on nyt niin, että olen saanut tohtori Hadleyn kutsumaan tänne tohtori Granvillen, joka on pyorrhén erikoistuntija. Ja nyt he ovat molemmat odottaneet minua jo kymmenen minuuttia. Minun täytyy juosta sinne."

"Palaan viiden minuutin kuluttua", hän huusi sulkiessaan eteisen oven.
"Neiti Judson, olkaa hyvä ja pyytäkää potilaita odottamaan hetkinen."

Hän astui tohtori Hadleyn vastaanottohuoneeseen, vaikkei siellä ollutkaan sairasta häntä odottamassa. Sensijaan hän käytti puhelinta keskustellen ensin terveydenhoidontarkastajan, sitten poliisimestarin kanssa. Molemmat sattuvat olemaan virastossaan, tohtori puhutteli heitä tuttavallisesti etunimeltä ja jutteli innokkaasti heidän kanssaan.

Palatessaan omaan vastaanottohuoneeseensa tohtori Emory näytti hyvin tyytyväiseltä.

"Olin aivan oikeassa", hän vakuutti neiti Judsonille kohdistuen samalla iloisen avomielisenä sanansa myös Daughtrylle. "Tohtori Granville asettui minun puolelleni. Selvä pyorrhé tietenkin. Ei tule siis leikkausta. Parastaikaa hoitavat siellä potilaan kurkkua emetiinilla. Hauska on olla oikeassa. Olen ansainnut sauhut. Häiritseekö se teitä, herra Daughtry?"

Hovimestarin nyökäyttäessä päätään tohtori Emory sytytti paksun havannasikarin ja jatkoi äänekkästä puheluaan uskotellusta voitostaan. Puhuessaan hän nojautui taaksepäin tuolissaan — aivan sattumalta — ja antoi, muka epähuomiossa, sikarin tulipään koskettaa Kwaquen koukistunutta sormea. Salainen viittaus neiti Judsonille, joka yksin huomasi tapahtuman, valmisti tätä siihen, mitä oli tulossa.

"Tiedättekö mitä, herra Daughtry", jatkoi Walter Merrit Emory innostuneesti, vangiten hovimestarin katseen omallaan ja palava sikari koko ajan painettuna Kwaquen sormea vasten. "Kuta vanhemmaksi tulen, sitä enemmän tulen vakuuttuneeksi siitä, että aivan liian usein ryhdytään tarpeettomiin ja liian

aikaisiin leikkauksiin."

Tuli jäyti hiljalleen lihaa, ja Kwaquen sormenpäätä alkoi kohota ohut savukiemura, joka oli erivärinen kuin sikarinsavu.

"Ajatelkaamme vaikka tohtori Hadleyn potilasta. En ole pelastanut häntä ainoastaan vaarallisesta leikkauksesta, vaan myös sairaalamaksuista. En ota häneltä mitään maksua siitä, mitä olen tehnyt. Hadleyn lasku ei myöskään voi olla kovin suuri. Tohtori Granville tulee hoitamaan hänen pyorrhénsa emetiinilla vaivaisen viidenkymmenen dollarin maksusta. Siis paitsi kuolemanvaarasta olen pelastanut tuon miehen maksamasta ainakin tuhat dollaria kirurgille, sairaalaan ja hoitajille."

Hänen näin jutellessaan ja pitäessään koko ajan Daughtryn katseen itseensä kiinnitettynä huoneessa alkoi tuntua palaneen lihan käryä. Tohtori Emory veti käryä halukkaasti sieraimiinsa. Neiti Judson tunsikin sen myös, mutta häntä oli varoitettu, eikä hän ollut mitään huomaavinaan. Ei hänen myöskään tarvinnut katsoa, olivatko sikari ja sormi vielä kosketuksissa, hänen nenänsä sanoi, että niin oli.

"Mikä täällä palaa?" Daughtry kysäisi äkkiä silmäillen ympärilleen ja vetäen käryä nenäänsä.

"Väärennetty sikari", tohtori Emory virkkoi, joka viimeinkin oli loitontanut sikarinsa Kwaquen sormesta ja tutki sitä nyt tyytymättömän näköisenä. Hän lähensi sitä nenäänsä ja irvisti. "En tahdo väittää, että se on suorastaan kaalinlehteä. Sanon vain, että se on jotakin, mitä en tunne ja mistä en liioin välitä ottaa selkoa. Se on inhottavaa. Noin ne lähettävät kauppaan uuden ja hyvän sikarilajin ja valmistavat sen aluksi parhaasta tupakasta, mutta kun sitten sen maine yleisön kesken on vakiintunut, alkavatkin valmistaa sitä huonommasta tupakasta luottaen sen varmaan menekkiin. Mutta minua ne eivät enää petä. Valitsen toisen sikarilajin jo tänään."

Hän heitti sikarin sylkilaatikkoon. Ja Kwaque, joka istui kummallisimmassa tuolissa, missä koskaan oli istunut, eikä huomannut, että hänen sormenpäähänsä oli palanut syvä reikä, ihmetteli vain, milloin tohtori lakkaisi juttelemasta ja katsoisi paisetta, jota niin pakotti kainalossa.

Ensimmäisen ja viimeisen kerran elämässään Dag Daughtry joutui petetyksi. Se oli auttamaton häviö. Vapaa elämä lainehtivalla merellä ja keinuvalla laivankannella pasaatituulien tanterilla, huoleton kulku satamasta toiseen päättyi häneltä Walter Merrit Emoryn vastaanottohuoneeseen neiti Judsonin ihmetellen katsellessa, kuinka ihmisen liha voi palaa ja hiiltyä uhrin itsensä siitä mitään tietämättä.

Tohtori Emory jatkoi yhä juttelemistaan koettaen uutta sikaria. Välittämättä vähääkään siitä, että odotushuone oli täynnä potilaita, hän piti hyvin pitkän, vilkkaan ja mielenkiintoisen esitelmän sikareista ja tupakkakasvista, sen viljelyksestä ja jalostuksesta niissä onnellisissa maissa, missä tupakka kasvaa.

"Mitä tuohon paiseeseen tulee", hän sanoi lopultakin ryhtyen ohimennen tutkimaan Kwaquen sairautta, "voin jo kohta sairaan ulkonäöstä päättää, että se ei ole syöpä eikä edes paise. Tahtoisin sanoa..."

Naputus eteisen yksityisovelle sai hänet hypähtämään pystyyn innolla, jota hän ei koettanutkaan salata. Sisään astui kaksi poliisia, poliisiupseeri ja siviilipukuinen, poskipartainen herrasmies, jolla oli neilikka napinlävessä.

"Hyvää huomenta, tohtori Masters", tervehti Emory siviilipukuista; toisille hän sanoi: "Päivää, komisario... Päivää Tim... Päivää, Johnson. — Milloin teidät on siirretty kiinalaiskorttelista?"

Sitten hän lopetti keskeytetyn lauseensa tarkkaavasti katsellen Kwaquen sormeja:

"Tahtoisin sanoa, että se on kaunein bacillus lepraen aiheuttama mätähaava, mitä lääkäriillä milloinkaan on ollut kunnia näyttää San Franciscon terveydenhoitolautakunnan esimiehelle."

"Spitaali!" huudahti tohtori Masters.

Kaikki säpsähtivät kuullessaan tämän sanan. Komisario ja molemmat poliisit vetäytyivät kauemmas Kwaquesta, neiti Judson painoi, huutoaan pidättäen, kätensä sydäntään vasten, ja Dag Daughtry kysyi järkyttyneenä, mutta yhä epäillen:

"Mitä te nyt uskottelette meille, tohtori?"

"Seisokaa hiljaa paikoillanne. Älkää liikkuko", sanoi Walter Merrit Emory käskävästi Daughtrylle. "Olkaa hyvä ja katsokaa tänne", hän sanoi sitten muille painaen palavan sikarinsa Daughtryn otsassa olevaan tummaan pilkkuun. "Älkää liikkuko", hän sanoi Daughtrylle. "Odottakaa hetkinen. En ole vielä valmis."

Ja Daughtryn odottaessa hämmästyneenä, levottomana ja ihmetellen, miksei tohtori jatkanut,

hehkuva sikarinkärki poltti hänen nahkaansa ja lihaansa, kunnes kaikki huomasiivat sekä käryn että savun.

Päästäen äänekkään riemunaurun tohtori Emory peräytyi askeleen taakse päin.

"No tehkää nyt mitä aioitte", mumisi Daughtry, sillä tapausten vyöry oli ollut liian nopea ja liian salaperäinen, jotta hän olisi siitä mitään käsittänyt. "Ja kun olette lopettanut, pyydän teitä selittämään, mitä sanoitte spitaalista ja tuosta pojasta. Hän on minun palvelijani, ettekä te voi uskotella mitään sellaista hänelle ... tai minulle."

"Hyvät herrat, olette nähneet kylliksi", lausui tohtori Emory. "Kaksi aivan varmaa tapausta, isäntä ja palvelija, palvelijan sairaus pitemmälle kehittynyt, taudin molemmat ilmiöt selvästi esiintyvänä, isännällä ainoastaan kuoleentumisilmiö huomattavissa — hänellä on sairas kohta myös pikkusormessaan. — Viekää pois heidät! Mutta kehotan teitä, tohtori Masters, heidän jäljestään perusteellisesti puhdistuttamaan sairasvaunut."

"Mutta kuulkaahan nyt...", aloitti Daughtry kiihtyneenä.

Tohtori Emory katsahti varoittavasti tohtori Mastersiin, ja tohtori Masters katsoi arvokkaasti komisarioon, joka vuorostaan katsoi kärkevästi molempiin poliiseihinsa. Mutta nämä eivät käyneet Daughtryn kimppuun. Sensijaan he vetäytyivät yhä kauemmaksi hänestä, vetivät esiin pampunsa ja tuijottivat häneen äreän näköisinä. Poliisien menettely vaikutti Daughtryyn vakuuttavammin kuin mitkään todistelut. Aivan selvästi näitä pelotti koskea häneen. Kun hän astui askeleen eteenpäin, he ojensivat patukkansa häntä kohti pysyttääkseen hänet kauempana itsestään.

"Älkää tulko lähemmäksi", varoitti toinen miehistä heiluttaen patukkaansa aivan kuin olisi tahtonut halkaista hänen kallonsa. "Pysykää paikoillanne, kunnes määrätään, mitä teidän on tehtävä."

"Vetäkää paita päällemme ja asettukaa tuonne isäntänne viereen", komensi tohtori Emory Kwaquea ponnautettuaan tuolin istuimen pystyyn niin nopeasti, että poika lensi suin päin lattialle.

"Mutta mitä ihmettä tämä oikeastaan on...?" aloitti Daughtry. Hänen entinen ystävänsä ei ollut kuulevinaan, vaan jutteli sensijaan tohtori Mastersille:

"Spitaalisairaala on ollut tyhjänä siitä saakka kun se japanilainen kuoli. Tiedän hyvin, kuinka pelkureita kaikki teidän apulaisenne ovat, ja neuvoisin teitä sen vuoksi nukuttamaan molemmat, jotta huoneet saadaan rauhassa desinfioida, ennenkuin heidät lasketaan sisään."

"Jumalan tähden", pyyteli Daughtry. Hän oli kadottanut kaiken vastustushalunsa; ajatus että oli joutunut tuon kamalan taudin uhriksi oli hänet kokonaan lamauttanut. Hän kosketti etusormellaan tunnotonta otsaansa, haistoi sormeja ja tunsu palaneen lihan käryn. — "Älkää pitäkö sellaista kiirettä, Jumalan tähden... Jos olen saanut sairauden, ei sille tietenkään mitään mahda. Mutta voinen kuitenkin vaatia, että minua kohdellaan kuin ihmistä ainakin. Antakaa minulle kaksi tuntia aikaa lähteäkseni kaupungista. Ja kahdenkymmenen neljän tunnin kuluessa olen jo maasta. Menen merille."

"Ja olette vaarana yleiselle turvallisuudelle, missä sitten lienettekin", keskeytti hänet tohtori Masters, joka oli jo näkevinään edessään paksulla painetun palstan iltalehdessä, missä hänet oli kuvattu San Franciscon Pyhäksi Yrjöksi, joka miekka kädessä seisoi kansan ja spitaalilohikäärmeen välillä.

"Viekää heidät pois", sanoi Walter Merrit Emory karttaen Daughtryn katsetta.

"Valmiit! Mars!..." komensi komisario.

Poliisit lähenivät Daughtrya ja Kwaquea patukat pystyssä.

"Pysykää loitompana ja alkakaa kävellä siitä...", murisi toinen poliiseista. "Ja tehkää niinkuin käsketään tai halkaisemme teiltä kallot. Ulos paikalla. Ulos ovesta. Käskekää tuon neekerin pysyä vieressänne."

"Tohtori, ettekö voi kuunnella minua hetkisen?" rukoili Daughtry Emorya.

"Nyt ei ole aikaa puhella", oli vastaus. "Nyt täytyy saada teidät pois täältä mahdollisimman pian. — Tohtori Masters, älkää unohtako puhdistuttaa sairasvaunuja näiden jäljestä."

Kulkue läksi liikkeelle, terveydenhoitotohtori ja poliisikomisario etunenässä ja molemmat poliisit kohotettuine patukkoineen jälkijoukkona.

Ovessa Daughtry vielä kääntyi, vaikka oli vaarassa saada patukasta päähänsä.

"Tohtori, minun koirani, tiedättehän."

"Se lähetetään teille", vastasi tohtori Emory nopeasti. "Mikä on osoitteenne?"

"Huone 87, Cloy Street, Bowheadin matkustajakoti, tunnette paikan, käynti kulmasta, Bowheadin kahvilan vierestä. — Lähettäkää koira minulle, mitä sitten minulle tehnettekin — teettehän sen?"

"Totta kai", sanoi tohtori Emory. "Teillä on myös papukaija?"

"Onhan se — Cocky! Lähettäkää molemmat, olkaa hyvä."

"Kyllä se tohtori Emory on taitava", jutteli neiti Judson syödessään samana iltana päivällistä Pyhän Joosefin sairaalan nuoren alilääkärin kanssa. "Ei ole kumma, että hän ansaitsee niin hyvin! Ajattele! Kaksi inhottavaa spitaalitautista tänään vastaanotolla! Toinen oli mustaihoinen. Ja tohtori huomasi heti, mikä heitä vaivasi. Hän vasta on taitava. Tietäisitpä, mitä hän teki sikarillaan. Kuinka ovela hän osasi olla. Ensin hän antoi merkin minulle. Heillä ei ollut aavistustakaan siitä, mitä oli tekeillä. Hän otti sikarinsa ja..."

20.

Koira samoin kuin hevonenkin tekee pahan ihmisen entistä pahemmaksi. Walter Merrit Emory ei ollut hyvä ihminen, ja toivo saada Miksi haltuunsa pahensi häntä. Ellei Miksiä olisi ollut, hän olisi menetellyt aivan toisin. Hän olisi kohdellut Daughtrya kuin valkoista ainakin — kuten Daughtry sanoi. Hän olisi ilmaissut sairauden Daughtrylle ja auttanut häntä sitten matkustamaan Etelämerelle tai Japaniin tai johonkin muuhun maahan, missä spitaalisia ei eristetä. Tämä ei olisi ollut väärin niitä maita kohtaan, koska niiden tavat kerran ovat sellaiset, ja Daughtry ja Kwaque olisivat pelastuneet joutumasta San Franciscon helvetilliseen spitaal sairaalaan, jonne hän nyt pahuudessaan tuomitsi heidät koko iäkseen.

Jos vielä ottaa huomioon, mitä tulivat maksamaan aseistetut vahdit, jotka öin päivin, vuodet läpeensä vartioivat spitaal sairaalaa, niin ymmärtää, että Walter Merrit Emory olisi voinut säästää San Franciscon veroamaksavilta kansalaisilta monen tuhannen dollarin menot. Ja niillä dollareilla olisi voitu laajentaa ylen ahtaita kouluhuoneistoja, hankkia köyhille lapsille maitoa tai puistoja perustamalla saada raittiimpaa ilmaa köyhien tukahduttaviin kortteleihin. Mutta jos Walter Merrit Emory olisi ajatellut näin epäitsekkäästi, eivät ainoastaan Daughtry ja Kwaque olisi matkustaneet kauas merten taa, vaan myös Miksi olisi seurannut heitä.

Milloinkaan lääkäri ei liene nopeammin tarkastanut sellaista joukkoa odottavia potilaita kuin tohtori Emory, kun ovi oli sulkeutunut poliisien jälkeen, jotka kulkivat jälkijoukkona Daughtrya vietäessä. Ja ennenkuin meni nauttimaan myöhäistä välipalaansa, tohtori Emory ajoi autollaan Barbary Coastiin ja Bowheadin matkustajakotiin. Matkalla hänen oli onnistunut saada eräs etsivä mukaansa. Se olikin välttämätöntä, sillä emäntä ei vähällä suostunut luovuttamaan asukkaansa koiraa. Mutta hän tunsu liian hyvin herra Millikenin, ja hän alistui lakiin, jota etsivät edusti ja jota herkkäuskoinen emäntä ei ollenkaan tuntenut.

Kun Miksi talutusköydessä lähti huoneesta, kuului valittava ääni ikkunalaudalta, missä pieni lumivalkea papukaija istui.

"Cocky", se huusi. "Cocky."

Walter Merrit Emory katsoi taakseen ja epäröi vain hetkisen. "Lähetämme jonkun myöhemmin noutamaan linnun", hän sanoi emännälle, joka yhä heikosti vastusteli saattaessaan heitä alas portaita eikä huomannut, että etsivä oli huolimattomuudessaan unohtanut sulkea Daughtryn huoneen oven.

Mutta Walter Merrit Emory ei ollut ainoa huono ihminen, jonka halu omistaa Miksi teki entistään huonommaksi. Istuen Indoch Yacht klubissa syvässä nahkaisessa nojatuolissa, jalat toisessa syvässä nahkaisessa nojatuolissa, Harry del Mar sulatti unisena välipalaansa, joka samalla oli ollut aamiainen, ja silmäili ensimmäisiä iltalehtiä. Hänen katseensa pysähtyi viiden rivin pituisen uutisen yläpuolella olevaan lihavaan otsakekirjoitukseen. Jalat lennähtivät hetkessä alas tuolilta, hän hypähti pystyyn. Sitten hän jälleen yhtäkkiä istuutui, painoi sähkökelloa ja klubin tarjoilijaa odotellessaan luki uudelleen otsakkeen ja nuo viisi riviä.

Kiitäessään autolla Barbary Coastiin Harry del Mar näki kultaisia näkyjä. Hän näki keltaisia kahdenkymmenen dollarin kolikoita, keltaisia seteleitä Yhdysvaltojen setelipainosta, pankkikirjoja ja komeita kuponkeja, jotka tarvitsi vain leikata irti — ja tämän kaiken takana väikkyi pörröinen irlantilainen terrieri istuen kabarettilavalla kirkkaan sähkölampukehän keskellä, suu avoinna, kuono

katsomoa kohden suunnattuna ja laului, laului yhtämittaa niinkuin ei ainoakaan koira vielä ole laulanut.

Cocky huomasi ensimmäisenä, että ovi oli raollaan; se katsoi sitä ja mietti — mikäli voi käyttää sanaa "mietti" linnun sielun liikkeistä. Salaperäisellä tavalla sen tajunta ottaa vastaan uuden vaikutteen, ja se valmistautuu toimimaan tai on toimimatta, riippuen siitä, mihin suuntaan uusi vaikutte sitä johtaa... Ihmiset tekevät aivan samoin, ja toiset sanovat sitä "tahdon vapaudeksi". — Tuijottaen avoimeen oveen Cocky oli juuri ratkaisemaisillaan, pitikö sen vai eikö pitänyt lähemmin tarkastaa tuota suureen avaraan maailmaan johtavaa rakoa. Tämä tarkastelu sitten ratkaisi, uskaltaisiko se yrittää ulos tuosta raosta vai eikö. Mutta ennen ratkaisua sen silmät kohtasivat parin toisia silmiä, jotka katsoivat sisään.

Ne silmät olivat julmat, vihreänkeltaiset, ja silmäterät vuoroin laajenivat, vuoroin äkkiä supistuivat siirtyessään valosta varjoon huonetta tarkastellen. Cocky käsitti ensimmäisessä silmänräpäyksessä vaaran, joka uhkasi väkivaltaisella kuolemalla. Mutta Cocky ei tehnyt mitään. Pelko ei ahdistanut sen sydäntä. Liikkumattomana se istui tuijottaen toisella silmällään laihaa villikissaa, jonka pää oli tullut oven aukkoon äkkiä kuin ilmestys.

Silmät harhailivat valppaina ympäri huonetta, sysimustat poikittaiset silmäterät noiden kummallisten, vihreänkeltaisten opaalien keskellä laajenivat ja supistuivat nopeasti ja varovaisesti. Ne pysähtyivät Cockyyn. Samassa silmänräpäyksessä näkyi, miten kissa jännitti ruumiinsa, ja jäykistyi siihen asentoon. Melkein huomaamatta silmiin tuli vaaniva ilme, joka muistutti sfinksin jäykkää tuijotusta yli polttavan kuuman, ikuisen erämaahiekan. Oli aivan kuin silmät olisivat tuijottaneet siten vuosisatoja ja vuosituhansia.

Cocky jähmettyi myös. Se ei vetänyt kalvoa silmän eteen, joka oli näkyvässä sen sivulle kääntyneessä päässä, eikä se hillitön pelko, joka sen oli vallannut, saanut ainoakaan höyhentä vavahtamaan. Molemmat olennot tuijottivat kivettyneinä toisiinsa, kuten tuijottavat toisiinsa metsästäjä ja saalis, ryöväri ja uhri.

Tuijottamista kesti monta pitkää minuuttia, kunnes pää äkkiä katosi oven raosta. Jos lintu osaisi huoata, olisi Cocky huokaissut. Mutta se ei hievahtanutkaan, se kuunteli, kuinka hitaat, laahustavat ihmisen askeleet kulkivat ohi ja häipyivät eteiseen.

Kului useita minuutteja, ja näky ilmestyi jälleen yhtä odottamattomana — mutta ei enää vain pää, vaan koko kulmikas ruumis, joka solui huoneeseen ja asettui lepäämään keskelle lattiaa. Silmät tuijottivat Cockyyn, ja koko muu ruumis oli hiljaa, paitsi pitkä häntä, joka liikehti puolelta toiselle nykivin, vihaisin, yksitoikkoisin ottein.

Siirtämättä katsettaan Cockysta kissa lähestyi hitaasti, kunnes pysähtyi vajaan kuuden jalan päähän. Häntä heilui edestakaisin, silmät loistivat kuin jalokivet voimakkaassa päivänvalossa, joka tuli sisään vastassa olevasta ikkunasta, ja poikittaiset silmäterät supistuivat tuskin näkyviksi mustiksi viiruiksi.

Ja Cocky, joka ei voinut käsittää kuolemaa yhtä selvästi kuin ihminen, oli kuitenkin tietoinen siitä, että kaiken loppu oli kauhistavan lähellä. Nähdessään kissan kyyristyvän hyppäämään tuo pieni rohkea olento ilmaisi luonnollisen pelkonsa.

"Cocky, Cocky", se huusi valittaen sokeille ja kuuroille seinille.

Se oli sen hätähuuto koko maailmalle, sen kaikille voimille ja esineille ja kaksijalkaisille ihmisolennoille, mutta erikoisesti hovimestarille ja Kwaquelle ja Miksille. Huudon sisällys oli: "Täällä on Cocky. Minä olen hyvin pieni ja hyvin hento, ja tuo peto tahtoo hävittää minut, mutta minä rakastan valoisaa, iloista maailmaa, ja minä tahdon elää ja jatkaa elämääni valossa ja ilossa, ja minä olen niin kovin pieni, minä olen pieni, hyvä olento, jolla on hyvä pieni sydän, en kykene taistelemaan tuon ison, pörröisen, nälkäisen olennon kanssa, joka tahtoo syödä minut, ja minä tahdon apua, apua, apua. Minä olen Cocky. Jokainen minut tuntee. Minä olen Cocky."

Tämä ja paljon muuta sisältyi huutoon: "Cocky, Cocky!"

Mutta vastausta ei tullut, ei sokeilta seiniltä, ei eteisestä eikä koko maailmasta, ja kun tämä kauhun hetki oli ohi, oli Cocky jälleen sama urhea pieni olento kuin ennenkin. Se istui liikkumattomana ikkunalaudalla pää sivulle käännettynä ja katseli toisella silmällään koko sukunsa ikuista vihollista, joka oli siinä lattialla, niin pelottavan lähellä.

Äänen ihmisääntä muistuttava sointu oli saanut villikissan hämmästyneeseen, se viivytti hyppäystänsä, luimisti korviaan ja painautui lähemmäksi lattiaa.

Seuraavan hiljaisuuden aikana sininen kärpänen piti kovaäänistä pörinänsä viereisen ikkunan ruudulla. Silloin tällöin kuului heikko helähdys lasista ilmaisten, että kärpästäkin runteli kohtalon kovuus: se puski turhaan tuohon petolliseen lasiseinään päästäkseen valoisaa maailmaan, joka loisteli

niin lähellä.

Villikissakin oli saanut kokea elämän kovuutta. Sitä kalvoi nälkä, ja nälkä kuivatti sen lihat nisät, joiden olisi pitänyt täytyä seitsemälle pienelle marisevalle olenolle, jotka olivat täydelleen sen omia kuvia, paitsi että silmät eivät vielä olleet auki ja että ne olivat niin hullunkurisen honteloita yrittäessään seista rennoilla, ohuilla jaloillaan. Kipu nisissä ja vaiston ääni sai kissan muistamaan penikoitaan; se näki ne kuin näyssä, sen aivojen hieno koneisto loihti ne esiin, se oli näkevinään ne rikkinäisen kellarinluukun läpi, pimeässä roskaloukossa portaitten alla, jonne se oli ryöminyt ja synnyttänyt penikkansa.

Tämä näky ja jäytävä nälkä kiihottivat sitä uudelleen, se jännitti ruumiinsa ja mittasi välimatkan hyökätäkseen. Mutta Cocky oli jälleen oma itsensä.

"Piru vieköön! Piru vieköön!" se kirkui niin kimeästi ja sotaisesti kuin vain osasi vimmoissaan pörhistellen alhaalla olevalle villikissalle, niin että tämä hämmästyneenä perääntyä ja painautui lattiaan luimistaen korviaan ja pieksäen hännällään. Se käänteli päätään joka suunnalle, sen katse tunkeutui pimeimpiinkin soppiin keksiäkseen ihmisen, jonka ääni oli noin huutanut.

Villikissa teki näin, vaikka sen aistit sanoivatkin sille, että ääni oli tullut pienestä linnusta, joka istui ikkunalaudalla.

Kärpänen kopsahteli jälleen vankilansa näkymätöntä seinää vasten. Villikissa valmistautui, teki äkkiä päätöksensä ja hyppäsi — siihen missä Cocky oli istunut silmänräpäystä varhemmin. Cocky oli nopeasti väistynyt syrjään. Mutta juuri kun lintu väisti ja kissa hyppäsi ikkunalle, lennähti kissan kypälä hiukan sivulle, Cocky kimposi ilmaan ja räpytteli siipiään, jotka olivat niin tottumattomat lentämään. Villikissa nousi takajaloilleen ja tähtäsi etukäpälällään iskun ylöspäin niinkuin lapsi tavoittelee lakkiinsa perhosta. Mutta kissan kypälässä oli voimaa, ja sen kynnet kaartuivat kuin koukut.

Isku sattui, pienen lentokoneen koneisto häiriintyi ja särkyi. Cocky putosi lattialle, valkeita höyheniä satoi sen päälle, ne putoilivat hitaasti kuin lumihuikkaset. Villikissa lensi kuin nuoli sen kimppuun. Joitakin valkeita höytyviä sattui sen selkään, niin että se vavahti, mutta se painoi kyntensä vielä syvempään samalla nopeasti silmäten ympäri huonetta todetakseen, ettei minkäänlaista vaaraa ollut uhkaamassa.

21.

Harry del Mar löysi ainoastaan muutamia valkeita höyheniä Dag Daughtryn huoneen lattialta, ja emännältä hän sai kuulla, miten Miksin oli käynyt. Harry del Mar palasi nopeasti autoonsa, otti selon tohtori Emoryn asunnosta ja totesi, että Miksi oli teljetty erääseen vajaan takapihalle. Sitten hän osti matkalipun höyrylaiva *Umatillaan*, jonka piti päivän koitteessa lähteä Seattleen ja Puget Soundiin. Sitten hän sääli kokoon tavaransa ja maksoi laskunsa.

Sillävälän sattui seuraava keskustelu Walter Merrit Emoryn vastaanottohuoneessa.

"Mies huutaa itsensä kuoliaaksi", intti tohtori Masters. "Poliisien täytyi lyödä häntä patukoillaan ambulanssivaunussa. Hän raivosi. Hän tahtoi saada koiransa. Tämä ei käy päinsä. Tämä on liian raakaa. Ette voi noin vain varastaa hänen koiransa. Hän nostaa hirveän melun sanomalehdissä."

"Huh", vastasi Walter Merrit Emory, "haluaisin nähdä sen sanomalehtimiehen, jolla on kyllin otsaa mennä puhuttelemaan miestä spitaalisairaalaan. Ja tahtoisin nähdä sen toimittajan, joka ei anna heti polttaa spitaalisairaalaan tullutta kirjettä (jos se nyt vahdeista huolimatta olisi saatu lähetetyksi) heti, kun hän huomaa, mistä se on lähetetty. Olkaa rauhassa, tohtori. Sanomalehdet eivät hiisku tästä asiasta mitään."

"Mutta spitaali! Yleinen turvallisuus! Onhan koira ollut herransa luona! Se voi levittää tartuntaa."

"Siirtyminen on tässä parempi ja tieteellisempi sana, tohtori", virkkoi Walter Merrit Emory rikkiviisaan näköisenä.

"No vaikkapa siirtyminen sitten", keskeytti tohtori Masters. "Yleisöä täytyy ajatella. Yleisö ei saa joutua tartunnan vaaraan."

"Puhumme tästä siirtymisestä", oikaisi toinen rauhallisesti.

"Sanokaa sitä miksi tahdotte. Yleisö —"

"Lorua", virkkoi Walter Merrit Emory. "Siitä, mitä ette tiedä spitaalista ja mitä koko terveydenhoitolahtakunta ei siitä tiedä, voitaisiin kirjoittaa useampia kirjoja kuin erikoistutkijat jo ovat sairaudesta kirjoittaneet. He ovat yrittäneet istuttaa eläimiin ihmisspitaalia, ja niitä yrityksiä he saavat jatkaa ikuisesti. Hevosilla, kaniineilla, rotilla, aaseilla, apinoilla, hiirillä ja koirilla he ovat kokeilleet — he ovat uudistaneet kokeensa kymmentuhatta kertaa ja satatuhatta kertaa — eivätkä ole milloinkaan onnistuneet. Heidän ei ole vielä kertaakaan onnistunut siirtää sitä ihmisestä eläimeen. Kas ... sallikaa minun näyttää teille."

Ja Walter Merrit Emory alkoi poimia esiin mestareitaan kirjahyllyltä.

"Merkkillistä, kovin mielenkiintoista", virkahti tohtori Masters silloin tällöin selaillessaan kirjoja toisen taitavasti ohjatessa. "En voinut aavistaakaan ... on hämmästyttävää, kuinka paljon työtä he ovat tehneet..."

"Mutta", hän sanoi lopuksi, "on aivan turhaa koettaa saada maallikoita uskomaan sitä, mitä teidän hyllyillänne on. En — minä en voi saada ympäristöäni siitä vakuutetuksi. En tahdo sitä edes koettaa. Lisäksi mies on jo tuomittu elinkautiseen vankeuteen spitaalisairaalaan. Te tiedätte, miten kurja paikka se on. Hän pitää koirasta. Hän on suunniltaan ikävästä. Antakaa se hänelle takaisin. Sanon teille vielä kerran, että tekonne on halpamainen, väärä ja julma, enkä minä mene siitä vastuuseen."

"Kyllä te sen teette", vakuutti Walter Merrit Emory kylmästi. "Ja sanonpa teille, minkä tähden."

Hän sanoi sen. Hän sanoi asioita, joita ei lääkärin milloinkaan pitäisi sanoa toiselle, mutta joita politiikko vallon hyvin voi sanoa ja on usein sanonutkin toiselle poliitikolle — asioita, joista täytyy vaieta, ellei muun vuoksi, niin ainakin siksi, että ne ovat aivan liian nöyryyttäviä tavalliselle amerikkalaiselle porvarille: kulussientakaisia salaisuuksia, kunnanvaltuustojen salaisia suhteita, joita tavallinen amerikkalainen porvari niin mielellään luulottelee hallitsevansa kuninkaallisen rajattomalla äänioikeudellaan; asioita, jotka väliin, hyvin harvoin, vilahtavat esiin valiokuntien lausunnoissa samassa taas kadotakseen.

Walter Merrit Emory sai tahtonsa läpi Miksiin nähden, vei vaimonsa päivällisille hienoon ravintolaan ja sieltä varieteehen voittoaan juhlimaan; tuli kotiin yhden aikana yöllä, meni yöpuvussaan viimeisen kerran katsahtamaan Miksiä ja huomasi, että se oli — poissa.

Kuten kaikki Amerikan tarttuvatautisten sairaalat San Francisconkin spitaalisairaala sijaitsi hyvin synkällä, autiolla ja arvottomalla alueella kaukana kaupungin ulkopuolella. Sillä ei ollut mitään suojaa Tyynellemerelle päin, ja kylmät tuulet ulvoivat ja sakeat sumupilvet kiirivät synkkinä hietakumpujen yllä. Huvirekkelijät eivät milloinkaan käyneet siellä, eivätkä pikkupojatkaan menneet sinne linnunpesiä etsimään tai leikkimään intiaanisotiaan. Ainoat vieraat, jotka sinne eksyivät, olivat itsemurhaajat, jotka elämänsä väsyneinä etsivät kaikkein synkimmän seudun sanoakseen tälle maailmalle jäähyväiset. Ja sellaisten jäähyväisten jälkeen he eivät tietystikään uudistaneet vierailuaan.

Näköala ikkunoista ei ollut mieltä ilahduttava. Neljännesmailin matkalla molempiin suuntiin Dag Daughtry näki vain vartiokojuja korkeiden hietakumpujen välisessä alangossa ja aseistettuja vahteja, jotka mieluummin surmasivat pakenevan sairaan kuin kävivät häneen käsiksi eivätkä ainakaan ruvenneet houkuttelemaan häntä palaamaan takaisin sairaalaan.

Ruttotalon toisella puolen oli puita. Kuumeputia ne olivat, mutta eivät suinkaan niin kuninkaallisen komeita kuin niiden veljet luonnontilassa. Tahallisesti huonosti istutettuja ja tahallisesti huonosti hoidettuja ja lisäksi luonnon vihamielisten voimien tuivertamia ne olivat. Ne olivat kuin lauma kurjia raajarikkoja ja ojentelivat ryhmyisiä, kitukasvuisia oksiaan aivankuin olisivat vääntelehtineet kuolinkamppailussa. Ne olivat vain pensaan korkuisia ja käyttivät suurimman osan niukasta ravinnostaan juuriinsa, jotka laajensivat laajentamistaan lonkeroverkkoaan merenrannan hietikkoon pysyäkseen pystyssä ainaisessa myrskyssä.

Daughtry ja Kwaque eivät saaneet ulottaa kävelyretkiään edes vartiokojuille saakka. Rajaviiva oli sata metriä sisempänä. Sinne vartijat tulivat tuoden ruokatavaroita, lääkkeitä ja kirjoitettuja lääkärin ohjeita ja poistuivat yhtä nopeasti kuin olivat tulleet. Siellä oli myös musta taulu, jolle Daughtryn oli käsketty liidulla kirjoittaa toiveensa ja tarpeensa niin isoin kirjaimin, että ne voi matkan päästä lukea. Ja tälle taululle hän kirjoitti monena päivänä — ei oluenpyyntöjä, vaikka totutut kuusi litraa olivat äkkiä kuivuneet, vaan seuraavantapaisia lauseita:

Missä minun koirani on?

Se on irlantilainen terrieri.

Se on karkeakarvainen.

Sen nimi on Kill.

Tahdon saada koirani.

Tahdon puhutella tohtori Emorya.

Pyytäkää tohtori Emorya kirjoittamaan minulle koirastani.

Eräänä päivänä Daughtry kirjoitti:

Ellen saa koiraani, tapan tohtori Emoryn.

Sitten sanomalehdet kirjoittivat yleisölle, että spitaalisairaalan surullinen sairaustapaus oli kehittynyt traagilliseksi, koska valkea mies oli kadottanut järkensä. Yhteistä hyvää harrastavat kansalaiset kirjoittelivat sitten lehtiin pitäen suurta melua siitä, ettei tehty loppua sellaisesta yhteiskuntaa uhkaavasta vaarasta, vaativat että Yhdysvaltojen hallituksen oli rakennettava kansallinen spitaalisten koti jollekin kaukaiselle saarelle tai yksinäiselle vuorenhuipulle. Mutta tämä pieni mielenkiinnon aalto asettui jo seuraavana päivänä, ja reportteripoikaset koettivat vaihteeksi huvittaa yleisöä alaskalaisella susikoiralla, joka oli puoleksi karhu, tai kysymyksellä, oliko Crispi Angelotti tosiaankin leikellyt Giuseppe Bortholdin ruumiin pieniin palasiin ja heittänyt säkin kalastajasillalta mereen, tai Japanin Havaijia, Filippiinejä ja Tyynenmeren rannikkoa vastaan tähdätyillä suunnitelmilla.

Ei mitään mainittavaa sattunut Dag Daughtrylle ja Kwaquelle spitaalisairaalassa, ennenkuin eräänä iltana myöhään syksyllä. Myrsky oli tulossa ja tuuli yltyi. Eräästä hedelmäkorista, jonka rouva Footesin seminaarin nuorten neitosten sanottiin lähettäneen, Daughtry löysi omenan siemenkootaan taitavasti piilotetun kirjelijppusen, jossa häntä pyydettiin asettamaan seuraavana perjantai-iltana palava kynttilä ikkunalleen. Ja viiden aikana aamulla hän sai vieraan.

Se oli Charles Stough Greenleaf, Vanha Merikarhu itse. Kahlattuaan kaksi tuntia kuumepuumetsikön pehmeässä hiekassa hän vaipui uupuneena spitaalitalon oven eteen. Kun Daughtry avasi oven, lennähti vanhus häntä vastaan kostean myrskynpuuskan mukana. Daughtry otti hänet syliinsä ja ohjasi nojatuoliin. Mutta samassa hän muisti sairautensa ja päästi vanhuksen niin äkkiä, että tämä putosi tuoliin.

"Olettepa ollut oikein koiran ilmassa", sanoi Daughtry. "Kuule, Kwaque. Tämä herra on läpimärkä. Riisu kengät hänen jaloistaan."

Mutta ennenkuin Kwaque, joka oli heti laskeutunut polvilleen, ennätti tarttua kengännauhoihin, Daughtry muisti, että hänkin oli saastainen, ja sysäsi hänet pois.

"En totisesti tiedä, mitä tehdä", mutisi Daughtry ja tuijotti avuttomana eteensä muistaen, että se oli spitaalitalo, että tuoli, missä vanhus istui, oli spitaalituoli, ja että lattia, millä hänen uupuneet jalkansa lepäsivät, oli spitaalilattia.

"Olen iloinen nähdessäni teidät, niin sydämestäni iloinen", huohotti Vanha Merikarhu ojentaen kätensä tervehdykseen.

Mutta Dag Daughtry ei tarttunut siihen.

"Kuinkas aarteensimisen on käynyt? Onko mitään toiveita?" kysyi Daughtry kuin ohimennen.

Vanha Merikarhu nyökkäsi, veti henkeä ja sanoi, aluksi kuiskaten:

"Olemme valmiit purjehtimaan heti nousuvedellä, nyt kello seitsemän aamulla. Laivamme on joella. Se on hauska pieni kuunari, *Bethlehem* nimeltään. Se on siro ja hyvin rakennettu, kajuutta tilava ja mukava. Se kulki ennen Tahitilla, kunnes höyrylaivat syrjäyttivät sen. Ruokavaroja on runsaasti. Kaikki on ensiluokkaista. Olen tarkastanut sen. En voi sanoa pitäväni kapteenista. Olen nähnyt ennenkin samanlaisia. Oikein kelpo merimies, mutta karhu käytökseltään. Synnynnäinen merirosvo, oikein ilkeä vanha ukko. Eikä yrityksen toimeenpanija ole vähääkään parempi. Hän on keski-ikäinen ja huonossa maineessa, eikä suinkaan ole hieno mies, mutta hänellä on paljon rahaa — on ensin ansainnut kalifornialaisella öljyllä, varusti sitten kullankaivajan Brittiläiseen Columbiaan, petkutti sitten hänenkin osuutensa löydettyihin suuriin kultasuoniin ja kartutti oman omaisuutensa viisi-, kuusikertaiseksi. Kovin epämiellyttävä mies. Mutta hän luottaa onneensa ja aikoo voittaa viisikymmentä miljoonaa yrityksessä ja petkuttaa itselleen minunkin osuuteni. Hänessä on yhtä paljon merirosvoa kuin kapteenissakin."

"Onnittelten teitä, herra Greenleaf", virkkoi Daughtry. "Te saatte minut hetyymään, sydämeni pohjasta hetyymään, kun olette tullut tänne saakka tällaisena yönä ja antautunut niin suureen vaaraan vain voidaksenne sanoa hyvästit Dag Daughtry-raukalle, joka aina tarkoitti hyvää, mutta jolla oli huono

onni."

Mutta puhellessaan näin Daughtry näki ihanana harhakuvana vapaan elämän Etelämerta purjehtivalla kuunarilla ja tuns sydäntään kouristavan ajatellessaan, että hänen osakseen jäisi vain spitaalitalo, hiekkakummut ja surulliset kuumepuut.

Vanha Merikarhu ojentautui suoraksi tuolissaan.

"Te loukkaatte minua. Te loukkaatte minua sydämeen saakka."

"Antakaa anteeksi, hyvä herra", änkytti Daughtry, vaikkei voinut käsittää, millä oli loukannut vanhusta.

"Te olette minun ystäväni", vanhus puhui vakavana ja nuhdellen. "Minä olen teidän ystäväne. Ja te annatte minun ymmärtää, että luulette minun tulleen tähän helvetin onkaloon sanomaan teille hyvästejä. Tulin tänne noutamaan teitä ja papualaistanne. Kuunari odottaa teitä. Kaikki on järjestetty. Teidät on merkitty laivan luetteloihin merimiestalossa. Molemmat. Se tehtiin eilen sijaisten avulla, jotka olin itse hankkinut. Toinen oli barbarossaarelainen mustaihoinen. Löysin hänet ja tuon toisen, valkean miehen merimieskodista Commercial Streetin varrelta, ja maksoin heille viisi dollaria siitä, että he tulivat merimiestaloon ja kirjoittivat nimensä."

"Mutta, hyvä jumala, teidän ette näy ollenkaan ymmärtävän, että me molemmat olemme spitaalisia."

Vanha Merikarhu ponnahti tuoliltaan kuin sähköiskun satuttamana, ja vanhat kasvat puhuivat jalon sydämen vihasta hänen sanoessaan:

"Mutta te ette näy käsittävän, että olette minun ystäväni ja että minä olen teidän ystäväne."

Kiihtyneenä hän ojensi kätensä.

"Hovimestari, Daughtry, herra Daughtry, ystävä, tai miksi teitä sanoisin, en tyrkytä teille nyt merimiesjuttuja tällä kertaa isosta veneestä, salaisista luotauksista ja aarteesta sylen syvällä hiekassa. Tämä on totta. Minullakin on sydän. Tässä, hyvä herra" — hän heilutti kättään aivan Daughtryn kasvojen edessä — "on minun käteni. On vain yksi seikka, mikä teidän täytyy tehdä, juuri nyt. Teidän täytyy ottaa tämä käsi omaanne ja puristaa sitä — sydämestänne, niinkuin minäkin teen."

"Mutta ... mutta...", epäröi Daughtry.

"Ellette tee sitä, en lähde täältä. Jään tänne, kunnes kuolen. Tiedän, että teissä on spitaali. Ette voi kertoa minulle siitä enää mitään uutta. Tässä on käteni... Tahdotteko tarttua siihen? Minun sydämeni on sen ranteessa, valtimonlyönnissä, jokaisessa sormenpäässä. Ellette ota sitä, sanon teille etukäteen, että istuudun tähän tuoliin ja kuolen. Tahdon saada teidät ymmärtämään, että olen mies ja kelpo mies. Olen ystävä ja toveri. En ole pelkuri. Elän sydämestäni ja aivoissani enkä tässä raihnaudessa ruumiissa, joka on vain minun satunnainen verho. Ottakaa käteni. Sitten haluan puhua kanssanne."

Dag Daughtry ojensi empien kätensä, mutta Vanha Merikarhu tarttui siihen ja pusersi sitä vanhoilla luisilla sormillaan, niin että teki kipeää.

"No, nyt voimme puhua", hän virkkoi. "Olen suunnitellut kaiken tarkoin. Me matkustamme *Betlehemillä*. Kun ukonilkimys huomaa, ettei hän saa penniäkään minun satuaarteestani, me jätämme hänet oman onnensa nojaan. Hän on iloinen päästessään meistä erilleen. Me, te ja minä ja teidän papualaisenne nousemme maihin Marques-saarilla. Spitaaliset saavat olla siellä vapaina. Siellä ei ole mitään asetuksia. Olen ollut siellä. Saamme olla vapaina. Maa on paratiisi. Me rakennamme majan itsellemme. Olkikattoinen mökki riittää. Työ on pikkuseikka. Meillä on rannan ja meren ja vuorten vapaus. Te saatte purjehtia, uida, kalastaa ja metsästä. Siellä on vuorikauriita, villikanoja ja villihärkiä. Banaanit ja pisangit kypsyvät meidän päämme päällä, samoin alligaattoripäärynät ja villit omenat. Turkinpippuri kasvaa oven edessä, ja siellä on lintuja ja linnunmunia. Kwaque saa valmistaa ruoan. Ja te saatte olutta. Olen selvästi huomannut teidän janonne. Te saatte kuusi pulloa päivässä ja enemmänkin.

"Joutukaa. Meidän täytyy lähteä. Ikäväkseni minun täytyy kertoa teille, että olen turhaan etsinyt teidän koiraanne. Olen palkannut taitavia salapoliiseja ottamaan siitä selkoa. Tohtori Emory varasti Killin teiltä, mutta ei kulunut vuorokauttaakaan, ennenkuin se varastettiin häneltä. Olen pannut maan ja taivaan nurin sen tähden, mutta Kill on kadonnut, kuten me nyt katoamme tästä inhottavasta luolasta.

"Minulla on auto odottamassa. Ajaja on saanut hyvän maksun. Ja olen luvannut tappaa hänet, jos hän pettää minut. Meidän on kuljettava kappaleen matkaa koillista kohti yli hietakummun tielle, joka on tuon kummallisen metsän takana ... kas niin. Nyt lähdemme. Myöhemmin saamme puhella. Katsokaas, alkaa jo sarastaa. Vahdit eivät saa nähdä meitä..."

He läksivät ulos myrskyyn. Kwaque viimeisenä, hulluna ilosta. Aluksi Daughtry koetti pysytellä etäämmällä, mutta ensimmäisen myrskynpuuskan sattuessa, joka oli viedä vanhuksen mukanaan, Daughtry tarttui hänen käsivarteensa ja tukien häntä ruumiillaan työnsi häntä edessään pehmeän hiekan läpi ylös kummulle.

"Kiitos, hovimestari, kiitos ystäväni", mutisi Vanha Merikarhu, kun myrsky hetkeksi hiljeni.

22.

Miksi läksi puoleksi mielellään Harry del Marin mukaan yön pimeyteen, vaikkei se hänestä pitänytään. Mies tuli kuin murtovaras, hyvin hiljaa ja varovasti, tohtori Emoryn takapihalle, vajalle, mihin Miksi oli teljetty. Del Marilla oli kyllin näyttämötottumusta tietääkseen, ettei tällaisia kohtauksia suoriteta sähkölampun valossa, jos tahdotaan välttää surullista loppua. Hän kompuroi pimeässä vajan ovelle, avasi sen ja meni hiljaa sisälle, hapuillen koiran porroista ruumista.

Miksi, joka oli miehekäs koira, rohkea kuin leijona, pörhisti heti karvansa, mutta ei äännähtänytään. Sen sijaan se nuuski tulokasta ja tunsu hänet. Vaikkei se pitänyt miehestä, se antoi kuitenkin sitoa nuoran kaulaansa, ja seurasi häntä hiljaa kadulle, lähimpään kulmaukseen ja odottavaan autoon.

Tämä Miksin teko perustui yksinkertaiseen päätelmäsarjaan — vaikka väitetäänkin, ettei se osannut ajatella. Tämän miehen se oli tavannut usein hovimestarin seurassa. He olivat olleet ystäviä, sillä he olivat istuneet samassa pöydässä ja juoneet yhdessä. Hovimestari oli poissa. Miksi ei voinut häntä mistään löytää ja oli nyt itse vankina vieraan talon takapihalla. Mikä oli kerran tapahtunut, voi tapahtua toistekin. Oli tapahtunut usein, että hovimestari, Del Mar ja Miksi olivat istuneet saman pöydän ääressä. Oli hyvin todennäköistä, että nyt tapahtuisi samoin ja Miksi saisi jälleen istua tuolilla kirikkaasti valaistussa ravintolasalissa toisella puolellaan Del Mar ja toisella rakastettu hovimestari olutlasi edessään.

Autossa, joka kiisi eteenpäin pitkin San Franciscon sokkeloisia katuja, Miksi makasi Del Marin jaloissa valppaana tarkaten kaikkea; se ei mitenkään osoittanut ystävyyttä, mutta ei myöskään osoittanut vastenmielisyyttään tuota miestä kohtaan. Jo ensimmäisellä tapaamalla Miksi oli oivaltamat, että Harry Del Mar oli huono ihminen. Yhä huonommaksi hänet oli tehnyt rahanahne halu omistaa Miksi. Kun he ensimmäisen kerran tapasivat toisensa kahvilassa Barbary Coastissa, Miksi oli pörhistänyt hänelle niskakarvojaan ja jäykistänyt taistelunhaluisena koko ruumiinsa, kun hän laski kätensä sen pääläelle. Miksi ei ollut ollenkaan ajatellut miestä, vielä vähemmän se oli koettanut eritellä hänen luonnettaan. Tuon käden hyväilyssä oli ollut jotakin kieroä — se oli koskettanut häntä välinpitämättömästi, mutta ystävyyttä teeskennellen. Katsojat tuo hyväily voi pettää, mutta Miksi *tunsi*, että se ei ollut oikea. Siinä ei ollut lämpöä, ei sydäntä, se ei tuonut aitoa hyväntahtoisuutta niistä ihmisaivoista, joiden välittävä sanansaattaja se oli. Vaikutus ei kaiken kaikkiaan ollut hyvä, ja Miksi oli pörhistänyt karvansa ja jäykistänyt ruumiinsa mitään ajattelematta, vain siksi, että se *tiesi* — ja se tieto oli sitä, mitä ihmiset sanovat intuitioksi.

Sähkölamppuja, vajojenreunustama rantasilta, vuorittain matka- ja rahtitavaraa, merimiehiä ja rantajätkeä, jotka meluten tekivät työtään, vipujen yhtämittaista kolinaa ja ketjujen kitinää, joukko valkotakkisia hovimestareita, jotka kantoivat matkatavaroita, aliperämies porraspuun juuressa, mikä jyrkkänä johti *Umatillan* kävelykannelle, useita kultanauhaisia päällysmiehiä kannella porraspuun yläpäässä ja tiheä ihmisvilinä ahtaalla kannella — tämä kaikki sai Miksin varmasti uskomaan tulleensa takaisin meren luo laivalle, missä se ensiksi oli tavannut hovimestarin, missä se hovimestarin kanssa oli aina ollut viimeistä painostavaa suurkaupunkiaikaa lukuunottamatta. Sen tietoisuudessa vilahtivat myös Kwaque ja Cocky nopeina välähdyksinä. Kärsimättömästi vinkuen se riuhtoi päästäkseen eteenpäin varomatta arkoja kypäliään häikäilemättömien, kiiruhtavien, nahkakenkäisten ihmisjalkojen tungoksessa. Se etsi ja vainusi Cockya ja Kwaquea, mutta ennen kaikkea hovimestaria.

Miksi hillitsi pettymyksensä, kun ei heitä heti tavannut, sillä niin pian kuin se oli alkanut tajuta, sille oli kehittynyt tietoisuus koirien rajoittuneisuudesta ja alemmuudesta ihmisiin nähden, ja se oli oppinut olemaan kärsivällinen: kärsivällinen odottaessaan hovimestaria, kun se tahtoi mennä kotiin, mutta hovimestari istui yhä pöydän luona ja joi, kärsivällinen, kun nuora painoi kaulaa, samoin kärsivällinen aidan alla, jonka yli ei jaksanut hypätä, ja ahtaassa huoneessa, lukitun oven takana, jota ei milloinkaan oppinut avaamaan, mutta jonka ihmiset niin helposti avasivat. Se antoi siis laivan alikokin, joka *Umatillassa* huolehti kaikista nelijalkaisista matkustajista, viedä sen pois. Suljettuna pieneen komeroon, joka oli täynnä laatikoita ja kääröjä, nuora yhä kaulassa, se odotti odottamistaan, että ovi aukenisi ja hovimestari astuisi sisään.

Sen sijaan avasi oven alikokki, joka oli saanut runsaat juomar rahat — sitä ei Miksi silloin tiennyt, se

vain hämärästi aavisti, että tässäkin ilmeni Del Marin valta. — Kokki avasi nuoran ja antoi koiran yhtä hyvin palkitulle ensimmäisen luokan hovimestarille, joka vei sen Del Marin hyttiin. Viimeiseen saakka Miksi uskoi, että sitä vietiin hovimestarin luo. Sen sijaan se tapasi vain Del Marin. "Hovimestari ei ole täällä", ajatteli Miksi, mutta mieliala kääntyi kärsivällisyydeksi, kun se ei vieläkään tavannut jumalaansa, yli kaiken rakastettua hovimestariaan, joka oli sen oma ihmisjumala tässä sitä ympäröivässä ihmisjumalien vilinässä. Miksi heilutti häntäänsä, luimisti vähän korviaan, sitäkin, jossa oli hiukan vikaa, ja hymyili — kaikki vain sovinnaiseksi jälleentuntemisen osoitukseksi — nuuski ilmaa vainuten hovimestarinsa hajua ja laskeutui pitkälleen lattialle. Kun Del Mar puhui, se nosti päätään ja katsoi häneen.

"No nyt, poikaseni, tästä tulee jotakin muuta", sanoi Del Mar kylmällä, soinnuttomalla äänellä. "Aion tehdä sinusta taiteilijan ja opettaa sinulle yhtä ja toista. Ensiksikin ... seh, tänne ... *tänne!*"

Miksi totteli kiirehtimättä, sävyisästi, mutta haluttomasti.

"Tuon sinä saat jättää ja oppia joutumaan, kun minä kutsun", sanoi Del Mar, ja jo tapa, millä hän sen sanoi, oli uhkaus, jonka Miksi ymmärsi. "Nyt katsomme, voinko minä kehittää sinun lauluneroasi. Kuuntele nyt, ja laula niinkuin lauloit sille spitaaliseen narrille."

Hän otti huuliharpun liivinsä taskusta ja alkoi soittaa "Georgian marssia".

"Istu!" hän komensi.

Miksi totteli jälleen, vaikka koko sen olento kapinoi vastaan. Se vavahti kuullessaan harpun kimeitä ja houkuttelevia säveliä. Sen kurkussa ja rinnassa pakotti laulamisen halu, mutta se voitti kiusauksen, sillä se ei tahtonut laulaa tuolle miehelle. Se odotti vain, että mies veisi sen takaisin hovimestarin luo.

"Vai olet sinä itsepäinen?" sähisi Del Mar. "Sinä olet rotukoira, siinä koko vika. Mutta olen ennenkin nähnyt sellaisia kuin sinä ja luulenpa saavani vauhtia sinuun. Panen sinut tekemään työtä itselleni aivan kuin sekin narri. No, ala nyt."

Hän vaihtoi sävelen "Kenttäjumalanpalvelukseen Georgiassa". Mutta Miksi oli itsepäinen. Se ei kadottanut itsehillintäänsä, ennenkuin "Vanha koti" -laulun kaihoiset sävelet virtailivat sen läpi. Silloin se päästi kurkustaan sointuvan ulvonnan, jolla se huusi luokseen kadonneita tovereitaan menneiden vuosituhansien metsästysretkiltä. Soiton lumoissa se ei voinut muuta kuin intohimoisesti kaivata koiralaumojen ammoin ollutta elämää siihen aikaan, jolloin maailma vielä oli nuori ja kaikki koirat kuuluivat samaan suureen kansaan, ennenkuin ne ainiaaksi hajaantuivat viettääkseen loputtomat vuosisadat kesyn kotikoiran elämää.

"Ha haa", hihitti Del Mar aavistamatta, mitä muistoja hän peltiharpullaan herätti.

Kova koputus seinään ilmoitti hänelle, että joku uninen matkustaja oli tyytymätön heidän harjoituksiinsa.

"Riittää täksi kerraksi", hän virkahti terävästi ja otti harpun tuoliltaan. Miksi oli vaiti ja vihasi häntä. "Sainpa sinut viimeinkin tottelemaan. Mutta älä luule, että saat maata täällä kirppujasi kynsimässä ja häiritä minun untani."

Hän painoi soittonappulaa ja jätti, kun hovimestari tuli, Miksin tälle, vietäväksi välikannelle ja teljettäväksi romukomeroon.

Seuraavina päivinä ja öinä *Umatillassa* Miksi pääsi oikein perille siitä, minkälainen ihminen Del Mar oli. Voipa sen sanoa oppineen tuntemaan Del Marin suvun ja synnyn tietämättä mitään hänen vaiheistaan. Se ei esimerkiksi tiennyt, että Del Marin oikea nimi oli Percival Grunsky ja että tytöt olivat häntä koulussa nimittäneet "tummaksi", pojat pilkanneet "mustalaiseksi". Miksi ei voinut aavistaa, että hän alkeiskoulun keskiluokilta oli joutunut suoraan ojennuslaitokseen, eikä myöskään, että hänet sieltä kahden vuoden kuluttua oli vapauttanut Harris Collins, joka ansaitsi leipänsä — ja loistavasti ansaksikin — opettamalla eläimiä, jotka sitten saivat esiintyä julkisesti. Vielä vähemmän Miksi saattoi tietää, minkälainen oli ollut se kuusivuotinen eläintenkesytyskurssi, jonka Del Mar Collinsin apulaisena oli suorittanut ja jonka tuloksista Miksi joutuisi "nauttimaan".

Mutta sen Miksi huomasi, ettei Del Mar ollut ylhäissyntyinen, että hän oli heittiö verrattuna sellaisiin jalosukuisiin olentoihin kuin hovimestari, kapteeni Kellar ja herra Haggin Meringen plantaasilla. Miksi oppi sen pian ja helposti huomaamaan. Päivisin eräs laivan hovimestareista nouti Miksin kannelle Del Marin luo, jolla aina oli ympärillään puheliaita nuoria neitosia ja rouvia, jotka tuhlaten jakelivat hyväilyjään ja helliä sanoja Miksille. Tähän Miksi vielä alistui, vaikka meno sitä kyllästyttikin, mutta aivan sietämättömän kiusallisia olivat ne teeskennellyt hyväilyt ja lempeät sanat, joita Del Mar tällöin

sille tuhlassi. Se tiesi, kuinka kylmiä ja valheellisia ne olivat, sillä iltaisin Del Marin hytissä se kuuli vain tyljiä, teräviä sanoja, tunsi, kuinka miehen mieli oli uhkaava ja hänen kätensä kosketus vailla hellyyttä ja sydämen lämpöä.

Tällä miehellä oli kahdet kasvot ja kaksi kohtelutapaa. Jokaisella jalosyntyisellä oli vain yhdet kasvot ja yksi kohtelutapa. Jalosyntyinen ja lämminverinen ihminen oli aina suora. Mutta tuossa heittiössä ei ollut suorutta nimeksikään, kaikki hänessä oli valheellista. Jalosyntyisellä on intohimonsa, koska hänen verensä on lämmin; tällä konnalla ei ollut mitään intohimoja. Hänen verensä oli kylmä, kuten hänen laskeva luonteensakin, hän ei tehnyt mitään ilman määrättyä tarkoitusta. Tätä Miksi ei *ajatellut*, se vain tunsi sen ja toimi tunteensa mukaan, kuten kaikki muutkin olennot toimivat mieltymyksen ja vastenmielisyyden tunteen johtamina.

Lopulta — viimeisenä iltana laivassa — Miksi kadotti ylhäisen mielenmalttinsa tuon kylmäverisen miehen edessä. Syntyi taistelu. Mutta Miksillä ei ollut voiton mahdollisuutta. Se riehui kuninkaallisesti ja taisteli kuninkaallisesti hyökäten yhä uudelleen, sitten kun oli kahdesti saanut nyrkiniskun korvan alapuolelle ja pyörryksissä perääntynyt. Niin nopea ja taitava kuin Miksi olikin tarttuessaan Etelämeren neekereitä kinttuihin, se ei saanut isketyksi hampaitaan tuohon mieheen, joka oli kuusi vuotta harjoitellut eläintenkesyttämistä Harris Collinsin opetuksella. Kun se kita ammollaan hyökkäsi puremaan, tarttui Del Marin oikea käsi salamannopeasti sitä alaleukaan sen ollessa ilmassa ja heitti sen selälleen. Se yritti uudelleen, mutta lensi sellaisella voimalla, että ei pitkään aikaan voinut vetää henkeä. Seuraava hyökkäys oli vähällä olla sen viimeinen. Sitä tartuttiin kurkkuun. Kaksi peukaloa painui sen kaulaan henkitorven kahden puolen aivan kaulasuonia vasten, niin että veri ei päässyt virtaamaan aivoihin, ja se meni tainnoksiin paljon nopeammin kuin voimakkaimmankaan huumausaineen vaikutuksesta. Se vaipui pimeyteen. Maatessaan väristen lattialla se vähitellen tuli tajuihinsa ja näki miehen seisovan aivan rauhallisena savuketta sytyttäen, samalla kun hän valppaasti tarkkasi vastustajansa.

"Käy päälle", usutti Del Mar. "Tunnen sinut ja sinun sukusi. Sinä et ota minulta sisua, enkä ehkä minäkään sinulta, mutta minä voin pakottaa sinut tekemään työtä itselleni. Käy päälle, sinä!"

Ja Miksi kävi. Se tiesi joutuneensa tappiolle, mutta sittenkin se hyökkäsi hampaat paljaina kohti tuota kaksijalkaista olentoa, joka ei ollut lämmin kuin ihminen, vaan niin tunteeton ja kova, että se aivan yhtä hyvin olisi voinut iskeä hampaansa seinään, puunrunkoon tai kallion kylkeen. Sitä vastassa oli kokonainen kesytysjärjestelmä. Kävi kuten äskenkin. Sitä tartuttiin kurkkuun, peukalot estivät veren virtaamasta aivoihin, ja pimeys valtasi sen. Jos se olisi ollut enemmän kuin tavallinen rotukoira, se olisi hyökännyt järkkymätöntä vihollistaan vastaan, kunnes sen sydän olisi pakahtunut tai se olisi saanut kouristuksen. Mutta se oli tavallinen koira. Tässä oli jotakin järkkymätöntä, raudankovaa. Se ei voinut voittaa tuota miestä sen paremmin kuin kaupungin sementtistä katukäytävää. Tuo olento oli paholainen, se oli kylmä ja kova, ilkeä ja viekas kuin paholainen. Se oli yhtä paha kuin hovimestari oli hyvä. Molemmat olivat kaksijalkaisia. Molemmat olivat jumalia. Mutta tämä oli paha jumala.

Miksi ei ajatellut tätä kaikkea eikä vähääkään tästä. Mutta ihmisten kielellä kerrottuna kuvastuvat Miksin tunteet Del Maria kohtaan tällaisina. Jos Miksi olisi joutunut taistelemaan lämminverisen jumalan kanssa, se olisi raivonnut ja tapellut sokeasti, antanut ja saanut haavoja taistelun tuoksinassa, kuten sellainen lämmin jumalakin olisi antanut ja saanut haavoja, koska hänkin oli vain elävä olento lihasta ja verestä. Mutta tämä kaksijalkainen paholaisjumala ei raivonnut sokeasti, eikä hänessä ollut intohimoista kiihkoa. Hän oli aivan kuin taidokas, iso teräskoneisto, ja hän teki jotakin, mistä Miksillä ei ollut aavistustakaan — mitä harvat ihmisetkään tekevät, mutta minkä kaikki eläintenkesyttäjät tekevät: *hänen ajatuksensa kulki koko ajan Miksin ajatuksen edellä*, ja siksi hän aina oli valmis *teolla* vastustamaan Miksin seuraavaa tekoa. Tämän hän oli oppinut Harris Collinsin luona, joka, vaikkakin oli tunteikas ja hupsu aviomies ja isä, muuttui pääpiruksi, kun oli kysymys muista kuin ihmiseläimistä, ja hallitsi sitä eläinhelvettiä, jonka oli luonut ja kehittänyt hyvin tuottavaksi.

Miksi nousi maihin Seattlessa ja riuhtoi innokkaasti kaulanauhaansa, kunnes oli läkähtyä ja sai ryöpyn kylmiä sadatteluja niskaansa Del Marilta. Sillä Miksi luuli täällä tapaavansa hovimestarin ja etsi häntä ensimmäisestä kadunkulmauksesta ja jokaisesta seuraavasta kulmauksesta yhtä innokkaasti. Mutta tässä ihmisvilinässä ei näkynyt hovimestaria. Sen sijaan Miksin otti hotelli Washingtonin kellarikerroksessa, missä aina paloi sähkö, haltuunsa tavaravahti, joka kytki sen lujasti keskelle tavaravuoria, minne alinomaa kannettiin uusia matkalaukkuja, joita tarkastettiin, pinottiin, vedettiin esille, kannettiin pois ja tuotiin jälleen.

Kolme päivää kului näin kiusallisissa oloissa. Kantajat mieltiyivät siihen pian ja toivat sille aivan suunnattomat määrät ruoantähteitä ruokasalista. Mutta Miksi oli liian pettynyt ja suruissaan hovimestarin tähden voidakseen iloita ruoasta, kun taas Del Mar hotellin isännän seuraamana piti hirmuisen metelin kantajille, kun nämä eivät olleet seuranneet hänen ruokintamääräyksiään.

"Tuo huitukka ei ole hyvä ihminen", sanoi ylikantaja apulaiselleen Del Marin mentyä. "Hän on

rasvainen. En ole koskaan pitänyt rasvaisista ruskeatukkaisista. Minun vaimonikin on ruskeatukkainen, mutta rasvainen hän ei, jumala paratkoon, ole."

"Ei, tunnen minäkin tuollaisia", säesti apulainen. "Jos häntä pistää veitsellä, ei siitä tule verta. Hänestä valuu sulaa rasvaa."

Ja senjälkeen he molemmat kantoivat Miksin eteen entistä suuremmat määrät ruokaa, jota koira ei voinut syödä, koska se aivan liian kiihkeästi kaipasi hovimestaria.

Sillävälän Del Mar lähetti kaksi sähkösanomaa New Yorkiin, toisen Harris Collinsin eläintenkesytyskouluun, missä hänen koiransa olivat kesän ajan olleet täysihoidossa.

"Myykää minun koirani. Te tiedätte, minkä arvoisia ne ovat ja mihin ne kykenevät. En tarvitse niitä enää. Vähentäkää hinnasta pois hoitomaksu ja säilyttäkää jäännös, kunnes tulen. Olen saanut täällä hankituksi aivan erinomaisen koiran. Sen vertaista en vielä ole nähnyt. Siitä tulee loistava menestys. Odottakaa, kunnes saatte sen nähdä."

Toinen sähkösanoma oli hänen mainosasiاميةhelleen.

"Nyt iskekää. Pitäkää hiivatin melua minusta. Älkää säästelkö suuria sanoja. Minulla on jotakin tarjottavana. Koira, joka lyö kaikki muut laudalta. Aivan ennenkuulumaton. Korottakaa hinnat. Valmistakaa, valmistakaa yleisöä siihen, että minun koirani on paljon enemmän kuin tavallisen pääsymaksun arvoinen. Tunnette minut. Pidän, mitä olen luvannut. Tästä tulee suurin saavutus kaikkialla ja kaikkina aikoina."

23.

Niin tuli häkki. Miksin epäluulo heräsi heti, koska Del Mar toi sen tavarahuoneeseen. Del Mar kehotti Miksiä menemään häkkiin, mutta koira epäili. Kouristaen taitavasti kiinni niskanahasta Del Mar viskasi koiran häkkiin — mutta ei saanutkaan sitä täydelleen sisään, sillä koiran oli onnistunut ponnistaa molemmat etukäpälänsä häkin reunaan vastaan. Kesyttäjä ei viivytellyt. Hän iskeä paukautti vapaalla nyrkillään Miksin käpäliä. Ja se koski niin, että Miksi heti hellitti otteensa. Seuraavassa silmänräpäyksessä se paiskattiin sisään, ja se hyökkäili turhaan ristikkoa vastaan muristen kiukusta ja raivosta, kun Del Mar sulki lujan oven.

Sitten häkki kannettiin kuormavaunuun monien matkakorien joukkoon. Del Mar oli hävinnyt oven suljettuaan ja molemmat miehet, jotka tärisivät eteenpäin vierivissä vaunuissa, olivat tuntemattomia. Miksi voi hädin tuskin seisoa suorana häkissään. Sen pää kolahti kovasti kattoon joka kerralla, kun tien kuopat nytkäyttivät vaunuja.

Häkki oli hiukan lyhyempi kuin Miksi, joten sen täytyi seisoa kuono seinään painettuna. Eräs sivukadulta kiitävä auto pakotti vaunujen ajajan nopeasti jarruttamaan. Äkillisestä pysähdyksestä Miksi paiskautui eteenpäin. Ei ollut minkäänlaista jarrua sitä estämässä, ellei tahdo sanoa jarruksi sen kuonoa, sillä se tässä toimitti jarrun tehtävää.

Miksi koetti paneutua pitkälleen, ja sen oli nyt hiukan parempi olla, vaikkakin huulista vuoti verta, kun ne vaunujen seisautuessa olivat niin kovasti pusertuneet hampaita vasten. Mutta pahin oli vielä jäljellä. Koiran toinen etukäpälä pisti ulos säleitten välitse ja lepäsi vaunujen pohjalla, missä matkakirstutkin olivat. Katukiviyksessä oleva kuoppa sai yhden arkuista kohoamaan paikoiltaan ja alaspainuessaan se putosi Miksin käpälälle. Odottamaton, äkillinen tuska sai Miksin ulvomaan, ja samalla se koetti vaistomaisesti kaikin voimin kiskoa takaisin käpälänsä. Siinä se nyrjäytti olkapäänsä ja vangitussa käpälässä tuska vain yltyi.

Nyt Miksin valtasi mieletön pelko, tuo kaikkien eläinten, vieläpä ihmisenkin myötäsytynyt pelko — *satimen pelko*. Se oli niin poissa suunniltaan, että sen ulvonta tyrehtyi, se vääntelehti hurjasti, se jännitti jalkansa kaikki lihakset, ja loukkaantunutta käpälää särki entistä kovemmin. Raivoissaan se iski hampaansa säleihin päästäkseen häkin ulkopuolella olevan hirviön kimppuun, joka oli tarttunut sen jalkaan eikä tahtonut sitä jättää. Onneksi sen pelasti uusi sysäys, joka sai arkun kohoamaan, niin että se sai käpälänsä irti.

Rautatieasemalla ei häkkiä käsitelty tosin tahallisen raa'asti, mutta niin huolimattomasti, että se oli keikahtaa kantajan käsistä ja se kallistui, mutta saatiin kiinni, ennenkuin ennätti kolahtaa asfalttiin. Mutta luisuessaan avuttomana häkin kallistuvaa pohjaa pitkin Miksi painui koko painollaan loukkaantuneen käpälänsä varaan.

"Kas", sanoi Del Mar hetkistä myöhemmin Miksille tullessaan junasillalle, minne häkkikin oli asetettu muiden lähtevien matkatavaroiden joukkoon, "oletpa saanut jalkasi mäsäksi. Se opettaa sinut vasta pitämään käpäläsi häkissä."

"Tuo kynsi lähtee irti", sanoi joku asemamiehistä, joka oli sattunut säleiden välitse katsomaan Miksiä.

Del Mar kumartui tarkastamaan käpälää.

"Niin, siitä lähtee irti koko varvas", hän virkkoi ottaen kynäveitsensä ja avaten sen terän. "Se käy silmänräpäyksessä, jos tahdotte auttaa minua."

Hän avasi häkin ja nosti Miksin ulos tarttuen tapansa mukaan kiinni niskanahasta. Koira potki ja väantelehti, huitoi ilmaa sekä terveellä että loukkaantuneella etukäpäälällään ja lisäsi siten vain tuskaansa.

"Pitäkää kiinni jalasta", Del Mar komensi. "Siihen ei mene sekuntiakaan."

Ja nopeasti se kävi. Kun Miksi, suunniltaan raivosta, oli jälleen häkissä, oli sillä yksi varvas vähemmän kuin maailmaan tullessaan. Verta vuoti runsaasti kovakouraisesti, mutta taitavasti suoritettun leikkauksen jälkeen. Ja koira makasi haavaa nuoleksien. Sitä vaivasivat aavistukset kauheasta kohtalosta, joka sitä odotti. Milloinkaan sitä ei ollut näin pahoin kohdeltu. Vankeus häkissä kävi pelottavammaksi, kun siihen liittyi uhkaavan satimen aavistus. Niin, se oli jo satimessa, se oli avuton, ja kaikkein pahimmin oli käynyt hovimestarin, jonka nähtävästi oli nielaissut *tyhjyys*, kuten Meringen, *Eugénien*, Salomonin saaret, *Makambon*, Australian ja *Mary Turnerin*.

Äkkiä kuului jostakin kaukaa hirmuista melua, mikä sai Miksin pörhistämään karvansa ja höristämään korviaan uutta onnettomuutta aavistaen. Se oli monien koirien sekavaa haukkumista, nalkutusta ja ulvontaa.

"Hyi hitto, nyt siellä ovat ne kirottut temppuilijakoirat. Pitäisi laissa kieltää näyttämästä koiratemppeja. Se on sopimatonta", sanoi eräs asemamies toverilleen.

"Se on Petersonin joukko", sanoi toinen. "Olin palvelusvuorolla, kun hän viime viikolla tuli. Yksi niistä oli kuollut, ja minusta näytti, että se oli piesty kuoliaaksi. Peterson oli varmaankin lähtöpaikassa antanut sille selkään, ja sitten se oli lähetetty matkaan muiden mukana ja sai kuolla tavaravaunuun."

Melu kasvoi, kun koirat kuormavaunuista siirrettiin työntökärryihin. Kun kärryt pysähtyivät Miksin kohdalle, se näki niissä korkean kasan koiranhäkkejä. Siinä oli kolmekymmentäviisi koiraa, useimmat sekarotuisia, ja kaikki osoittivat selvästi olevansa kaikkea muuta kuin iloisia. Jotkut ulvoivat, toiset vinkuivat, toiset murisivat ja näyttivät hampaitaan säleiden välitse, toiset pysyivät hiljaa tylsän epätoivoisina. Jotkut nuolivat ja hoitelivat kipeitä jalkojaan. Pienempiä siivoja koiria oli ehdettu kaksi ja kolmekin häkkiin, joka oli yhtä varten. Puoli tusinaa vinttikoiria oli hiukan isommassa häkissä, joka oli niille kuitenkin aivan liian pieni.

"Nuo koirat ovat niitä, jotka hyppäävät", sanoi ensimmäinen asemamies.

"Katso, miten ne on ehdettu pieneen häkkiin. Peterson ei tahdo maksaa liian monesta kollista. Ne tarvitsisivat kaksi kertaa enemmän tilaa. Matkat kaupungista toiseen ovat niille ikuista helvettiä."

Mutta sitä asemamiehet eivät tieneet, että niitä odotti sama helvetti kaupungeissa, että koiria sielläkin pidettiin suljettuina samoihin liian ahtaisiin häkkeihin, että ne todella olivat elinkautisvankeja. Ne pääsivät harvoin häkeistään muuten kuin esiintymään. Ei kannattanut huolehtia niistä sen paremmin. Koska sekarotuiset koirat olivat halpoja, tuli huokeammaksi ostaa uusia kuin hoitaa niitä niin hyvin, että ne pysyivät hengissä.

Asemamiehet eivät myöskään tieneet, mutta Peterson tiesi hyvin, että näiden kolmenkymmenenviiden koiran joukossa ei ollut ainoatakaan niistä, jotka läksivät kiertueelle neljä vuotta sitten. Yhtään ei ollut myöskään hylätty. Ainoastaan kuolema voi ne vapauttaa joukosta ja häkistä. Eikä Miksi tiennyt mitään muuta, kuin että häkeissä vallitsi suru ja kärsimys ja että se itse näytti olevan määrätty samaan kohtaloon.

Kun koirat yhä pahemmin ulvoen ja haukkuen siirrettiin kuormavaunuihin, seurasi Miksinkin häkki mukana. Päivän ja melkein kaksi yötä se oli tässä koirahelvetissä matkalla itään. Sitten ne siirrettiin ulos junasta jossakin isossa kaupungissa, ja Miksin olo kävi hieman rauhallisemmaksi ja mukavammaksi, vaikka loukkaantunutta jalkaa yhä pakotti ja tuskat moninkertaistuivat aina, kun häkkiä kuljetettiin kuormavaunuissa.

Mitä varten tämä kaikki tapahtui, minkä tähden sitä pidettiin ahtaaseen häkkiin vangittuna, sitä Miksi

ei itseltään kyseltyt. Se alistui siihen kuin onnettomaan kohtaloon ja voi sitä yhtä vähän selittää kuin sitäkään, että sen jalka oli murskautunut. Sellaista sattuu. Elämä oli sellaista, elämä oli täynnä onnettomuuksia. Sen mieleen ei juolahtanut milloinkaan kysyä *minkä tähden*. Se tunsii asioita ja tiesi hiukan, minkälaisia ne *olivat*. Mikä oli olemassa, se *oli*. Vesi oli märkää, tuli kuumaa, rauta kovaa, liha hyvää. Se mukautui siihen kuten mukautui valon ja pimeyden ainaiseen ihmeeseen, jotka siitä olivat yhtä vähän ihmeellisiä kuin sen oma pörröinen turkki tai sykkivä sydän tai ajattelevat aivot.

Chicagossa Miksi pantiin työntökärryihin, kuljetettiin pitkin ison kaupungin meluisia katuja ja siirrettiin toiseen tavaravaunuun, joka heti lähti liikkeelle jälleen itää kohti. Uudet miehet käsittelivät nyt rahtitavaraa, samoin New Yorkissa, missä miksi siirrettiin rautatien tavarasuojasta pikajunaan yhä häkkiin suljettuna ja lähetettiin edelleen Harris Collinsille Long Islandiin.

Ja nyt tuli Harris Collins ja se koirahelvetti, jota hän hallitsi. Mutta eräs toinen seikka on ensin mainittava. Miksi ei nähnyt enää milloinkaan Harry Del Maria. Kuten ne muut miehet, jotka Miksi oli tuntenut, olivat kadonneet sen elämästä — sellainen oli heidän tapansa! — katosi Harry Del Markin Miksin näköpiiristä ja itse elämästäkin. Ja hän katosi elämästä aivan sananmukaisesti. Yhteentörmäys ilmaradalla ... henkiin jääneet ryntäävät pakokauhun vallassa kadun yli vieville sivusilloille, harha-askele, ja Harry Del Marin nielee *tyhjyys*, jota ihmiset sanovat kuolemaksi ja joka on häviämistä siinä mielessä, etteivät sen nielaisemat enää milloinkaan kulje elämän teitä.

24.

Harris Collins oli viisikymmentäkaksi vuotta vanha. Hän oli hento ja sievä, hänen ulkomuotonsa ja käytöksensä oli aivan tyttömäisen herttainen ja lempeä. Häntä olisi luullut pyhäkoulun opettajaksi, tyttöpiston johtajaksi tai jonkin hyväntekeväisyshdistyksen puheenjohtajaksi.

Hänen ihonsa oli heleä ja valkoinen, hänen kätensä olivat yhtä pehmeät kuin hänen tyttäriensäkin, ja hän painoi viisikymmentä kiloa. Sitten hän vielä pelkäsi vaimoaan, pelkäsi poliisia, pelkäsi ruumiillista tuskaa ja eli ainaisessa murtovarikoiden pelossa. Ainoa, mitä hän ei pelännyt, olivat villit eläimet, ja kaikkein verenhimoisimmat vielä: leijonat, tiikerit, leopardit ja jaguaarit. Hän osasi hillitä raivoisimmankin leijonan luudanvarrella — ei ristikon takaa, vaan sisällä häkissä.

Hän osasi taidon, hän oli oppinut sen isältään, joka oli ollut vielä pienempi kuin hän ja vielä enemmän pelännyt kaikkea paitsi eläimiä. Hänen isänsä, Noel Collins, oli ollut etevä englantilainen eläintenkesyttäjä ennenkuin muutti Amerikkaan, ja Amerikassa hän oli toiminut jatkuvalla menestyksellä ja perustanut Cedarwildin eläinteatteerin, jota hänen poikansa oli hänen jälkeensä yhä laajentanut. Harris Collins oli rakentanut niin taitavasti isänsä laskemalle perustukselle, että laitosta pidettiin mallikelpoisena terveydellisiin oloihin ja inhimillisyyteen nähden: Siellä kävi paljon vieraita, ja vieraat lähtivät aina ihastuneina siellä vallitsevaan valoisaan ja lempeään tunnelmaan. Mutta eläinten opetuksessa he eivät saaneet olla läsnä. Väliin annettiin näytäntöjä, ja ne yhä vahvistivat heidän koulusta saamaansa edullista käsitystä. Mutta jos he olisivat nähneet vastatulleiden eläinten opetusta, olisi kellossa varmasti ollut toinen ääni. Silloin olisi voinut herätä kiihkeä vastustus. Nykyisessä kunnossaan laitos oli jonkinlainen eläintieteellinen puutarha, jonne lisäksi oli vapaa pääsy. Paitsi niitä eläimiä, jotka Harris Collins omisti ja joita hän opetti, osti ja möi, oli laitoksessa hoidettavana kesytettyjä eläimiä ja kokonaisia eläintarhoja, joiden omistajat pitivät lomaa tai valmistivat parastaikaa kiertuetta. Hän voi tilauksesta hankkia kaikenlaisia eläimiä, hiiristä ja rotista aina kameleihin ja elefanteihin asti, vieläpä silloin tällöin sarvikuonon tai parin virtahepoja.

Kun Circling-veljesten iso sirkus eräänä kovana talvena joutui velkojien käsiin, otti Collins hevoset ja muut eläimet täysihoitoon ja ansaitsi viisitoistatuhatta dollaria viidessä kuukaudessa. Huutokaupan edellä hän panttasi kaikki, mitä omisti, lunasti opetetut hevoset ja ponit, kirahviperheen ja temppuja tekevät elefantit, ja kuuden kuukauden kuluttua hän oli myynyt ne kaikki tyynni — paitsi pientä Repeater-nimistä ponia, joka teki kuperkeikkoja ilmassa — voittaen jälleen viisitoistatuhatta dollaria. Repeaterin hän myi monta kuukautta myöhemmin saaden puhdasta voittoa kaksituhatta dollaria. Circling-veljesten vararikko olikin Harris Collinsin taitavin liiketempu, mutta hän sai lisäksi huomattavat vuositulot laitoksestaan ja antaessaan eläinten talvisin esiintyä Hippodromin näytännöissä hän jakoi tulot eläinten omistajien kanssa, ja vuokratessaan niitä elokuvateattereihin hän useimmiten pisti koko voiton omaan taskuunsa.

Koko maan eläintenkesyttäjät tunnustivat, että Collins ei ollut ainoastaan rikkain heidän ammatissaan, vaan suorastaan eläintenkesyttäjien kuningas ja rohkein mies, mikä milloinkaan oli pedon häkkiin astunut. Ja ne, jotka olivat nähneet hänet työssä, olivat yksimielisiä siitä, ettei hänellä ollut sydäntä. Mutta hänen vaimonsa ja lapsensa ja läheisimmät tuttavansa ajattelivat toisin. Koska he eivät olleet nähneet häntä kesytystyössä, he uskoivat, ettei ollut olemassakaan toista niin helläsydämistä ja

tunteikasta miestä. Hänen äänensä oli hillitty, hänen liikkeensä pehmeät, hänellä oli kovin lempeät mielipiteet maailmasta, uskonnosta ja politiikasta. Ystävällinen sana sai hänet sulamaan. Hän ei voinut kieltää, kun häneltä jotakin pyydettiin. Hän avusti kaikkia paikkakunnan hyväntekeväisyyslaitoksia ja oli kokonaisen viikon aivan masennuksissaan, kun "Titanic" upposi. Ja kuitenkin hänen virkaveljensä tunnustivat hänen olevan heistä kaikkein tarmokkain ja pelottomin. Mutta eniten hän pelkäsi sitä, että hänen kookas ja jyrkät vaimonsa lennättäisi päivällispöydässä kuuman liemilautasen vasten hänen kasvojaan. Se oli tapahtunut kahdesti heidän naimisissaolonsa aikana. Huolimatta siitä, että vaimo jälleen voisi sen tehdä, mies rakasti häntä todella, kuten hän rakasti seitsemää lastaan, joille hänen mielestään ei mikään ollut liian hyvää tai liian kallista.

Niin hellästi hän heitä rakasti, ettei hän alun pitäen antanut neljän poikansa nähdä isäänsä työssä, vaan antoi heidän valita vähemmän raa'at työalat itselleen. John, vanhin joukosta, joka oli opiskellut Yalen yliopistossa, oli antautunut kirjailijaksi, ajeli joutohetkinään omalla autolla ja vietti muutenkin rikkaan nuoren miehen elämää Newhavenissa. Harold ja Frederich olivat miljoonamiesten poikien korkeakoulussa Pennsylvaniassa, ja nuorin, Clarence, kävi vielä alkeiskoulua Massachusettsissa ja oli epätietoinen, rupeaisiko lääkäriksi vai lentäjäksi. Kolme tyttöä, joista kaksi oli kaksosia, kasvatettiin hienoiksi naisiksi. Elsie valmistautui juuri erotutkintoon Vassaropistosta, ja Mary ja Madeline opiskelivat hienonhienossa tyttökoulussa päästäkseen samaan oppilaitokseen. Tämä kaikki maksoi rahaa, jota Harris Collins ei säästellyt, mutta se pakotti hänet kiristämään yhä suurempia voittoja kesytyslaitoksestaan. Hänen täytyi tehdä työtä entistä kovemmin, vaikkei hänen vaimollaan ja neljällä pojallaan ja kolmella tyttärellään ollut aavistustakaan siitä, että hän ollenkaan työskenteli. He luulottelivat itselleen, että hän vain valvoi ja johti kaikkea, ja olisivat hämmästyneet hirmuisesti, jos olisivat saaneet nähdä hänen solmuruoskalla pieksävän yhteen menoon neljäkymmentä sekarotuista koiraa, jotka opetuksen aikana olivat käyneet villeiksi ja hillittömiksi.

Apulaiset tekivät suuren osan työstä, mutta Harris Collinsin oli aina opetettava, mitä heidän tuli tehdä ja kuinka heidän piti menetellä, ja aina kun tärkeimmät eläimet olivat kyseessä, hän suoritti itse työn. Hän otti apulaisensa melkein aina ojennuslaitoksista, ja hän valitsi ne varmallalla ihmistuntemuksella. Itsehillintää, älyä ja kylmäverisyyttä hän heiltä vaati, ja niihin yhtyi luonnollisesti usein julmuus. Tulinen veri, jalot intohimot ja tunteikkaus olivat ominaisuuksia, jotka eivät sopineet hänen liikeyritykseensä, ja Cedarwildin kesytyslaitos oli liikeyritys alusta loppuun. Sanalla sanoen, Harris Collins oli tuottanut eläimille enemmän tuskaa kuin koko kristikunnan kaikki laboratoriot yhteensä.

Ja tähän eläinhelvettiin Miksi oli nyt laskeutunut — vaikka hänen matkansa sinne oli käynyt aivan tasaista tietä, kolmetuhatta viisisataa mailia samassa häkissä, jonne hänet oli ajettu New Washington hotellissa Seattlessa. Koko matkalla se ei ollut kertaakaan päässyt ulos häkistä, ja se oli sekä likainen että alakuloinen. Sen vankan terveyden tähden kypälä parani. Mutta se oli kovin likainen ja täynnä kirppuja.

Cedarwild ei näyttänyt ollenkaan helvetiltä. Sametinpehmeitä ruuhokenttiä, hiekoitettuja käytäviä ja ajoteitä ja kukkapenkereitä oli rakennusryhmän edessä. Rakennukset olivat pitkiä ja matalia, jotkut puusta, toiset sementistä. Mutta Miksiä ei ottanutkaan vastaan Harris Collins, joka sillä hetkellä istui yksityiskonttorissaan Harry Del Marin viimeinen sähkösanoma edessään pöydällä ja kirjoitti sihteerilleen määräystä, että hän tiedustelisi rautatiekonttorista, minne oli hävinnyt koira, jonka eräs Harry Del Mar niminen henkilö oli häkkiin suljettuna lähettänyt Seattlestä Cedarwildiin. — Kahdeksantoistavuotias nuorukainen, jolla oli vaaleansiniset silmät, otti Miksin vastaan. Hän kirjoitti kuitenkin tuojille ja kantoi häkin sementtihuoneeseen, missä oli kalteva lattia ja missä tuoksui aivan kemiallisen puhtaalta.

Miksi katseli uteliaana ympäristöä, mutta ei pitänyt nuorukaisesta, joka kääri ylös hihansa ja satoi ison vahakankaisen esiliinan eteensä, ennenkuin avasi häkin. Miksi juoksi ulos ja kulki horjuen jaloillaan, jotka eivät olleet kävelleet moneen päivään. Tuo kaksijalkainen jumala oli mielenkiintoinen. Hän oli yhtä kylmä kuin sementtilattia ja täsmällinen kuin kone. Juuri koneen tavoin hän menetteli, kun hän pesi, desinfioi ja hankasi Miksiä. Sillä Harris Collins oli äärimmäisen tieteellinen ja antiseptinen eläinten hoidossa, ja Miksi puhdistettiin tieteellisesti, ilman tahallista julmuutta, mutta myös ilman vähintäkään hellyyttä tai edes varovaisuutta.

Koira ei tietysti käsittänyt mitään. Kaiken sen perustalla, mitä se tähän mennessä oli saanut kokea, täytyi otaksua, että tämä kolkko sementtihuone ja rohdoksien haju tiesi elämän viimeistä kärsimystä ja että tuo nuori jumala syöksisi sen siihen pimeyteen, mikä oli niellyt kaiken sille tutun ja rakkaan. Sen Miksi ainakin varmasti tiesi, että tämä kaikki oli pahaenteistä ja hirvittävän kummallista. Se alistui siihen, että nuori jumala tarttui sen niskaan, sitten kun kaulanauha oli poistettu, mutta kun vesiruisku ohjattiin sitä kohti, tuntui siitä ilkeältä, ja se vastusteli. Nuorukainen, joka työskenteli vain saatujen ohjeiden mukaan, tarttui koiraa tanakasti niskanahkaan ja nosti sen koholle samalla ohjaten veden voimaa. Miksi harasi vastaan, mutta sai vain lisää vettä, kunnes lähätti avuttomana ja henkeään

haukkoen.

Sitten se ei enää vastustellut, ja se pestiin ja huuhdottiin käyttäen suihkua, suurta kovaa harjaa ja runsaasti karbolisaippuaa, jonka vaahto tunkeutui pistäen silmiin ja kuonoon nostaen vedet silmiin ja pannen aivastelemaan. Peläten, että pahin voi sattua millä hetkellä tahansa, mutta nyt tuntien, ettei nuorukainen tahtonut tehdä sille pahaa eikä hyvää, Miksi alistui kaikkeen vastaanponnistelematta, kunnes se, puhtaana ja siistinä, viskattiin mukavaan ja hauskaan komeroon, minne se heti nukahti ja unohdettiin toistaiseksi. Rakennus oli sairashuone ja eristysosasto, ja siellä Miksi vietti viikon, jolla ajalla siinä ei ilmennyt mitään tarttuvia tauteja eikä sille tapahtunut mitään muuta, kuin että se sai hyvää ruokaa määräaikoina ja puhdasta juomavettä eikä tavannut ainoatakaan toista elävää olentoa kuin sen nuoren jumalan, joka hoiti sitä täsmällisesti kuin kone.

Miksi ei ollut vielä nähnyt Harris Collinsia, mutta se kuuli usein hänen äänensä kauempaa. Se ei ollut äänekäs, mutta käskevä se oli. Miksi tiesi kohta äänen kuultuaan, että sen omistaja oli korkea-arvoinen jumala. Ainoastaan hyvin korkea jumala, muiden jumalien hallitsija, voi olla niin käskevä. Siinä äänessä oli tahtoa ja varmuutta. Kuka tahansa olisi sen tajunnut yhtä hyvin kuin Miksikin. Ja jokainen koira olisi ymmärtänyt, ettei tuossa äänessä ollut ollenkaan rakkautta eikä jumalassa tuon äänen takana mitään puoleensavetävää, mitään, mikä lämmitti sydäntä ja oli palvonnan arvoista.

25.

Kello oli yksitoista aamulla, kun kalpea nuori jumala pani kaulanauhan ja ketjun Miksille, vei sen ulos eristysosastosta ja jätti sen tummalle nuorelle jumalalle, joka ei tuhlannut aikaa tervehdykseen tai ystävyydenosoitukseen. Miksi oli siis vanki, jota kuljetettiin ketjussa, ja se tapasi pian muita vankeja, jotka kulkivat samalle taholle. Niitä oli kolme, eikä Miksi ollut koskaan nähnyt niiden kaltaisia. Siinä oli kolme kömpelöä tassuttavaa jättiläiskarhua. Nähdessään ne Miksi pörhisti karvansa ja murisi hiljaa, sillä kuten kesy lehmä tuntee suden, jonka näkee ensimmäistä kertaa elämässään, niin Miksillekin oli periytynyt aavistus siitä, että karhut olivat sen vihollisia ikimuistoisista ajoista. Mutta se oli nähnyt liian paljon maailmaa ja oli liian viisas hyökätäkseen niiden kimppuun. Sensijaan se seurasi jumalaa, joka talutti sitä nuorassa, kulki hänen jäljessään epäluuloisena ja jäykin jaloin ja veti sieraimiinsa noiden olentojen kummallista hajua.

Yhtä mittaa tulvi outoja hajuja sen sieraimiin. Vaikkei se voinutkaan nähdä seinien läpi, se tunsu hajuja, joiden avulla se myöhemmin oppi erottamaan leijonat, leopardit, apinat, paviaanit, hylkeet ja merileijonat. Tämä olisi jo säikähdyttänyt tavallisen koiran, mutta Miksin se vain teki valppaaksi ja samalla nöyräksi. Oli aivan kuin se olisi kulkenut oudossa hirviöiden asumassa viidakossa, jonka tiet ja asukkaat olivat sille aivan tuntemattomia.

Tultuaan areenalle Miksi vetäytyi syrjään, jalat entistä jäykempinä, pörhisti niskakarvansa ja murisi. Sillä viisi elefanttia oli lähdössä areenalta. Ne olivat pieniä elefanteja, mutta Miksistä kuitenkin suunnattoman isoja hirviöitä; niihin voi verrata vain naarasvalasta, jonka Miksi oli nähnyt sen hävittäessä *Mary Turneria*. Elefantit eivät huomanneet koiraa; jokainen niistä tarttui kärsällään edessään kulkevan häntään, kuten niitä oli opetettu tekemään poistuessaan areenalta.

Miksi tuli areenalle karhut kintereillään. Se oli sirkusareenan kokoinen, sahajauhoilla peitetty pyörölä, jota ympäröi nelikulmainen lasikattoinen rakennus. Mutta areenan ympärillä ei ollut istuimia, sillä tänne ei haluttu katsojia. Ainoastaan Harris Collins ja hänen apulaisensa sekä ammattimiehet, jotka ostivat ja myivät eläimiä, saivat olla näkemässä, millä tuskalla ne oppivat tempunsa, jotka sitten saivat yleisön ihmettelystä ällistelemään tai naurusta kirkumaan.

Miksi unohti karhut, jotka heti pantiin työhön areenan toiselle puolen. Hetkiseksi se pysähtyi katsomaan muutamia miehiä, kun nämä vierittivät sisään mahtavia koreaksi maalattuja tynnyreitä, jotka eivät särkyneet elefanttien niille istuutuessa. Sitten se taluttajansa levähtäessä katseli kovin uteliaana taitavaa skotlantilaisponia. Se makasi maassa. Mies istui sen päällä. Ja yhtä mittaa se kohotti päätään sahajauhoista ja suuteli miestä. Se oli kaikki, mitä Miksi näki, mutta se ymmärsi, että siinä oli jotain hullusti. Se ei tiennyt, minkä tähden. Sillä ei ollut mitään todisteita luulolleen, että tässä oli takana julmuutta, tyranniutta ja vääryyttä. Miksiltä jäi näkemättä pitkä neula, jota mies piti kädessään. Joka kerran kun hän pisti sen ponin hartiaan, sai tuskan aiheuttama heijastusliike sen kohottamaan päätään, ja mies piti varansa ja painoi suunsa ponin suuta vasten. Yleisöstä näytti pakostakin siltä, että poni tällä tavoin osoitti kiintymystä herraansa kohtaan.

Tuskin kymmenen jalan päässä siitä oli toinen skotlantilaisponi — se oli sysimusta — yhtä omituisen kohtelun alaisena. Sen etujalkoihin oli sidottu köydet, kumpaakin köyttä piti apulainen, kiskoen sitä kovasti, samalla kun kolmas mies, joka seisoi aivan ponin edessä, löi sitä polviin jäykällä lyhyellä

rottingilla. Silloin poni putosi sahajauhoihin rottinkia pitävän miehen eteen. Poni ei pitänyt tästä ja ponnisteli väliin niin voimakkaasti vastaan, jalat harallaan ja jäykkänä ja uhmaavasti nakaten päätänsä, etteivät nuoranvetäisyt auttaneetkaan, vaan poni heittäytyi kyljelleen tai kohosi takajaloilleen, kun nuorat höltyivät. Mutta joka kerta se pakotettiin jälleen polvilleen miehen eteen, joka sivautti sitä rottingilla polviin. Sitä tahdottiin opettaa laskeutumaan polvilleen, niinkuin yleisö toivoo, sillä se näkee vain opetuksen tulokset eikä ollenkaan aavista, kuinka siinä on menetelty. Mutta Miksi tajusi heti, että oppi saatiin täällä vain ruumiillisella tuskalla. Sanalla sanoen, tämä Cedarwildin eläinkoulu oli tuskan koulu.

Harris Collins viittasi tummaa nuorta jumalaa luokseen ja heitti kysyvän ja tutkistelevan katseen Miksiin.

"Del Marin koira, herra", virkkoi nuori jumala.

Collinsin silmät kirkastuivat, ja hän katseli Miksiä tarkemmin.

"Tiedätkö, mitä se osaa?" hän kysyi.

Nuorukainen pudisti päätänsä.

"Harry oli viisas mies", jatkoi Collins, puhuen näköjään nuorelle jumalalle, mutta itse asiassa itselleen, sillä hänellä oli tapana ajatella ääneen. "Hän oli aivan ihastunut tähän koiraan. Mutta mitä se osaa tehdä? Siinäpä kysymys. Harry on kuollut. Emmekä me tiedä, mitä koira osaa. — Laske se irti."

Vapaaksi päästyään Miksi tarkasti ylijumalaa ja odotti, mitä tapahtuisi. Karhun tuskanhuuto areenan toiselta puolen osoitti, mitä sillä oli odotettavissa.

"Tänne", sanoi Collins kylmällä, soinnuttomalla äänellä.

Miksi tuli ja seisahtui aivan hänen eteensä.

"Pane maata."

Miksi laskeutui maahan, mutta hitaasti ja vastahakoisesti.

"Perkeleen rotukoira!" sähisi Collins. "Etkö tahdo liikutella kinttujasi? Kyllä sinut parannamme. — Nouse! — Pane maata! — Nouse! — Pane maata! — Nouse!"

"Se ymmärtää ainakin englantia", sanoi Collins. "Tahdon nähdä, osaako se tehdä kaksoiskuperkeikan — sehän on kaikkien koiranopettajien rakkain unelma. — Koetetaan. Nuora kaulaan. — Tule tänne, Jimmy, ja sido sen takaruumis."

Jimmy, toinen entinen ojennuslaitospoika, totteli ja satoi Miksin lanteille nahkahihnan, johon oli kiinnitetty köysi.

"Valmis!" komensi Collins. "Aloittakaa!"

Ja nyt Miksi joutui hämmästyttävän nöyryyttävän kohtelun alaiseksi.

Komennussanan kaikuessa kaulanauhan sidottu ketju nykäisi sen ylös taaksepäin ja takaruumiiseen kiedottu nuora samalla ylös eteenpäin, samalla kun Collinsin kädessä oleva jäykkä, lyhyt rottinki pisti sitä alaleukaan. Jos Miksi olisi ennen kokenut sellaista, se olisi päässyt ehkä vähemmällä kivulla hyppäämällä ja kiepsauttamalla itseään taaksepäin ilmassa. Mutta nyt tuntui siltä, kuin sitä olisi revitty kappaleiksi, samalla kun pisto leuan alle aivan jäykisti sen tuskasta. Se lensi kovalla vauhdilla ilmaan ja putosi selälleen, pää sahajauhoihin.

Se hyökkäsi ylös raivoissaan, pörhisti niskakarvojaan, murisi ja näytti hampaitaan ja olisi iskenyt ylijumalan jalkaan, ellei se olisi ollut viekkaan kidutusjärjestelmän uhri. Molemmat nuorukaiset tiesivät, mitä heidän tuli tehdä. Toinen veti eteenpäin, toinen taaksepäin, ja Miksi raivosi voimattomana vihassaan. Se ei voinut tehdä mitään, se ei päässyt eteen- eikä taaksepäin eikä voinut heittäytyä sivulle. Edessä oleva nuorukainen, joka kiskoi ketjusta, esti sitä hyökkäämästä takana olevan kimppuun, ja tämä köysineen pidätti sitä pääsemästä edessäolevan kimppuun, ja molemmat yhdessä suojelivat Collinsia, jonka se aivan varmasti tiesi olevan tämän kaiken alkuunpanijan.

Miksin viha oli yhtä suuri kuin sen avuttomuuskin. Se voi ainoastaan pörhistellä niskakarvojaan ja ulvoa raivosta. Mutta Collinsille tämä kaikki oli hyvin tuttua. Hän ennätti siinä lomassa tarkata karhujakin areenan toisella puolen.

"Sinä hävytön lurjus", hän karjui kääntäen jälleen huomionsa Miksiin.
"Päästäkää se! — Hellittäkää!"

Samassa kun kahleet heltisivät, Miksi hyökkäsi Collinsin kimppuun; mutta Collinsilla oli pitkien vuosien kokemus, hän arvioi nopeasti etäisyyden ja hyökkäyshetken ja potkaisu Miksiä leukaan, niin että se lensi takaisin ja kierähti sahajauhoihin.

"Pitäkää sitä kiinni", Collins käski. "Kiristäkää!"

Nuorukaiset kiskoivat taas ketjua ja nuoraa eri tahoille, ja Miksi seiso siinä aivan avuttomana.

Collins katsoi areenan yli sisäänkäytävään, missä parastaikaa tuotiin sisään neljää kömpelöä kuormahevosta, joita seurasi ylen hienosti pukeutunut nainen, yllään aivan viimeisen muodin mukainen kävelypuku.

"Se ei ole ilmeisesti milloinkaan heittänyt kuperkeikkaa", Collins huomautti jälleen Miksi-pulmaa ajatellen. "Irrota nahkaremmi, Jimmy, ja mene toiselle puolen auttamaan Smithiä. — Johnny, vie se sivulle ja varo jalkojasi. Marie-rouva tulee ensimmäiselle harjoitustunnilleen, eikä hänen nahjusmainen miehensä kykene huolehtimaan hänestä."

Seuraavaa kohtausta Miksi ei ymmärtänyt vaikka saikin olla sen todistajana, kun nuorukainen vei sen areenan toiselle puolen katsellakseen, mihin valmistuksiin oli ryhdytty naista ja neljää hevosta varten. Mutta naisen käyttäytymisestä se ymmärsi, että hänkin oli pahoinpidelty vanki. Häntä harjoitettiin vastoin tahtoaan suorittamaan tätä temppea. Hän oli koettanut olla rohkea, kunnes ratkaisun hetki tuli. Mutta kun hän näki nuo neljä hevosta asetettuina kaksittain vastakkaisille puolille ja tiesi, että hänen tulisi pitää käsissään molempien suitsiparien hakoja ja olla yhdistämässä valjakoita, jotka vetivät eri suuntiin, hän vaipui masentuneena kokoon ja peitti kasvot käsiinsä.

"Ei, ei, Billikens", hän sanoi rukoilevalla äänellä lihavalle, mutta nuorekkaalle herralle, joka oli hänen miehensä. "Minä en voi sitä tehdä. Minua pelottaa. Minua pelottaa."

"Lorua, rouvaseni", puuttui Collins puheeseen. "Temppeu on aivan vaaraton. Ja se on kaunis kohtaus, joka aina vetää ihmisiä. Nouskaa pystyyn nyt." Collins kopeloi hänen olkapäitään ja selkää kävelytakin alta. "Koneisto on paikoillaan." Hän tunnusteli käsivarsiakin. "No, päästäkää ha'at!" Hän työnsi hihan ylös, ja poimutetun pitsikalvosimen alta pisti esiin rautainen haka, josta ohut rautalanka läksi ylöspäin pitkin käsivartta. "Ei noin! Kukaan ei saa nähdä niitä. Viekää ne jälleen ylös. Koettakaa uudelleen. Niiden täytyy laskeutua käsiin piilottuneina. Kas niin. Niin. Juuri niin. Se on oikein."

Nainen pakottautui tottelemaan, mutta heitti vähän väliä rukoilevan katseen Billikensiin, joka seiso siinä jäykkänä ja kopeana tyytymättömästi rypistellen kulmiaan.

Miehet, jotka ohjasivat valjakoita, kohottivat suitsia, jotta nainen voisi kiinnittää ha'at. Hän koetti, mutta vaipui jälleen kokoon. "Jos jokin menee rikki, repivät hevoset minulta kädet irti", hän vastusteli.

"Ei suinkaan", Collins rauhoitti häntä. "Te menetätte vain takkinne. Pahin, mitä voi sattua, on, että petos tulee ilmi ja teille nauretaan. Mutta koneisto ei mene rikki. Selitän sen uudelleen. Hevoset eivät vedä teitä, vaan ponnistelevat toisiaan vastaan, mutta yleisö luulee, että ne koettavat repiä teidät kappaleiksi. Koettakaa vielä kerran. Ottakaa kiinni suitsista, pudottakaa samassa ha'at alas ja antakaa niiden tarttua kiinni. — Nyt."

Hän huusi sen terävällä äänellä. Nainen pudisti ha'at hihoistaan, mutta ei tohtinut tarttua ohjaksiin. Collins ei näyttänyt vihaansa, sensijaan hän katsoi sinne päin, missä suutelevaa ponia ja polvistuvaa ponia juuri vietiin pois areenalta. Mutta herra Billikens raivosi:

"Totisesti, Julia, jos häpäiset minut näin..."

"Oi, minä koetan, Billikens", vaikeroi nainen. "Koetan parhaani mukaan. Kas, nyt en enää pelkää."

Hän levitti kätensä ja tarttui ohjaksiin. Melkein huomaamaton hymy kasvoillaan Collins tutki hänen nyrkkiin puristetut kätensä ollakseen varma siitä, että ha'at olivat paikoillaan.

"Jännittäkää lihaksenne! Jalat haralleen! Selkä suoraan!" Collins asetti hänen käsivartensa ja hartiansa oikeaan asentoon. "Muistakaa, että käsivarsien täytyy olla ojennettuina suoraan ulos hevosten ensimmäisen kerran nykäistessä. Kun ne sitten vetävät, ette voi niitä koukistaa, vaikka kuinka koettaisitte. Mutta jos ne ovat koukussa, kun jännitys alkaa, repii rautanuora nahan niistä. Muistakaa nyt, suoraan ulos, ojentakaa ne niin, että ne ovat suorassa viivassa selän ja hartioden kanssa. — Kas niin. Olkaa nyt varuillanne."

"Oi, odottakaa hetkinen", pyyteli nainen, ja hänen asentonsa höltyi. "Minä *teen* sen niin, minä *teen* sen, mutta suutele minua ensin, Billikens, sitten en enää välitä, vaikka ne repisivätkin kädet minulta."

Tumma nuorukainen, joka piti Miksiä, ja muutkin katsojat nauroivat. Collinsia ei naurattanut ollenkaan, hän virkkoi:

"Meillä ei ole kiirettä, rouva, pääasia on, että ensimmäinen yritys onnistuu täydelleen. Se vahvistaa teidän itseluottamustanne. — Bill, on parasta, että annatte hänelle tuon suudelman, ennenkuin hän alkaa."

Ja Billikens totteli, hyvin harmissaan, vastahakoisena ja hämillään, syleili vaimoan ja suuteli häntä — ei liian kevyesti, mutta ei kovin perusteellisestikaan. Vaimo oli kaunis pieni olento, ehkä kahdenkymmenen ikäinen, kasvot tavattoman lapselliset ja tyttömäiset, ruumis notkea ja sopusuhtaisen kaunis.

Miehen syleily ja suudelma antoivat hänelle rohkeutta. Hän ojentautui, ja kun mies vetäytyi pois, hän sanoi hampaat yhteen puristettuina: "Valmis."

"Aloittakaa!" komensi Collins.

Tallirengit maiskuttivat hevosille, ne lähtivät verkalleen liikkeelle ja alkoivat vetää.

"Antakaa niille ruoskaa!" huusi Collins silmät kiinni naisessa; hän näki, että oikea hetki oli tullut.

Ruoskaniskut osuivat hevosten selkään, ja ne alkoivat nelistää pölyyttäen sahajauhoja ilmaan rautakenkäisillä kavioillaan, jotka olivat isot kuin lautaset.

Billikens unohti itsensä. Tuo kauhea näky ajoi hänen kasvoilleen rehellisen pelon vaimon puolesta. Ja naisen kasvoilla vaihtui ilme yhtenäin. Ensin ne olivat jännittyneet ja kauhistuneet kuin kristityn marttyyrin, joka heitetään leijonien eteen, tai kuin kuolemaantuomitun, joka odottaa mestauskirveen putoamista. Sitten niillä kuvastui hämmästys ja helpotus, kun ei tehnyt kukaan kipeätä. Ja lopuksi niitä kirkasti voitonriemuinen, ylpeä ja onnellinen hymy. Hän hymyili miehelleen, pannen hymyynsä koko rakkautensa tätä kohtaan ja koko ilonsa siitä, että oli tehnyt tehtävänsä hyvin. Ja Billikensin jännitys laukesi, ja hän loi vaimoonsa katseen, joka oli täynnä rakkautta ja ylpeyttä, mutta silloin Harris Collins huudahti:

"Tässä ei suinkaan sovi hymyillä! Yleisön täytyy luulla, että hevoset todellakin vetävät teitä. Olkaa sen näköinen kuin niin olisi. Antakaa kasvojenne jäykistyä. Näytelkää päättäväisyyttä, tahdonvoimaa. Olkaa kovasti jännittävinänne kaikkia lihaksianne. Pankaa jalat enemmän haralleen. Liikuttakaa käsivarsien ja säärien lihaksia aivan kuin ne olisivat kovassa työssä. Antakaa hevosten vetää itsenne hiukan oikealle ja taas hiukan vasemmalle. Taivuttakaa samalla hiukan ruumistanne. Irvistelkää, aivan kuin ne olisivat repimäisillään teidät palasiksi ja vain tahdonvoimanne pitäisi teitä koossa. — Juuri niin! Tuo on hyvin! Tämähän käy mainiosti, Bill! — Iskekää vain hevosia! Pankaa vauhtia niihin ja antakaa niiden vetää kuin henkensä edestä."

Piiskat läiskyivät ja isot hevoset kiskoivat kaikin voimin välttääkseen tuskaa. Kohtaus saisi varmasti yleisön taputtamaan käsiään. Jokainen hevonen painoi ainakin yhdeksänsataa kiloa, katsojista näytti siis siltä, kuin kolmetuhatta kuusisataa kiloa hevosvoimaa olisi kamppaillut repiäkseen palasiksi hienosti pukeutuneen, notkean, hentojäsenisen naisolennon, joka painoi kuusikymmentä kiloa. Tämä näky saisi naiset varmasti katsomossa kirkumaan kauhusta ja kääntämään pois kasvonsa.

"Hellittäkää", Collins huusi reengeille. "Nainen on voittanut", hän ilmoitti sitten sirkusjohtajan äänellä. "Tällä numerolla lyötte rahaa kokoon, Bill. — Irrottakaa ha'at, rouva, irrottakaa ha'at."

Nainen totteli ja ha'at vielä riippuen hihansuissa juoksi Billikensin luo, heittäytyi hänen syliinsä, kietoi kätensä hänen kaulaansa ja huusi, ennenkuin suuteli miestänsä:

"Oi, Billikens, tiesinhän koko ajan, että osaisin sen tehdä! Olin rohkea, enkö ollutkin?"

"Te menetitte pelin", kaikui Collinsin terävä ääni kesken naisen ihastuksenpurkausta. "Te annoitte koko yleisön nähdä ha'at. Niiden täytyy lentää ylös hihoihin, samassa kun te irrotatte ne. Koettakaa uudelleen. Ja vielä eräs seikka. Älkää ylpeikö, kun näytös on ohi. Älkää näyttäkö, kuinka helposti se kävi. Olkaa olevinanne läpiväsynyt, pyörtymäisillänne uupumuksesta. Seiskaa polvet horjuen. Antakaa olkapäitten painua. Tallimestarin täytyy astua askel teitä kohden tukeakseen teitä, jos kaadutte. Silloin on teidän oltava varuillanne ja ehdittävä ennen häntä. Ojentaudukaa suoraksi jännittämällä kaikki tahdonvoimanne; niin tahdonvoima, se tekee vaikutuksen, urheutta ja sen sellaista, ja heittäkää lentosuukkosia yleisölle ja hymyilkää väsyneesti ja surumielisesti, aivan kuin sydän olisi kiskottu rinnastanne ja teidän täytyisi mennä sairaalaan, mutta sittenkin vielä seisotte siinä ja hymyilette ja heittelette lentosuukkoja yleisölle, joka taputtaa hurjasti käsiään ja jumaloi teitä. Ymmärrättekö, rouva? Te käsitätte, mitä tarkoitan. — Valmiina nyt! Olkaa hiukan levoton, kun katsotte hevosia. — Aivan niin! Ei kukaan voi aavistaa, että teillä on ha'at ja että ne ovat teräsköydellä kiinni toisissaan. — Varuillanne."

— Nyt aloitamme."

Ja jälleen tuhatkahdeksansataa kiloa hevosvoimaa ponnisteli naisen kummallakin puolen toisiaan vastaan. Ja jälleen näytti siltä, että välirengas naislihaa, Julia-rouva, revittäisiin kappaleiksi.

Tempputta harjoitettiin vielä kolmannen ja neljännen kerran, ja eräällä väliajalla Collins lähetti apulaisensa hakemaan konttoristaan Harry Del Marin sähkösanoman.

"Pidä nyt huoli hänestä, Bill", hän sanoi Julian miehelle ryhtyessään sähkösanoma kädessään taas tutkimaan Miksin arvoitusta. "Anna hänen harjoitella vielä viisi, kuusi kertaa. Ja muistakaa, että kun kuulette jonkun talonpojan kehuvan itsellään olevan hevosvaljakon, joka vetää vaikka kuinka raskaita kuormia, niin lyötte hänen kanssaan vetoa, että teidän paras valjakkonne on vielä kovempi vetämään. Se on hyvää mainosta ja tulee varmasti sanomalehtiin. Sirkusjohtajat tulevat aivan tappelemaan teistä, ja valjakosta tulee oikea vetonumero. Jos olisin nuori ja vapaa, en toivoisi parempaa kuin lähteä teidän kanssanne kiertueelle."

Väliajoilla Collins tähyili Miksiin ja luki Del Marin Seattlesta lähettämän sähkösanoman:

"Myykää minun koirani. Te tiedätte, mihin ne kykenevät ja minkä arvoiset ne ovat. En tarvitse niitä enää. Vähentäkää summasta hoitomaksu ja säilyttäkää loput, kunnes tapaamme. Olen saanut verrattoman koiran. Se voittaa kaikki minun tähänastiset saavutukseni. Se takaa loistavan menestyksen. Odottakaa, kunnes saatte sen nähdä."

Collins katseli Miksiä yli meluisan areenan.

"Del Mar oli verraton itsekkin", hän sanoi Johnnulle, joka talutti Miksiä. "Kun hän sähkötti minulle ja käski myydä koiransa, se merkitsee, että hänellä oli jotakin vielä parempaa tarjottavana, mutta tässä on nyt vain koira ja päällepäätteeksi tuollainen rotukoira. Hän sanoo, että koira on aivan verraton. Sitä sen täytyy siis olla, mutta missä sen taito on? Se ei ole eläessään heittänyt kuperkeikkaa saati sitten kaksoiskuperkeikkaa. Mitä luulet Johnny? Pinnistäpä nyt aivojasi. Ehdota jotakin."

"Ehkä se osaa laskea", Johnny sanoi.

"Laskevat koirat eivät nykyään käy kaupaksi. Mutta koettakaamme kuitenkin."

Miksi, joka oli niin taitava laskuniekka, ei ruvennut näyttämään taitoaan.

"Jos se olisi vain tavallinen koira, se osaisi kävellä takajaloillaan tai miten tahansa", oli Collinsin seuraava ajatus. "Koettakaamme."

Miksiä odotti jälleen nöyryyttävä kidutus. Johnny nosti sen takajaloilleen, samalla kun Collins rottingillaan pisteli sitä leukaan ja löi polviin. Raivoissaan Miksi yritti purra ylijumalaa, mutta ketju pidatti sitä. Kun se tahtoi kostaa Johnnulle, ojensi tämä kätensä ja järkkymättömän rauhallisena kohotti sen ilmaan, niin että kaulanauha oli kuristaa sen.

"Tämä on toivotonta", Collins virkkoi väsyneellä äänellä. "Ellei se voi seistä takajaloillaan, se ei myöskään voi hypätä tynnyrien läpi. Olet kai kuullut puhuttavan Rissestä, Johnny. Se oli mestarihyppääjä. Se hyppeli piikkitynnyrien läpi milloinkaan satuttamatta kypäliään. Se suoriutui kahdeksasta perätysten. Muistan, kun se oli täällä hoidossa ja harjoitteli. Se oli kultakaivos, mutta Carson ei osannut hoitaa sitä, ja se kuoli keuhkokuumeeseen Cripple Creekissä."

"Mahtaiskohan se osata heitellä lautasia kuonollaan", virkkoi Johnny.

"Eihän se osaa kävellä takajaloillaan", huomautti Collins. "Eikä se ole mitenkään harvinainen tempputta. Tällä koiralla on jokin erikoisuus. Se ei ole tusinakoira. Se osaa jotakin tavattoman hyvin, ja siitä on meidän nyt otettava selvä. Se siitä nyt seurasi, kun Harry niin odottamatta kuolla kupsahti ja jätti meille tämän salaperäisen koiran. No, minun täytynee tutkia sitä. Vie se pois, Johnny. Se pannaan numero kahdeksantoista. Myöhemmin se voi saada oman häkin, muista erillään."

26.

Häkki numero kahdeksantoista oli niin tilava, että siihen olisi huolehti sopinut tusinan verran Miksin kokoisia irlantilaisia terrierejä. Sillä Harris Collins noudatti tieteellisiä menettelytapoja. Cedarwildin hoidokit saivat hyvän tilaisuuden virkistyäkseen puoli vuotta tai ehkä yli vuodenkin kestäneen kiertueen vaivoista. Siksi koulua niin paljon käytettiinkin opettujien eläinten lepopaikkana, kun eläinten omistajilla oli loma-aikansa tai he olivat toimettomina. Harris Collins piti eläimensä puhtaina ja suojeli

niitä tarttuvilta taudeilta. Ne olivat täysin levänneitä, kun niiden oli lähdettävä seuraavalle varietee- tai sirkuskiertueelleen.

Miksin vasemmalla puolen, numero seitsemässätoista oli viisi hullunkurisesti kerittyä ranskalaista villakoiraa. Miksi voi nähdä ne ainoastaan silloin, kun sitä vietiin ulos tai tuotiin takaisin, mutta se tunsikin niiden hajun ja kuuli niiden äänet, alkoipa se vielä murinalla hieroa riitaa Pedron kanssa, joka oli kookkain niistä ja esiintyi pajatsona niiden ilveilyssä. Kumpikin olivat opetettujen eläinten ylimystöä, ja Miksin ja Pedron riita oli enemmän teeskenneltyä kuin todellista. Jos ne olisivat päässeet yhteen, niistä olisi heti tullut hyvät ystävät. Mutta viruessaan häkissä ikävissään ne kiihottivat itsensä kuviteltuun vihaan ja päästivät ilmoille eripuraisuuden, josta molemmat tiesivät, ettei se ollut todellista.

Numero yhdeksässätoista, Miksin oikealla puolella, majaili surkea ja alakuloinen seura. Ne olivat sekarotuisia koiria, joita pidettiin täysin puhtaina terveydenhoidon ankarimpia sääntöjä seuraten; ne olivat vapaina eivätkä olleet saaneet vielä mitään opetusta. Se oli eräänlainen raaka-ainevarasto, josta kehitettiin taiteilijoita, kun tarvittiin joku ylimääräinen tai sijainen. Niitä odotti siis areenan helvetti, sillä siellä opetus tapahtui. Joutoaikoina Collins tai joku hänen apulaisistaan koetteli niillä temppeja, saadakseen selville itsekunkin taipumukset. Niinpä eräskin sekarotuinen koira, joka muistutti lähinnä viiriäiskoira, sai monena päivänä kokeilla ponillaratsastusta, sen piti hypätä silkkipaperiin kiedottujen vanteiden läpi ja pudota jälleen ponin selkään. Kun se oli monta kertaa loukannut pahoin itsensä, se hylättiin ratsastajana ja se sai kokeilla lautastenheittelijänä. Kun se tässäkin epäonnistui, se pistettiin kahdenkymmenen muun koiran joukkoon, jotka kiikkuivat keinulaudalla.

Numero yhdeksästätoista kuului ainaista riitaa ja valitusta. Opetustunneilla vahingoittuneet koirat nuolivat haavojaan, vikisivät tai ulvoivat ja olivat tavattoman ärhäkkäitä. Aina kun sinne tuotiin uusi koira — ja niin tapahtui usein, sillä toisia vietiin alituisesti esiintyjiksi — syntyi riita ja tappelu, kunnes uusi tulokas oli joko urhoollisesti tappelemalla valloittanut paikan itselleen tai taistelua peläten tyytynyt muiden armoihin.

Miksi ei ollut tietävinään numero yhdeksäntoista asukkaista. Ne saivat murista ja haukkua nalkuttua sille tappelunhaluisina, eikä se ollut millänsäkään siitä; se säästi voimansa teeskenneltyyn alituiseseen vihaan Pedroa kohtaan. Miksi oli myös areenalla useammin ja kauemmin kuin kukaan niistä.

"Tietysti Harry ei ole liioitellut koiran arvoa", päätteli Collins, ja hän ponnisteli keksiäkseen, minkä tähden Del Mar oli sanonut Miksiä vetonumeroksi ja aivan verrattomaksi koiraksi. Hänen kokeillessaan Miksi sai alistua kaikkeen mahdolliseen nöyryyttävään kohteluun. Se pantiin hyppäämään estehyppyä, kulkemaan etujaloillaan, ratsastamaan ponilla, heittämään kuperkeikkaa ja näyttämään ilveilyä, yhdessä muiden koirien kanssa. Se pakotettiin tanssimaan valssia, joka jalassa nuora, jota vedettiin ja nyittiin puoleen ja toiseen. Sille pantiin piikkivaljaat, ettei se heittäytyisi sivulle tai kaatuisi eteen- tai taaksepäin. Sitä piestiin piiskalla ja rottingilla ja kiskottiin kuonosta. Sitä koetettiin kerran saada maalivahdiksi, kun kaksi koirajoukkuetta iskujen ja lyöntien pakottamina pelasi jalkapalloa. Ja se kiskottiin ylös tikkaita ja paiskattiin vesialtaaseen sukeltamaan.

Koetettiinpa surmanrengastakin: sen annettiin laskea — piiskalla nopeutta kiihdyttäen — kaltevaa kourua niin hurjalla vauhdilla, että se, jos vain tahtoi, olisi voinut juosta ylös renkaan sisäpuolta ja jälleen alas aivan kuin kärpänen katossa ja tehdä sen yhä uudelleen, lentää ympäri rengasta ja lopulta heittäytyä sieltä ulos. Mutta se ei tahtonut, ja joka kerran, kun se ei kohta alussa onnistunut pääsemään pois kourusta, se putosi korkealta ja loukkaantui.

"En luulekaan Harryn tarkoittaneen mitään tällaista", sanoi Collins apulaisilleen, kun he näin kokeilivat Miksillä, "tahdon vain saada edes jonkinlaisen aavistuksen sen erikoisalasta, siitä, mitä jumalan nimessä Harry-parka oli keksinyt".

Jos sen rakastettu jumala hovimestari olisi tahtonut niin Miksi olisi rakkaudesta opetellut näitä temppeja ja varmaan oppinutkin monta niistä. Mutta täällä Cedarwildissa ei rakkautta ollut olemassakaan, ja jalorotuisena olentona se itsepäisesti kieltäytyi pakosta tekemästä sitä, mitä se ilomieliin olisi tehnyt rakkaudesta. Ja kun Collins ei ollut jalorotuinen, sattui heidän keskenään usein hurjia yhteenottoja. Sillä ei ollut mitään voiton mahdollisuuksia, sen Miksi pian huomasi. Se oli aina tuomittu joutumaan häviölle. Ennenkuin se ennätti aloittaakaan, se oli jo voitettu "taiteen" kaikkien sääntöjen mukaan. Ei ainoatakaan kertaa se saanut isketyksi hampaitaan Collinsiin tai Johnnyn. Se oli liian viisas jatkaakseen taistelua, jossa se varmasti olisi saanut sekä ruumiinsa että sielunsa nujerretuksi ja päätyneet hulluuteen. Sensijaan se vetäytyi itseensä, muuttui ärtyiseksi ja jäykäksi, mutta se ei milloinkaan madellut tappion jälkeen, vaan oli aina valmis murisemaan ja pörhistämään karvansa osoittaakseen yhä olevansa samanlainen ja lannistumaton sisimmässään, mutta milloinkaan se ei tehnyt itseään enää syyppäksi villiin raivon purkaukseen.

Jonkun ajan kuluttua se pääsi Johnnystä ja ketjusta ja oli aina Collinsin kanssa areenalla. Se tiesi katkerasta kokemuksesta, että sen tuli seurata Collinsia kaikkialle, ja se seurasi häntä ja vihasi häntä,

ja tämä viha myrkytti sen hitaasti sen itsensä huomaamatta.

Kukaan ei voinut nähdä siitä mitään ulkonaisia merkkejä, niin luja ja terve sen ruumiinrakenne oli. Mutta kun vaikutuksien täytyi jossakin ilmetä, kuvastuivat ne sen sielussa tai hengessä tai luonteessa tai aivoissa tai tietoisuuden ilmauksissa. Se sulkeutui siis yhä enemmän itseensä ja vaipui synkkään jöröttelyyn. Tämä kaikki oli sielun sairautta. Miksi, joka oli ollut niin iloinen, iloisempi vielä kuin veljensä Jeri, alkoi muuttua synkäksi, ärtyiseksi ja vihaiseksi. Se ei tuntenut enää halua leikkiä, mellastaa ja kuljeskella. Sen ruumis muuttui yhtä hillityksi ja levolliseksi kuin aivotkin. Kuolemaan tuomitut ihmiset käyvät yhtä levollisiksi vankilassa. Se saattoi seisoa tuntikausia Collinsin takana, välinpitämättömänä ja ikävystyneenä, kun Collins piinasi jotakin koirarakkia koettaen opettaa sille uutta tempua.

Miksi sai olla läsnä monessa sellaisessa kidutuksessa. Siellä oli vinttikoiria, jotka hyppäsivät korkealle ja juoksivat nopeasti. Ne tekivät halulla parhaansa, mutta Collins ja hänen apulaisensa saivat aikaan sen ihmeen — mikäli sitä voi ihmeeksi sanoa — että ne tekivät enemmän kuin parhaansa. Niiden parhaat saavutukset olivat luonnollisia. Mutta se, mikä meni yli niistä, oli luonnotonta, ja se tappoi jotkut ja lyhensi kaikkien ikää. Kun ne ajettiin ponnistuslaudalle hyppäämään, seisoivat alhaalla aina apulainen hirmuisen pitkä piiska kädessään ja antoi niille tuntevan hujauksen. Siksi ne koettivat hypätä kauemmas kuin olisivat oikeastaan jaksaneetkaan ja pinnistivät viimeiset voimansa epätoivoiseen yritykseen välttää piiskaa, lentää sen ohi ilmassa ja päästä pakoon, ennenkuin se osui huohottavaan kylkeen pistäen kuin skorpioni.

"Hyppääjäkoira ei milloinkaan hyppää niin korkealle kuin se voi", sanoi Collins apulaisilleen, "ellei sitä pakoteta siihen. Siinä on seikan solmu. On suuri ero minun opettamieni ja amatöörien opettamien hyppääjien välillä, joista useimmat tuskin pääsevät kunnolla pensaani yli."

Collins opetti ja neuvoi yhtä mittaa. Oppilasta, joka oli harjoitellut hänen laitoksessaan ja saanut häneltä suosituskirjeen, pidettiin eläintenkesyttäjien maailmassa täytenä mestarina.

"Ei ainoakaan koira kulje luonnostaan takajaloillaan, vielä vähemmän etujaloillaan", oli Collinsin tapana sanoa. "Koiria ei ole siihen luotu. *Ne täytyy pakottaa siihen*, siinä kaikki. Se on eläinten opettamisen koko salaisuus. Teidän täytyy pakottaa ne. Siinä on teidän tehtävänne. Pakottaa ne. Joka ei sitä voi, se ei kelpaa tähän laitokseen. Pankaa se mieleenne ja toimikaa sen mukaan."

Miksi näki, sitä täysin käsittämättä, kuinka erään muuliaasin satulaan aina pantiin naula. Aasi oli ensimmäisen kerran areenalle ilmestyessään lihava ja hyväntuulinen. Se oli ollut lemmikkiaasina perheessä, jossa oli monta lasta, se oli saanut osakseen aina rakkautta ja ystävällisyyttä ja aiheuttanut monta makeata naurunpurkausta hullunkurisella itsepintaisuudellaan. Mutta Collinsin silmät olivat keksineet terveyttä, voimaa ja pitkää ikää sekä vielä naurettavan ulkonäön ja hullunkuriset eleet tuossa pitkäkarvaisessa muuliaasissa.

Se oli ristitty Rosinanteksi ensimmäisenä areenapäivänään. Ja silloin se myös sai kokea elämänsä suurimman yllätyksen. Se ei aavistanut satulassa olevan naulaa, ja niin kauan kuin satula oli tyhjä, ei naulaa tuntunutkaan. Mutta samassa kun Samuel Bacon, neekeritemppuilija, istuutui satulaan, teki naula tehtävänsä. Hän tiesi kaikki ja oli varuillaan. Mutta Rosinante, jolle naula oli yllätys, jännitti selkensä ja heitti ratsastajan maahan ensimmäisen kerran eläessään. Se kävi niin salamannopeasti, että Collins aivan loisti tyytyväisyydestä Samin lentäessä kahdentoista jalan päähän sahajauhoihin.

"Tehkää tuo aina yhtä hyvin", sanoi Collins, "niin saatte seurata mukana hyvillä ehdoilla, kun myyn aasin, siitä lyön vetoa. Siitä tulee mainio numero. Mutta siihen tarvitaan lisäksi vielä kaksi temppuilijaa, jotka ovat yhtä notkeita kuin te sekä yhtä vahvahermoisia ja nokkelia arvioimaan, minne putoavat."

Ja Rosinantelle alkoi se opetushelveti, joka myöhemmin säästi sen ostajalle äärettömästi aikaa. Päivä päivältä se sai kestää kidutuksen uudelleen. Sen ei tarvinnut enää kantaa naulasatulaa. Neekeri istui paljaaltaan sen selkään, mutta kuitenkin Rosinante tunsu naulan piston ja lennätti ratsastajan selästään; naula oli nyt nahkaremmillä kiinnitetty Samin ranteeseen. Lopulta Rosinanten selkä tuli niin araksi, että se alkoi hyppiä taaksepäin, jos sitä katsoikaan. Muistaen, miltä naulanpisto tuntuu, se alkoi nykiä, tanssia ja hyppiä kohta, kun huomasi, että joku aikoi nousta sen selkään.

Kun oli näin harjoiteltu neljä viikkoa, hankittiin kaksi muuta temppuilijaa, valkoihoisia nuorukaisia, ja koko ohjelmanumero esitettiin eräälle hoikalle herrasmiehelle, jolla oli vahatut viikset ja joka näytti ranskalaiselta. Lopulta hän osti Rosinanten, maksaen siitä tinkimättä mitä Collins pyysi, ja otti palvelukseensa Samin ja molemmat valkoiset temppuilijat. Collins oli järjestänyt näytännön aivan kuin oikeassa sirkuksessa ja hankkinut kaikki tarvittavat välineet sekä toimi itse tallimestarina ostajan ollessa katsojana.

Lihavana kuin voikimpale ja hullunkurisen näköisenä Rosinante tuotiin esiin tilapäiselle

nelikulmaiselle lavalle, joka oli aidattu kankaaseen kierrettyjen terästolppien päähän kiinnitetyillä, samoin kankaaseen peitetyillä teräsköysillä. Päitset otettiin pois, ja se laskettiin irti. Se kävi heti levottomaksi, luimisti korviaan ja näytti vihaiselta.

"Muistakaa yksi asia", Collins sanoi ostelijalle. "Jos ostate sen, tulee teistä tallimestari, ettekä te itse saa milloinkaan pistää sitä naulalla. Kun se huomaa sen, voitte milloin tahansa panna kätenne sen päälle ja hillitä sen. Se on hyväluontoinen ja kiitollisin aasi, minkä olen milloinkaan nähnyt työssä. Sen täytyy pitää teistä ja vihata noita kolmea muuta. Ja vielä yksi neuvo: jos se käy todella vihaiseksi ja yrittää purra, voitte kiskoa siltä hampaat pois ja ruokkia sitä sitten appeella ja höyrytetyillä ryyneillä. Annan teille helposti sulavien ruokien ohjeita. Nyt aloitetaan!"

Collins nousi korokkeelle ja taputti Rosinantea, joka oli hyvin säyseä ja koetti kaikessa ystävyydessä tunkeutua hänen ohitseen ja pois nuora-aitauksesta päästäkseen piinasta, minkä se tiesi olevan tulossa.

"Katsokaa", sanoi Collins, "se luottaa minuun. Se tietää, etten minä ole milloinkaan sitä pistänyt ja että aina lopulta olen sen pelastanut. Minä olen sen laupias samarialainen. Nyt pidän pienen puheen yleisölle. Sitä voitte sitten tietenkin höyryttää oman makunne mukaan."

Eläintenkesyttäjät laskeutui alas aitauksesta, astui areenalle ja katsoi eteensä, sivuille ja ylös, aivan kuin olisi vedonnut permannon ja parvien yleisöön.

"Hyvät naiset ja herrat", hän puhui tyhjälle sahajauhokentälle, aivan kuin siinä olisi ollut lukuisia yleisö. "Tämä Rosinante on pahin veijari aasien joukossa. Se on sävyisä kuin newfoundlandilaispenikka ... odottakaahan hetkinen..."

Hän meni takaisin aitauksen luo, ojensi kätensä nuoran yli ja sanoi: "Tule tänne, Rosinante, ja näytä kaikille näille naisille ja herroille, kenestä sinä eniten pidät."

Ja Rosinante tulla kepsutti pienillä kavioidaan, nuuski Collinsin kämmentä, tuli lähemmäksi, nuuski hänen käsivarttaan, töykkäsi häntä olkapäähän turvallaan, kohottautui hiukan takajaloilleen, aivan kuin olisi aikonut syleillä häntä nuoran yli. Itse asiassa se vain kerjasi ja rukoili, että Collins pelastaisi sen aitauksesta ja odottavasta kidutuksesta.

"Se on seuraus siitä, etten ole milloinkaan pistänyt sitä naulalla", sanoi Collins vahaviiksiselle herralle ja meni sitten entiselle paikalleen sahajauhokentälle kuvitellun orkesterin yläpuolelle ja puhui kuvitellulle katsojajoukolle:

"Hyvät naiset ja herrat, Rosinante on suuri veitikka. Se taitaa viisikymmentä kujetta neljällä jalallaan, eikä ole syntynyt sitä ihmistä, joka pysyisi kuuttakymmentä sekuntia sen selässä. Sen sanon suoraan, ennenkuin teen ehdotukseni. Kuulostaa helpolta, eikö totta? — Istua minuutti, kuudeskymmenes osa tunnista tai tarkoin sanottuna kuusikymmentä sekuntia, niin kiltin ja iloisen aasin selässä kuin Rosinante. Hei, pojat ... tulkaa koettamaan! Jokaiselle, joka pysyy minuutin sen selässä, maksan heti viisikymmentä dollaria ja kahdesta minuutista viisisataa dollaria."

Sitten tuli Samuel Baconin osa. Hän tulla nilkutti kömpelösti sahajauhojen yli ja irvisteli hämillään. Collins ojensi kätensä ja oli auttavinaan hänet korokkeelle.

"Oletteko henkivakuutettu?" Collins kysyi.

Sam pudisti päätään ja irvisteli.

"Miksi teette tämän?"

"Rahan tähden", Sam sanoi. "Tarvitsen rahaa liikkeeseeni."

"Mikä liike teillä on?"

"Se ei kuulu teihin, hyvä herra." Sam hymyili aivan kuin pyytäen anteeksi nenäkkyyttään ja kompuroi muutaman askeleen eteenpäin. "Voisinhan koetella onneani arpajaisissa tämän sijaan, mutta sitä en tee. Saanko rahat? Se on minulle pääasia."

"Kyllä ne saatte", sanoi Collins, "jos ne ansaitsette. Astukaa syrjään ja odottakaa hetkinen. Jos hyvät naiset ja herrat suovat anteeksi viivytyksen, pyydän useampia vapaaehtoisia ilmoittautumaan. Onko useampia, jotka haluavat kilpailla? Viisikymmentä dollaria kuudessakymmenessä sekunnissa. Melkein dollari sekunnissa ... jos voitatte. Niin, lupaan dollarin sekunnista. Kuusikymmentä dollaria sille pojalle, miehelle, naiselle tai tytölle, joka voi pysytellä Rosinanten selässä yhden minuutin. Tulkaa esiin, hyvät naiset. Muistakaa, että tänä päivänä on kaikilla yhtäläinen äänioikeus. Tässä voitte loistavasti voittaa miehenne, veljenne, poikanne, isänne ja esi-isänne. Ei mitään ikärajaa. Tahtooko isoäiti suoda meille

sen kunnian?" hän sanoi suoraan jollekin muka hyvin vanhalle naiselle etumaisella penkillä. — "Kuten kuulette — 'tulevalle ostajalle' — olen ladellut koko yksinpuhelun, ja sen voitte oppia kahdessa harjoituksessa, voitte suorittaa sen nyt heti paikalla, aivan ilmaiseksi, se sisältyy ostosummaan."

Molemmat toiset temppuilijat tulivat sahajauhokentän yli, ja Collins auttoi heidätkin kuvitellulle korokkeelle.

"Voitte muodostella yleisölle pidettävää puhetta aina sen kaupungin mukaan, minne tulette", hän selitteli ranskalaiselle. "Teidän on helppo saada selville kaikkein halveksituimpien ja ajastaan eniten jäljelläolevien kylien ja kauppaloiden nimet. Ja sitten annatte apulaistenne sanoa olevansa niistä kotoisin."

Collins antoi nyt näytöksen alkaa. Samin ensimmäinen koe loppui kovin lyhyeen. Hän ei ennättänyt kunnolleen istuutuakaan, ennenkuin aasi heitti hänet selästään. Puolen tusinaa nopeasti toistettua yritystä ei onnistunut paljon paremmin. Viimeisellä kerralla Sam pysytteli Rosinanten selässä kymmenen sekuntia ja heitti sitten hullunkurisen kuperkeikan aasin pään yli. Sam laskeutui alas lavalta, pudisti päätään, paineli kättään kylkeään vasten, aivan kuin olisi loukannut itsensä. Sitten oli toisten poikien vuoro. Eteviä voimistelijoita kun olivat, he tekivät sangen ihmeellisiä ja hullunkurisia kuperkeikkoja. Sam toipui ja tuli takaisin. Lopuksi kaikki kolme tekivät yhdessä hyökkäyksen Rosinantea vastaan ja koettivat yhtäaikaa päästä eri suunnilta sen selkään. He hajosivat kuin akanat tuuleen; väliin he vierivät kaikki yhteen kasaan. Kerran saivat molemmat valkoiset, jotka seisoivat vähän syrjempänä hengähtämässä, aasin selästä lentävän Samin niskaansa niin että he kaatuivat kaikki yhteen rykelmään.

"Muistakaa, että se on oikein itsepäinen aasi", puheli Collins vahaviiksiselle miehelle. "Jos joku yleisön joukosta ilmoittautuu päästäkseen käsiksi rahoihin, niin sitä parempi. Niistä selvittää hyvin pian. Ei ole elävää olentoa, joka voisi pysyä sen selässä yhden minuutin ... jos se vain silloin tällöin saa harjoituksissa tuntea naulanpistoja. Sen täytyy elää alituisessa naulanpelossa. Älkää antako sen veltostua siinä suhteessa. Jos annatte sen levätä jonkun päivän, niin harjoitelkaa pari kertaa naulan avulla juuri ennen näytännön alkua, muutoin se ehkä unohtaa kaikki ja pilaa koko numeron ravaamalla ympäri areenaa selässään ensimmäinen retkale, joka siihen kiipeää.

"Mutta jos joku takertuisi kiinni käsin ja jaloin ja hampain ja pysyttelisi paikoillaan, kunnes minuutti olisi melkein loppuun kulunut, niin antakaa Samin tai jonkun apulaistenne huomaamatta hiukan raapaista aasia naulalla. Silloin on ratsastajan onni lopussa. *Te ette* voi hävitä, ja yleisö on menehtyä nauruun.

"Ja sitten paras kaikesta, mikä saa aina kättentaputukset raikumaan. — Valmiina, te kaksi! — Aloittakaa, Sam!"

Sillä välin kun valkoiset pojat uhkasivat nousta Rosinanten selkään molemmilta puolin ja kiinnittivät sen tarkkaavaisuuden itseensä, Sam sai äkkiä raivoisan epätoivonkohtauksen, hyppäsi nuoran yli, takertui käsin ja jaloin Rosinanten kaulaan ja painoi päänsä lujasti hevosen päätä vastaan. Ja Rosinante nousi takajaloilleen, kuten se aikoja sitten oli oppinut tekemään saadessaan lukuisia naulanpistoja päähänsä ja kaulaansa.

"Se on hiton itsepäinen", selitti Collins, kun Rosinante asteli takajaloillaan ja turhaan riuhtoi sinne tänne eturuumistaan. "Ei siinä ole mitään vaaraa. Se ei kaadu selälleen. Se on aivan liian viisas. Ja jos se sen tekisikin, tarvitsee Samin vain hellittää otteensa ja heittäytyä sivulle."

Kun näytäntö oli lopussa, antoi Rosinante mielellään panna päätset päähänsä, ja se vietiin pois lavalta ranskalaisen luo.

"Kas, nyt olette nähnyt jotakin oikein ensiluokkaista", jatkoi Collins kerskumistaan. "Kokonainen tappelunumero teidän itsenne toimiessa tallimestarina, neljä esiintyjää lukuunottamatta muuliaasia ja ehkä vielä jotakuta yleisöstäkin. Kaikki valmiina ilmoitustaululle asetettavaksi, ja viisituhatta on hurjan halpa hinta."

Ranskalainen säpsähti kuullessaan niin korkean luvun.

"Laskekaa itse", sanoi Collins. "Ansaitsette vähintään tuhatkaksisataa viikossa, ja siitä tulee aivan varmasti kahdeksansataa puhtaaksi voitoksi. Kuuden viikon voitolla olette korvannut ostohinnan, ja sen jälkeen voitte laskea vielä vähintään sata menestysviikkoa. Toivon, että olisin nuori ja vapaa. Silloin lähtisin itse sen kanssa keräämään kultaa."

Ja Rosinante myytiin ja vietiin pois Cedarwildin kesytyslaitoksesta naulalla rääkättäväksi, hokuttelemaan kaiken maailman sirkusyleisöä nauramaan ja remuamaan.

"Asia on niin, Johnny, että et voi hyväilyillä saada koiria tekemään temppuja, ja siinä on koirien ja naisten välinen ero", sanoi Collins apulaiselleen. "Tiedät, kuinka on koirien laita; niille lepperellään, ja ne panevat pitkälleen ja ovat olevinaan kuolleita, kääntyvät haudassaan ja tekevät muita yhtä tyhmiä temppuja. Sitten haluaisi kerran näyttää ystävilleen ja tuttavillean, mitä koira on oppinut, mutta silloin onkin toinen ääni kellossa, se hermostuu ja käy tyhmäksi, eikä sitä saa tekemään yhtään temppua kunnolla. Samoin on lasten laita. Ne aivan hölmistyvät vieraitten edessä, unohtavat kaiken mitä ovat oppineet ja antavat vanhempiensa seisoa vieressä häpeämässä."

"Lavalla koirien tulee tehdä oikeita temppuja, joista ne eivät pidä, joita ne suorastaan inhoavat. Ja sitten niitä ei satu haluttamaan sillä kerralla — ne ovat ehkä hiukan vilustuneet tai pahoinvoivia, tai niillä on syyhy. Mitä on silloin tehtävä? Pyytäkö yleisöltä anteeksi? Ohjelmanhan täytyy käydä aivan kellon mukaan. Joka numeron täytyy alkaa täsmälleen määrääaikana. Pääasia on, että koirat tietävät ajan ja ovat valmiina tekemään temppunsa juuri oikeassa silmänräpäyksessä. Siinä ei auta ruveta hyväilemään niitä, kerjäämään ja pyytelemään tai vielä odottamaan niitä. On ainoastaan yksi keino. Niiden täytyy tietää, milloin niiden on aloitettava, ja että on tosi kyseessä."

"Koirat eivät ole tyhmiä", myönteli Johnny, "ne tietävät, tarkoittaako totta vai eikö".

"Aivan varmasti", Collins virkkoi päätään nyökäyttäen. "Hetki kun on vähänkään veltto niitä kohtaan, ne veltostuvat työssään. Jos on hyvä ja myöntäväinen, ne rupeavat heti tekemään virheitä tempuissaan. Niitä täytyy pitää pelossa. Muutoin ne tekevät tenän, ja silloin toivoo, ettei olisi milloinkaan ruvennut harjoittamaan niitä julkista esiintymistä varten."

Puoli tuntia myöhemmin Miksi kuuli — tosin siitä sanaakaan ymmärtämättä — Collinsin antavan uusia ohjeita toiselle apulaiselleen.

"Sekarotuiset koirat ovat parhaat, Charles. Puhdasrotuisista tuskin yksi kymmenestä kykenee mihinkään, ja sekin vain, jos on pelkuri. Siinä juuri on ero niiden ja sekarotuisten välillä. Puhdasrotuiset ovat kuumaverisiä kuin rotuhevoset. Ne ovat arkoja ja ylpeitä. Ylpeys on niiden pahin virhe. Usko minua. Olen syntynyt tähän ammattiin ja olen koko ikäni tutkinut sitä. Olen hyvin onnistunut alallani. Ja siitä yksinkertaisesta syystä, että *osaan tehtäväni*. Muista se.

"Ja sitten sekarotuiset ovat vielä niin halpoja. Niitä ei tarvitse varoa. Jos joku loukkaantuukin tai kuluu loppuun, on uusia aina saatavana — ja halvalla. Eikä niitä ole vaikea opettaa. Puhdasrotuisilla on se vika, ettei niitä voi pelottaa tottelemaan.

"Anna sekarotuiselle koiralle kunnollinen selkäsäuna — mitä se tekee silloin? Se suutelee sinun kättäsi ja on tottelevainen ja ryömii vatsallaan ja tekee kaiken, mitä tahdot sen tekevän. Ne ovat orjaluonteita. Niillä ei ole rohkeutta, eikä temppujentekijäkoiralla saa olla rohkeutta. Pelko on parempi. Mutta annapa rotukoiralle selkään, niin saat nähdä, mitä tapahtuu. Väliin ne kuolevat. Sellaista olen nähnyt. Ja mitä ne tekevät, elleivät kuole? Niistä tulee joko itsepäisiä tai vihaisia. Väliin ne purevat ja raivoavat. Ne voi tappaa, mutta niiden raivoa ei voi hillitä. Tai sitten ne paatuvat. Ja ne ovat kaikkein pahimpia. Minä sanon sitä passiiviseksi vastarinnaksi. Ne eivät hyökkää päälle. Vaikka ne pieksäisi puolikuolleiksi, ei niitä saa hievahtamaan. Ne ovat samanlaisia kuin ne kristityt marttyyrit, joita poltettiin roviolla tai keitettiin öljyssä. Ne pitivät oman päänsä, teki niille mitä tahansa. Ne kuolevat mieluummin kuin tottelevat. Sellaista on tapahtunutkin. Minulla on ollut sellaisia — tunnen ne hyvin. Olen tullut siihen tulokseen, että on pysyttävä erillään rotukoirista. Ne vievät aina voiton. Ne pitävät päänsä, eikä niitä saa tottelemaan. Niiden kanssa tuhlaa vain aikaansa ja kuluttaa loppuun kärsivällisyytensä, ja kaiken kukkuraksi ne ovat kalliita.

"Katsohan nyt tätä irlantilaista terrieriä", Collins viittasi Miksiin, joka seisoj hänen takanaan ja katseli happamannäköisenä, mitä areenalla tapahtui. "Se on puhdasta rotua sekä isän että äidin puolelta ja sentähden aivan kelvoton. En ole sille vielä kertaakaan antanut kunnollisesti selkään enkä aio sitä tehdä. Se olisi ajan hukkaa. Se hyökkää päälle, jos sen panee liian lujille. Ja ellei sitä pane lujille, se on tuollainen kuin on eikä opi mitään. Antaisin sille heti matkapassin, jos voisin uskoa Del Marin erehtyneen. Harry-parka tiesi, että sillä oli erikoisuus ja aivan verraton erikoisuus vielä — ja se minun on saatava selville."

"Jospa se olisi leijonakoira", sanoi Charles.

"Se on sitä lajia, joka ei pelkää leijonia", myönsi Collins. "Mutta minkä tempun se voisi tehdä leijonien kanssa? Pistääkö päänsä niiden kitaan! En ole milloinkaan nähnyt koiran sitä tekevän — se olisi hyvä tempu. Voimmehan koettaa. Olemmehan jo koettaneet kohta kaikkea muuta."

"Onhan meillä vanha Hannibal", sanoi Charles. "Se otti tytön pään kitaansa Sales-Sinherillä

ollessaan."

"Mutta vanha Hannibal alkaa käydä ärtyiseksi", huomautti Collins. "Olen tarkannut sitä ja koetan päästä siitä erilleni. Kaikki eläimet voivat joskus joutua pois suunniltaan, etenkin villit. Katsokaas, niiden elämä ei ole luonnollista. Ja kun ne päästävät sisunsa purkautumaan — niin, siinä onkin loppu. Silloin kadottaa rahat, mitkä niistä on maksanut, ja ellei ole varma ammatissaan, voi menettää henkensäkin."

Ja Miksi olisi kenties joutunut Hannibal-kokeeseen ja muuttunut päätänsä lyhyemmäksi pedon mahtavassa kidassa, ellei onnellinen sattuma olisi tullut väliin. Seuraavassa silmänräpäyksessä Collins sai pikaisen tiedonannon leijonien ja tiikerien hoitajalta. Tämä oli ehkä neljäkymmenvuotias, mutta näytti kuusikymmentä vuotta vanhalta. Hänen kuihtuneissa kasvoissaan oli syviä, pystysuoria vakoja, jotka näyttivät jonkun muun villin eläimen kuin hänen itsensä tekemiltä.

"Vanha Hannibal tulee hulluksi", kuului hänen sanomansa.

"Lorua", sanoi Harris Collins. "Te vain tulette vanhaksi, siinä koko juttu. Se on saanut teistä yliotteen. Näytän teille, että niin on. Tulkaa mukaan kaikki. Otamme neljännestunnin loman, ja minä näytän teille jotakin, jota teistä kukaan ei ole nähnyt. Se tuottaisi kymmentuhatta viikossa missä tahansa ... mutta sitä ei kestäisi kauan. Vanha Hannibal kääntäisi töppösensä ilmaan sulasta häpeästä. — Tulkaa mukaan, kaikki! Viidentoista minuutin loma!"

Miksi seurasi viimeisen ja kauheimman isäntänsä kintereillä, ja heidän molempien jäljessä kulki joukko apulaisia ja vierailevia kesytyspomoja. Oli tunnettu asia, että kun Harris Collins esiintyi, hän teki sen vain kesytysmaailman valiojoukon edessä.

Leijonien ja tiikerien hoitaja, jonka kasvot hänen oma pedonluonteensa oli raadellut, kierteli valitellen nähdessään herransa valmistautuvan menemään Hannibalin häkkiin, sillä hänen ainoana aseenaan oli luudanvarsi.

Hannibal oli vanha, mutta se oli tunnetusti kookkain vangittu leijona, eikä se ollut kadottanut hampaitaan. Se kulki edestakaisin häkissään, vangittujen eläinten tavallista raskasta ja huojuvaa käyntiä, kun odottamaton yleisö äkkiä asettui sen häkin eteen. Mutta se ei näyttänyt siitä ollenkaan välittävän, kulki yhä vain edestakaisin, heilutti päätään ja kääntyi notkeasti häkin päähän tultuaan. Sillä näytti olevan jotakin mielessä.

"Noin se on kävellyt kaksi päivää", valitteli hoitaja. "Ja kun sitä lähestyy, se tavoittaa kypälällään. Kas, noin se on pidellyt minua!" Hän kohotti oikeaa käsivarttaan. Paidan ja puseron hihat olivat riekaleina ja ihossa oli yhdensuuntaisia punaisia naarmuja, pedon kynsien jälkiä. "Enkä minä ole käynyt häkissä. Se teki sen säleiden välitse yhdellä sieppauksella, kun menin puhdistamaan sen häkkiä. Olisipa se edes ärjynyt, mutta se ei päästänyt ääntäkään; kulkee vain yhtä mittaa edestakaisin."

"Missä on avain?" kysyi Collins. "Hyvä on. Päästäkää minut sisään. Sulkekaa ovi ja ottakaa avain pois. Kadottakaa se, unohtakaa se, viskatkaa pois. Minulla on kyllä aikaa odottaa, kunnes löydätte sen ja päästätte minut pois."

Ja Harris Collins, joka oli pienempi kuin höyhensarjan painija ja oli elänyt aina pelossa, että hänen lastensa äiti heittäisi kuuman liemilautasen hänelle vasten kasvoja, meni häkkiin tämän arvostelevan yleisön nähden ainoastaan luudanvarrella aseistettuna. Sitten ovi suljettiin, ja valppaasti pitäen silmällä kävelevää Hannibalia hän toisti käskynsä, että avain otettaisiin pois.

Viisi, kuusi kertaa leijona kulki edestakaisin ollenkaan välittämättä sisääntunkeutujasta. Sitten, kun leijona jälleen oli kääntynyt ja oli matkalla poispäin, Collins astui esiin ja asettui keskelle leijonan tietä ja seisoi siinä aivan hiljaa. Huomatessaan tien olevan tukossa Hannibal ei äännähtänytkään. Pehmein, notkein liikkein se suuntasi kulkunsa suoraan vastusta kohti. Mutta Collins, joka tiesi etukäteen, mitä leijona tekisi, yllätti sen ennen hyökkäystä lyömällä sitä luudanvarrella arkaan kuonoon. Hannibal vetäytyi takaisin päästään lyhyen ärjynnän ja suuntasi salamannopean iskun mahtavalla kypälällään. Taaskin Collins ennätti edelle: uusi isku kuonoon ajoi leijonan takaisin.

"Täytyy estää se kohottamasta päätään, siinä on ainoa pelastus", mutisi kesyttäjä hampaittensa välistä. "Jaha, nyt taas? Tuossa saat."

Raivoava Hannibal oli kyyristynyt hypätäkseen ja nostanut päänsä. Isku, jonka se sai kuonolleen, pakotti sen painamaan päänsä lattiaan, ja kuono yhä kiinni lattiassa eläinten kuningas kulki taaksepäin samalla kun kurkusta ja rinnasta kuului kumeeaa mörinää.

"Jatka", sanoi Collins seuraten leijonaa ja kiiruhtaen sen peräytymistä navakoilla iskuilla.

"Ihminen on eläinten herra, koska hän osaa ajatella", sanoi Collins katsojille. "Hän on tehnyt päästään ruumiinsa herran, joten hän voi kehittää ajatuksen ja suorittaa teon ennenkuin eläin. Nyt saatte nähdä, kuinka se on minun vallassani. Se ei ole niin voittamaton kuin se koettaa luulotella olevansa. Sen ajatuksen, joka siinä nyt herää, minä otan siitä heti. Tämä luudanvarsi sen tekee. Katsokaa nyt."

Hän ajoi eläimen aivan häkin päähän, löi sitä vähän väliä kuonolle ja pakotti sen siten pitämään päänsä alhaalla.

"Nyt minä ajan sen nurkkaan."

Muristen, äristen ja sähisten, pää alhaalla ja puolustaen itseään lyhyillä kápäläniskuilla itsepäistä keppiä vastaan Hannibal vetäytyi tottelevaisena takaisin nurkkaan, se veti takapuolensa kokoon ja koetti kutistua niin pieneksi kuin suinkin. Ja yhä se vain piti kuononsa alhaalla, joten sen oli aivan mahdotonta hypätä. Mutta kesken kaiken se kohotti hitaasti päätään ja haukotteli. Nyt se pelastui iskusta, koska se kohotti kuononsa niin hitaasti ja koska Collinsin ajatus oli aina hitusen edellä sen ajatusta.

"Nyt se on kuritettu", ilmoitti Collins, ja ensimmäisen kerran ääni oli reipas, eikä siinä tuntunut jännitystä eikä pelkoa. "Kun leijona haukottelee kesken kamppailun, silloin tietää, että sen raivo on asettumassa. Silloin se alkaa tulla järkiinsä. Hannibal on nyt tullut järkiinsä, muutoin se hyppäisi tai iskisi kápälällään sen sijaan, että se nyt haukottelee. Se tietää saaneensa selkäänsä, ja tuo haukotus merkitsee vain: 'Minä antaudun. Heittäkää toki minut rauhaan. Kuonoa pakottaa vimmatusti. Niin mielelläni hyökkäisin sinun kimppuusi, mutta minä en voi. Tahdon tehdä kaikki, mitä sinä tahdot, ja minä olen hirmuisen kiltti, kunhan vain et lyö enää minun pehmitettyä kuonoparkaani.'

"Mutta ihminen on eläinten herra eikä voi olla niin siivo. Osoita, että sinä olet isäntä, pieksä niihin se tietoisuus. Älä lopeta, kun eläin antautuu. Anna sen niellä lääkkeitä ja nuolla lusikka. Anna sen suudella jalkaasi, jota pidät sen niskassa. Anna sen suudella keppiä, jolla lyöt. Katsokaa nyt!"

Ja Hannibal, joka oli kookkain vankeudessa elävistä leijonista, jolla oli kaikki hampaansa tallella, joka oli täysikasvuisena otettu viidakosta vangiksi, tuo oikea eläinten kuningas se peräytyi yhä kauemmaksi, peläten uhkaavaa luudanvartta pienen miespoloisen kädessä, ja vetäytyi yhä enemmän kokoon nurkassaan. Se koukisti selkäänsä kaareksi, niin ettei se mitenkään olisi voinut hypätä, taivutti avuttomana päänsä yhä alemmaksi rintaa vasten, antoi koko ruumiinsa painon levätä eturaajoilla ja suojeli kuonoparkaansa mahtavilla kápälillään, jotka yhdellä ainoalla iskulla olisivat tehneet lopun Collinsista.

"Nyt se käy ehkä epäluotettavaksi", sanoi Collins, "mutta sen täytyy kuitenkin suudella minun jalkaani ja keppiä. Kas näin!"

Hän kohotti vasemman jalkansa, ei epäröiden ja ikäänkuin koetteeksi, vaan reippaasti ja varmasti, ja asetti sen leijonan niskaan, Keppi kohosi vastaamaan leijonan seuraavaan tekoon, ja Collinsin ajatus oli jo iskun verran edellä leijonan seuraavaa ajatusta.

Hannibal teki niinkuin Collins oli otaksunut. Se heitti päänsä taaksepäin, kita ammollaan ja täynnä säihkyvän valkeita hampaita iskeäkseen ne tuohon kapeaan silkkisukan peittämään nilkkaan ruskean kengän yläpuolella. Se oli ennättänyt tuskin viidenneksen matkasta, kun keppi jo tanssi sen kuonolla ja pakotti sen jälkeen painamaan sen lattiaan ja peittämään kápälillään.

"Nyt sen raivo on asettunut", sanoi Collins. "Kuinka vähän se tienneekin, sen se nyt ainakin tietää, että minä tiedän enemmän kuin se, ja että minä nyt olen antanut sille läksiäissaunan. Jos se yhä vielä raivoaisi, se ei sitä tietäisi, enkä minä olisi askeleen vertaa siitä edellä, kun se hyökkäisi kimppuuni ja riepottelisi sisälmykseni ympäri häkkiä."

Hän pisteli Hannibalia kepinpäällä ja kohotti keppinsä iskuun joka piston jälkeen. Ja iso leijona makasi siinä ja murisi avuttomana, ja joka pistolla se paljasti hiukan enemmän kuonoaan ja kohotti sitä ylemmäksi, kunnes lopulta punainen kieli solui esiin raateluhampaiden välitse ja nuoli kenkää, joka ei levännyt niinkään keveästi sen pääläella, nuoli luudanvartta, joka oli suorittanut koko kidutuksen.

"Oletko sinä nyt kiltti leijona?" kysyi Collins hieroen tylästi Hannibalin niskaa jalallaan.

Hannibal ei voinut olla murisematta vihoissaan.

"Oletko nyt kiltti leijona?" toisti Collins ja hieroi yhä kovemmin jalallaan.

Ja Hannibal kohotti kuononsa ja nuoli jälleen punaisella kielellään ruskeaa kenkää ja ohutta, silkkisukkaan verhottua nilkkaa, jonka se olisi voinut murskata silmänräpäyksessä.

Yhden ystävän Miksi sai niiden monien eläinten joukosta, joihin se tutustui Cedarwildin koulussa, ja se oli omituinen, surumielinen ystävyys. Saara oli sen nimi, pienen vihreän apinan, joka oli kotoisin Etelä-Amerikasta. Se näytti olevan syntyään hysteerinen ja aina loukkaantunut eikä ollenkaan ymmärtänyt huumoria. Miksi tapasi sen joskus seuratessaan Collinsia areenalle, missä se oli odottamassa joutuakseen osalliseksi johonkin uuteen temppuun. Sillä vaikka se oli aivan kykenemätön ja haluton, sitä käytettiin aina näytöksissä, useimmiten avustajana jonkun etevän eläintaiteilijan esiintyessä.

Mutta se sai aina hämminkiä aikaan. Se joko lörpötteli tai huusi pelosta tai tappeli muiden eläimien kanssa. Kun sitä koetettiin saada jotakin tekemään, se pani heti vastaan, ja jos turvauduttiin väkivaltaan, se säikytti kirkunallaan kaikki muut areenalla olevat eläimet ja keskeytti työn.

"Samantekevä", sanoi Collins. "Se saa mennä ensimmäisen apinaseurueen mukana, minkä myymme."

Pahin kohtalo, mikä voi sattua kesytetylle apinalle, oli joutua avuttomaksi nivelnukeksi, jonka näkymättömät kepit ja langat panevat liikkeeseen ja jonka piilossaolevat miehet iskuilla ja lyönneillä pakottavat ilveilemään kokonaisen ohjelmanumeron ajan.

Mutta Miksi oli tutustunut Saaraan ennenkuin tämä tuomio sille julistettiin. Niiden ensimmäisen kerran tavatessa se äkkiä hyppäsi Miksiä kohti kuin kirkuva ja lörpöttelevä pikkupaholainen ja uhkasi koiraa kynsin ja hampain. Mutta Miksi, joka oli jo vaipunut syvälle alituisen alakuloisuuteen, katsoi sitä aivan rauhallisena, pörhistämättä niskakarvojaan ja luimistamatta korviaan. Tämä sai apinan vaikenemaan. Jos koira olisi hyökännyt sitä kohti tai murissut tai jotenkin osoittanut vihaa ja suuttumusta, niin se olisi kirkunut ja ulvonut ja pitänyt kamalaa melua, huutanut apua ja kutsunut kaikki ihmiset todistamaan, kuinka hävyttömästi sitä kohdeltiin.

Mutta Miksin omituinen menettely näytti aivan hurmaavan sen. Se läheni koiraä varovasti ollenkaan meluamatta, ja poika, joka sitä kuljetti, hellitti hiukan ohutta ketjua.

"Purkoon koira siltä selän poikki", oli pojan syntinen toivomus, sillä hän vihasi Saaraa kiihkeästi ja olisi mieluummin hoidellut leijonia tai elefanteja kuin pitänyt huolta pienestä ilkeästä apinasta, jolla ei näyttänyt olevan mitään järkeä.

Ja kun Miksi ei näyttänyt sitä huomaavankaan, se meni lähemmä. Hetkisen kuluttua se jo kopeloi Miksiä käsin, pani kätensä Miksin kaulaan ja painoi päänsä Miksin päätä vasten. Sitten alkoi sen loputon loruilu. Joka päivä se tapasi koiran eri aikoina areenalla, painautui sitä vasten ja kertoi hiljaisella äänellä, hengähtämättä elämänsä tarinan, kuten koira otaksui. Ainakin se tuntui puhuvan kärsimyksistään ja häpeällisestä kohtelusta, jota se oli saanut kestää. Se oli yhtä ainoata loppumatonta valitusta, ja usein se näytti puhuvan terveydentilastaankin, koska ryki usein, ja sen rintaa näytti aina pakottavan, koska se vähän väliä painoi varovasti kättään sitä vasten. Mutta väliin sen valitus taukosi, ja se kertoi koiralle hellästä äidistään — kokoisen sarjan helliä, hyväileviä ääniä, jotka muistuttivat kuherrusta.

Apina oli Cedarwildissä ainoa olento, joka ystävällisin käsin koski Miksiin, ja se oli aina hyvä, ei nipistänyt milloinkaan eikä milloinkaan vetänyt korvista. Ja koira taas oli apinan ainoa ystävä, ja Miksi aivan kaipasi saada tavata sitä aamupäivän harjoituksissa — huolimatta siitä, että jokainen kohtaaminen päättyi aikamoiseen meteliin, kun Saara tappeli vartijaansa vastaan, joka tahtoi viedä sen pois. Sen huudot ja vastaansanomiset vaihtuivat valitukseksi ja ulvonnaksi, ja ympärillä olevat ihmiset nauroivat apinan ja irlantilaisen terrierin kummalliselle rakkaudelle.

Mutta Harris Collins katseli tätä ystävyyttä suopein silmin, vieläpä yllytti sitä.

"Ne molemmat äkäpussit viihtyvät parhaiten yhdessä", hän sanoi. "Ja se tekee niille hyvää. Se antaa niille jotakin, minkä vuoksi elää, ja se on terveellistä. Mutta pankaa mieleenne, että jonakin kauniina päivänä apina antaa ystäväilleen salaiskun, ja silloin niiden ystävyys saa kamalan lopun."

Tämä ennustus toteutui puoleksi, sillä vaikkakaan apina ei asettunut Miksiä vastaan, tuli kuitenkin päivä, jolloin niiden ystävyys todellakin sai kauhean lopun.

"Hylkeet ovat aivan liian viisaita", Collins sanoi eräänä päivänä pannessaan toimeen tilapäisnäytäntöä muutamille oppilailleen. "Niille täytyy heittää kaloja, kun ne tekevät temppujaan, muutoin ne äkääntyvät, eikä siitä tule koskaan loppua. Mutta ei voi saada paljoa aikaan heittelemällä koirille makeisia, vaikkakin voi saada nuoren opettamattoman sian auttavasti temppuilemaan, jos pitää ruokapullon hihaansa kätkettynä.

"Vain ajatteleamalla pääsette johonkin. Luuletteko saavanne vinttikoirat hyppäämään lupaamalla niille lihaviipaleen? Piiska ne panee hyppimään. Katsokaa Billy Greeniä. Hänellä ei ole muuta keinoa opettaessaan tuolle koiralle sen tempun. Ei sitä voi hyväilyillä siihen saada. Eikä lahjomallakaan. On ainoastaan yksi keino, ja se on *pakko*."

Billy Green harjoitti parastaikaa pientä kiharavillaista koiraa, jonka rotua oli mahdoton tietää. Hän saavutti aina menestystä näytännöissä vetämällä taskustaan pienen koiran ja antamalla sen tehdä tempun, jota hän nyt juuri harjoitti. Edellinen koira oli katkaissut selkensä ja kuollut, ja hänellä oli nyt uusi harjoitettavanaan. Hän otti tuota pikkupoloista takajaloista ja heitti sen ilmaan, missä sen tuli tehdä kuperkeikka ja pudota sitten alas pää edellä, tavata etukäpäpäillään Billyn käsi ja pysytellä siinä ruumis ja takajalat ilmassa. Yhä uudelleen Billy kumartui alas, tarttui sen takajalkoihin ja heitti sen ilmaan. Pelosta jäykkänä koira ponnisteli turhaan oppiakseen tempun. Kerran toisensa jälkeen se menetti tasapainonsa. Väliin se putosi kuin riepu Billyn kämmenelle, väliin se oli vähällä pudota maahan, ja kerran se putosikin, putosi niin kovasti kyljelleen, että saattoi tuskin hengittää. Opettaja kuivasi rauhallisesti hien kasvoiltaan ja syysi sitä sitten jalallaan, kunnes se horjuen nousi jaloilleen.

"Ainoakaan koira ei opi tuota tempun, jos sille lupaa ruokaa", Collins jatkoi. "Yhtä vähän kuin ainoakaan koira oppii kulkemaan etujaloillaan, ellei keppi ole sitä tuhat kertaa pakottanut nostamaan takajalkoja ilmaan. Mutta tuo tempun ... se miellyttää aina, etenkin naisia. Onhan se niin ihastuttavan sukkela ja herttainen. Ajatelkaa, se vedetään esiin rakkaan isäntänsä taskusta, ja se luottaa häneen niin, että antaa heittää itsensä ylös ilmaan. Luottaa? Sepä hittoa. Tuo mies on pelotellut sen pahanpäiväiseksi — siinä kaikki.

"Mutta jos silloin tällöin ottaa jotakin hyvää taskustaan ja antaa eläimen maistella sitä, on yleisö mielissään. Muuta hyötyä siitä ei olekaan, mutta hyvä niinkin. Yleisö tahtoo mielellään uskoa, että eläimet huvikseen tekevät tempujaan, että niitä hemmotellaan ja että ne rakastavat herrojaan yli kaiken. Mutta Herra meitä armahtakoon — ja meidän ruokakorttejamme, jos yleisö saisi katsahtaa kulissien taa. Opetettujen eläinten näytteleminen kiellettäisiin heti paikalla, ja me saisimme ryhtyä uutta tointa etsimään.

"Niin, ja hirveän paljon julmuuksia tapahtuu areenalla, aivan yleisön silmien edessä. Pahin veijari siinä suhteessa oli Lottie. Hänellä oli joukko opetettuja kissoja. Hän hyväili niitä intohimoisesti yleisön nähden, etenkin, jos niiden temput eivät onnistuneet. Mitä hän tekikään? Hän otti kissan syliinsä ja suuteli sitä. Ja kun hän laski sen jälleen alas, se teki tempunsa aivan virheettömästi, ja tyhmä yleisö taputti mielettömästi ihailien hänen osoittamaansa hyvyyttä ja lempeyttä. Oliko hän tosiaankin suudellut kissaa? Sanonpa teille mitä hän teki. Hän puri sitä kuonoon.

"Eleanor Pavalo oppi Lottielta tämän tempun ja käytti sitä kääpiökoiriaan opettaessaan. Moni koira tekee areenalla työtä nauloja kaulanauhassaan, ja taitava mies voi nipistää koiraa kuonoon ainoakaan katsojan sitä huomaamatta. Ainoastaan pelko vaikuttaa eläimiin.

"Muistakaa kapteeni Robertsia ja hänen suuria tanskalaisia doggejaan. Ne eivät olleet puhdasrotuisia. Ne olivat kaksi kertaa täällä hoidettavana. Niiden joukossa tohti kulkea vain patukka kädessä. Ne repivät minulta erään meksikolaisen pojan, oikein ilkeän nulikan. Ne saivat hänet kaadetuksi ja olivat melkein syödä hänet. Lääkärit pistelivät häntä yli neljäänkymmeneen eri kohtaan ja pumppusivat hänet täyteen Pasteurin vesikauhuseerumia. Hän tulee aina nilkuttamaan oikeaa jalkaansa sen koiramellakan jälkeen. Ne olivat oikeita hirviöitä. Mutta kapteeni Roberts otettiin vastaan raikuvin kättentaputuksin joka kerta, kun esirippu nousi. Koko koiraparvi hyökkäsi häntä vastaan, ja näytti siltä, kuin ne olisivat olleet hyvin ihastuneita häneen. Olivatko ne todella? Ei, ne vihasivat häntä. Näin hänen täällä Cedarwildissä menevän niiden häkkiin patukka kädessä ja pieksävän jokaisen ilman erotusta henkijieveriin. Eivät ne häntä rakastaneet. *Anis* oli hänen houkutuskeinonsa. Hän pirskontti anisöljyä pieniin lihapalasiin ja pisti ne taskuunsa. Tuo tempun ei olisi tehnyt mitään vaikutusta yleisöön, elleivät koirat olisi olleet niin hirveän isoja. Jos ne olisivat olleet vain tavallisia koiria, kaikki olisi näyttänyt hyvin typerältä. Eivätkä ne tehneet tempujaan aniksen tähden. Kapteeni Robertsin pampun pani ne liikkeelle. Häntä ei ollut hyvä suututtaa.

"Hän sanoikin, että eläinten opettamisen taito oli siinä, että sai ne pelkäämään. Eräs hänen apulaisistaan kertoi minulle jäljestäpäin ruman jutun hänestä. Heillä oli kerran kuukauden loma Los Angelesissa, ja kapteeni Robertsin pisti päähän ruveta opettamaan koiraa tekemään tempuja samppanjapullon suuhun asetetulla hopeadollarilla. Ajatelkaa asiaa ja koettakaa kuvitella, että koiran voi hyvällä saada sellaiseen. Apulainen kertoi, että hän kulutti yhtä monta keppiä kuin koirakin, ja että hän räökkäsi kuoliaaksi kuusi koiraa. Hän osti niitä kaupungin kulkukoirien säilytyspaikasta kahdella ja puolella dollarilla kappaleen, ja jokaisen kuolleen sijalle hänellä oli toinen varalta. Ja hän onnistui seitsemännellä koiralla. Se oppi viiputtamaan hopeadollaria pullon suulla. Mutta sekin kuoli opetuksen seurauksista viikko ensimmäisen esiintymisensä jälkeen. Se sai haavoja keuhkoihinsa kaikesta pieksämisestä.

"Kun olin pieni poika, tuli eräs englantilainen Amerikkaan mukanaan poneja, apinoita ja koiria. Hän puri apinoita korviin, ja areenalla hänen tarvitsi vain olla puraisevinaan, niin ne heti tottelivat. Hänellä oli iso simpanssi, jolla oli tavaton menestys. Se heitti neljä kuperkeikkaa, niin nopeaan kuin ennätti laskea neljään, juoksevan ponin selässä, ja miehen oli tapana antaa sille perinpohjainen selkäsäuna ainakin kahdesti viikossa. Mutta väliin löylytys oli liian kova, apina sairastui eikä voinut esiintyä. Mutta omistaja keksi keinon. Hän rupesi antamaan sille hiukkasen selkään, vain vähän esimakua, juuri ennenkuin sen tuli esiintyä. Se auttoi, mutta joku toinen apina olisi voinut käydä äksyksi eikä lainkaan ruvennut esiintymään."

Sinä päivänä Harris Collins möi kallisarvoisen ohjeen eräälle leijonanomistajalle, joka sitä kovin tarvitsi. Hänellä ei ollut tointa, ja hänen kolme leijonaansa olivat Cedarwildissä hoidettavina. Niiden tempu oli jännittävä, vieläpä kauhistava yleisön silmin nähtynä. Ne hyökkäilivät ärjyen sinne tänne ja näyttivät tahtovan repiä kappaleiksi pienen hennon naisen, joka toi ne näyttämölle ja näytti pitävän niitä kurissa ainoastaan lannistumattomalla rohkeudellaan ja pienellä ratsupiiskalla, joka hänellä oli kädessään.

"Pahinta on, että ne alkavat kyllästyä siihen", valitteli mies.
"Isadora ei saa niihin enää elämää. Ne eivät tahdo näytellä."

"Tunnen kyllä tapauksen", Collins nyökkäsi. "Ne alkavat jo käydä vanhoiksi ja väsyneiksi. Esimerkiksi vanha Sark. Sen korvan juuressa on ampua paukuttettu niin monta tyhjää laukausta, että se on aivan umpikuuro. Ja Selim — se kadotti rohkeutensa samalla kuin hampaansakin. Sen teki eräs portugalilainen, joka harjoitti sitä Bornum et Baileyn seuruetta varten. Olette kai kuullut siitä?"

"En, mutta usein olen sitä ihmetellyt", vastasi mies päätään pudistaen.
"Se on ollut aika isku."

"Niin se olikin. Portugalilaisella oli rautatanko. Selim oli ärtyisä ja sivalsi häntä kypälällään, ja silloin hän iski sitä suoraan suuhun juuri kun leijona avasi sen ärjäkseen. Hän kertoi sen itse minulle. Selimin hampaat rapisivat maahan kuin dominonappulat. Mutta sitä hänen ei olisi pitänyt tehdä. Sehän oli arvokkaan omaisuuden turmelemista. Hänet pantiin heti viralta."

"Niin, ne kaikki kolme eivät ole paljonkaan arvoisia minulle nyt", sanoi omistaja. "Ne ovat aivan liian velttoja ja sävyisiä tuossa hurjassa loppukohtauksessa Isadoran kanssa. Se oli ennen hyvin onnistunut. Se oli loppuvaltti, ja tuotti aina raikuvat kättentaputukset. Mitä minun on nyt tehtävä? Pyyhkiäkö pois koko numero? Vai hankkiako uudet leijonat?"

"Isadoralle vanhat ovat vaarattomia", sanoi Collins.

"Aivan liiankin vaarattomia", vastasi Isadoran mies. "Jos hankimme uudet leijonat, saan minä tietenkin kaiken työn ja edesvastuun niskoilleni. Mutta täytyyhän meidän elää, ja tämä numero alkaa olla kulunut."

Harris Collins pudisti päätään.

"Mitä te tarkoitatte? Mikä on teidän ajatuksenne?" kyseli mies kiihkeänä.

"Ne elävät vielä monta vuotta", selitti Collins. "Jos ostatte uudet leijonat, on aina vaara tarjona, ettette onnistukaan niiden opettamisessa. Ja voitte aivan hyvin jatkaa numeron esittämistä vanhoillakin. Teidän tulee vain seurata minun neuvoani."

Eläintenkesyttäjä vaikenä, ja leijonien omistaja avasi suunsa jotakin sanoakseen.

"Se maksaa teille", Collins jatkoi aivan tyyneenä, "sanokaamme kolmesataa dollaria".

"Neuvoko ainoastaan?" kysyi toinen.

"Neuvo, josta teillä on hyötyä, sen takaan. Mitä saisitte maksaa kolmesta uudesta leijonasta? Paljon enemmän kuin kolmesataa. Ja se on mitä yksinkertaisin keino. Sanon sen teille kahdella sanalla, siis sataviisikymmentä dollaria sanasta."

"Se on liian kallista minulle", toinen väitti. "Minun täytyy elää työlläni."

"Niin täytyy minunkin. Sitä varten minä olen täällä. Minä olen erikoistuntija, ja te saatte maksaa sen mukaan. Te tulette noloksi kuin pannukakku, kun sanon sen, niin yksinkertainen se on, enkä voi käsittää, ettette ole sitä jo huomannut."

"Entä jos se ei autakaan?"

"Ellei se auta, ei teidän tarvitse maksaa."

"No antaa tulla sitten."

"*Sähköttäkää häkki.*"

Aluksi mies ei käsittänyt, mutta sitten asia alkoi kirkastua hänelle.

"Tarkoitatteko...?"

"Juuri sitä", nyökkäsi Collins. "Eikä kenenkään tarvitse siitä tietää. Tarvitaan vain kuivia pattereita. Voitte helposti asettaa ne häkin lattian alle. Isadoran tarvitsee vain, kun hän on valmis, polkaista nappia, ja kun sähkövirta kulkee leijonien jalkojen läpi ... niin, jos ne eivät silloin hypi korkealle ilmaan ja tanssi ja ärjy niin, että orkesteriakaan ei kuulu, ette ainoastaan saa pitää kolmeasataanne, vaan maksan minä teille vielä kolmesataa lisäksi. Tunnen sen tempun, olen nähnyt sitä käytettävän, ja se vaikuttaa aina. On aivan kuin ne tanssisivat hehkuvalle raudalle. Ne hyppäävät ilmaan, ja joka kerta, kun ne putoavat alas, ne polttavat uudelleen jalkansa."

"Mutta sen täytyy käydä vähitellen", neuvoi Collins. "Minä opetan teidät sähköttämään. Aluksi heikko patteri, jota ne voivat sietää ja sitten yhä voimakkaampi ja voimakkaampi aina siihen saakka, kun numero alkaa. Eivätkä ne totu siihen milloinkaan. Niin kauan kuin ne elävät, ne hyppivät yhtä iloisesti kuin ensimmäiselläkin kerralla. No, mitä sanotte?"

"On se kolmensadan arvoinen", myönteli mies. "Toivon, että minäkin voisin ansaita rahani yhtä helposti."

29.

"Minun täytyy sittenkin myydä se", puheli Collins Johnnulle. "Uskon, että Del Mar oli oikeassa sanoessaan sitä aivan ensiluokkaiseksi, mutta minä en voi keksiä sen erikoisalaa."

Tämä sanottiin Miksin ja Collinsin kovan yhteenoton jälkeen. Miksi oli tavallista äreämpi, olipa ruvennut käymään päällekin, ja oli melkein syyttä hyökännyt vihaamansa miehen kimppuun. Mutta tavallisuuden mukaan se ei ollut onnistunut purra, vaan se oli saanut kaksi aimo potkua leukaansa ja lentänyt syrjään.

"Senhän pitäisi olla oikea kultakaivos", virkkoi Collins miettien, "mutta en voi, piru vieköön, purra tätä pähkinää, ja se käy päivä päivältä yhä vihaisemmaksi. Mitä varten se nytkin hyökkäsi minun kimppuuni? Minä en tehnyt sille mitään. Se käy pian niin häijyksi, ettei se siedä itseäänkään."

Hetkestä myöhemmin tuli eräs liiketuttava, pitkätukkainen nuori mies, joka harjoitti kolmea leopardia, ja pyysi Collinsilta lainaksi airedalekoiraa.

"Minulla on nyt vain yksi", hän selitti, "ja tarvitsen välttämättä kaksi".

"Minne toinen on joutunut?" eläintenkesyttäjä kysyi.

"Alphonso — iso koirasleopardi — suuttui aamulla ja teki siitä viilokkia. Minun piti mennä hätään. Se oli yhtä kurjassa kunnossa kuin hevonen härkätaistelun jälkeen. Mutta minut se kuitenkin pelasti. Ellei sitä olisi ollut, olisin saanut surmaniskun. Alphonso saa sellaisia kohtauksia nykyään aika usein. Se oli jo toinen koira, jonka se minulta repi."

Collins pudisti päätään.

"Minulla ei ole yhtään airedalekoiraa", hän sanoi, mutta silloin hänen silmänsä osuivat Miksiin. "Koettakaa tuota irlantilaista terrieriä", hän ehdotti. "Niillä on sama luonto kuin airedalekoirillakin. Ne ovatkin lähisukulaisia."

"Pidän eniten airedalekoirista leijonakoirina", leopardimies väitti.

"Irlantilaiset terrierit ovat myös leijonakoiria. Ottakaa tuo. Katsokaa, miten iso ja raskas se on. Ja se on kuin tuli tappuroissa, voitte uskoa. Se ei pelkää mitään. Koettakaa sitä. Linaan sen teille. Jos se kelpaa, myyn sen halvalla. Irlantilainen terrieri leopardikoirana on jotakin uutta."

"Jos se joutuu niiden kissojen kynsiin, on loppu käsissä", sanoi Johnny Collinsille, kun leopardimies kuljetti pois Miksiä.

"Silloin taidemaailma ehkä kadottaa tähden", Collins vastasi olkapäitään kohauttaen. "Mutta minä tahdon päästä siitä erilleni. Kun koira elää noin alituudessa vihassa, se on mennyttä kalua. En saa

koskaan sellaisen kanssa mitään aikaan. Sen tiedän, vanhasta kokemuksesta."

Miksi tutustui nyt Jackiin, eloonjääneeseen airedalekoiraan, ja harjoitteli päivittäin yhdessä leopardien kanssa. Se tunsu nuo isot täplikkäät kissat perivihollisikseen, ja jo ennenkuin se työnnettiin häkkiin, sen niskakarvat nousivat pystyyn. Aina kun uusi koira laskettiin häkkiin, olivat kaikki läsnäolijat kovassa jännityksessä. Pellavatukkainen leopardinkesyttävä, jonka nimi on Raoul Castlemon ja jota lähimmät tuttavat nimittivät Ralphiksi, oli jo häkissä. Airedalekoira oli siellä myös, ja ulkopuolella oli useita rautakangilla ja pitkällä teräshaarukoilla aseistettuja miehiä. Säleiden lomitse pelotettiin näillä aseilla leopardeja, jotka aiottiin vastoin tahtoaan pakottaa näyttämään, mihin ne kelpasivat.

Ne suuttuivat heti Miksin tulosta, sähisivät, pieksivät pitkällä hännällään ja kyyristivät maahan hypätäkseen. Samassa kuului kesyttäjän ääni terävän käskevänä, ja piiska kohosi; samalla pistivät ulkonaolevat miehet uhkaavat aseensa häkkiin. Rautakankien epämieluisa tuntu vielä hyvässä muistossa leopardit jäivät paikoilleen, mutta sähisivät yhä ja huitoivat vihaisesti hännällään.

Miksi ei ollut pelkuri. Se ei hiipinyt miehen taa suojaa hakemaan. Mutta se oli myös siksi viisas, ettei hyökännyt niin hirmuisten olentojen kimppuun. Niskakarvat pörhöllään ja jäykin jaloin se kulki suoraan häkin poikki silmät kohti vaaraa ja peräytyi sitten takaperin yhtä jäykkäjalkaisena pysähtyen Jackin viereen, joka hyvänsuovasti nuuski sitä, tuttavuutta rakentaen.

"Se on hyvä", mutisi kesyttävä äänessä jännittynyt odotus. "Sille ne eivät anna selkään."

Tilanne oli kovin jännittävä, ja Ralph antoi sen hiljalleen kehittyä, vältti äkillisiä liikkeitä ja tarkkasi vain valppain silmin koiria, leopardeja ja miehiä, jotka seisovat ulkona tankoineen. Hän pakotti villikissat nousemaan ylös ja kulkemaan erilleen toisistaan. Hänen komennuksestaan Jack meni niiden joukkoon. Miksi seurasi omasta aloitteestaan. Ja kuten Jack sekin kulki varovasti ja oli joka hetki varuillaan.

Yksi leopardeista, Alphonso, sähisi äkkiä sille. Koira ei vavahtanut, mutta sen harja kohosi, se näytti hampaitaan ja murisi hiljaa. Samassa lensi häkin rautatanko kohti Alphonsoa, joka siirsi keltaiset silmänsä Miksistä tankoon ja taas takaisin koiraan pidättäen iskuun.

Ensimmäinen päivä oli pahin. Sitten leopardit tottuivat näkemään Miksin, kuten ne olivat alistuneet Jackinkin läsnäoloon. Ystävyyttä ei ollut kummallakaan puolen, eivätkä eläimet lähestyneet toisiaan. Miksi käsitti pian, että miehet ja koirat olivat tässä leopardeja vastassa ja että miesten ja koirien täytyi pitää yhtä. Se oli joka päivä tunnin pari häkissä ja seurasi harjoitusta, missä sillä ja Jackilla ei ollut muuta tehtävää kuin olla valppaasti varuillaan. Väliin, kun leopardit näyttivät olevan tavallista paremmalla tuulella, Ralph viittasi koiria paneutumaan pitkälle. Mutta vaikeina päivinä hän piti huolen siitä, että ne olivat valmiina heittäytymään hänen ja petojen väliin.

Muun ajan Miksi oleskeli tilavassa häkissä Jackin kanssa. Niitä hoidettiin hyvin, kuten kaikkia eläimiä Cedarwildissä, pestiin usein ja pidettiin puhtaina syöpäläisistä. Jack oli kovin rauhallinen ollakseen vasta kolmivuotias. Mahdollisesti se ei ollut milloinkaan oppinut leikkimään, tai sitten se oli jo ennättänyt unohtaa leikkitaidon. Se oli tasainen ja hyväntuulinen eikä pannut pahakseen Miksin ensimmäistä vihanpurkausta. Miksin ärtyisyys loppui pian ja sitä alkoi miellyttää tämä rauhallinen toveruus. Siinä ei ollut vilkkaita ystävyydenosoituksia. Ne tyytyivät makaamaan tuntikausia valveilla ja nauttimaan toistensa läsnäolosta. Väliin Miksi kuuli Saaran meluavan jossakin kauempana ja päästävän ilmoille huutoja, joiden Miksi tiesi tarkoittavan häntä. Kerran se karkasi hoitajaltaan ja tapasi Miksin, jota tuotiin leopardien luota. Päästään kimeän riemuhuudon apina heittäytyi Miksin selkään, takertui siihen ja aloitti hysterisen vaikerointinsa kaikista kärsimyksistä, joita oli saanut eron jälkeen kokea. Leopardimiehet katselivat kohtausta aivan suopeina ja jättivät apinan rauhaan. Sen oma hoitaja vei sen lopulta pois, vaikka se takertui kiinni Miksiin kaikin voimin ja kirkui kuin vanha noita-akka. Kun sen vihdoin täytyi hellittää otteensa, se karkasi kuin mieletön miehen kimppuun, ja ennenkuin mies sai sen pakotetuksi tottelemaan, se ennätti purra häntä peukaloon ja ranteeseen. Tämä herätti äänestä iloa katsojissa, samalla kun apinan ulvonta ja kirkuna ärsytti leopardit sähisten syljeskelemään ja heittäytymään rautatankoja vasten. Poisvietäessä Saara nyyhkytti hiljaa kuin lapsi, jolla on paha mieli.

Vaikka Miksi kunnostautui hyvin, ei Raoul Castlemon kuitenkaan ostanut sitä Collinsilta. Kerran aamupäivällä, monta päivää myöhemmin, kuului yli koko areenan hirmuinen melu petojen häkeiltä päin. Meteli, joka alkoi revolverinlaukauksella, levisi kaikkialle. Leijonat päästivät pelottavan karjunnan, ja kaikki koirat haukkuivat kuin mielettömät. Kaikki harjoitukset keskeytyivät, sillä eläimet kävivät levottomiksi eivätkä voineet jatkaa. Monet miehistä, Collins niiden joukossa, juoksivat petojen häkeille. Saaran hoitaja heitti ketjun kädestään seuratakseen muita.

"Se on Alphonso, lyön vetoa siitä", huusi Collins eräälle apulaiselleen, joka juoksi hänen vieressään. "Nyt se pehmittää Ralphin."

Taistelu oli jo lopussa, kun Collins ennätti perille. Castlemon oli juuri kannettu ulos, ja kun Collins tuli juosten paikalle, hän näki miesten laskevan hänet maahan saadakseen häkin oven suljetuksi. Sisälle häkkiin olivat suljettuina Alphonso, Jack ja Miksi, hurjasti riuhtoilevana ja sätkivänä sekamelskana, josta oli vaikea erottaa taistelevia. Miehet juoksivat ulkopuolella, pistelivät rautatangoillaan ja koettivat erottaa niitä. Kauimpana häkissä makasivat molemmat muut leopardit ja nuolivat haavojaan sähköisten ja tavoitellen rautakankia, jotka estivät niitä ottamasta osaa taisteluun.

Saaran saapumiseen ja sitä seuraaviin tapahtumiin meni vain muutama silmänräpäys. Vetäen ketjua perässään tuli tuo pieni vihreä apina, hännällinen naaras, joka tunsu rakkauden ja hysterian ja oli kaukaista sukua naiselle. Se hyökkäsi häkin rautaristikkoa vastaan ja tunkeutui läpi. Taistelu kiihtyi kiihtymistään. Miksi lensi sellaisella vauhdilla seinään, että oli ruhjoutua, putosi lattialle, koetti hypätä pystyyn, mutta vaipui takaisin veren virratessa oikeassa lavassa olevasta ammottavasta haavasta. Saara juoksi sen luo, kietoi käsivartensa sen ympärille ja painoi sitä äidillisen hellästi litteätä karvaista rintaansa vasten. Apina huusi säikähdyksissään, ja kun Miksi koetti nousta pahoin haavoittuneen etujalkansa varaan, se torui sitä hellän levottomana ja koetti syleillen estää sitä palaamasta taisteluun. Samalla se silmät raivoa hehkuen, linkosi kimeitä kirouksia Alphonsole.

Rautakanki sattui ison leopardin kylkeen ja kiihdytti sen raivoa. Se tavoitteli rautaa käpälällään, ja kun kanki uudelleen suunnattiin sitä kohti, se heittäytyi sitä vastaan ja iski hampaansa rautaan. Yhdellä hyppäyksellä se oli ristikon luona ja vetäisi kynsillään kankea pitävän miehen käsivarren halki kynnänpäähän saakka. Kanki putosi maahan, ja mies pakeni. Alphonso hyökkäsi jälleen Jackin luo, joka oli jo kovin surkea vastustaja maataessaan ähkien ja kieriskellen verilätäkössä.

Miksi oli päässyt seisaalleen kolmen jalan varassa ja koetti irtautua Saarasta. Raivoava leopardi aikoi hyökätä niiden päälle, kun uusi rautakangen isku esti sen. Tällä kertaa se hyökkäsi suoraan miestä vastaan ja iski häkin rautaristikoon sellaisella voimalla, että koko häkki tärisi. Toiset miehet suuntasivat rautakankensa sitä kohti, mutta Alphonso ei ollut enää hillittävissä. Saara näki sen tulevan ja otti sen vastaan hurjalla huudolla. Collins sieppasi revolverin eräältä mieheltä.

"Älkää tappako sitä!" Castlemon huusi tarttuen Collinsin käsivarteen.

Leopardimies oli itsekin kurjassa kunnossa. Toinen käsivarsi roikkui hervottomana pitkin kylkeä, ja voidakseen nähdä hän hieroi ylikesyttäjän olkapäätä vasten silmiään, jotka tulvahtelivat verta täyteen päässä olevasta haavasta.

"Se on minun", hän kielteli, "ja se on arvokkaampi kuin sata sairasta apinaa ja vihaista terrieriä. Kyllä me saamme ne asettumaan. Antakaa minun toimia rauhassa. Pyyhkikää minun silmäni. En voi nähdä. Olen ampunut kaikki tyhjtä panokseni. Onko jollakin tyhjiä patruunia?"

Kerran Saara oli jo heittäytymäisillään Miksin ja leopardin väliin. Seuraavana hetkenä se oli sinkauttanut uhkauksensa petoa kohti, ikäänkuin sillä olisi voinut säikyttää sen pysymään loitomalla.

Mutta Miksi veti sen mukaansa, muristen ja karvat pörhöllään se hoippui kolmella jalalla, mutta vaipui tuskan uuvuttamana jälleen maahan. Ja nyt Saara teki suuren tekonsa. Päästään viimeisen villin raivonhuudon se hyppäsi jättiläiskissan päälle, repi ja riuhtoi käsin ja jaloin ja iski hampaansa sen toisen korvan juureen. Hämmästynyt leopardi nousi pystyyn ja tavoitteli käpälillään pientä paholaista, joka ei tahtonut hellittää otettaan.

Pienellä vihreällä apinalla oli kymmenisen sekuntia aikaa eläkkeeseen ja taistellakseen. Mutta sillä välin Collins ennätti raottaa ovea ja nopeasti tarttumalla Miksiä takajalkoihin temmata sen häkistä.

30.

Cedarwildissä ei noudatettu Del Marin alkuperäistä ja siekailematonta puoskaritaitoa, muutoin Miksi ei olisi jäänyt henkiin. Oikea eläinlääkäri, taitava ja rohkea, leikkeli sen melkein palasiksi perinpohjin paikkaillessaan revittyä olkapäätä ja uskalsi paljon sellaista, mitä ei olisi uskaltanut tehdä ihmiselle, mutta mikä osoittautui otolliseksi Miksille.

"Se tulee aina nilkuttamaan", puheli eläinlääkäri käsiään kuivatessaan ja katsoi Miksiä, joka makasi liikkumattomana, suuri osa ruumiista kipsikääreissä. "Haava — ja se ei ole aivan pieni — täytyy estää märkimästä. Jos koira saa kuumetta, täytyy meidän vapauttaa se kärsimyksistään. Minkä arvoinen se on?"

"Se ei osaa mitään", Collins vastasi. "Ehkä sen arvo on viisikymmentä dollaria, ehkä ei aivan sitäkään enää. Nilkulle koiralle ei kannata opettaa tempuja."

Aika näytti vielä, että molemmat herrat erehtyivät. Miksi ei jäänyt parantumattomasti nilkkuksi, vaikka se aina arastelikin lapaansa ja sen sadeilmalla täytyi keventää käyntiään hiukan ontumalla. Ja lisäksi kohtalo oli määrännyt sen kohoamaan korkeaan arvoon ja saavuttamaan suurenmoisen menestyksen, kuten Harry Del Mar oli ennustanut. Mutta sitä ennen se sai maata kipsikääreissä monta väsyttävää päivää, ja sitä varjeltiin kuumeelta. Sitä hoidettiin huolellisesti. Mutta ei rakkaudesta eikä kiintymyksestä. Kaikki kuului vain Cedarwildin järjestelmään, joka teki laitoksen niin suosituksi. Kun kipsikääreet poistettiin, kiellettiin siltä vielä se vaistomainen nautinto, mitä kaikki koirat tuntevat haavojaan nuoleskellessaan, se kiedottiin uusiin taitavasti asetettuihin kääreisiin. Ja kun ne lopultakin otettiin pois, ei ollut enää haavaa, mutta syvällä olkapäässä säilyi kipu, joka ei paennut moneen kuukauteen.

Harris Collins ei enää kiusannut sitä harjoituksillaan, ja eräänä päivänä hän lainasi sen miehelle ja vaimolle, jolta oli kuollut kolme koiraa keuhkokuumeeseen.

"Jos se johonkin kelpaa, saatte pitää sen kahdellakymmenellä dollarilla."

"Ja ellei se kelpaa?" Davis kysyi.

Collins kohautti olkapäitään.

"En aio istua öisin sitä suremassa. Sille on mahdotonta mitään opettaa."

Ja kun Miksi jätti Cedarwildin suljettuna häkkiin, joka asetettiin tavaravaunuun, oli hyvin todennäköistä, ettei se milloinkaan sinne palaisi, sillä Wilton Davis oli eläintenkesyttäjien kesken tunnettu julmuudestaan koiria kohtaan. Hän voi tosin hiukan varoa hienoja koiria, jotka osasivat tuottavia temppejuja, mutta tusinakoirien kanssa hänen mielestään ei tarvinnut arkailla. Nehän maksoivat vain kolme, korkeintaan viisi dollaria kappale. Ja mikä pahinta! Miksi ei ollut maksanut kerrassaan mitään. Jos se kuoli, ei se merkinnyt Davisille mitään muuta kuin että hänen täytyi vaivautua hankkimaan itselleen uusi koira.

Seikkailun ensimmäinen jakso ei tuonut Miksille mitään outoja kärsimyksiä, vaikka häkki oli niin ahdas, ettei se voinut seisoa suorassa, ja häkin heilahtelut aiheuttivat yhtä mittaa kovia tuskia lavassa. Matka päättyi jo Brooklynissa, missä Miksi jätettiin toisen luokan teatteriin, sillä Wilton Davis oli niin selvästi toisen luokan eläintenkesyttävä, ettei hänen milloinkaan onnistunut päästä suureen kiertueeseen.

Vankilan ahtaus alkoi tuntua vasta sitten, kun Miksi oli viety isoon näyttämön päällä olevaan huoneeseen, missä ennestään oli vähintään kaksikymmentä koiraa häkkeihinsä teljettyinä. Ne olivat surkeaa joukkoa, useimmat huonoa rotua, alakuloisia ja viheliäisiä. Monella oli pahoja haavoja päässä Davisin pahoinpitelyn jälkeen. Kukaan ei hoitanut näitä haavoja, eivätkä ne parantuneet puuterista, jota siroteltiin niiden peitteeksi, kun koirien piti esiintyä. Jotkut ulvoivat surkeasti silloin tällöin, ja vähän väliä ne kaikki haukkuivat yhdessä, kun eivät voineet mitään muutakaan keksiä ahtaissa kopeissaan.

Miksi oli ainoa, joka ei yhtynyt tähän kuoroon. Alakuloisuuden yhä kasvaessa se oli jo aikoja sitten herjennyt haukkumasta. Se oli käynyt liian epäseuralliseksi ottaakseen osaa tuollaisiin mielenosoituksiin, eikä se myöskään seurannut niiden äkäpussien esimerkkiä, jotka aina haukkua luskuttivat häkkinsä säleiden takaa. Miksi oli liian synkkämielinen viitsiäkseen riidellä. Se halusi vain saada olla rauhassa, ja sitä se saikin aivan ylenpalttisesti kahden ensimmäisen vuorokauden kuluessa.

Wilton Davis oli kerännyt pienen seurueensa koolle ennen aikojaan, ja ohjelman vaihdokseen oli vielä monta päivää. Hän käytti tilaisuutta ja matkusti tervehtimään vaimonsa vanhempia New Jerseyhin ja palkkasi erään apulaisensa antamaan koirille sillävälän ruokaa ja vettä. Sen tämä olisi tehnytkin, ellei olisi sattunut joutumaan riitaan kahvilanomistajan kanssa, mistä seurasi reikä kalloon ja retki sairaalaan. Kaiken päälliseksi teatteri suljettiin kolmeksi päiväksi, jotta pantaisiin toimeen joitakin palomestarin vaatimia parannuksia.

Ketään ei saapunut huoneeseen, ja Miksi alkoi tuntea nälkää ja janoa. Aika kului, ja ruoan halun vaimensi sietämätön jano. Hämärän tultua koirien haukunta ei hetkeksikään tauonnut, ja yön pitkien tuntien kuluessa se muuttui ulinaksi ja valitukseksi. Miksi yksin ei päästänyt äännähdystäkään, vaan kärsi hiljaa.

Päivä valkeni ja tunnit kuluivat loputtoman pitkinä kohti uutta iltaa, ja toisen yön pimeys verhosi kulissien takaisen näytelmän, joka oli kyllin sydäntäsärkevä riittääkseen julistamaan tuomion kaikille eläinnäytelmille maailman kaikissa teattereissa ja eläintarhoissa. En tiedä, untako Miksi näki, vai hourailiko se, mutta kuinka olikaan, se eli uudelleen koko menneen elämänsä. Se leikki jälleen penikkana herra Hagginin bungalon kuistilla Meringessä tai juoksi Jerin kanssa viidakon reunaa pitkin joen rantaa ja tähysti krokotiileja tai oppi herra Hagginilta ja Bobilta — kuten Timi ja Panu — pitämään mustia ihmisiä halpoina ja alhaisina jumalina, jotka aina oli pidettävä kovassa kurissa.

Kuunari *Eugéniellä* se purjehti toisen isäntänsä kapteeni Kellarin kanssa, ja Tulagin rannassa se ihastui taikasormiseen hovimestariin ja purjehti hänen ja Kwaquen kanssa höyrylaiva *Makambolla*. Hovimestari näyttäytyi sen näyissä useimmiten sumuista taustaa vasten, josta häämötti laivoja ja ihmisolentoja, kuten Vanha Merikarhu, Simon Nishikanta, Grimshaw, kapteeni Doane ja pieni kiinalaisukko Ah Moy. Usein ilmestyivät myös Saul ja Cocky, tuo rohkea, pieni, eloisa höyhenpallo, joka niin urhokkaasti eli lyhyen satunsa auringonvalossa. Ja Miksistä tuntui, että Cocky takertui siihen toiselta puolen ja lorusi siansaksaansa sen korvaan, samalla kun Saara toisella puolen löppötteli loputtomia, käsittämättömiä juttujaan. Ja sitten se oli tuntevinaan hovimestarin hyväilevät taikasormet korvansa juuressa.

"Aina pitääkin minulla olla huono onni", murisi Wilton Davis katsellen koiriaan, ilman yhä vavistessa kirouksista, mitkä hän ensimmäisessä suuttumuksessaan oli singonnut.

"Niin se käy, kun luottaa juoppoon teatteriapulaiseen", sanoi hänen vaimonsa rauhallisesti. "Enpä ihmettelisi ollenkaan, jos puolet niistä kuolee."

"Ei tässä auta haastella", sanoi Davis ja otti takin päältään. "Käyhän työhön, ystäväiseni, arkailematta. Vettä ne ensiksi tarvitsevat. Ammennan niiden kylpyammeen täyteen."

Hän laski sangon toisensa jälkeen vesijohdosta ja täytti ison sinkkiammeen. Kuullessaan juoksevan veden lorinan koirat alkoivat vikistä, ähkiä ja valittaa. Jotkut koettivat nuolla hänen käsiään turvonneilla kielillään, kun hän kovakouraisesti veti ne ulos häkeistä. Heikoimmat ryömivät vatsallaan ammeen luo, mutta voimakkaimmat tallasivat ne pian maahan. Kaikille ei ollut tilaa, ja voimakkaat joivat ensin riidellen ja tapellen. Miksikin oli temmellyksessä, se puri muita ja sitä purtiin, mutta joitakin hätäisiä siemauksia sen onnistui saada tuosta elämännesteestä. Davis hyppeli niiden joukossa jaellen potkuja oikeaan ja vasempaan, jotta kaikki pääsisivät ammeen luo. Hänen vaimonsa auttoi huiতোen ympärilleen kuurausrievulla. Siinä oli hirveä meteli, sillä kun koirien kuivuneet kurkut alkoivat hieman vertyä, ne saattoivat ulvoa ilmoille kaiken tuskansa ja hätänsä.

Monet olivat niin heikkoja, etteivät jaksaneet laahautua veden ääreen; sitä vietiin silloin niille ja kaadettiin suoraan kurkkuun. Niiden jano ei näyttänyt millään asettuvan. Niitä makasi tainnoksissa ympäri huonetta, mutta vähän väliä joku laahautui ammeen luo ja koettu juoda lisää. Sillä välin Davis oli tehnyt tulen ja täytti kattilan perunoilla.

"Täällä haisee kuin ketunluolassa", huomautti rouva Davis ennätettyään hipaista nenänpäätänsä puuterihuisukulla. "Meidän täytyy pestä ne, rakkaani."

"Aivan niin kultaseni", mies vastasi. "Ja mitä pikemmin, sitä parempi. Sen voimmekin tehdä sillä välin kun perunat kiehuvat ja jäähtyvät. Minä harjaan ne, jos sinä kuivaat. Muista keuhkokuumetta, ja tee se hyvin."

Siitä tuli nopea ja kovakourainen pesu. Davis sieppasi lähinnä olevat koirat ja heitti ne vuoronperään ammeeseen, josta ne juuri olivat juoneet. Jos ne pelkäsivät tai vastustelivat, hän iski niitä päähän harjalla tai keltaisella saippuatangolla, joka oli paksussa vaahdossa. Kaikki koirat pesaistiin muutamassa minuutissa.

"Juo, piru vie, juo — pidä hyvänäsi", sanoi mies ja painoi niiden pään likaiseen saippuaveteen.

Hän tuntui syyttävän niitä niiden kurjasta tilasta ja ottavan niiden likaisuuden henkilökohtaiseksi loukkaukseksi.

Miksillä ei ollut mitään sitä vastaan, että se heitettiin ammeeseen. Se tiesi, että kylvyt olivat välttämättömiä. Tosin ne Cedarwildissä oli suoritettu paljon paremmin, ja Kwaque ja hovimestari olivat kylvystä tehneet jonkunlaisen rakkaudenpalveluksen. Se koetti siis parhaansa mukaan kestää harjauksen ja kaikki olisi ollut hyvin, ellei Davis olisi painanut sen päätä veden alle. Miksi kohotti päänsä varoittavasti muristen. Davis keskeytti puolitiehen aiotun harjaniskun ja vihelsi hämmästyksissään.

"Vai niin", hän sanoi, "tiedätkö, tyttöseni, mikä tämä on? Se ei kelpaa mihinkään, sanoi Collins. Täyterojua vain. Ylös, koira!" hän komensi. "Säästyt tällä kertaa selkäsaunasta, mutta pane mieleesi, että ensi kerralla saat sellaisen löylyn, että tähdet tanssivat silmissäsi."

Sillä aikaa kun perunat jäähtyivät, rouva Davis piti vihaisilla huudoillaan nälkäisiä koiria loitolla. Miksi paneutui pahoilla mielin nurkkaan maata eikä rynnännyt muiden mukana ruokakaukalon luo, kun siihen annettiin lupa. Jälleen Davis hyppeli koirien keskellä ja potki pois voimakkaimpia ja hätäisimpiä.

"Jos ne kaiken tämän päälle alkavat tapella, niin potkaise niitä kylkeen, tyttöseni", hän sanoi vaimolleen.

"Vai sinä — tuosta saat!" hän ärjyi isolle mustalle koiralle ja potkaisi vimmoissaan sitä kylkeen. Eläin pakeni tuskasta ulvoen ja katseli kauempaa surkean näköisenä höyryävää ruokaa.

"No, tämän jälkeen eivät ainakaan voi sanoa, etten minä koskaan pese koiriani", Davis huomautti vesijohdon luota, missä huuhtoi käsiään. "Tätä voi jo sanoa päivätyöksi, rakkaani." Rouva Davis nyökkäsi samanmielisesti. "Voimme harjoitella niiden kanssa huomenna ja ylihuomenna. Meillä on hyvää aikaa. Pistäydyn tänne illalla ja keitän niille vähän puuroa. Ne tarvitsevat kyllä ylimääräisen aterian paastottuaan kaksi päivää."

Kun perunat oli syöty, suljettiin koirat vielä vuorokaudeksi häkkeihinsä. Niiden juoma-astioihin pantiin vettä, ja illalla ne saivat runsaasti puuroa ja koiranleipää. Se oli Miksille ensimmäinen ateria paaston jälkeen, sillä perunoihin se ei ollut katsonutkaan.

Harjoitus tapahtui näyttämöllä, ja Miksille sattui ikävyyksiä kohta alussa. Esiripun noustessa olisi kahdenkymmenen koiran pitänyt istua tuoleilla puoliympyrässä. Koska edellinen numero esitettiin esiripun edessä, sillä välin kun koirat asettuivat paikoilleen, oli niiden välttämättömästi oltava hiljaa. Kun esirippu nousi, tuli koirien yhtäaikaa haukkua.

Miksi oli vain täyterojua, eikä sillä ollut muuta tehtävää kuin istua tuolillaan. Mutta ensin sen tuli hypätä tuolilleen, ja antaessaan käskyn siihen Davis sivalsi sitä samalla korvalle. Miksi murisi.

"Mitä nyt?" mies sähisi. "Uusi koira tahtoo hieroa riitaa. Sen saat nyt jättää, niin — saat vastedes olla kiltti koira. — Pidä, kultaseni, niitä muita kurissa, sillä aikaa kun minä annan uudelle koiralle ensimmäisen ojennuksen."

Tappelusta, joka sitten seurasi, on parasta puhua niin vähän kuin mahdollista. Miksi koetti turhaan puolustautua ja sai perusteellisen selkäsaunan. Pieksettynä ja vertavuotavana se sitten istuutui tuolilleen, ei ottanut osaa temppuihin ja vaipui yhä syvemmälle katkeraan surumielisyyteen. Mutta kun esirippu nousi, se ei tahtonut yhtyä toisten koirien villiin haukuntaan.

Väliin yksitellen, väliin parittain tai joukoissa koirat hyppivät käskettäessä alas tuoleillaan, kävelivät takajaloillaan, hyppivät, nilkuttivat, tanssivat valssia, heittivät kuperkeikkaa ja tekivät muita tavallisia temppuja. Wilton Davis oli koko harjoituksen ajan ärtyisä ja kovakourainen. Hidastelevien ja kovaoppisten koirien kimeät tuskanulvahdukset todistivat sitä.

Sinä ja seuraavana päivänä pidettiin kaikkiaan kolme harjoitusta. Miksi sai toistaiseksi olla rauhassa. Käskettäessä se hyppäsi vaiti tuolilleen ja istui sillä ääntä päästämättä.

"Siinä näet, kultaseni, mitä hyötyä kepeistä on", Davis kerskui vaimolleen. Mutta kumpikaan heistä ei voinut aavistaa, minkä häpeän Miksi oli saava aikaan ensi esiintymisessä.

Esiripun takana oli kaikki kunnossa. Koirat istuivat kaikki tuoleillaan alakuloisina ja hiljaa, ja Davis ja hänen vaimonsa pakottivat ne uhkaavin elein pysymään vaiti, sillä välin kun Dick ja Daisy Bell esiripun edessä hurmasivat katsomon sirolla tanssillaan. Kaikki kävi hyvin, eikä kukaan katsojista olisi voinut aavistaa näyttämön olevan täynnä koiria, elleivät Dick ja Daisy olisi orkesterin säestyksellä alkaneet laulaa: "Aalto, vie minut Rioon."

Miksi ei mahtanut sille mitään. Kuten se ei ollut ennen voinut vastustaa Kwaquen huuliharppua, hovimestarin ystävällistä ääntä eikä Harry Del Marin harmonikkaa, se ei nyt voinut vastustaa orkesterin säveliä ja miehen ja naisen ääniä, jotka lauloivat tuota tuttua hovimestarin opettamaa laulua. Vastoin tahtoaan, alakuloisuudesta huolimatta sen täytyi yhtyä lauluun.

Esiripun toiselta puolen kuului lasten ja naisten naurua, joka kävi yhä äänekkäämmäksi ja esti lopulta Dickin ja Daisyn laulun kokonaan kuulumasta. Wilton Davis lasketteli kamalimmat kirouksensa rynnätessään Miksiä kohti. Mutta Miksi ulvoi vielä, kun keppi sattui siihen. Tuska sai sen vaikenemaan, ja se kiljaisi tahtomattaan.

"Pieksä se perin pohjin, kultaseni", neuvoi rouva Davis.

Silloin alkoi suuri tappelu. Davisin kovat iskut kuuluivat esiripun toiselle puolen, ja samoin kuului Miksin murina ja äkäinen haukunta. Yleisöstä kaikki oli niin hullunkurista, että se unohti kokonaan Dick ja Daisy Bellin. Heidän numeronsa oli pilattu. Davisin numeroa kiirehdiittiin. Miksi oli "perusteellisesti pieksetty", ja yleisö oli ihastuksissaan.

Dick ja Daisy eivät voineet jatkaa. Yleisö tahtoi nähdä, mitä esiripun takana oli. Teatterin vahtimestari vei Miksin pois, ja esiripun noustessa oli näyttämöllä yhdeksäntoista tuolia, joilla kullakin istui koira, mutta kahdeskymmenes tuoli oli tyhjänä. Lapset huomasivat ensiksi, mitä yhteyttä oli tyhjällä tuolilla ja äskeisellä metelillä, ja alkoivat huutaa poissaolevaa koiraa. Koko yleisö yhtyi huutoon, koirat haukkuivat

kuin hullut, ja viisi minuuttia kestävä yleinen naurunremakka viivytti numeroa. Kun esitys viimeinkin saattoi alkaa, olivat koirat hajamielisiä ja erehtyivät usein, ja Wilton Davis itse oli kovin kiukkuinen.

"Älä välitä siitä, kullannuru", kuiskasi Wiltonin kylmäverinen vaimo. "Laitamme pois sen koiran ja hankimme toisen. Joka tapauksessa se oli hyvä kepponen Daisy Bellille. En ole kertonut sinulle, mitä hän oli viime viikolla sanonut minusta joillekin ystävättärilleni."

Hetkistä myöhemmin mies kuiskasi vaimolleen puuhaillessaan vielä näyttämöllä koirien kanssa: "Minä ajattelen sitä koiraa. Kyllä minä sen vielä kynin."

Kun esirippu oli laskenut ja koirat oli viety takaisin huoneeseensa, Wilton Davis meni etsimään Miksiä. Sen sijaan että olisi maannut jossakin nurkassa, Miksi seisoivat vahtimestarin jalkojen välissä yhä vavisten pahoinpitelyn jälkeen ja valmiina taistelemaan yhtä äkäisesti kuin äskenkin, jos joku siihen kajoaisi. Davis tapasi laulaja- ja tanssiparin. Nainen itki kiukusta, mies oli katkera ja ivallinen.

"Kyllä te olette mainio koirataiteilija", hän sanoi ärsyttäen. "Mutta saatte te sen maksaakin."

"Älkää pistäkö nenäänne tänne, voitte saada selkäänne", vastasi Wilton Davis vihaisena ja heilautti rautatankoa kädessään. "Mutta jos välttämättä haluatte selkäänne, niin odottakaa, kunnes näytöntö on lopussa. Ensiksi minä kuitenkin pieksän tuon koiran. Tulkaa katsomaan. Saakelin rakki, miten minä olisin voinut aavistaa? Se on vastatullut. Kuinka minä tiesin, että se rupeaa ulisemaan, kun me esiripun takana järjestimme kohtausta?"

"Kylläpä te saitte aikaan helvetillisen melun", sanoi teatterinjohtaja Davisille, kun tämä Dick Bell kintereillänsä tuli Miksin luo, joka pörhisti niskakarvansa seisoessaan siinä vahtimestarin jalkojen välissä.

"Se ei ole vielä mitään verrattuna siihen, mitä nyt seuraa", sanoi Davis ja kohotti rautatankoa. "Aion lyödä sen kuoliaaksi, pieksää sen henkihieveriin. Odottakaa, niin saatte nähdä."

Miksi vastasi uhkaukseen murinalla, kyykistyi hypätäkseen eikä siirtänyt katsettaan rautatangosta.

"Sen te jätätte tekemättä", sanoi vahtimestari.

"Koira on minun", Davis selitti laillisen omistajan varmuudella.

"Mutta minulla on hieman tervettä järkeä", vastasi vahtimestari. "Lyökää sitä kertaakaan, niin näette, mitä saatte. Koirat ovat koiria, ja ihmiset ovat ihmisiä, mutta mikä te olette, sitä en, piru vie, osaa tarkalleen sanoa. Te ette saa lyödä tätä koiraa. Sehän on ensimmäisen kerran elämässään näyttämöllä oltuaan sitä ennen kaksi päivää nälissään ja janoissaan. — Kyllä minä tiedän, herra johtaja..."

"Jos lyötte koiran kuoliaaksi, saatte maksaa dollarin puhtaanapitolaitoksen miehelle, joka korjaa ruumiin", johtaja huomautti.

"Sen minä maksan mielelläni", Davis sanoi ja kohotti uudelleen rautatankoaan. "Kunhan vain saan maksaa sille."

"Kyllä te eläintennäyttäjät olette inhottavia", huudahti vahtimestari. "Mutta sanonpa teille jotakin: jos kerrankaan lyötte sitä tuolla raudalla, niin pieksän teidät niin, että menetän paikkani ja te pääsette sairaalaan."

"Ei, kuulkaahan toki, Jackson..." sanoi johtaja varoittavalla äänellä.

"Älkää virkkako minulle mitään", oli vastaus. "Tiedän kyllä mitä teen. Jos tuo roisto sormellaankaan koskee koiraan, annan palttua paikalleni. Olen kylläkseni saanut nähdä, miten nuo pirut räähkäävät eläimiään. Minua ellottaa jo moisia petoja nähdessänikin."

Johtaja katsahti Davisiin ja kohautti avuttomana olkapäitään.

"Älkää riidelkö", hän neuvoi. "En tahdo menettää Jacksonia, ja hän toimittaa teidät varmasti sairaalaan, kun oikein ärtyy. Lähettäkää koira takaisin. Teidän vaimonne on kertonut, mistä te olette sen saaneet. Pistäkää se häkkiin ja laittakaa matkalle rahtia maksamatta. Ei Collins siitä pahastu. Hän saa sen kyllä herkeämään laulamasta ja opettaa sille jotakin muuta."

Davis katsoi syrjäsilmillä verenhimoiseen Jacksoniin ja epäröi.

"Kuulkaahan", johtaja jatkoi yhä suostutteluaan, "Jackson huolehtii kyllä kaikesta, laittaa sen häkkiin ja vie asemalle — teettehän sen, Jackson?"

Vahtimestari nyökkäsi synkän näköisenä, kumartui sitten ja silitteli Miksin turvonnutta selkää.

"No, olkoon menneeksi", sanoi Davis ja pyörähti kannoillaan, "ketä niin haluttaa, saa ruveta narriksi koiran tähden. Mutta ken vain on tehnyt tätä työtä niin kauan kuin minä..."

31.

Davisin lähettämä postikortti selitti Collinsille syyn Miksin paluuseen. "Se laulaa aivan liian paljon", Davis kirjoitti. Tämä antoi Collinsille vihjauksen siitä, mitä hän tähän saakka oli turhaan koettanut ymmärtää ja mitä hän ei vielääkään täysin käsittänyt. Hän sanoi Johnnylle:

"Ei ole kumma, että se ulvoo, sellainen joukko sillä on haavoja kaikkien selkäsaunojen jälkeen. Kovin hullusti menettelevät nuo eläintennäyttelijät. Eivät ymmärrä ollenkaan hoitaa omaisuuttaan. He pieksävät eläimiään säälimättä ja raivostuvat, elleivät nämä tottele kuin pienet enkelit. — Pidä huolta siitä, Johnny. Pese se ja voitele haavat salvalla. En tahdo itse sitä pitää, vaan panen sen ensimmäiseen koirajoukkoon, minkä myyn."

Parin viikon kuluttua Harris Collins keksi aivan sattumalta, mihin Miksi kykeni. Eräänä joutohetkenä hän lähetti hakemaan Miksiä näyttääkseen sitä eräälle koirienkesyttäjälle, joka tarvitsi useita avustajakoiria. Miksi osasi käskettäessä nousta ylös ja panna maata, tulla luo ja mennä pois, muuta se ei ollut oppinut tekemään. Se ei ollut halunnut oppia kaikkein yksinkertaisimpiakaan asioita, mitä esiintyvän koiran tulee osata, ja Collins jätti sen pian mennäkseen areenan toiselle puolelle, missä juuri jonkinlaisella korokkeella harjoitettiin apinaorkesteria. Apinat säikkyivät ja penäsivät vastaan, mutta yhtä kaikki niiden täytyi jatkaa ilveilyä, kiinnisidottuja kun olivat istuimiinsa ja soittokoneisiinsa; niiden ruumiisiin kiinnitetyt rautalangat vetivät ja raastoivat niitä sinne ja tänne. Orkesterin johtaja, pahanilkinen koirasapina, istui kääntötuolilla lujasti kiinniköytettynä. Kun sitä ärsytettiin pitkillä kepeillä, se joutui raivoihinsa. Samalla sen tuoli alkoi hurjasti pyöriä jonkinlaisen nuoralaitoksen vääntämänä. Yleisöstä tämä näytti siltä, että se oli raivoissaan toveriensa huonosta soitosta. Johtajan raivon piti näyttää hullunkuriselta. Collins sanoi:

"Apinaorkesteri on mainio tulolähde. Se herättää naurua, ja nauru tuo rahaa. Ihmiset nauravat apinoille siksi, että ne ovat niin heidän kaltaisiaan, mutta ihminen on kuitenkin etevämpi ja tuntee oman ylemmyytensä. Olettakaamme, että kuljemme yhdessä kadulla, te ja minä, ja te lankeatte. Tietysti minä silloin nauran. Siksi, että siinä tapauksessa olen paremmalla puolen. En langennut. Sama on asia, jos tuuli vie teiltä hatun. Minä nauran, kun te ajatte sitä takaa pitkin katua. Olen paremmassa asemassa. Minun hattuni on lujasti päässä. Samoin on apinaorkesterin laita. Kaikki sen typeryydet saavat meidät tuntemaan oman etevämyytemme. Emme näe itseämme noin hulluina. Siksi me maksamme rahaa nähdäksemme apinoiden tekevän tyhmyyksiä."

Eipä siinä juuri apinoita harjoitettu. Pikemminkin kouluttiin miehiä, jotka hoitivat salaista koneistoa, millä apinoiden liikkeet ohjattiin. Tätä Harris Collins piti ylen tärkeänä.

"Ei mikään estä teitä saamasta niitä soittamaan oikeaa säveltä. Se riippuu vain teistä ja tavasta, millä vedätte lankoja. Koettakaamme. Ottakaamme jotakin, jonka kaikki osaavat. Ja muistakaa, että oikea orkesteri auttaa. No, mitä te osaatte? Jotakin yksinkertaista, jonka koko yleisö myös osaa."

Hän innostui kovin tämän ajatuksen toteuttamiseen ja lainasi avukseen sirkusratsastajan, jonka suuri taidonnäyte oli soittaa viulua juoksevan hevosen selässä ja heittää kuperkeikkoja tällä epävarmalla alustalla yhtä mittaa viulua soittaen. Collins antoi miehen soittaa yksinkertaisia säveliä hitaassa tahdissa, niin että hänen apulaisensa voivat seurata mukana ja langoista nykien saada apinaorkesterissa syntymään oikean sävelen.

"Jos teette oikein pahan virheen", puhui Collins heille, "tulee teidän vetää kaikista langoista kuin hullut ja ärsyttää johtajaa ja panna se pyörimään ympäri. Se panee aina katsojat nauramaan. He luulevat, että johtajalla todellakin on musiikkikorvaa ja että se on raivoissaan, kun orkesteri soittaa huonosti."

Kun harjoitus oli parhaillaan käynnissä, tulivat siihen Johnny ja Miksi.

"Mies sanoo, ettei hän tahdo koiraa lahjaksikaan", Johnny ilmoitti herralleen.

"Hyvä on, hyvä on, pistä se takaisin koppiinsa", Collins sanoi kiirehtien heitä pois. "No, toverit, valmiina nyt! 'Koti, koti armas'. Alkakaa, Fischer!" Toiset seuraavat tarkasti. — "Oikein hyvä. Antakaa

sen liikuttaa käsiään ja päättään tahdin mukaan. — Nopeammin, Simons. Tehän vedätte jäljessä koko ajan."

Silloin se tapahtui. Sen sijaan, että olisi heti totellut käskyä ja pistänyt Miksin takaisin koppiin, Johnny jäi areenalle toivoen näkevänsä orkesterin johtajan pyörivän tuolillaan ja riitelevän soittajille. Metrin päässä paikasta, missä Miksi istui, viulunsoittaja veteli "Koti, koti armas" hitaasti varmassa tahdissa ja voimakkaasti korostaen.

Eikä Miksi voinut tehdä muuta kuin mitä teki. Se olisi ollut sille yhtä mahdotonta kuin oli olla murisematta, kun sitä uhattiin kepillä, tai turmelematta Dickin ja Daisy Bellin numeroa, kun se kuuli soitettavan "Aalto, vie minut Rioon". Se voi nyt yhtä vähän vaieta kuin Jeri oli voinut *Arielin* kannella silloin, kun Villa Kennan kiersi käsivartensa sen ympäri, kietoi sen ihanaan tukkaansa ja laulullaan loihti sen mieleen ammuin menneet ajat ja toverit suuressa koiralaumassa. Miksin kävi samoin kuin Jerin. Soitto oli taikakeino, joka synnytti unia. Miksikin muisti kadonneet toverit ja etsi niitä, etsi lumiaavikoita ja tähtiä, jotka tuikkivat taivaalla pimeänä kylmänä yönä, kuuli hiljaisten ulvahdusten vastaavan omaan ulvontaansa kaukaa lumipeittoisten kukkulain takaa, sieltä, missä koiralauma kokoontui. Lauma oli hajonnut; jo tuhansia vuosi Miksin esi-isät olivat asuneet ihmisten tulilla, mutta se muisti yhä muinaiset toverit, aina kun sävelten taikavoima sai sen valtoihinsa ja täytti sen olemuksen näyillä ja aavistuksilla *jossakin muualla* maailmasta, jota se itse ei ollut milloinkaan nähnyt. Tähän hereillä nähtyyn uneen liittyi hovimestarin muisto ja rakkaus tätä jumalaa kohtaan, joka oli opettanut sen laulamaan saman sävelen, mitä viuluasoittava sirkusratsastaja juuri nyt veteli. Ja Miksi avasi suunsa, sen kurkku tärisi, etukäpäälät tekivät hermostuneita liikkeitä, aivankuin se todella olisi juossut, kuten se nyt mielikuvituksessaan juoksi, takaisin hovimestarin luo, takaisin ohiki vuosisatojen, kadonneen koiralauman luo ja sitten veljineen varjolaumassa yli lumiaavikoiden ja läpi metsäin temppeleholvien riistaa ajaen.

Kadonnut toverijoukko väikkyi aaveentapaisina kuvina sen mielessä, kun se siinä lauloi ja juoksi avosilmin nähdyssä unessa. Viulunsoittaja vaikenä hämmästyneenä, miehet soivat kepeillä orkesterinjohtajaa ja pyörittivät sitä hurjaa kyytiä tuolilla, ja Johnny nauroi. Mutta Harris Collins teroitti korviaan. Hän oli kuullut, että Miksi seurasi tarkasti säveltä. Hän oli kuullut sen laulavan — ei ainoastaan ulvovan, vaan *laulavan*.

Tuli hiljaisuus. Johtaja-apina herkesi pyörimästä ja torumasta. Nuorat ja kepit, joilla sitä oli hallittu, lepäsivät liikkumattomina miesten käsissä. Muut apinat odottivat vavisten, mitä oli tulossa. Viulunsoittaja töllisteli. Johnny nauroi yhä katketakseen. Mutta Harris Collins mietti, raapi tukkaansa ja mietiskeli.

"Ei kenenkään tarvitse sitä minulle sanoa", hän alkoi sitten hajamielisenä puhua. "Tiedän sen. Kuulinhan sen. Koira seurasi säveltä. Eikö totta? Vetoan teihin kaikkiin. Eikö se tehnyt niin? Se lauloi. Siitä panen vaikka pääni pantiksi. — Lopettakaa, hyvät ystävät. Antakaa apinoiden levätä. Tästä täytyy ottaa selvä. Herra viuluniekka, soittakaa uudelleen tuo 'Koti, koti armas' ... antakaa mennä. Soittakaa ponnekkaasti, kovasti ja hitaasti. Kuulkaa nyt kaikki ja sanokaa minulle, olenko minä hullu vai laulaako tuo koira todella sävelen. — Siinä kuulette. Mitä sanotte? Enkö ole oikeassa?"

Ei kukaan väittänyt vastaan. Miksi avasi suunsa ja alkoi hermostuneesti polkea etukäpäällään, kun joitakin tahteja oli soitettu. Harris Collins meni sen luo ja lauloi mukana.

"Harry Del Mar oli oikeassa sanoessaan koiraa ensiluokkaiseksi ja myydessään muut koiransa. Hän tiesi mitä teki. Koira on oikea Caruso. Ei ulvova kuorolaulaja, joita Kingman-kiertueilla oli kokonainen kuoro, vaan oikea solisti. Ei ole kumma, ettei se tahtonut oppia muita temppejuja. Sillä oli oma erikoisuutensa. Ja ajatelkaa, että olin jo vähällä lahjoittaa sen sille koirantappajalle, Wilton Davisille! Mutta se tuli takaisin... Johnny, hoida sitä erikoisen hyvin vastedes. Tule minun asuntooni sen kanssa illalla. Tutkin sitä perusteellisesti. Tyttäreni soittaa viulua. Saamme nähdä, mitä se kykenee laulamaan hänen säestyksellään. Se on oikea kultakaivos, pane se mieleesi."

Niin Miksi keksittiin. Iltapäivällä koe onnistui osittain hyvin. Koetettuaan turhaan muutamia outoja kappaleita Collins huomasi, että se osasi ja tahtoi laulaa "Suojaa Herra kuningasta" ja "Suloinen sana Kohta". Kokeiluja jatkettiin monena päivänä, useita tunteja päivässä. Turhaan hän koetti opettaa Miksille uusia säveliä. Mutta niin pian kuin soitettiin joku kappale, jonka koira oli hovimestarilta oppinut, se oli mukana. Lopuksi Collins keksi viisi niistä kuudesta laulusta, jotka koira osasi: "Herra suojaa kuningasta", "Suloinen sana Kohta", "Näytä tietä, sulopilvi", "Koti, koti armas", "Aalto, vie minut Rioon". Miksi ei laulanut koskaan "Shenandoahia", koska Collins ja hänen tyttärensä eivät tunteneet tätä vanhaa merimieslaulua eivätkä siis voineet houkutella koiraa sitä laulamaan.

"Viisi laulua riittää", Collins sanoi. "Ne tekevät siitä vetonumeron kaikkialla. Se on oikea kultakaivos. Menisin totisesti itse kiertueelle sen kanssa, jos olisin nuori ja vapaa lähtemään."

Miksi myytiin Jakob Henderson -nimiselle miehelle kahdestatuhannesta dollarista. "Saatte sen melkein ilmaiseksi", Collins sanoi. "Ellette kahden kuukauden kuluttua vaadi siitä vähintään viittätuhatta, en ymmärrä hituistakaan tällaisia asioita. Se saattaa varjoon teidän laskevan koiranne, ja lisäksi saatte olla vain katselijana koko esityksen ajan. Ja ellette vakuuta sitä viidestäkymmenestä tuhannesta dollarista heti kun se tulee kuuluisaksi, olette aivan hölmö. En toivo muuta, kuin että olisin nuori ja vapaa ja voisin lähteä kiertueelle sen kanssa."

Henderson osoittautui aivan erilaiseksi kuin Miksin tähänastiset isännät. Hän oli jonkinlainen "puolueeton" olento. Hän ei ollut hyvä eikä paha. Hän ei juonut, tupakoinut eikä kiroillut, eikä hän myöskään käynyt kirkossa eikä kuulunut NMKY:een. Hän oli kasvissyöjä olematta teosofi, piti elokuvista, joiden tapahtumapaikkoina olivat vieraat maat, ja vietti suurimman osan jouto-aikaansa Swedenborgia lukemalla. Hänellä ei ollut minkäänlaista luonnetta. Kukaan ei ollut vielä nähnyt hänen suuttuvan, ja kaikki sanoivat, että hänellä oli Jobin kärsivällisyys. Poliisit, kaupustelijat ja junailijat häntä ujostuttivat, mutta hän ei niitä silti pelännyt. Hän ei pelännyt mitään, yhtä vähän kuin hän ihaili mitään muuta kuin Swedenborgia. Hänen luonteensa oli yhtä väritön kuin ne vaatteet, joita hän käytti, tai kuin hänen vaaleanvärinen pystyynkammattu tukkansa tai silmät, joilla hän katseli maailmaa. Hän ei antanut elämälle mitään eikä pyytänyt siltä mitään, ja keskellä teatterin hälinää hän vietti erakon elämää.

Miksi ei pitänyt hänestä eikä vihannut häntä, se vain sieti häntä. He matkustivat yhdessä halki Yhdysvaltojen eivätkä kertaakaan joutuneet epäsopuun. Kertaakaan Henderson ei korottanut ääntään Miksille eikä koira kertaakaan murissut hänelle. He tyytyivät ilman muuta toisiinsa, koska elämä oli ohjannut heidän tiensä yhteen. Luonnollisesti heidän välillään ei ollut ystävyyttä. Henderson oli isäntä, Miksi oli Hendersonin kotieläin. Miksi oli hänelle kuin kuollut kappale, kuten hän itse oli kuollut kaikelle.

Mutta Jacob Henderson oli oikeudenmukainen ja täsmällinen kunnan mies. Kerran päivässä, elleivät he olleet loputtomilla matkoillaan, hän antoi Miksille perusteellisen kylvyn ja kuivasi sen sitten yhtä perusteellisesti. Hän ei ollut milloinkaan kovakourainen eikä vihainen sitä pestessään. Miksi ei tiennyt, pitikö siitä pesusta vai eikö. Se oli ainaista samaa, kuului sen kohtaloon tässä maailmassa, kuten Hendersonin kohtaloon kuului sen kylvettäminen niin usein.

Miksin työ oli jokseenkin helppoa, mutta yksitoikkoista. Lukuunottamatta ainaisia matkoja kaupungista kaupunkiin ja kylästä kylään, se esiintyi seitsemänä iltana viikossa sekä vielä kahdessa päivänäytöksessä. Esirippu nousi, ja se oli yksin lavalla, joka oli koristettu niin hienosti kuin sellainen ensiluokan taiteilija voi vaatia. Henderson seurasi esitystä kulissien takaa. Orkesteri soitti neljä niistä lauluista, jotka se oli hovimestarilta oppinut, ja Miksi lauloi ne. Sen hillitty ulvonta oli todellakin laulua. Se ei milloinkaan laulanut muuta kuin yhden laulun yli ohjelman, ja se oli "Koti, koti armas". Sitten kun yleisö taputti käsiään ja tömisteli ilmaistakseen ihastustaan koira-Carusoon, Jakob Henderson astui näyttämölle, kumarsi ja hymyili ilmeetöntä hymyään, pani oikean kätensä Miksin niskalle, ja sitten Henderson ja Miksi kumartelivat yhdessä, ennenkuin esirippu laski.

Ja kuitenkin Miksi oli vanki, elinkautisvanki. Hän sai hyvää ruokaa, ihania kylpyjä, kylliksi liikuntaa, mutta hetkeäkään se ei ollut vapaa. Kun he matkustivat, se vietti yönsä ja päivänsä häkissä, joka oli kuitenkin siksi tilava, että se voi seistä suorana ja kääntyä vaivatta. Väliin se sai maalaishotelleissa lähteä häkistä ja asua samassa huoneessa Hendersonin kanssa. Muulloin se sai vapaasti oleskella teatterin eläinhuoneessa.

Mutta hetkeäkään se ei saanut vapaana juoksennella, häkin tai huoneen neljän seinän estämättä. Kauniilla ilmalla Henderson otti sen usein kanssaan iltapäiväkävelyille. Mutta sitä kuljetettiin aina ketjussa. Ja melkein aina heidän tiensä kulki puistoon, missä Henderson kiinnitti ketjun penkkiin ja istuutui itse lukemaan Swedenborgia. Muita koiria juoksi ohitse, leikki keskenään tai tappeli. Jos ne lähestyivät Miksiä sitä nuuskiakseen ja tehdäkseen tuttavuutta, Henderson keskeytti heti lukunsa ja ajoi ne pois.

Miksi oli elottoman vartijan elinkautisvanki, ja koko sen elämä oli harmaata. Sen ärtyisyys kehittyi syvälle juurtuneeksi surumielisyydeksi. Elämä ja sen vapaus lakkasi sitä viehättämästä. Se ei katsellut enää ahnain silmin ympäröivää elämää. Elämästä erotettuna se kävi välinpitämättömäksi elämästä. Se alentui vapaaehtoiseksi orjaksi, joka söi, kylpi, matkusti häkissä, näytti taitoaan määräaikoina ja nukkui paljon.

Se oli täynnä ylpeyttä, jalorotuisen olennon ylpeyttä, kuten pohjoisamerikkalainen intiaani, joka on orjantyyppöissä Länsi-Intian plantaaseilla ja kuolee murtumattomana ja valittamatta. Miksi alistui häkkiin ja rautaketjuun, koska sen lihakset ja hampaat eivät niille mitään voineet. Se teki orjantyyppönsä ja totteli

Jakob Hendersonia, mutta se ei rakastanut eikä pelännyt herraansa. Se sulkeutui yhä enemmän itseensä. Se nukkui paljon, mietti paljon ja alistui nurkumatta yksinäisyyteensä. Jos Henderson olisi osoittanut sille hiukankaan hellyyttä, se varmaankin olisi heti vastannut, mutta Henderson ei välittänyt muusta kuin Swedenborgin aivokummituksista ja piti Miksiä vain raha-ansion välikappaleena.

Väliin sattui vaikeuksia. Miksi mukautui niihin. Talvella matkustaminen varsinkin oli vaikeata. Silloin se useinkin iltanäytöksen jälkeen sai maata tuntikausia häkissään työntövaunuilla odottamassa junaa, joka veisi sen seuraavaan kaupunkiin. Eräänä yönä Minnesotan asemalla kaksi koiraa paleltui kuoliaaksi työntövaunuissa, aivan Miksin vieressä. Miksikin oli aivan paleltumaisillaan, ja pakkaneen iskeytyi kovasti lapaan, jota leopardi oli niin pahoin pidellyt. Mutta Miksi oli sitkeä ja hyvin hoidettu ja selvisi hengissä.

Miksiä kohdeltiin paremmin kuin opetettuja eläimiä yleensä. Eikä se ymmärtänyt, eikä edes aavistanut, mitä muut eläimet samassa seurueessa saivat kärsiä. Eräskin kiertue, jossa Miksi kolme kuukautta oli mukana, oli vihoviimeinen helvetti. Kaikkein karaistuneimmatkin taiteilijat olivat täynnä inhoa huolimatta siitä, että johtaja Duckworth saavutti kaikkialla suurenmoisen yleisömenestyksen opetetuilla kissoillaan ja rotillaan.

"Opetettuja kissoja!" matki pieni hieno polkupyöräilijä Pearl La Pearle. "Pehmitettyjä kissoja, sellaisia ne juuri ovat. Ne ovat kaikki niin menettäneet kissanluontonsa, että ne paremminkin muistuttavat rottia. Älkää väittäkö vastaan, minä tiedän sen."

"Opetettuja rottia!" pauhasi Manuel Fonceca, käärmeihminen, hotelli Annandalen ravintolassa, kieltäytyttyään juomasta yhdessä Duckworthin kanssa. "Huumattuja rottia, sanon minä. Minkä tähden ne eivät hyppää alas nuoralta, kun ne kömpivät sitä pitkin kissa edessä ja toinen takana? Ne huumataan aluksi, kun niitä ruvetaan opettamaan, ja sitten ne saavat olla nälissään, jotta voitaisiin säästää huumausainetta. Ne eivät saa milloinkaan ruokaa kunnolla. Älkää väittäkö vastaan, minä tiedän kyllä. Minkä tähden muuten menisi neljä-, viisikymmentä rottia viikossa? Minä tiedän, minkälaisia lähetyksiä hän saa rautateitse, kun hän ei saa niitä maaseudulta ostaa."

"Herra Jumala!" siunaili rouva Merle Merryweather, hanuritaituri, joka lavalla näytti kuusitoistavuotiaalta, vaikka hän yksityiselämässään, lastenlastensa ympäröimänä, tunnusti olevansa neljäkymmentäkahdeksanvuotias. "En voi käsittää, kuinka yleisö sillä tavoin antaa huiputtaa itseään. Näin sen itse eilen. Kolmestakymmenestä rotasta seitsemän — kuoli nälkään. Hän ei anna niille milloinkaan ruokaa. Ne ovat kuolemaisillaan, nälkään kuolemaisillaan, kun ne kömpivät nuoralta. Siksi ne ryömivät niin hitaasti. Jos niillä olisi hiukkasen juustoa ja leipää vatsassaan, ne hyppäisivät korkealle ja juosta vilistäisivät kissoja pakoon. Ne ovat kuolemaisillaan, kuolemaisillaan siinä nuoralta, ja ne koettavat päästä pakoon, aivan niinkuin kuoleva ihminen ryömisi pakoon tiikeriä, joka uhkasi sen syödä. Ja siinä istuu tyhmän tyhmä yleisö ja paukuttelee käsiään kuin hyvällekin näytelmälle!"

Mutta yleisö!

"Mitä ihania tuloksia eläinten hellä kohtelu saakaan aikaan!" puhui eräs pappi. "Niille voi sillä tavoin opettaa ihmisrakkauttakin. Kissa ja rotta ovat olleet vihollisia aina maailman luomisesta alkaen. Mutta tänä iltana me olemme nähneet niiden suorittavan suurenmoisia esityksiä yhdessä, eikä ainoakaan kissa yrittänyt koskea rottiin, eikä ainoakaan rotta pelännyt kissoja. Inhimillinen lempeys. Mikä voima se onkaan!"

"Leijona ja lampaat", sanoi eräs toinen. "Tiedämmehän, että kun tuhatvuotinen valtakunta tulee, niin leijona ja lammas käyvät yhdessä laiumella, vierekkäin, ystäväiseni, aivan vierekkäin. Tämä on esimakua, ennustus, ajastaan edellä olevien ihmisten suuri saavutus. Kissat ja rotat! Ajattelehan. Se on epäämätön todistus hyvyyden voimasta. Hankin heti omille lapsilleni eläimiä, joiden kanssa ne saavat leikkiä. Ne saavat aikaisin oppia hyvyttä, hyvyttä koiria, kissoja ja vieläpä rottiakin kohtaan ja pientä suloista vihreävarpusta kohtaan, joka sirkuttelee häkissään."

"Mutta", virkkoi hänen ystäväisensä, "etkö muista kuinka Blake sanoo:

'Jokaisen häkkilintusen vuoks' itkee taivaan enkelit.'

"Niin kyllä, mutta ei suinkaan silloin, kun sitä kohdellaan todella hyvin, ystäväiseni. Ostan heti muutamia kaniineja ja pari kanarialintua, ja minkälaisia koiria hankimme niiden pienten enkelien leikitovereiksi, ystäväiseni?"

Ja ystäväinen katsoi tuota miestä, jolla oli niin varma ja hivelevä tieto omasta hyvyydestään, ja hän näki itsensä pienenä maalaiskansakoulun opettajattarena, joka lordi Byronia ihailen ja omasta runoilijamaineesta uneksien oli muuttanut kaupunkiin ja erehtynyt menemään naimisiin tuon karkean, runottoman liikemiehen kanssa, joka nautti nähdessään kissojen ja rottien kävelevän samalla nuoralta suloisessa sovussa ja oli onnellisen tietämätön siitä, että hänellä oli häkissään vihervarpunen, jonka

kohtaloa taivaan enkelit itkivät.

"Ei riitä, että rottia niin rääkätään", sanoi rouva Merle Merryweather. "Mutta ajatelkaa, kuinka hän kiusaa kissoja. Häneltä on kuollut kolme kahden viikon aikana, sen tiedän varmasti. Ne ovat vain katukissoja, mutta tuntuhan niissäkin on. Se nyrkkeily niihin varsinkin ottaa."

Nyrkkeily, johon yleisö erikoisesti oli ihastunut, oli Duckworthin viimeinen numero. Kaksi kissaa, pienet nyrkkeily-kintaat käpälissä, asetettiin pöydälle suorittamaan pieni ottelu kaikessa sovussa. Ne kissat, jotka esiintyivät yhdessä rottien kanssa, olivat tietysti liian veltoja tähän tarkoitukseen. Hän käytti sentähden kahta äskentullutta kissaa, joilla oli vielä tarmoa ja sisua ... kunnes ne kadottivat sekä tarmonsaa että sisunsa, sairastuivat ja kuolivat. Yleisöä huvitti tavattomasti tämä nelijalkaisten olentojen kaksintaistelu. Ne muistuttivat niin hullunkurisella tavalla kaksijalkaista valtiastaan. Mutta kissoilla ei suinkaan ollut hauskaa. Ne ärsytettiin aina oikeaan tappeluun keskenään näyttämön ulkopuolella, juuri ennenkuin ne tuotiin sisälle. Nyrkkeilyiskuihinsa ne purkivat sitten vihansa, tuskansa, hämmästyksensä ja pelkonsa. Ja kintaat putosivat niiden käpälistä, niin että ne repivät ja kynsivät toisiaan kuin raivottaret ja purivat niin, että karvat pölisivät, kun esirippu laski. Katsojista tämä "leikkitaistelu" oli näytöksen huippukohta, ja kun esirippu naurun ja kättentaputusten raukuessa uudelleen kohosi, nähtiin Duckworthin ja erään apulaisen kuivaavan nyrkkeilijöitä käsiliinalla.

Mutta kissat olivat aina niin revittyjä, etteivät haavat milloinkaan menneet umpeen, vaan tulehtuivat ja märkivät, kunnes eläinpoloiset olivat yhtenä ajoksena. Väliin ne kuolivat, tai kun ne olivat tulleet niin surkean veltoiksi, etteivät ne olisi viitsineet käydä rotankaan kimppuun, ne pantiin nuoralle yhdessä huumattujen ja nälistyneiden rottien kanssa, jotka olivat liian lähellä kuolemaa jaksakseen juosta pakoon. Ja, kuten rouva Merle Merryweather sanoi, tyhmän tyhmä yleisö oli haltioissaan ja paukutti käsiään luullen nähneensä kauniin ja opettavaisen näytelmän!

Iso simpanssi, joka kerran oli Miksin kanssa samalla kiertueella, ei tahtonut antaa pukea päälleen. Kuten hevonen vikuroi satuloitaessa, mutta ei siitä sen enempää välitä, kun satula kerran on selässä, niin iso simpanssikin vastusteli, kun tahdottiin pukea vaatteet sen ylle. Mutta kun se oli puettu, se meni kiltisti lavalle ja suoritti tehtävänsä. Vaikeus oli pukemisessa. Omistajan ja kahden näyttämöapulaisen täytyi sitoa se seinässä olevaan renkaaseen ja pitää sitä kurkusta kiinni, huolimatta siitä, että omistaja oli aikoja sitten antanut katkaista sen etuhampaat.

Kaiken tämän julmuuden Miksi näki sitä sen enempää ajattelematta. Se luuli, että elämä oli sellaista, se alistui siihen, kuten se hyväksyi valon ja pimeyden, purevan pakkasen ja salaperäisen *jossakin muualla* -maailman, jonka se näki unissaan ja laulaessaan, ja yhtä salaperäisen *tyhjyyden* maailman, jonne Meringen plantaasi ja laivat ja valtameri ja ihmiset ja hovimestari olivat kadonneet.

33.

Kaksi vuotta Miksi lauloi Yhdysvalloissa tuottaen kunniaa itselleen ja suuret tulot Jakob Hendersonille. Milloinkaan ei pidetty lomaa. Miksin menestys oli niin suuri, että Henderson vastasi kieltävästi mairitteleviin tarjouksiin matkustaa yli Atlantin näyttämään sitä Euroopassa. Mutta sitten Miksi sai lomaa, kun Henderson sairastui Chicagossa lavantautiin.

Siitä tuli kahden kuukauden loma, jonka Miksi sai viettää Mulcachyn Eläinkodissa. Sitä kohdeltiin hyvin, mutta se oli yhä vanki. Mulcachy, joka oli Harris Collinsin etevimpiä oppilaita, oli alkanut kilpailla opettajansa kanssa ja avannut Chicagossa liikkeen, jossa hän noudatti samaa ankaraa puhtautta, huolellista terveydenhoitoa ja tieteellistä julmuutta. Miksi sai osansa vain erinomaisesta ruoasta ja puhtaudesta, mutta yksinäiseltä ja synkältä vangilta ei jäänyt huomaamatta kärsimykset ja se ainainen pelko, jossa sen tovereita, toisia eläimiä, opetettiin ihmisten huviksi.

Mulcachy oli keksinyt omat viisaat oppilauseensa, joita hän alituisen heitteli ympärilleen. Hän sanoi muun muassa:

"Voitte olla varmat siitä, että ellei tuska vaikuta eläimeen, sitä ei voi opettaa. Tuska on ainoa opettaja."

"Kuten villistä hevosesta on otettava sen itsepäisyys, on leijonalta otettava sen verenhimo."

"Eläimiä ei voi opettaa höyhenviuhkalla. Mitä paksumpi kallo, sitä paksumpi patukka."

"Aina on tietysti olemassa vastasyitä, mutta parasta on vaientaa ne patukalla."

"Hellyyttä kesyttäjän ja eläimen välillä! Se voi olla tarpeen haastattelijain silmien lumeeksi. Ainoa

'hellyys', minkä minä hyväksyn, saadaan aikaan tukevalla raudoitetulla patukalla."

"Tietysti ne voi saada syömään kädestä. Mutta varokaa, etteivät ne pure kättä poikki. Tyhjä laukaus suoraan sieraimiin hiukkasta aikaisemmin on minun tietääkseni paras varokeino."

Oli päiviä, jolloin koko ilma oli täynnä areenalta tulevia vihan ja tuskan huutoja ja vaikerrusta, niin että kaikki häkeissä olevat eläimet kiihtyivät ja kävivät levottomiksi. Koska Mulcachy aina kehui selviävänsä kaikkein vaikeimminkin opetettavista eläimistä, hän sai aina vaikeimmat tapaukset osalleen. Hänen kerrottiin onnistuvan siinä, missä muut epäonnistuivat, ja pelkäämättömänä, kylmäverisenä ja viekkaana hän piti huolen siitä, ettei hänen maineensa päässyt kalpenemaan. Ei ollut mitään, mihin hän ei olisi uskaltanut ryhtyä, ja kun hän heitti jonkun eläimen, ei siitä ollut enää mitään toivoa. Silloin se joutui häkkivangiksi ja sai alati matkustaa edestakaisin, kunnes se katkeroitui koko ihmismaailmalle ja ärjyi ilmoille vihansa synnyttäen selkääkarmivan pelon maksavissa katsojissa.

Niiden kolmen kuukauden aikana, jotka Miksi vietti Mulcachyn Eläinkodissa, sattui kaksi erittäin vaikeaa tapausta. Tietysti kuului tavallisen kesytysräkkäyksen jokapäiväinen laulu taukoamattomana työtuntien ajan. Siellä saattoi olla "kesyjä" karhuja ja leijonia ja tiikereitä, jotka saatiin sävyisiksi väkivallalla, ja elefanteja, jotka nostokurkien ja harppuunoiden avulla pakotettiin seisomaan päällään tai lyömään rumpua. Mutta ne kaksi erikoista tapausta veivät rohkeuden kaikilta eläimiltä, jotka olivat kuulemassa. Ne tunsivat samaa kuin ihmisten täytyisi tuntea helvetin esikartanoissa kuunnellessaan, kuinka heidän tovereitaan, jotka ovat ennen heitä joutuneet kidutuskammioon, elävältä nyljetään.

Toinen uhri oli iso intialainen tiikeri. Se oli syntynyt vapaana viidakoissa, elänyt vapaana kaiken ikänsä, ja lannistumaton rohkeus oli tehnyt siitä kaikkien elävien olentojen, myös kaikkien tiikerien, valtiaan. Mutta lopulta sen oli käynyt huonosti. Satimesta se oli joutunut ahtaaseen häkkiin, elefantin selässä, rautatiellä ja höyrylaivassa se oli saanut matkustaa, aina vain samassa ahtaassa häkissä yli maiden ja merien se oli tullut Mulcachyn Eläinkotiin. Ostelijat olivat sitä tarkastaneet, mutta kukaan ei tohtinut sitä ostaa. Mutta Mulcachy ei sitä säikähtänyt. Hänen oma taisteluhaluinen verensä kuohahti kuumasti hänen katsellessaan juovikasta, juhlallisen komeaa kissaa. Eläin hänessä ärtyi taistelun ja voiton halusta. Ja iso tiikeri ja kaikki muut eläimet saivat kestää kaksiviikkoisen helvetin, ennenkuin se oppi ensimmäisen läksynsä.

Se oli kastettu Beniksi, ja se oli tullut perille masentumattomana ja leppymättömänä, vaikka melkein halvautuneena oltuaan kahdeksan viikkoa liikkumattomana ahtaassa häkissä. Mulcachy olisi heti ryhtynyt työhön, mutta kaksi viikkoa meni hukkaan siitä syystä, että hän oli mennyt naimisiin ja pidättänyt ne itselleen kuherrusajaksi. Sillä välin Ben oli isossa sementistä ja raudasta rakennetussa häkissä oppinut jälleen käyttämään lihaksiaan ja yhä kiihdyttänyt vihaansa noita kaksijalkaisia olentoja kohtaan, jotka olivat sen rinnalla heikkoja raukkoja, mutta olivat kavaluudellaan tehneet sen avuttomaksi vangiksi.

Sinä aamupäivänä, jolloin helvetti sille aukeni, se oli valmis ottamaan vastaan jokaisen, joka tohtisi tulla. Ne tulivat aseistettuina oppilauseilla, suopungeilla ja rautaisilla väkätangoilla. Viisi niistä heitti suopunkinsa sen häkkiin. Se murisi ja koetti iskeä köysiä, ja kymmenen minuutin ajan se oli mahtava, hillitön, villi olento, jolta ei puuttunut muuta kuin noiden kaksijalkaisten olentojen äly ja kärsivällisyys. Sitten se kävi kärsimättömäksi ja enempää välittämättä elottomista köysistä se pysähtyi ja sähisi ihmisille, toinen takajalka suopunkiin kiedottuna. Seuraavassa silmänräpäyksessä viekas rautahaarukan isku työnsi köyden ylemmäksi sen säärelle, silmukka kiristettiin, ja se vihavoitti sen ihoa ja ylpeyttä. Se hyppi, se ärjyi, se oli kiukusta hullu. Se riuhtoi ja kiskoi niin, että nuora repi nahan rikki pitelevien miesten käsistä. Mutta yhä ne vain heittelivät silmukoitaan häkkiin ja nykäisivät ne jälleen takaisin, kunnes samanlainen paula oli, ennenkuin se arvasikaan, kiertynyt sen toisen etujalan ympärille. Mitä se äsken oli tehnyt, se ei ollut vielä mitään verrattuna siihen, mitä se nyt teki. Mutta se oli tyhmä ja kärsimätön, miehet olivat viisaita ja hätäilemättömiä, ja kolmas jalka ja neljäskin jalka joutui lopulta silmukkaan, niin että se, monen miehen kiskoessa köysistä, vedettiin häpeällisesti kyljelleen ja pitkin häkin lattiaa ristikon luo, ja siitä sen neljä jalkaa vedettiin häpeällisesti läpi ristikon toiselle puolen — se oli kadottanut hirveiden hampaiden jälkeen parhaat aseensa.

Sitten uskalsi pieni ihmispahanen, Mulcachy itse, röyhkeästi astua häkkiin ja lähestyä sitä. Se tahtoi heittäytyä hänen päälleen, mutta sitä pidättivät nuo neljä jalkaa, joita se ei saanut vedetyksi ristikon läpi. Ja Mulcachy laskeutui polvilleen sen viereen — uskalsi tehdä sen — ja heitti viidennen silmukan sen pään yli kaulan ympäri. Sitten sen pää vedettiin lattiaan, yhtä avuttomaksi kuin äsken jalat. Sitten Mulcachy pani kätensä sen päälle, sen korville, sen kuonolle, tuuman päähän sen hampaista, eikä se voinut tehdä muuta kuin murista ja karjua ja haukkoa ilmaa, kun silmukka uhkasi kuristaa sen.

Vavisten — ei pelosta, vaan raivosta — Ben sai kestää vielä sen, että sen kaulaan sidottiin leveä nahkaremmi, johon oli kiinnitetty hyvin paksu ja pitkä köysi. Sitten kun Mulcachy oli poistunut häkistä, irrotettiin silmukat sen jaloista ja kaulasta varovasti, yksi kerrallaan. Tämän kuulumattoman häväistyksen jälkeen se oli jälleen vapaa — häkissään. Se nousi, veti henkeä ja karjui ilmoille raivonsa.

Se tavoitteli kypälällään köyttä, joka sitä hermostutti, koetti repiä ahtaan nahkaremmen kaulastaan, kaatui, kieri maassa, hermostui yhä enemmän nuoran kosketuksesta ja tyhjensi voimansa tuloksettomaan kamppailuun tuota elotonta esinettä vastaan. Niin lannistetaan tiikereitä.

Perin uupuneena omasta raivostaan se lopulta laskeutui pitkälleen keskelle lattiaa, heilutti häntäänsä, suitsutti vihaa silmistään ja tyytyi viimein tuohon kaulaa kiristävään esineeseen huomattuaan, ettei pääsisi siitä.

Sen hämmästykseksi — mikäli sellainen tunne sisältyy tiikerin sieluntoimintaan — avattiin sen häkin takaovi ja jätettiin auki. Ei yhtään ihmistä eikä minkäänlaista uhkaavaa vaaraa ollut näkyvässä, mutta sen epäluulo kasvoi. Näiden ihmiseläinten luona sattui aina sellaista, mitä se ei voinut aavistaa eikä jaksanut ymmärtää. Se jäi paikoilleen, mutta takaapäin, häkin rautaristikon läpi, tunkeutui huutoa ja melua, piiskaniskuja ja pitkien rautahaarukoiden kipeitä pistoja. Vetäen nuoraa perässään, aikomatta paeta, mutta toivoen vain pääsevänsä noista kiusanhengistä se juoksi käytävään maahan muurattujen häkkien taa. Käytävä oli tyhjä ja pimeä, mutta kauempana se näki valoa. Pitkin loikkauksin ja karjhdellen se syöksyi valoa kohti ja sai muissa häkeissä nousemaan helvetillisen ulvonnan ja rähinän.

Häikäistynä se syöksyi valoon ja kyyristyi maahan pitkää häntäänsä huitoen. Se oli vain toisessa vielä isommassa häkissä, hyvin isossa häkissä, laajalla, kirkkaasti valaistulla areenalla, jota joka puolelta reunustivat häkit. Areena oli melkein tyhjä, mutta kattoparruista riippui alas nostokurki ja köysiä ja seitsemän paksua rautaketjua, jotka heti saivat sen karjumaan epäluulosta.

Puolisen tuntia se kierteli areenalla, joka oli laajin — mutta kuitenkin suljettu — alue, missä se kymmenviikkoisen vankeutensa aikana oli ollut. Ha'alla varustettu rautatanko vetäisi sitten maata laahaavan nuoran silmukkana ulkopuolella olevien miesten luo. Kymmenen miestä tarttui heti siihen, ja tiikeri olisi hyökännyt heitä kohti ristikon luo, ellei Mulcachy samassa olisi toiselta puolelta astunut areenalle. Miehen ja Benin välillä ei ollut ristikkoa, ja Ben ryhtyi hyökkäykseen. Mutta samassa se epäröi, sillä tuo pieni miespahanen sen edessä ei lähtenyt pakoon eikä kyyristynyt maahan, vaan seisoi paikoillaan ja odotti sitä.

Ben ei päässyt milloinkaan hänen kimppuunsa. Pahaa aavistaen se hillitsi hyppynsä, ryömi eteenpäin häntäänsä pieksäen ja tarkasteli miestä, joka tuntui olevan niin helppo saalis. Mulcachylla oli pitkäsiimainen piiska ja terävä rautahaarukka. Vyössä, joka oli täynnä paukkupatruunoita, oli revolveri.

Ben kyyristyi yhä alemmaksi ja ryömi hitaasti miestä kohti aivan kuin kissa, joka vaanii hiirtä. Kun se taas pysähtyi sopivan välimatkan päähän ja jännittäytyi hyppäämään, se käänsi päätään ja katsahti miehiin, jotka olivat sen selän takana, ristikon ulkopuolella. Se oli unohtanut kaulaansa sidotun nuoran, jonka pää oli niiden käsissä.

"Nyt on parasta, että olet kiltti, poikaseni", sanoi Mulcachy sille pehmeällä, hyväilevällä äänellä, ja samassa hän astui askeleen lähemmäksi pitäen rautahaarukkaa edessään.

Tämä ärsytti vielä enemmän isoa, kuninkaallista eläintä. Se päästi kumean murinan, luimisti korviaan ja lensi ilmaan kypälät jännittyneinä, hirmuiset kynnet paljastuneina ja häntä suorana kuin keppi. Mies ei paennut eikä kyyristynytäkään, mutta tiikeri ei saanut häntä saaliikseen. Kun se oli korkeimmillaan ilmassa, teki nuora tenän, ja se heitti kuperkeikan ja putosi kyljelleen lattialle.

Ennenkuin tiikeri ennätti nousta, oli Mulcachy sen kimpussa ja huusi pienelle katselijajoukolleen: "Nyt me otamme luonnon siltä!" Ja hän löi sitä piiskanvarrella kuonoon ja pisteli sitä rautahaarukalla kylkeen. Hän antoi iskujen ja lyöntien sadella eläimen kaikkein arimpiin kohtiin. Ben valmistautui joka hetki kostamaan, mutta kymmenen köydessäolevaa miestä veti sen aina alas, ja joka kerta kun se muksahti kyljelleen maahan, Mulcachy löi, iski ja pisteli. Se koski hirveästi, etenkin arkaan kuonoon. Ja olento, joka tuotti sille tuon tuskan, oli yhtä villi ja pelottava kuin sekin, niin, vielä pelottavampikin, koska hän oli älykkäämpi. Aivan turtuneena tuskasta, kauhistuneena omasta kykenemättömyydestään kostamaan miehelle, joka tuskan tuotti, Ben kadotti kaiken rohkeutensa. Se turvautui häpeälliseen pakoon välttääkseen tuota pientä kaksijalkaista olentoa, joka oli pelottavampi kuin se itse — ja se oli kuitenkin täysikasvuinen bengalilainen kuningastiikeri. Se ponnahti korkealle ilmaan pelosta, se juoksi edestakaisin pää alhaalla välttääkseen tuota tuskien sadetta. Se hyökkäili areenan seiniäkin vastaan, hyppi pystyyn ja koetti turhaan kaataa sileitä, pystysuoria rautapylväitä.

Mulcachy seurasi sitä kuin koston henki ja pisti ja löi mutisten hampaitten välistä: "Vai tahdot sinä tapella? Sen minä kyllä sinulle opetan. Tästä saat! Ja tästä! Ja tästä!"

"Nyt olen saanut sen pelkäämään itseäni, ja loppu käy kuin leikki", hän selitti ja pysähtyi hengähtämään läähättäen väsymyksestä. Iso tiikeri kyyristyi maahan ja ryömi väristen taaksepäin kauemmaksi hänestä areenan ristikon luo. "Nyt, hyvät ystävät, pidämme viiden minuutin tauon hengähtääksemme."

Mulcachy laski alas yhden rautapylväistä ja kiinnitti sen paikoilleen lattiaan valmistautuen opettamaan tiikerille sen ensimmäistä temppua. Viidakossa syntynyt ja kasvanut Ben oli opetettava istumaan tuolilla hullunkurisesti ja samalla surullisesti jäljitellen ihmistä. Mutta Mulcachy ei ollut vielä aivan valmis. Ensimmäinen opetus — tiikerin pelottaminen — oli toistettava, jotta se paremmin painuisi mieleen.

Hän meni niin lähelle kuin uskalsi ja sivalsi Beniä ruoskalla kuonoon. Hän teki sen uudelleen. Hän toisti sen parikymmentä kertaa. Minne Ben käänsikin päänsä, se tunsu ruoskan siiman purevan pahoinpideltyä kuonoaan, sillä Mulcachy oli yhtä kätevä ruoskan käyttäjä kuin taitava tallimestari, ja siima osui erehtymättä Benin kuonoon.

Kun tuska kävi aivan sietämättömäksi, tiikeri hyppäsi, mutta kymmenen vahvaa miestä, jotka pitivät köyttä, vetivät sen aina takaisin. Viimein sammui viha, hurjuus ja hävittämisraivo tiikerin kiihtyneissä aivoissa, ja se tunsu vain pelkoa, vain pelkoa, ei mitään muuta kuin pelkoa, rajatonta, häpeällistä pelkoa tuota ihmiskääpiötä kohtaan, joka kiusasi sitä sellaisella tuskalla.

Sitten alettiin harjoittaa ensimmäistä temppua. Mulcachy koputti kovasti tuolia ruoskanvarrella kääntäkseen eläimen huomion siihen, sitten hän lyödiä huitaisi tiikeriä kuonolle. Samassa eräs apulainen pisti sitä ristikon takaa rautapiikillä kylkeen ajaakseen sen tuoliin päin. Tiikeri ryömi eteenpäin, mutta peräytyi sitten taas ristikkoo kohti. Jälleen lyönti tuoliin, sivallus kuonolle, pisto kylkeen, ja tuska pakotti eläimen lähestymään tuolia. Tätä jatkui taukoamatta neljännestanti, puoli tuntia, tunti, sillä ihmiseläimet olivat kärsivällisiä kuin jumalat, ja se oli vain villi viidakkoeläin. Niin lannistetaan tiikereitä. Eläin, jonka täytyy julkisesti esiintyä, on masennettava. Jotakin todella *särkyy* villissä eläimessä, ennenkuin se alistuu tekemään temppuja maksavan yleisön huviksi.

Mulcachy käski erään apulaisensa areenalle. Koska tiikeriä ei voitu suoraan pakottaa istumaan tuolille, täytyi käyttää muita keinoja. Benin kaulassa oleva nuora pujotettiin ylös rautatankojen lomiin ja kiedottiin nostokurjen telalle. Mulcachy antoi merkin, ja kaikki kymmenen miestä alkoivat vetää. Sähisten, puoleksi tukehtuneena, mielettömäksi säikähtyneenä tämän uuden häväisyn vuoksi, Ben kiskottiin hitaasti ylös maasta, kunnes se, roikkuen ilmassa kuin pahantekijä hirsipuussa tunsu hengityksensä salpautuvan. Se vääntelehti ja kiemurteli; niin voimakkaat ja notkeat olivat sen lihakset, että se kiersi ruumiinsa melkein solmulle.

Nostokurjen tela siirtyi katossa kiskoja pitkin ja eläin voitiin nyt hännästä kiskomalla kuljettaa tuolin yläpuolelle. Sen avuton ruumis seurasi häntää, ja Mulcachyn yhä "kutkuttaessa" sen kylkiluita haarukallaan päästettiin nuora äkkiä irti ja Ben istui huumautuneena tuolissa. Samassa kun se loikkasi alas tuolilta, se sai iskun kuonolleen paksusta piiskanvarresta ja tyhjä laukaus ammuttiin suoraan sen sieraimiin. Sen mieletön pelko ja tuska moninkertaistui. Se tahtoi paeta, mutta silloin Mulcachy huusi: "Kiskokaa se ylös!" — ja se kohosi jälleen verkalleen ilmaan, riippui kaulastaan, ja oli tukehtumaisillaan.

Se kiskottiin taas hännästä tuolin luo, sitä pisteltiin yhtämittaa rintaan ja se pudotettiin alas sellaisella vauhdilla, että se heitti kuperkeikan ilmassa ja lensi tuolin yli. Se tuntui lopultakin tukehtuneen pudotessaan.

Sen silmät tuijottivat mielettömän tylsinä. Se läähätti kamalasti, ja sen pää heilui veltona edestakaisin. Sen suusta pursui vaahtoa ja kuonosta valui verta.

"Nostakaa!" huusi Mulcachy.

Ben kiskottiin jälleen ilmaan. Se potki hurjasti, kun kuristava kaulanauha salpasi siltä hengen. Se vastusteli niin voimakkaasti, että se kiisi edestakaisin areenalla, ennenkuin takajalat irtaantuivat maasta, ja sitten se kieppui ilmassa kuin heiluri. Se laskettiin tuolin kohdalla alas, ja pienen murto-osan sekunnista se istui siinä kuin ihminen. Sitten se päästi kamalan äänen ja loikkasi alas.

Se ei ollut ulvomista, ei murinaa eikä karjumista, vaan oikea huuto, aivan kuin jotakin olisi särkynyt siinä. Se oli vain jonkun tuuman päässä Mulcachysta, ja tyhjä laukaus pamahti sen toiseen sieraimeseen, ja samassa miehet kiskaisivat nuorasta sen takaisin sellaisella vauhdilla, että olivat taittaa siltä niskat.

Tällä kerralla se vedettiin nopeasti ylös ja se putosi tuolille kuin tyhjä säkki, se vajosi vajoamistaan, kunnes se taipui keskiruumiin kohdalta ison keltaisenruskean pään riippuessa hervottomana, ja eläin vaipui tiedottomana lattialle. Sen kieli riippui suusta mustana ja paksuna. Kun vettä kaadettiin sangoittain sen päälle, se murahteli ja valitteli. Ja niin päättyi ensimmäinen oppitunti.

"Tämä käy hyvin", toisi Mulcachy joka päivä, kun opetusta jatkettiin. "Kärsivällisyydellä ja väsymättömällä työllä se kyllä käy. Olen saanut sen masennetuksi. Se pelkää minua. Nyt tarvitaan vain aikaa, ja aika lisää tuollaisen eläimen arvoa."

Ei vielä ensimmäisenä päivänä eikä toisena tai kolmantenakaan Ben murtunut. Mutta kahden viikon

kuluttua se oli voitettu.

Tuli päivä, jona Mulcachy löi piiskallaan tuoliin, apulainen pisteli ristikon takaa rautahaarukallaan Ben-parkaa kylkeen ja kuningastiikeri, hyvin vähän kuninkaallisena, hiipien kuin piesty kissa, hurjan pelon vallassa, tassutteli tuolin luo ja istuutui sille kuin ihminen. Nyt se oli "kesytetty" tiikeri. Tuo surullinen ja kamala ihmisen liikkeiden matkiminen on yleisöstä ollut — ja on yhä vieläkin — kovin "opettavaista".

Toinen tapaus — Elias oli vaikeampi ja yksi niitä harvoja kokeita, joissa Mulcachy epäonnistui, mutta kaikki myönsivät, ettei toisin olisi voinut käydä. Elias oli mahtava alaskalainen karhuhirviö, joka oli hyväntuulinen ja omalla tavallaan lystikäskin. Mutta sillä oli oma tahtonsa, ja se tahto oli yhtä jyrävä kuin se ruumis. Se voitiin houkutella tekemään kaikenlaisia pikku kujeita, mutta se ei antanut pakottaa itseään mihinkään. Eikä eläinnäytännöissä, joissa kaiken täytyy käydä kellon tarkkuudella, ole aikaa houkutteluihin. Eläimen täytyy tehdä temppunsa ja tehdä se heti. Yleisöllä ei ole kärsivällisyyttä odottaa, kun kesyttäjät koettaa suostutella hidasta tai vastahakoista eläintä tekemään sen, minkä näkemisestä yleisö on maksanut.

Eliasta alettiin siis harjoittaa väkivallalla. Mutta ensimmäinen opetustunti jäi viimeiseksi, eikä karhu ennättänyt päästä edes areenalle, sillä opetus aloitettiin sen omassa häkissä.

Se sidottiin kuten pedot tavallisesti, kaikki neljä jalkaa vedettiin ristikon läpi ja pää kiskottiin "kurenauhalla" alas lattiaan, ja sitten se sai "käsihoitoa". Kaikki isot kynnet leikattiin lihaa myöten. Sen tekivät miehet häkin ulkopuolella. Sitten Mulcachy pani häkissä renkaan sen kuonoon. Ja se oli helpommin sanottu kuin tehty. Mulcachy pisti jonkin kojeen ison karhun toiseen sieraimen ja leikkasi nenän väliseinämästä pyöreän lihapalan. Mulcachy oli tottunut käsittelemään karhuja. Saadakseen villin karhun tottelemaan tuli iskeä johonkin hyvin arkaan kohtaan sen ruumiissa. Silmät, kuono ja korvat ovat helpoimmin saavutettavat arat kohdat, ja kun silmistä ei voi olla puhetta, ovat kuono ja korvat ainoat, mihin voi tarttua.

Reikään Mulcachy pisti heti metallirenkaan. Tähän renkaaseen hän kiinnitti köyden. Nyt oli karhun kohtalo määrätty. Niin kauan kuin se eläisi, se olisi kuonorenkaansa orja.

Elias päästettiin silmukoista ja laskettiin irralleen häkissä, jotta se saisi totuttautua renkaaseen. Se kohosi takajaloilleen, murisi ja alkoi voimakkaalla etukäpäpäällänsä tutkia rengasta. Se ei ollut leikkikalua. Se poltti kuin tuli sen kuonoa. Ja karhu iski sitä etukäpäpäällänsä, aivan niin kuin se olisi iskenyt pistäviä mehiläisiä niiden pesän ryöstettyään. Se nykäisi pois renkaan, repi sen irti kuonon seinämästä ja muutti pyöreän reiän kihelmöiväksi, ammottavaksi haavaksi.

Mulcachy kiroi. "Nyt se saa tuntea, mitä helvetti on!" Silmukat tulivat jälleen käytäntöön. Taas Elias makasi avuttomana ristikon luona ja sai uuden reiän kuonoonsa. Nyt se iskettiin toiseen sieraimen. Ja sitten se sai tuntea, millainen helvetti on. Kuten äsken, se repi nytkin renkaan pois heti, kun pääsi irti.

Mulcachy oli hyvin loukkaantunut. "Ei, kuulehan nyt, tule toki järkiisi", hän sanoi. Ja "järkiinsä" hän koetti saada karhun pistämällä renkaan molempien sieraimien läpi, ylempää, väliruston läpi. Mutta Elias oli mahdoton. Sillä ei ollut, kuten Benillä, sielussaan mitään, mikä olisi ollut kyllin heikkoa tai arkaa tai ylpeää murtuakseen. Samassa kun se pääsi vapaaksi, se kiskasi renkaan, niin että puolet kuonoa seurasi mukana. Mulcachy pisti renkaan Eliaan oikean korvan läpi. Elias repi korvan siekaleiksi. Mulcachy lävisti sen vasemman korvan. Karhu repi senkin. Silloin Mulcachy hellitti. Hänen täytyi. Ja hän puheli valitellen: "Olemme voitettut. Siinä ei ole enää mitään mihin tarttua."

Kun Elias sitten oli tuomittu "häkkieläimeksi" koko iäkseen, murisi Mulcachy:

"En ole milloinkaan nähnyt noin hillitöntä eläintä. En päässyt kerrassaan mihinkään sen kanssa. En saanut sitä edes nuoraan."

34.

Tämä sattui Orpheum-teatterissa Oaklandissa, Kaliforniassa. Harley Kennan etsi hattuaan tuolin alta, kun hänen vaimonsa sanoi:

"Ei vielä ole väliaika. Yksi numero on jäljellä."

"Opetettuja koiria", Kennan vastasi, ja se riitti selitykseksi, sillä hänellä oli tapana poistua katsomosta, kun opetetut eläimet esiintyivät.

Villa Kennan silmäsi ohjelmaansa.

"Niin", hän sanoi, mutta lisäsi sitten: "Se on laulava koira. Ja huomautetaan erikoisesti, että koira on lavalla yksin. Jääkäämme tämän kerran, että näemme, onko se Jerin veroinen."

"Eläinparka, joka rääkätään ulvomaan", murisi Harley.

"Mutta sehän on aivan yksin lavalla", Villa väitti. "Jos se on kiusallista, voimme lähteä. Minä tulen mukaan. Tahtoisin vain kuulla, kuinka paljon paremmin Jeri laulaa kuin se. Tämäkin kuuluu olevan irlantilainen terrieri."

Harley Kennan jäi siis paikoilleen. Hullunkurisesti irvistelevät ilveilijät suorittavat numeronsa ja kolme ylimääräistä numeroa, ja esirippu nousi heidän takanaan paljastaen tyhjän näyttämön. Pörröinen irlantilainen terrieri tuli aivan siivosti esille, meni siivosti rampin luo ja katsoi orkesterin johtajaan. Kuten ohjelmassa oli ilmoitettu, se oli yksin lavalla.

Orkesteri soitti alkusoiton lauluun "Suloinen sana Kohta". Koira haukotteli ja istahti. Mutta orkesteri oli tottunut soittamaan alkutahteja uudelleen, kunnes koira aloitti laulunsa. Kolmannella kerralla koira avasi suunsa ja aloitti. Se ei ollut pelkästään ulvontaa. Se oli niin sulavaa, että sitä tuskin voi ulvomiseksi sanoakaan. Se ei myöskään ollut pelkkää tahdin seuraamista. Koira lauloi sävelen, oikein ja puhtaasti.

Mutta Villa Kennan malttoi tuskin kuunnella.

"Se laulaa kymmenen kertaa paremmin kuin Jeri", sanoi Harley Kennan hänelle.

"Sano", kuiskasi Villa kiihkeästi, "oletko ennen nähnyt tuota koira?"

Harley pudisti päätään.

"Sinä olet sen varmaan nähnyt", väitti Villa. "Katso sen pahoinpideltyä korvaa. Koeta muistella."

Mutta mies pudisti vain päätään.

"Ajattele Salomonin saaria", vaimo yllytti yhä. "Ajattele *Arielia*. Etkö muista, että kun palasimme Malaitasta, mistä otimme Jerin Tulagiin, oli sillä veli siellä, villienvartijana eräässä kuunarissa."

"Ja sen nimi oli Miksi — jatkahan."

"Sillä oli juuri tuollainen epämuotoinen korva", Villa jatkoi. "Ja se oli noin takkuinen. Se oli Jerin täysiveli. Niiden vanhemmat olivat Panu ja Timi Meringestä. Ja Jeri on nyt meidän 'hupsu laulajamme'. Ja tuo koira laulaa, sillä on epämuodostunut korva, ja sen nimi on Miksi."

"Mahdotonta", Harley sanoi

"Juuri se, että mahdoton käy mahdolliseksi, tekee elämän elämisen arvoiseksi", vastasi Villa. "Ja tässä on sellainen sattuma, siitä olen varma."

Yhä vielä mies uskoi, että se oli mahdotonta, ja yhä uudelleen nainen väitti, että tässä mahdoton oli tullut mahdolliseksi. Koira lauloi lavalla: "Herra suojaa kuningasta".

"Sinä kuulet, että olen oikeassa", vakuutti Villa. "Ei yksikään amerikkalainen opettaisi koiralleen tuota laulua. Joku englantilainen on omistanut sen ja opettanut sen laulamaan. Salomonin saaret ovat Englannin."

"Sinne on pitkä matka", mies hymyili. "Mutta tuo korva minua kummastuttaa. Muistan sen nyt. Muistan sen päivän, jolloin laskimme maihin Tulagissa Jeri mukanamme ja sen veli tuotiin maihin *Eugéniestä* pelastusveneessä. Ja sillä veljellä oli aivan samanlainen epämuodostunut, käpertynyt korva."

"Vielä yksi seikka", Villa sanoi. "Kuinka monta laulavaa koiraamme olemme tunteneet? Yhden ainoan — Jerin. Samat vanhemmat varmaankin voisivat helpommin siittää samanlaisen kuin muut vanhemmat. Panu ja Timi ovat Jerin vanhemmat, ja tämä on Miksi."

"Se oli karkeakarvainen, ja sillä oli käpertynyt korva", Harley virkkoi mieltäväisenä. "Näen sen selvästi sellaisena kuin se istui pelastusveneeseen perässä ja juoksenteli rannalla kylki kyljessä Jerin kanssa."

"Jos se huomenna jälleen juoksisi kylki kyljessä Jerin kanssa, olisitko silloin varma?" kysyi Villa.

"Se oli niiden tapa, ja Panun ja Timin tapa niitä ennen", mies myönteli. "Mutta on pitkä matka Salomonin saarilta Yhdysvaltoihin."

"Jeri on matkustanut sen matkan", vastasi vaimo. "Ja jos Jeri kerran on tullut Salomonin saarilta Kaliforniaan, onko silloin ihmeellisempää, että Miksi on tehnyt saman matkan? — Oh, kuulehan!"

Koira lauloi lavalla ylimääräisen laulun "Koti, koti armas". Kun se oli lopussa, tuli Jakob Henderson suosionosoitusten raikuessa esille kulissien välistä, meni koiran luo ja kumarsi. Villa ja Harley istuivat hetkisen ääneti. Sitten Villa sanoi: "Olen istunut tässä ja ollut kovin kiitollinen eräästä seikasta."

Harley odotti.

"Siitä, että olemme niin inhottavan rikkaita", jatkoi Villa.

"Ja se merkitsee, että sinä tahdot koiran, että sinun täytyy se saada ja että sinä sen saat, koska minulla on varaa hankkia se sinulle", kiusoitteli mies.

"Koska sinulla ei ole varaa olla sitä tekemättä", vastasi vaimo. "Täytyyhän sinun uskoa, että se on Jerin veli. Ainakin sinun täytyy epäillä sitä..."

"Minä epäilen", nyökkäsi mies. "Väliin tapahtuu mahdottomia, ja voihan tämä olla sellainen sattuma. Tietysti se ei ole Miksi, mutta minkäpä vuoksi se toisekseen ei voisi olla Miksi. Mennään sisään ja otetaan selko asiasta."

"Taas eläinsuojeluyhdistyksen lähetejä", ajatteli Jakob Henderson, kun mies ja nainen, teatterinjohtajan saattamina, ilmestyivät hänen pieneen pukuhuoneeseensa. Miksi torkkui tuolilla eikä näyttänyt välittävän tulijoista. Harleyn puhellessa Hendersonin kanssa Villa Kennan tarkasti Miksiä. Tämä raotti hiukan silmiään ja sulki ne samassa. Miksi oli katkeroitunut koko maailmalle, se oli synkkä ja alakuloinen eikä ollenkaan kohtelias, kuten oli ennen ollut. Se ei välittänyt ihmisistä, jotka sattumalta tunkeutuivat sen luo silittääkseen sen päätä ja lörpötelläkseen joutavia ja katosivat sitten ainiaaksi.

Tylystä vastaanotosta pettyneenä Villa Kennan jätti sanottavansa toistaiseksi ja kuunteli, mitä Jacob Hendersonilla oli koirasta kerrottavana. Harry Del Mar, eläintenkesyttäjä, oli saanut koiran jostakin Tyynenmeren rannalta, luultavasti San Franciscosta, mutta matkustettuaan sen kanssa itävaltoihin Harry Del Mar oli kuollut rautatieonnettomuudessa New Yorkissa, ennättämättä antaa mitään tietoja koirasta. Siinä kaikki. Ja sitten Henderson oli ostanut sen kahdellatuhannella dollarilla eräältä Harris Collinsilta ja huomannut, ettei ollut vielä milloinkaan ennen sijoittanut rahojaan niin hyvin.

Villa palasi koiran luo.

"Miksi", hän sanoi hyväilevällä äänellä, melkein kuiskaten. Miksi raotti hiukan silmiään, lihakset korvanjuuressa jännittyivät ja koko sen ruumis vavahti.

"Miksi", toisti Villa.

Nyt Miksi nosti päänsä, silmät avoinna ja korvat pystyssä ja katsoi häneen. Se oli kuullut tuon nimen viimeksi Tulagin rannassa. Sana tuli sen luo kuin viesti menneisyydestä vuosien ja merten takaa. Se vaikutti kuin sähköisku. Samassa silmänräpäyksessä Miksi-muistot tulvahtivat sen mieleen. Se näki kapteeni Kellarin, joka oli viimeksi nimittänyt sitä Miksiksi, ja herra Hagginin ja Derbyn ja Bobin Meringen plantaasilla ja Timin ja Panun ja — kaikkein selvimpänä näiden menneisyyden varjojen joukossa — veljensä Jerin.

Mutta oliko menneisyys todellakin hävinnyt? Nimi, joka oli ollut poissa vuosikausia, oli tullut takaisin. Se oli tullut huoneeseen yhdessä tuon miehen ja naisen kanssa. Tätä kaikkea Miksi ei *ajatellut*, mutta se toimi selvästi, niinkuin se olisi näin ajatellut.

Se hyppäsi tuolilta ja juoksi naisen luo. Se nuuski naisen kättä ja vaatteita, kun nainen taputti sitä. Ja kun se tunsu hänet, se nousi raivoon. Se ryntäsi naisen luo ja haukkui ja vinkui kiihkeästi, kun nainen koetti sitä hyväillä. Samassa se oli jo poissa, juoksi ympäri huonetta, nuuski pesukaapin alta ja tutki joka nurkan. Sitten se hyökkäsi taas takaisin ja juoksi huoneen ympäri yhtä mittaa vinkuen.

Jacob Henderson katseli menoa hieman paheksuvan näköisenä.

"Se ei milloinkaan mellasta noin", hän sanoi. "Se on hyvin hiljainen koira. Se saa ehkä raivokohtauksen, mutta sitä se ei ole milloinkaan vielä saanut."

Kukaan ei ymmärtänyt, ei edes Villa Kennan. Mutta Miksi ymmärsi. Se etsi kadonnutta maailmaa, joka oli tullut jälleen sen luo, kun se kuuli tuon nimen. Koska tuo nimi oli voinut palata takaisin Tyhjiydestä kuten tuo nainenkin, jonka Miksi oli kerran nähnyt kulkevan Tulagin rannalla, niin voi kaikki muukin tulla takaisin Tulagista ja Tyhjiydestä. Kuten tuo nainen nyt seisoi ilmielävänä sen edessä ja lausui sen nimen, niin kapteeni Kellar ja herra Haggin ja Jerikin voivat olla läsnä, jossakin huoneessa tai oven takana.

Se juoksi ovelle, vinkui ja raapi sitä.

"Se luulee ehkä, että joku on ulkona", sanoi Jacob Henderson ja avasi oven.

Ja niin Miksi luulikin. Se odotti, että avatusta ovesta tulvisi sisään Etelämeri kantaen aalloillaan kuunareita ja laivoja, saaria ja luotoja ja kaikki ne ihmiset, eläimet ja esineet, jotka kerran oli tuntenut ja vieläkin muisti.

Mutta menneisyys ei tulvinutkaan sisään ovesta. Siitä aukeni vanha tavallinen näky. Koira palasi nolona naisen luo, joka yhä silitteli sitä ja sanoi sitä Miksiksi. Hän ainakin oli siinä. Sitten Miksi nuuski miestä ja yhdisti muistonsa hänestä muistoihinsa Tulagin rannasta ja *Arielin* kannelta, ja silloin se taas kiihtyi.

"Harley, tiedän varmasti, että se on Miksi!" huudahti Villa. "Etkö voi panna sitä koetukselle?"

"Mutta millä tavalla?" Harley mietti. "Se näyttää tuntevan nimensä. Nimi saa sen kiihtymään. Ja vaikei se ole meitä sen paremmin tuntenut, se näyttää muistavan meidät ja kiihtyvän myös meidän läsnäolostamme. Jospa se vain voisi puhua..."

"Voi, puhu! Puhu!" sanoi Villa Miksille tarttuen molemmin käsin sen päähän ja keinuttaen sitä edestakaisin.

"Olkaa varovainen, hyvä rouva", varoitti Jacob Henderson. "Se on hyvin ärtyisä, eikä se anna ihmisten ottaa tuollaisia vapauksia."

"Minulle se ei tee mitään", Villa vastasi hermostuneesti naurahtaen, "sillä minut se tuntee. — Harley!" hän huudahti samassa. "Nyt minä tiedän kokeen. Muistathan, että Jeri oli villienvahti, ennenkuin saimme sen. Ja Miksi oli myös villienvahti. Puhu sille villien englantia. Ole suuttuvinasi jollekin neekeripojalle, niin saamme nähdä, mitä se tekee."

"Ei ole niinkään helppoa muistaa villien murretta", Harley vastasi, mutta nyökkäsi samalla merkiksi, että hyväksyi ehdotuksen.

"Sillä välin minä panen sen ajattelemaan muuta", sanoi Villa.

Hän istuutui ja kumartui Miksin yli sen pää sylissään ja keinutti sitä edestakaisin ja jokelteli laulaen, kuten hänellä oli tapana laulaa Jerille. Miksi ei siitä suuttunut, alkoipa vielä hyräilläkin mukana. Villa iski silmää Harleylle.

"Tuhat tulimainen", aloitti Harley vihaisella äänellä. "Mitä sinu musta roisto teke tämä paikka? Minu hyvin vihainen sinulle!"

Nämä sanat kuullessaan Miksi pörhisti niskakarvansa, veti päänsä pois naisen sylistä ja kääntyi muristen nähdäkseen villin, jonka oli aivan äsken täytynyt tulla huoneeseen ja saada tuo valkea jumala suuttumaan. Mutta Miksi ei nähnyt mustaihoista. Niskakarvat yhä pystyssä se tuijotti oveen. Harley suuntasi myös katseensa oveen, ja nyt Miksi oli aivan varma siitä, että joku Salomonin saarten villi seisoi oven takana.

"Hei, Miksi!" huusi Harley. "Aja villi yli laidan!"

Hurjasti haukkuen Miksi hyökkäsi ovelle. Se paiskautui sellaisella vauhdilla sitä vastaan, että ovi lennähti auki. Nähdessään vain tyhjän oviaukon siinä, missä oli odottanut näkevänsä mustaihoisen, Miksi joutui aivan hämmennyksiin. Se peräytyi pää pyörällä tuon pettävän, kummitusmaisen menneisyyden tähden, jota se ei unohtanut.

"Ja nyt", sanoi Harley Jacob Hendersonille, "keskustelemme kaupasta..."

Kun juna seisautui Glen Ellenin asemalle Kuunlaaksossa, Harley Kennan itse otti vastaan Miksin tavaravaunun sivuovella ja nosti sen maahan. Ensimmäisen kerran Miksi oli tehnyt rautatiematkan olematta häkissä. Se oli matkustanut Oaklandista ainoastaan kaulanauha ja ketju kaulassaan. Autossa sitä odotti Villa Kennan, ja kun ketju oli otettu pois, Miksi istutettiin Villan viereen, hänen ja Harleyn väliin. Auton vieressä pitkin kahden mailin pituista tietä, joka kiemurteli Sonoma-vuoren rinteitä, Miksi

tuskin huomasi metsän puita ja ohivilahtelevia aukeita. Se oli ollut kolme vuotta Yhdysvalloissa koko ajan kovassa vankeudessa. Häkit ja ketjut, ahtaat komerot, tavaravaunut ja junasillat olivat olleet sen osana. Hiukan luontoa se oli nähnyt vain istuessaan puistossa penkkiin kiinniketykettynä, sillä välin kun Jacob Henderson tutki Swedenborgia. Puut, pensaat ja nurmikot eivät sanoneet sille mitään. Ne olivat yhtä saavuttamattomia kuin sininen taivas tai kiitävät pilvet. Sellainen oli Miksin suhtautuminen puihin ja vuoriin ja nurmikkoihin, jos täydellistä välinpitämättömyyttä voi suhtautumiseksi sanoa.

"Sinä et näytä olevan ihastunut maaseutuun, Miksi", sanoi Harley.

Miksi nosti päätään kuullessaan vanhan nimensä ja vastasi luimistamalla hiukan korviaan ja koskettamatta Harley'n olkapäätä kuonollaan.

"Ei se näytä myöskään kovin halukkaalta hyväilemään", arveli Villa. "Ei ainakaan niinkuin Jeri."

"Odotahan, kunnes ne tapaavat toisensa", hymyili Harley vastaan.
"Silloin Jeri ainakin riehuu kahden edestä."

"Jos ne niin pitkästä ajasta muistavat toisiaan", sanoi Villa.

"Tunsivathan ne toisensa Tulagissakin", vastasi Harley. "Ja silloin ne olivat täysikasvuisia ja olivat nähneet toisensa viimeksi penikkoina. Muistathan, miten ne haukkuivat ja juoksivat edestakaisin rannalla. Miksi oli niistä villimpi. Ainakin se melusi kaksi kertaa kovemmin kuin Jeri."

"Mutta nyt se näyttää hirmuisesti vanhentuneelta ja alakuloiselta."

"Kolme vuotta on saanut sen talttumaan", Harley sanoi.

Mutta Villa pudisti päätään.

Kun auto pysähtyi talon eteen ja Kennan astui ensiksi ulos, Miksi kuuli iloisen tervehdyshaukunnan, joka tuntui tutulta. Iloinen haukunta vaihtui epäileväksi ja kateelliseksi murinaksi, kun Jeri oli Harley'n hyväilevässä kädessä tuntenut toisen koiran hajun. Samassa Jeri oli huomannut, että hajun aiheuttaja oli autossa, ja hyppäsi siihen. Muristen Miksi kohtasi sen puolitiessä, mutta lennähti samassa auton pohjalle pitkäkseen.

Irlantilainen terrieri tottelee herraansa kaikissa tilanteissa, minkä vain harvat koirat tekevät, ja sitä myös todisti myös Jerin ja Miksin menettely, kun ne kuulivat Harley Kennanin äänen. Ne erosivat, ja vaikka ne yhä murisivat, ne eivät hyökänneet toistensa kimppuun maahan tultuaan. Tämä pieni välikohtaus oli kestänyt vain niin harvoja sekunteja tai ehkä ainoastaan joitakin sekunnin murto-osia, etteivät ne vielä olleet ennättäneet tuntea toisiaan, ennenkuin ne olivat hypänneet autosta. Ja ne olivat yhä hullunkurisen jäykkäjalkaisia ja niskakarvat pörhöllään, kun ne alkoivat kaukaa nuuskia toisiaan.

"Ne tuntevat toisensa!" huudahti Villa. "Odotetaan ja katsotaan, mitä ne tekevät."

Miksi puolestaan ei ollenkaan hämmästynyt huomattessaan, että Jeri oli tullut takaisin Tyhjyydestä. Sellaista oli alkanut tapahtua niin tiheään, etteivät itse tapahtumat sitä paljonkaan liikuttaneet enää. Sensijaan päätelmät, joita se tapahtumista teki, saivat sen sydämen lyömään kiihkeämmin. Jos mies ja nainen ja samoin Jeri olivat palanneet Tyhjyydestä, niin voi ja täytyi myös rakastetun hovimestarin palata millä hetkellä hyvänsä.

Jeristä sen enempää välittämättä Miksi katseli ympärilleen etsien hovimestaria. Jeri purki ensimmäisen ilonsa tapaamisesta villiin juoksuun. Se haukkui kehottavasti, hypähti viisi, kuusi kertaa sivulle päin, palasi jälleen ja antaakseen ilonsa osoitukselle enemmän pontta, se löi Miksiä leikkisästi kápälällään, ennenkuin taas lähti laukkaamaan.

Siitä oli kulunut jo niin monta vuotta, kun Miksi oli viimeksi juossut toisen koiran kanssa, että se alussa pysyi aivan kylmänä Jerin houkutteluille. Mutta sellainen kilpajuoksu on koirien yleinen tapa osoittaa iloa ja ystävyyttä, ja Miksi oli tavattoman suuressa määrin perinyt tämän taipumuksen Panulta ja Timiltä, tuolta rakastavalta parilta, joka juoksi kilpaa Salomoninsaarilla.

Kun Jeri seuraavan kerran löi sitä kápälällään, haukkui ja läksi sitten kiitämään houkuttelevaa kaartaa, Miksi seurasi tahtomattaan hitaasti jäljessä. Mutta Miksi ei haukunnut, ja loikattuaan viisi, kuusi kertaa se pysähtyi äkkiä ja katsoi Villaan ja Harleyhin aivan kuin lupaa pyytäen.

"Mene vain, Miksi", huusi Harley iloisesti ja kääntyi tahallaan pois päin auttamaan Villaa vaunuista.

Miksi läksi uudelleen juoksemaan. Se alkoi hämärästi aavistella entisiä iloja, kun se painoi olkapäänsä

Jeriä vasten ja juoksi kylki kyljessä sen kanssa. Mutta Jeri oli nyt enemmän iloissaan, ja se haukkui, mutta sitä ei Miksi tehnyt.

"Ennen se haukkui", huomautti Villa.

"Paljon enemmän kuin Jeri", lisäsi Harley.

"Ne ovat vieneet siltä haukkumishalun", sanoi Villa. "Se on varmasti kärsinyt hirveästi, kun se ei voi enää haukkuakaan."

Kalifornian vihreä kevät ennätti vaihtua kullanuskeaan kesään, ennenkuin alati samoileva Jeri oli näyttänyt Miksille kaikki etäisimmät ja korkeimmat kolkat Kennanin maatilalla Kuunlaaksossa. Villien kukkien loisto katosi, kunnes päivänpahtamalla rinteillä oli vain kullanpunaisia unikoita, jotka vaalenivat himmeään kullan värisiksi, ja tuulen pieksämiä mariposaliljoja, jotka keinuessaan ohuiden varsien päissä kuivuneessa ruohikossa muistuttivat koreanvärisiä perhosia: oli kuin perhoset olisivat laskeutuneet hetkiseksi levähtämään, ennenkuin jatkoivat liihotteluun.

Miksi, joka aina seurasi sinne, minne vallaton Jeri sen vei, etsi alinomaa jotakin, mitä ei koskaan voinut löytää. Ja aika kului, ja vuodenajat vaihtuivat.

"Se etsii jotakin", sanoi Harley Villalle. "Sitä ei ole. Ei täällä ainakaan. Mitähän se etsii?"

Hovimestaria, eikä Miksi löytänyt häntä milloinkaan. Tyhjiys oli niellyt hänet eikä tahtonut antaa takaisin. Mutta jos Miksi olisi voinut tehdä kymmenen päivän laivamatkan eteläiselle Tyynellemerelle, Marquesas saarille, niin se olisi tavannut hovimestarin ja Kwaquen ja Vanhan Merikarhun, jotka kaikki elivät "lotuksensyöjinä" paratiisillisella Taiohae-saarella. Heidän olkikattoisista majoistaan ja niiden ympäriltä, korkeiden arocatopuiden alta se olisi löytänyt muita hyviä ystäviä: kissoja ja kissanpoikasia, porsaita, aaseja ja poneja, pari papukaijaa ja vallattoman apinan, mutta ei yhtään koiraa tai kakadupapukaijaa. Sillä Dag Daughtry oli ankarasti kieltänyt tuomasta koiraa sinne. Hän selitti, ettei hän Killin kadotettuaan tahtonut toista koiraa. Ja mitään selittelemättä Kwaque oli päättäväisesti hylännyt kaikki valkoiset kakadut, joita ohikulkevien laivojen merimiehet sinne toivat.

Mutta kesti kauan, ennenkuin Miksi herkesi etsimästä hovimestaria. Kun se juoksi vuoripolkuja tai väliin kiipesi, väliin liukui alas laakson rinnettä, se odotti aina hovimestarin tulevan siellä vastaan, ja se oli aina valmiina vainuamaan tuttua hajua, joka johtaisi sen takaisin rakastetun herran luo.

"Se etsii jotakin, se etsii varmasti jotakin", puheli Harley Kennan usein ihmetellen, kun hän Villan rinnalla katseli Miksin alituista etsimistä. "Jeri vainuaa kaniineja ja ketun jälkiä, mutta Miksiä ei näytä sekään huvittavan. Se käyttäytyy aivan kuin olisi kadottanut kalliin aarteen eikä tietäisi, minne sen on kadottanut ja mistä sitä etsiä."

Jerin seurassa Miksi oppi tuntemaan metsän ja niittyjen kirjavaa elämää. Ainoastaan juoksenteleminen Jerin kanssa näytti sitä huvittavan, sillä milloinkaan se ei leikkinyt. Se oli kadottanut leikkimishalun. Se ei ollut suorastaan pahantuulinen tai synkkämielinen taiteilijakoirana ja Harris Collinsin kidutuslaitoksessa viettämiensä vuosien jälkeen, mutta se oli käynyt vakavaksi ja hiljaiseksi. Kuten leopardi oli repinyt sen olkapään niin, että tuska siinä yhä tuntui kylmällä ja kostealla ilmalla, niin oli sen sieluunkin jäänyt jäljet kaikesta, mitä se oli kokenut. Mielen joustavuus ja välittömyys oli poissa. Se piti Jeristä, oli iloinen saadessaan olla sen seurassa ja juoksennella sen kanssa, mutta Jeri aina johti, oli aina kiihottamassa metsästysseikkaluihin tai haukkui kiukkuisen kiihkeänä oravaa, joka oli paennut puuhun, neljänkymmenen jalan korkeudelle maasta. Miksi katsoi ja kuunteli asiaan puuttumatta.

Samoin se vain katseli, kun Jeri kävi kauheita ja hullunkurisia taistelultaan Normania, kookasta percheronoritta vastaan. Se oli vain leikkiä, sillä Jeri ja Norman olivat uskollisia ystäviä, ja vaikka komea hevonen, korvat luimussa ja suu auki valmiina puremaan, seurasi Jeriä hurjasti ravaten ympäri hakaa, ei se tahtonut tehdä koiralle pahaa, vaan suoritti vain osaansa leikkitaistelussa. Mutta mitkään Jerin houkuttelut eivät saaneet Miksiä yhtymään leikkiin. Se tyytyi istumaan aitauksen takana ja katselemaan toisten iloa.

"Mitä varten minä leikkisin?" olisi Miksi voinut kysyä. Siltä oli viety kaikki leikkihalua.

Mutta tosiyössä Miksi oli innokkaampi Jeriäkin. Eläintautien tähden Kennanin alue oli *tabu* vieraille koirille. Miksi pääsi tästä pian selville, ja kulkukoiran huomattessaan se ei siekaillut. Ilman varoitushaukuntaa tai murinaa se hyökkäsi hiljaa hiipien sen kimppuun, puri sitä, kaatoi sen maahan ja ajoi pois. Se oli samanlaista kuin mustaihoisten kurittaminen, se oli palvelus, jonka se teki rakastamilleen jumalille.

Villaa ja Harleyta kohtaan Miksi ei tuntenut sellaista intohimoista rakkautta kuin se oli tuntenut

hovimestaria kohtaan, mutta vähitellen se alkoi kiintyä heihin — rauhallisesti, mutta sydämellisesti. Miksi ei tehnyt mitään vastoin luontoaan, se ei ruvennut kiertämään ja väentelemään ruumistaan ja vinkumaan osoittaakseen kiintymystään. Sellainen sopi vain Jerille. Mutta se oli aina vilpittömän iloinen, kun sai olla Villan ja Harleyn seurassa ja sai melkein yhtä paljon hyväntahtoisuutta osakseen kuin Jerikin. Se vietti onnellisimmat hetkensä saadessaan istua takkatulen ääressä Villan tai Harleyn vieressä, panna päänsä jommankumman polvelle ja tuntea käden silloin tällöin silittävän sen päätä tai hyväilevän sen epämuodostunutta korvaa.

Jeri voi ryhtyä leikkimään lasten kanssa, joita joskus ilmestyi Kennanien kodin piiriin. Mutta Miksi sieti lapsia vain niin kauan kuin ne antoivat sen olla rauhassa. Jos ne kävivät tunkeileviksi, se varoitti niitä pörhistäen niskakarvansa ja muristen; sitten se nousi ja meni tiehensä.

"En voi ymmärtää sitä", sanoi Villa. "Sehän oli ennen niin leikkisä, sukkela ja vallaton. Se oli vielä lapsellisempi ja eloisampi kuin Jeri ja varmasti paljon meluisampi. Sillä olisi varmasti hirveitä kokemuksia kerrottavanaan, jos se vain osaisi, kaikesta, mitä sille on tapahtunut Tulagista lähdön ja sen illan välisenä aikana, jolloin tapasimme sen Orpheumissa."

"Tuo on ehkä pieni viittaus siitä", vastasi Harley osoittaen Miksin olkapäätä, jonka leopardi oli repinyt samana päivänä, jolloin Jack ja pieni vihreä Saara-apina olivat kuolleet.

"Se haukkui aina, tiedän että sillä oli tapana haukkua", jatkoi Villa.
"Minkä tähden se ei enää hauku?"

Harley viittasi arpea ja sanoi: "Se johtuu ehkä tuosta ja mahdollisesti sadasta muusta seikasta, joista emme voi nähdä mitään jälkiä."

Mutta tuli päivä, jolloin he saivat kuulla sen jälleen haukkuvan — ei vain kerran, vaan kahdesti. Ja molemmat kerrat olivat vain toisen, vakavamman tapauksen enne, jolloin se oli teoilla todistava — joutumatta edes haukkumaan — rakkautensa ja kunnioituksensa näitä ihmisiä kohtaan, jotka olivat pelastaneet sen häkistä ja näyttämöltä Kuunlaakson vapauteen.

Loppumattomilla vaellusretkillään Jerin kanssa se oppi tuntemaan alueen kaikki tiet ja kaiken, mitä tilalla tapahtui kanatarhasta ja ankkalammikolta Sonoma-vuoren korkeimmille huipuille saakka. Se tiesi, missä villit hirvet asustivat eri vuodenaikoina; tiesi, milloin ne hävittivät luumuistutukset ja viinitarhat, milloin piiloutuivat syvimpiin rotkoihin ja vuorten salaisimpiin sokkeloihin, milloin tulivat aukeille kentille ja vuoritasangoille ja yltyivät tappelemaan, niin että sarvet kalisivat. Jerin johdolla, kulkien sen jäljessä kapeita polkuja, se oppi tuntemaan kettujen tiet ja tavat ja tutki pesukarhuja, kärppiä ja kettuilveksiä, jotka tuntuivat olevan kissan, pesukarhun ja kärpän sekasikiöitä. Se oppi tuntemaan linnut, jotka tekivät pesänsä maahan, ja osasi pian erottaa laaksossa asuvan metsäkanan, vuorella asuvan metsäkanan ja fasaanien tavat. Villikissojen olinpaikat ja pesät se keksi, kuten se myös sai selville vuorifarmien koirain laittomat rakkaussuhteet preeriasusien kanssa.

Se tiesi Mendocinan seuduilta laskeutuneen vuorileijonan tulon jo paljon ennenkuin ensimmäinen lyhytsarvinen vasikka oli saanut surmansa. Tästä kohtauksesta se palasi revittynä ja vertavuotavana, siten ilmoittaen mitä oli keksinyt. Sentähden Harley Kennan seuraavana päivänä otti pyssyn mukaansa lähtiessään ratsastamaan. Miksi sai nähdä myös sellaista, mitä Harley Kennan ei milloinkaan nähnyt ja mitä hän ei uskonut alueellaan olevankaan — kiviraunion kaukana metsässä vuorenlalla, missä joukko kalkkarokäärmeitä oleskeli talvisin ja lämmitteli auringonpaisteessa.

36.

Talvi teki tuloaan Kuunlaaksoon miellyttävänä kuten aina. Viimeiset mariposaliljat kuihtuivat auringonpaahdamassa ruohikossa, kun Kalifornian jälkikesä tuli uneksuvan kauniina kylvään purppurasumuaan tyveneeseen ilmaan. Vasta leppeät sadekuurot särkivät lumouksen. Lunta satoi Sonoma-vuoren huipulle. Aamut olivat uudistalolla kirpeän kylmät, mutta keskipäivällä oli varjo jo tervetullut, ja ulkona ruusut kukkivat talviauringossa, ja appelsiinit, viinirypäleet ja sitruunat saivat kypsyyden kultaisen värin. Mutta tuhat jalkaa alempana, laakson pohjalla, aamut olivat huurteesta valkeita.

Ja Miksi haukkui kaksi kertaa. Ensimmäisen kerran silloin, kun Harley Kennan tahtoi saada nuoren, kiihkeän oriinsa menemään kapean puron yli. Villa oli seisauttanut tammansa kukkulalle joen toisella puolen ja katseli sieltä alas pieneen laaksoon, odottaen varsahevosen ylituloa. Myös Miksi odotti, mutta lähempänä. Ensin se paneutui maata puron rantaan juoksusta läähättäen. Mutta se ei tuntenut hevosia, ja pian ajoi levottomuus Harley Kennanin tähden sen ylös.

Harley oli levollinen, houkutteleva ja kärsivällinen koettaessaan saada hevosta hyppäämään. Ääni ja

ohjakset kehottivat lempeästi, mutta hevonen ei totellut, ja sen kuuma veri sai sen hikoilemaan ja purskuttamaan vaahtoa suustaan. Nuori nurmi tallautui sen kavioiden alla, ja hevonen pelkäsi vettä niin, että jäykistyi ja kavahti pystyyn jokakerta, kun sen piti hypätä. Tämä oli liikaa Miksille. Se hyppäsi hevosen päätä kohti, kun hevonen sai jälleen etujalkansa maahan, ja hyppäystä seurasi haukunta. Tässä haukunnassa oli moitetta ja uhkausta, ja kun hevonen uudelleen nousi takajaloilleen, se hyppäsi jäljessä ja sen hampaat loksahdivat yhteen aivan varsan turvan edessä.

Villa ratsasti takaisin alas rinnettä vastakkaiselle rannalle.

"Herra Jumala, kuule sitä!" hän huusi. "Sehän haukkuu."

"Se luulee, että hevosella on paha mielessä minua kohtaan", sanoi Harley. "Se sitä kiihdyttää. Se ei ole unohtanut haukkumista. Se lukee lakia hevoselle."

"Jos se puree varsaa turpaan, voi käydä hullusti", varoitti Villa. "Ole varuillasi, Harley, pian se sen tekee."

"No, Miksi, pane maata ja ole hiljaa", käski Harley. "Ei ole mitään vaaraa, kuuletko. Kaikki on hyvin. Pane maata nyt!"

Miksi totteli, vaikka vastahakoisesti, eikä siirtänyt silmiään hevosesta. Se jännitti kaikki lihaksensa ollakseen valmis hyppäämään, jos hevonen jälleen uhkaisi tehdä pahaa Harleylle.

"En voi antaa myöten hevoselle, muutoin en saa sitä milloinkaan hyppäämään", sanoi Harley vaimolleen ja käänsi samassa hevosensa ja ratsasti kappaleen matkaa takaisinpäin. "Joko minä saan sen pakotetuksi hyppäämään yli tai se heittää minut selästään."

Hän tuli takaisin täyttä ravia, ja varsa, joka ei ennättänyt seisahtua, hyppäsi tahtomattaan pelätyn puron yli suoriutuen siitä niin hyvin, että lennähti runsaasti kaksi metriä yli vesirajan toisella rannalla.

Seuraavan kerran Miksi haukkui, kun Harley ratsastaen samalla tulisella hevosella koetti sulkea veräjää jyrkällä vuoritiellä. Miksi katsoi jännittyneenä vaarassa olevaa jumalaansa ja hyppäsi sitten hevosen päätä kohti raivokkaasti haukkuen.

"Sen haukkuminen auttoi joka tapauksessa", sanoi Harley, kun hänen onnistui sulkea veräjä. "Miksi lienee uhannut antaa sitä turvalle, ellei se käyttäydy siivosti."

"Ei sillä näy ainakaan suusalpaa olevan", nauroi Villa, "vaikkei se kovin puheliaskaan ole".

Miksin puheliaisuus loppuikin siihen. Kukaan ei kuullut sen haukkuvan muulloin kuin näissä kahdessa tilanteessa, jolloin sen jumala näytti olevan vaarassa. Se ei haukkunut milloinkaan kuuta tai kaikua vuoristossa tai liikkuvaa tuntematonta. Sensijaan sai pääarakennuksessa kuuluva kajahtelu Jerin tuulettamaan keuhkojaan. Jerin haukkuessa Miksi laskeutui perin kyllästyneenä maata ja odotti, että laulu loppuisi. Miksi ei haukkunut silloinkaan, kun se hätyytti kartanon alueelle tulleita vieraita koiria. "Sehän tappelee kuin vanha sotilas", huomautti Harley nähtyään kerran sellaisen tappelun. "Se on kylmäverinen, ei kiihdy ollenkaan."

"Se on liian aikaisin vanhentunut", sanoi Villa. "Sitä ei haluta enää leikkiä, eikä se tahdo haukkua. Mutta tiedän kuitenkin, että se pitää sinusta ja minusta..."

"Vaikkei se näytäkään sitä sanoin tai elein", keskeytti hänen miehensä. "Voit nähdä rakkauden loistavan sen silmistä."

"Se muistuttaa minulle erästä luutnantti Greeleyn retkikunnan jäsentä, jonka tunsin", sanoi Harley. "Hän oli sotilaana yhtynyt retkeen ja oli yksi niistä harvoista, jotka jäivät eloon. Hän oli saanut kärsiä niin paljon, että hän oli yhtä hiljainen ja vaitelias kuin Miksi. Hän sai useimmat ihmiset ikävystymään; he eivät voineet ymmärtää häntä. He tiesivät niin vähän elämästä, jonka hän oli tutkinut juuria myöten. Hänestä sai tuskin sanaakaan irti. Ei siksi, että hän olisi unohtanut, miten tuli puhua; hänestä vain ei kannattanut puhua, kun kukaan ei ymmärtänyt. Liian kovat kokemukset olivat tehneet hänet äreäksi. Ja tuo pelottava jäykkyys johtui siitä, että hän oli käynyt läpi tuhannet helvetin tuskat. Hänen silmissään oli sama rauha kuin Miksinkin. Ja sama viisaus. Antaisin mitä tahansa saadakseni tietää, kuinka se on saanut tuon haavan olkapäähänsä. Se on varmasti ollut leijona tai tiikeri."

*****

Kuten vuorileijona, jonka Miksi oli tavannut vuorilla, niin mieskin oli tullut Mendocinan erämaista, pysytellyt vaikeapääsyisillä harjanteilla ja öisin kulkenut yli viljeltyjen laaksojen, missä oli ihmisiä ja siis vaarallista näyttäytyä. Kuten vuorileijona mieskin oli ihmisten vihollinen, ja kaikki ihmiset olivat hänen vihollisiaan ja uhkasivat hänen elämäänsä, jonka hän itse oli turmellut paljon paremmin kuin leijona,

joka oli repinyt vain vasikoita nälkäänsä sammukkeeksi.

Mies oli murhaaja kuten vuorileijona. Mutta hänen tunnusmerkkinsä ja kertomus hänen teoistaan oli ollut kaikissa sanomalehdissä, ja ihmisten mieliä hän kiihdytti paljon enemmän kuin vuorileijona. Leijona oli tappanut nuorta karjaa vuorilaitumilla. Mutta mies oli surmannut kokonaisen perheen — postimestarin, hänen vaimonsa ja heidän kolme lastaan postitalon yläkerrassa Chisholmin vuorikylässä.

Kaksi viikkoa oli miestä turhaan etsitty. Viimeisen kerran hän oli ollut asutulla seudulla, kun hän Russian-virran rantavuoristosta kulki hyvin viljellyn Santa Rosa laakson poikki Sonoma-vuorelle. Kaksi päivää hän oli maannut siellä piilopaikassaan ja nukkunut paljon Kennanin uudistilan kaikkein autoimmassa ja luoksepääsemättömmässä kolkassa. Hänellä oli kahvia, jonka hän oli ottanut viimeksi ryöstämästään talosta. Yksi Harley Kennanin angoravuohista oli varustanut hänet lihalla. Hän oli nukkunut uupumuksesta kaksi vuorokautta, herännyt silloin tällöin ja ahminut vuohenlihaa kuin eläin ja juonut suuret määrät kahvia kylmänä tai lämpimänä, vaipuakseen jälleen raskaaseen uneen.

Sillävälin sivistys käytännöllisine järjestöineen ja monimutkaisine keksintöineen hiipi aivan hänen kantapäillään. Sähkö oli saanut hänet kierrokseen. Puhuttu sana oli eristänyt Sonoma-vuoren, missä hän piileskeli, ja ympäröinyt vuoren juuren aseistetuilla poliisi- ja farmarijoukoilla. Heille oli seudulla kiertelevä murhamies vuorileijonaakin vaarallisempi. Kennanin talossa, kuten kaikissa muissakin taloissa Sonoma-vuoren seutuvilla, puhelin oli usein soinnut välittäen tärkeitä keskusteluja.

Kun poliisiosastot alkoivat tunkeutua ylös vuorelle ja miehen täytyi keskellä kirkasta päivää suunnata kulkunsa Kuunlaaksoon pyrkiäkseen toisella puolen oleville vuorille, sattui niin, että Harley Kennan oli juuri ratsastamassa tulisella varsallaan. Hän ei ollut lähtenyt ottamaan kiinni Chisholmin postimestarin ja hänen perheensä murhaajaa. Hän tiesi, että vuori vilisi ihmismetsästäjiä, sillä parikymmentä oli ollut yötä hänenkin talossaan. Harley Kennanin ja tuon miehen tapaaminen oli yhtä tahaton kuin kohtalokas.

Jo aikaisemmin sinä päivänä mies oli kohdannut ihmisiä. Edellisenä yönä hän oli nähnyt monen poliisivartioston leiritulet. Aamuhämärissä koettaessaan hiipiä vuoren lounaista rinnettä alas Petalumaan hän oli tavannut viisi kertaa meijerimiehiä, jotka kaikki olivat kivääreillä aseistettuja. Kun hän kääntyi takaisin etsiäkseen piilopaikkaa vainoojat aivan kintereillänsä, hän oli juossut suoraan Glen Ellenistä Calientesta lähteneen nuorisojoukon keskeen. Heidän orava- ja karhupyssyjensä laukaukset olivat lentäneet ohi, mutta selkää olivat haulit monesta kohdin raapaisseet, ja ne olivat pysähtyneet aivan ihon alle ja tuottivat hirveitä tuskia. Kun hän piilopaikastaan juoksi alas vuorenrinnettä, hän oli joutunut härkälauman keskeen. Härät olivat pelästyneet enemmän kuin mies, paetessaan ne olivat kaataneet hänet maahan, tallanneet häntä kiihkoissaan ja särkeneet sorkillaan hänen pyssyinsä. Aseettomana, epätoivoisena, ampuma- ja ruhjevammojensa kiusaamana hän oli kulkenut karjapolkuja ulos metsästä, hiipinyt kahden laaksopainanteen yli ja lähtenyt kulkemaan ratsastustietä, jolle osui kolmannessa laaksossa.

Laskeutuessaan alas tätä tietä pitkin hän kohtasi sanomalehtimiehen, joka matkasi samaa tietä ylöspäin. Tämä oli — aivan aito kaupunkilainen ja sanomalehtimies, joka oli kulkenut vain kaupungin katuja eikä ollut milloinkaan ennen ollut mukana ihmismetsästyksessä. Hevonen, jonka hän oli vuokrannut alhaalta laaksosta, oli pattijalka, raihmainen ja laiska koni, joka seiso i aivan rauhassa sillävälin kun hurjapäinen mies, joka tuli vastaan tien mutkassa, kiskoi alas ratsastajan sen selästä. Sanomalehtimies huitaisi hyökkääjää ratsupiiskallaan. Sitten hän sai sellaisen selkäsaunan, jollaista hän oli usein kuvannut kertoessaan merimiesten tappeluista ja kapakkamellastuksista, mutta johon hän nyt omakohtaisesti sai vasta ensimmäisen kerran tutustua.

Ihmeekseen ja harmikseen mies huomasi, ettei sanomalehtimiehellä ollut muita varusteita kuin lyijykynä ja muistikirja. Tästä kiukustuneena hän pieksi reportterin uudelleen ja jätti hänet sitten sanajalkojen keskeen makaamaan ja valittelemaan. Itse hän nousi hevosen selkään, antoi sille vauhtia sanomalehtimiehen ratsupiiskalla ja läksi ravaten alas rinnettä.

Jeri, joka metsään lähdetäessä aina oli innokkain, oli ennättänyt kappaleen matkaa edelle Miksistä, sillä molemmat koirat seurasivat Harley Kennania hänen varhaisella aamuratsastuksellaan. Kulki aivan herransa takana Miksi ei nähnyt tai ei heti käsittänyt, mitä tapahtui. Eikä Harley Kennankaan ollut siitä selvillä. Siinä, missä jyrkkä, kahdeksan jalan korkuinen kallioseinä kohosi aivan tien vieressä, Harley ja hänen tulinen varsansa säikähtivät kuullessaan taittuvien oksien rätinää manzanitapensaista ylhäältä kalliolta. Kun hän katsoi ylös, hän näki vastahakoisen hevosen hurjistunut ratsastaja selässään laukkaavan suoraan kohti. Koettaessaan suitsia ja kannuksia käyttäen saada hevonsa hyppäämään syrjään Harley näki vilahdukselta miehen veriset naarmut ja revityt vaatteet ja silmät, jotka paloivat hurjina harmaankalpeissa, tuuhean parran reunustamissa kasvoissa.

Vuokrattu hevonen oli hyvällä syyllä haluton hyppäämään alas rinteeltä. Tietäen hyvin, miltä sellainen loikkaus tuntuisi sen pattijaloissa ja luuvalon vaivaamissa jäsenissä, se kaivoi kavionsa jyrkän rinteeseen sammaleeseen ja hyppäsi vain välttyäkseen kaatumasta. Mutta kuitenkin se iski lapansa alhaalla

äksyilevään hevoseen ja kaatoi sen. Harley Kennanilta taittui jalka, joka jäi hevosen ruumiin alle, ja varsalta, joka heittelehti ja potki kaatuessaan, katkesi selkä.

Mies, jota suuri aseistettu miesjoukko ajoi takaa, huomasi harmikseen, että myös Harley Kennan, hänen viimeinen uhrinsa, oli aseeton. Hän laskeutui hevosen selästä ja kiukuissaan potkaisi avutonta miestä kylkeen. Hän oli vetänyt jalkansa takaisin potkaistakseen uudelleen, kun Miksi puuttui asiaan ja iski hampaansa jalkaan, joka oli juuri potkaisemaisillaan.

Kiroten mies nykäisi jalkansa irti, jolloin Miksin hampaisiin jäi palanen sekä jalasta että housuista.

"Hyvä, Miksi!" huusi Harley maaten yhä avuttomana hevosen alla. "Hei, Miksi!" hän huusi ja jatkoi sitten Etelämeren englanniksi: "Aja tuo valkea massa helvettiin, hyvin pian!"

"Ensin minä potkin teidät hengiltä", sähisi mies hampaittensa välistä.

Mutta vaikka sanat ja eleet olivatkin näin hurjia, oli mies itse itkuun purskahtamaisillaan. Pitkällinen takaa-ajo, jolloin hän oli kaikkien ihmisten vihollinen ja kaikki ihmiset hänen vihollisiaan, oli lannistanut hänen tarmonsä. Pojatkin olivat lähteneet matkaan ja kylväneet hauleja hänen selkäänsä, ja eläimet olivat tallanneet hänet jalkoihinsa ja särkeneet hänen pyssynsä. Kaikki olivat liittoutuneet häntä vastaan. Ja nyt oli koira raadellut hänen jalkansa. Hän oli viimeisellä retkellään. Milloinkaan hän ei ollut sitä vielä niin selvästi tuntenut. Kaikki oli häntä vastaan. Hänet valtasi hermostunut itkunhalu, ja epätoivoisen miehen hermostuneisuus ilmenee usein hirvittävän hurjana. Tahtomattaan ja ajattelemattaan hän oli valmis toteuttamaan uhkauksensa ja potkimaan Harley Kennanin kuoliaaksi. Kennan ei tosin ollut tehnyt hänelle mitään pahaa. Hän itse oli, päinvastoin, hypännyt Kennanin päälle ja kaatanut hänet tielle niin, että toinen oli taittanut jalkansa. Mutta Harley Kennan oli ihminen ja kaikki ihmiset olivat hänen vihollisiaan, ja hänellä oli hämärä tietoisuus siitä, että jos hän nyt tappaisi Kennanin, niin hän olisi kostanut — ainakin osaksi — ihmiskunnalle. Koska häntä itseään odotti kuolema, hän tahtoi viedä niin monta kuin voi mukanaan tuohon.

Mutta ennenkuin hän ennätti potkaista maassa makaavaa miestä, oli Miksi jälleen hänen kimpussa. Nyt revittiin toinen pohje ja toinen housunlahje. Mutta sitten hän tavoitti Miksin, kun tämä juuri hyppäsi, ja potkaisi sitä rintaan niin, että se kieri alas rinnettä. Onnettomuudeksi se ei päässyt maahan asti. Se putosi manzanitapensaaseen, mutta tarttui sen oksiin ja jäi roikkumaan metrin korkeudelle maasta.

"Nyt", mies virkkoi synkkänä Harleylle, "teen, mitä aioin. Potkin henkiherjan teistä."

"Enhän ole tehnyt teille mitään pahaa", alkoi Harley neuvotella. "Minulla ei ole kovinkaan paljon sitä vastaan, että murhaatte minut, mutta minä tahtoisin mielelläni vain tietää, miksi sen teette."

"Te ajatte minua tappaaksenne minut", sähisi mies astuen askeleen lähemmäksi. "Minä tunnen teidät kyllä. Te olette kaikki tyynni lyöttäytyneet minua vastaan, ja ainoa, minkä voin tehdä, on nitistää teidät hengiltä. Minä kostan teille kaikkien synnit."

Kennan käsitti hyvin vaaran suuruuden. Hän oli itse aivan avuton, ja mielipuoli murhamies aikoi surmata hänet ja vielä niin kamalalla tavalla. Miksi, joka oli takertunut manzanitapensaaseen, riippui pää alaspäin, takajalat kiinni oksanhaarassa ja sätkytteli siinä turhaan pääsemättä herransa avuksi.

Miehen seuraavalta, kasvoihin tähdätyltä potkulta Harley suojautui käsivarrellaan, ja ennenkuin mies ennätti potkaista uudelleen, ilmestyi Jeri näyttämölle. Se ei odottanut kehotusta, vaan hyökkäsi miehen kimppuun, iski siekaillelatta hampaansa häneen hiukan vyötärön yläpuolelle, ja oli vähällä vetää hänet kumoon painollaan.

Mies kääntyi Jeriä vastaan yhä kasvavalla raivolla. Koko maailma oli todellakin häntä vastaan. Itse luonto antoi sataa koiria hänen päälleen. Mutta ylhäältä Sonoma-vuoren rinteiltä kuuluivat takaa-ajajien huudot ja merkinannot hänen korviinsa ja saivat hänet toisiin ajatuksiin. Kuoleman ajojahti siellä lähestyi, ja sitä hänen täytyi paeta. Potkaistuaan Jerin loitommaksi hän heittäytyi sanomalehtimiehen hevosen selkään, joka yhä vielä seisoi liikkumattomana ja tylsänä samassa paikassa, mihin hän oli sen jättänyt.

Hevonen aloitti vastahakoisen ja jäykän laukan, ja Jeri seurasi äkäisesti muristen, melkeinpä ulvoen.

"Rauhoitu, Miksi", Harley lohdutteli. "Ole vain levollinen. Älä loukkaa itseäsi. Vaara on jo ohi. Pian tulee ihmisiä meitä auttamaan."

Mutta samassa katkesi ohuempi Miksiä kannattavista oksista, ja koira putosi maahan. Se kävi niin nopeasti, että koira hämmennyksissään tuli pää edellä maahan. Seuraavassa silmänräpäyksessä se oli jo pystyssä ja ryntäsi tietä pitkin alaspäin siihen suuntaan, mistä Jerin ulvonta kuului. Mutta ulina

päätyi äkkiä kimeään tuskanhuutoon, mikä yhä vain kiihdytti Miksin juoksua. Miksi syöksyi tiellä avuttomana viruvan Jerin ohi. Vuokrahevonen oli kompastunut jäykällä jaloillaan ollen vähällä kaatua ja silloin sattunut potkaisemaan Jeriä murskaten sen etukäpäälän.

Mies katsoi taakseen, ja nähdessään Miksin niin lähellä hän luuli, että kolmas koira oli hyökännyt hänen kimppuunsa. Mutta hän ei säikkynyt koiria. Vain ihmiset haulikkoineen ja kivääreineen saattoivat tuhota hänet. Ja Jerin ja Miksin puremat pakottavat haavat kiihdyttivät hänen vihaansa koiria kohtaan.

"Yhä lisää koiria", hän ajatteli katkerana, kun hän kumartui satulasta ja sivalsi koiraa ratsupiiskalla silmille.

Hänen ihmeekseen ei koira ollut tietävinäänkään lyönnistä. Se ei haukkunut eikä vinkunut tuskasta. Se ei edes murissut. Se vain lisäsi vauhtia, aivan kuin ei lyönti olisi siihen sattunutkaan eikä ratsupiiska yhä vingahdellut sen korvissa. Kun Miksi tähtäsi hänen oikeaan jalkaansa, hän iski sitä uudelleen, tällä kertaa juuri kuonon ja silmien keskiväliin. Lyönnin pysäyttämänä Miksi kaatui, mutta jatkoi sitten juoksuaan pitkin loikkauksin valmiina hyökkäämään uudelleen.

Mutta mies oli huomannut vielä yhden seikan. Koira oli ollut niin lähellä, että hän näki sen silmää räpäyttämättä ottavan iskun vastaan. Se tuntui kamalalta. Hän ei ollut milloinkaan nähnyt koiran tekevän niin. Miksi uudisti hyökkäyksensä, mies torjui sen piiskallaan, ja tuo pelottava näky toistui jälleen. Koira ei räpäyttänyt silmiään eikä edes vavahtanut, kun isku sattui siihen.

Ja uusi pelko valtasi miehen. Tulisiko sittenkin loppu kaikkien kärsimysten jälkeen? Tuoko pörröinen koira, joka oli vaiti kuin kuolema, oli määrätty tuhoamaan hänet, kun ihmiset eivät siihen pystyneet? Hän ei ollut enää edes varma siitä, että se oli oikea koirakaan. Voihan se yhtä hyvin olla salatusta maasta tämän elämän tuolta puolen lähetetty kauhea kostaja, jonka tuli tehdä loppu hänestä tällä retkellä, mikä aivan varmasti oli hänen kuolinretkensä. Koira ei ollut oikea koira. Se ei voinut olla. Eihän ollut sellaista koiraa, joka ei piiskaniskusta räpäyttäisi silmiään tai vavahtaisi.

Vielä kahdesti hän torjui koiran hyökkäyksen taitavalla piiskaniskulla. Ja koira jatkoi yhtä varmana ja vaiteliaana. Pelko lannisti miehen, hän iski kenkiensä kannoilla hevosen vanhoja kylkiluita, löi sitä ratsupiiskalla päähän ja vatsan alle, kunnes se laukkasi, niinkuin ei ollut vuosikausiin laukannut. Pelko tarttui myös tuohon tylsään hevoseen. Se ei pelännyt koiraa, jonka se tiesi olevan vain tavallinen koira, vaan se pelkäsi ratsastajaa. Entiseen aikaan juopuneet, järjettömät ratsastajat olivat ainaaksi pilanneet sen jalat ja jäykistäneet sen jäsenet. Ja tässä oli jälleen samanlainen juopunut, hullu ratsastaja — hevonen tunsu miehen pelon — joka kiusasi sen kylkiluita kannoillaan ja pieksi sitä armottomasti silmille, kuonoon ja korville.

Hevosen paraskaan vauhti ei ollut erikoisen kovaa eikä riittänyt jättämään Miksiä, mutta se oli kyllin nopea, jotta koira sai erinomaisen tilaisuuden hyökätä miehen jalkoihin. Mutta jokainen hyökkäys torjuttiin yhä vielä piiskaniskulla, joka voimallaan pysäytti koiran ilmassa. Vaikka sen hampaat joka kerta loksativat yhteen niin vaarallisen lähellä miehen jalkaa, putosi koira maahan, mistä se toinnuttuaan syöksyi juoksuun, minkä ikinä jaksoi, saavuttaakseen pelonvaltaaman miehen hurjasti laukkaavan hevosen selässä.

Enrico Piccolomini näki ajojahdin ja otti itse osaa sen loppukohtaukseen, ja tämä ottelu, hänen elämänsä ainoa suuri seikkailu, antoi hänelle koko hänen loppuiäkseen sekä rikkautta että puheenaihetta yllin kyllin. Enrico Piccolomini oli puunhakkaaja Kennanin tilalla. Kukkulalta, josta näkyi tielle, hän oli ensin kuullut laukkaavan hevosen kavioiden kapseen ja ratsupiiskan vinkunan. Sitten hän näki hevosen, miehen ja koiran taistellen syöksyvän eteenpäin. Kun ne olivat aivan hänen allaan, tuskin kahdenkymmenen jalan päässä, hän näki koiran omituisella äänettömällä tavallaan hyppäävän suoraan ylös, vinkuvasta ratsupiiskasta välittämättä ja iskevän hampaansa miehen jalkaan. Hän näki, kuinka koira maahan pudotessaan oli vähällä vetää miehen mukanaan. Hän näki miehen heittäytyvän koko painollaan hevosen kaulaa vasten. Ja hän näki, kuinka hevonen nousi takajaloilleen, horjui ja oli kaatua, ja kuinka mies silloin kadotti tasapainonsa ja putosi koiran mukana maahan.

"Ja sitten ne tappelivat kuin kaksi koiraa, kaksi eläintä", oli Piccolominin tapana tästä jatkaa kertomustaan istuessaan viinilasin ääressä Glen Ellenissä pienessä ravintolassaan. "Koira hellitti hampaansa miehen jalasta ja iski ne hänen kurkkuunsa. Mies iskeytyi koiran kurkkuun. Hän puristi molemmin käsin — juuri näin — koiraa kurkusta. Eikä koira äännähäkään. Se ei päästä ainoatakaan ääntä, ei silloin eikä myöhemmin. Koska miehen kourat salpaavat siltä hengen, se ei voi äännellä. Eikä se muutenkaan ole sitä lajia, joka meluaa. Se ei hauku milloinkaan. Ja hevonen seisoo, katsoo ja köhii. Se oli kovin kummallista.

"Ja mies on aivan hulluna. Vain mielipuoli voi tehdä sellaista. Näen miehen näyttävän hampaitaan kuin koira ja purevan koiraa käpälään, kuonoon, ruumiiseen. Ja kun hän puree koiraa kuonoon, puree koira häntä leukaan. Ja mies ja koira tappelevat kuin paholaiset, ja koira ojentaa takajalkansa kuin

kissa. Ja aivan kuin kissa se repii kynsillään paidan miehen rinnalta ja kynsii nahkan hänen rinnastaan, kunnes mies on yltä päältä veressä. Ja mies karjuu ja äänтелеe aivan kuin nuori vuorileijona. Ja yhä hän puree koiraa. Se oli helvetinmoinen tappelu.

"Koiraa on herra Kennanin, hienon herran, ja minä olen kaksi vuotta ollut työssä hänen luonaan. En sentähden tahdo seisoa siinä katsomassa, kuinka tuo mies, joka taistelee kuin vuorileijona, repii koiran palasiksi. Juoksen alas kukkulalta, mutta olen aivan pyörällä päästäni ja unohdan kirveeni. Juoksen alas kukkulalta, — ehkä niin pitkälti kuin tästä ovesta tuohon oveen, kaksi- tai kolmekymmentä jalkaa. Ja silloin on koira melkein lopussa. Sen kieli riippuu pitkällä, ja sen silmät ovat aivan himmeät, mutta yhä vielä se raapii miehen rintaa takajaloillaan, ja mies karjuu kuin vuorileijona.

"Mitä voin tehdä? Olen unohtanut kirveen. Mies tappaa varmasti koiran. Katselen isoa kiveä. Siellä ei ollut yhtään. Etsin keppiä. En näe sellaistaakaan. Ja mies on tuossa paikassa tappanut koiran. Nyt saatte kuulla, mitä minä tein. En ole tylsämielinen. Minä potkaisin miestä. Minun kenkäni olivat hyvin tukevat — ei tällaiset kuin minulla nyt on. Ne olivat oikeat halonhakkaajan kengät, pohjat hyvin paksut ja nauvoja täynnä. Potkaisin miestä korvan juureen. Potkaisin kerran vain, mutta kunnolla, ja se riitti. Tiedän oikean paikan — juuri tuossa korvan alapuolella.

"Ja mies päästää koiran. Hän sulkee silmänsä ja aukaisee suunsa ja makaa sitten aivan hiljaa. Ja koira alkaa jälleen hengittää. Ja hengityksen mukana palaa siihen elämä, ja nyt se tahtoo repiä miehen palasiksi. Mutta minä sanon sille: 'Ei', vaikka pelkään sitä kovin. Ja mies alkaa virota. Hän avaa silmänsä ja katsoo minua kuin vuorileijona. Ja minä alan pelätä häntä yhtä paljon kuin koiraa. Mitä minun on tehtävä? Olen unohtanut kirveeni. Nyt saatte kuulla mitä minä tein. Potkaisin miestä uudelleen korvan alle. Sitten otan vyön ja kaulaliinani ja sidon hänet. Ja vähänväliä sanon 'Ei' koiralle, jotta se antaisi miehen olla rauhassa. Ja koira katsoo vain. Se tietää, että minä olen sen ystävä ja että minä sidon miestä. Eikä se pure minua, vaikka minä pelkään niin kovasti. Koira on kamala otus. Sen minä ainakin tiedän. Olen nähnyt sen vetävän vahvan miehen alas satulasta, miehen, joka oli kuin vuorileijona.

"Ja sitten tuli ihmisiä paikalle. Kaikilla on aseet, lintupyssyjä, kiväärejä, revolvereja, pistooleja. Heti johtuu mieleeni, että oikeudenkäynti on Yhdysvalloissa usein hyvin mutkatonta. Olen juuri potkaissut miestä päähän, ja siihen tulee ihmisiä pyssyt käsissään ja ne tahtovat raahata minut vankilaan, koska olen potkaissut miestä päähän. Aluksi en käsittänyt mitään. Nuo ihmiset ovat minulle vihaisia. Ne haukkuvat minua ja sanovat rumia sanoja, mutta ne eivät vangitse minua. Silloin alan ymmärtää. Kuulen niiden puhuvan kolmestatuhannesta dollarista. Minä muka olen ottanut heiltä kolmetuhatta dollaria. Se ei ole totta, sanon minä. Minä sanon, etten ole keltään milloinkaan senttiäkään vienyt. Silloin ne nauravat. Ja minä rauhoitun ja alan ymmärtää asiaa. Ne kolmetuhatta dollaria on hallitus luvannut palkkioksi tuosta miehestä, jonka minä olen sitonut vyölläni ja kaulahuivillani. Ja kolmetuhatta dollaria on minun, koska olen potkaissut miestä päähän ja sitonut hänen kätensä ja jalkansa.

"En ole enää herra Kennanin työssä. Olen rikas mies. Hallituksen kolmetuhatta dollaria ovat minun, ja herra Kennan pitää huolen siitä, että hallitus maksaa ne minulle ja etteivät nuo pyssymiehet niitä minulta vie. Ainoastaan sen tähden, että potkaisin päähän miestä, joka oli kuin vuorileijona! Se on onnea. Se on amerikkalaista. Ja olen iloinen siitä, että olen lähtenyt Italiasta ja hakannut halkoja herra Kennanin maatilalla. Ja minä avasin tämän ravintolani niillä rahoilla. Tiedän, että sillä tavoin voi ansaita kovasti rahaa. Kun olin pieni poika, oli minun isälläni ravintola Napolissa. Nyt on minulla kaksi tytärtä korkeakoulussa. Ja autokin minulla on."

* * * * *

"Herra Jumala, koko talo on kuin sairashuone", huudahti Villa Kennan kaksi päivää myöhemmin tullessaan suurelle makuuverannalle, missä Harley ja Jeri makasivat, toisella jalka lastoissa, toisella kipsikääreissä. "Katso Miksiä", hän jatkoi. "Te ette ole ainoat, joilta on luita katkennut. Huomasin äsken, että sen nenäluu on melkein murskana, sellaisia iskuja se on saanut. Olen tunnin ajan pitänyt siinä lämmintä käärettä. Katso sitä!"

Miksi, joka oli Villan kehotuksesta seurannut häntä, oli kovin hullunkurisen näköinen turvonneine kuonoineen. Miksi nuuski Jeriä ja heilautti häntänsä tervehdykseksi Harleylle, joka puolestaan tervehti silitellen sen päätä ystävällisesti.

"Se on varmaan loukkaantunut tappelussa", Harley sanoi. "Piccolomini sanoo miehen lyöneen sitä monta kertaa ratsupiiskalla, ja tietenkään hän sivalsi sitä kuonolle, kun se hyppäsi häntä kohti."

"Piccolomini sanoo, ettei se kertaakaan huutanut, kun mies sitä löi, vaan ryntäsi yhä uudelleen miehen päälle", Villa puhui innoissaan. "Ajattele! Koira, joka ei ole Miksiä isompi, vetää murhaajan alas satulasta, rosvon, jota parikymmentä poliisia ei ole saanut kiinni!"

"Minä näin sen tekevän kummempaakin", Harley virkkoi rauhallisena. "Ellei Miksi olisi ollut apuna ja Jeri myös — ellei niitä molempia olisi ollut, niin luulen, että se hullu olisi potkinut minut kuoliaaksi, kuten aikoi."

"Ja minä siunaan niitä molempia", huudahti Villa loistavin silmin; hän tarttui nopeasti miehensä käteen ja puristi sitä sydämestään kiitollisena. "Kukaan ei ole vielä sanonut viimeistä sanaa noista ihmeellisistä koirista", hän lisäsi koettaen voittaa liikutuksensa ja räpäytti nopeasti silmiään estääkseen niitä kostumasta.

"Viimeistä sanaa kaikesta siitä ihmeellisestä, mitä koirissa on, ei sanota milloinkaan", lausui Harley vastaten hänen kädenpuristukseensa.

"Ja juuri siksi on meillä jotakin sanottavaa", hymyili Villa. "Jerillä, Miksillä ja minulla. Olemme harjoitelleet sen salaa yllättääksemme sinut. Makaa hiljaa ja kuuntele. Se on ylistyslaulu, hymni Jumalan kunniaksi. Älä naura. Se ei ole tarkoitettu pilaksi."

Hän kumartui eteenpäin tuolissaan ja veti Miksin luokseen, niin että koira istui hänen polviensa välissä; hän piteli molemmin käsin sen päätä, ja koiran kuono oli puoleksi peittyneenä hänen tukkaansa.

"Nyt, Jeri!" huusi Villa käskevästi kuin laulunjohtaja ainakin, ja Jeri käänsi huomaavaisena päätään, katsoi häneen, hymyili silmillään ja odotti.

Villa aloitti ylistyslaulun tahtia lyöden, ja koirat yhtyivät siihen pian pehmeällä ulvonnalla, mikäli niin puhdasta ja sointuvaa ääntä voi ulvonnaksi sanoa. Ja kaikki, mikä oli vajonnut tyhjyyteen, kohosi koirien mieleen niiden laulaessa. Ne lauloivat itsensä sen Tyhjyyden halki *jossakin muualla* -maailmaan ja juoksivat siellä hajonneen laumansa kanssa, ja kuitenkin ne eivät kokonaan kadottaneet tietoisuudestaan nykyisyyttä ja elävää ihmisjumalaa, jonka nimi oli Villa ja joka lauloi heidän kanssaan ja rakasti heitä.

"Miksi emme muodostaisi kvartetia", virkkoi Harley Kennan yhtyen lauluun.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK JERIN VELI: ERÄÄN KOIRAN ELÄMÄ JA SEIKKAILUT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is

owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.